Jean-Marc Kespi

Omul și simbolurile sale în Medicina tradițională chineză

Dr. Jean-Marc Kespi
Preşedinte de onoare
al Asociaţiei franceze de acupunctură

Omul și simbolurile sale în Medicina tradițională chineză

Traducere de IRINA BOJIN

Cele 10.000 ființe / lucruri = caznistica lumii

EDITURA SemnE
Bucureşti, 2003

Scanned with OKEN Scanner

Coperta: Cristian Negoi
Antonia Kacsó

Redactor: Antonia Kacsó

Jean–Marc Kespi, *L'homme et ses symboles en médecine traditionnelle chinoise*
© Éditions Albin Michel, 2002

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin
Editurii SEMNE

Culegere și tehnoredactare computerizată
Editura SEMNE

Tipografia Semne '94

ISBN: 973-624-134-3

Scanned with OKEN Scanner

Maeştrilor mei, Albert Chamfrault,
Nguyen van Nghi şi Claude Larre

Celei care mă însoţeşte

Scanned with OKEN Scanner

Sumar

Cuvânt înainte 5

Introducere 9

I. Noțiuni elementare de Medicină tradițională chineză 15
II. Omul în tradiția chineză 39
III. Originile Medicinii tradiționale chineze 65
IV. Guvernarea corpului și întreținerea vieții 153
V. Meridianele și punctele de acupunctură 199
VI. Omul, incarnare de arhetipuri 241

Concluzie 259

Anexă: Metodologie pentru o exegeză simbolică referitoare la Apă-Foc și Cer-Pământ 261

Scurtă bibliografie 281

Index al punctelor de acupunctură citate 283

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Cuvânt înainte

De când mă știu am dorit să fiu medic, așa cum a fost tata. Mi-am făcut studiile la Facultatea de medicină din Alger, unde am avut ca maeștri medici eminenți: Aubry, care putea diagnostica un anevrism al arcului aortei doar auzind un bolnav care tușea la celălalt capăt al salonului; Levy-Valensi care, deși era orb, punea prin auscultație diagnosticul unei caverne tuberculoase de doi centimetri în diametru și care făcea puncții impecabile – bineînțeles, fără radioscopie – ale abceselor de plămân; Duboucher, chirurg, generalist și fin psiholog; și atâția alții încă: Benhamou, Goinard, Lebond... Toți acești oameni erau umaniști. Pentru mine, acupunctura este încă o modalitate de a le fi credincios; este o formă de medicină generală care cere medicului să întrebe, să privească, să palpeze, să simtă... Profesorul Aubry, care avea atunci șaizeci de ani, mi-a spus la sfârșitul stagiaturii: „Am să îți împărtășesc un secret; poate că îți vei da seama de însemnătatea lui peste douăzeci sau treizeci de ani; până atunci, repetă-l în fiecare zi (ceea ce am și făcut): când vei renunța la dorința de a fi eficient și la voința imperioasă de a vindeca și te vei mulțumi să fii un umil însoțitor, adesea fără a înțelege, atunci vei deveni un adevărat medic și vei deveni cu

adevărat eficient". Douăzeci și cinci de ani mai târziu am regăsit această lecție, aproape cu aceleași cuvinte, ascultându-l pe părintele Larre care comenta *Wuwei* și *Ziran* din tradiția chineză, subiect asupra căruia voi reveni mai departe: „Nu vă impuneți voința, ci lăsați drum liber a ceea ce urmează să se întâmple în orice moment." Să urmezi acest sfat nu înseamnă să nu prescrii, dacă este necesar, un antibiotic, un tratament medicamentos, o intervenție chirurgicală, dar această prescripție poate reieși în mod natural din dialogul între terapeut și bolnav (în loc să fie impusă), deoarece fiecare caz este particular și fiecare persoană este unică. Aceasta este cu atât mai adevărat cu cât se știe bine astăzi că eficacitatea unui tratament, inclusiv chirurgical sau medicamentos, depinde și de calitatea relației stabilite între medic și pacient.

✣

Prima mea întâlnire cu acupunctura datează din 1954. Înarmat cu o carte de filosofie, m-am dus, așa cum făceam adesea, să îi cer sfatul biologului Yves Augusti, care era cu zece ani mai în vârstă. El mi-a spus: „Ai două pasiuni – filosofia și medicina; fă acupunctură și le vei îmbina pe amândouă." Era prima oară că auzeam acest cuvânt. A doua zi, fiindcă eram student cu statut de asistent la chirurgie, șeful clincii m-a trimis la subsol să aduc niște atele. Mergând pe hol, am văzut o plăcuță pe o ușă: ACUPUNCTURĂ. Nu aveam prea mult timp la dispoziție dar am intrat. Un bărbat care s-a purtat foarte binevoitor cu mine trata o femeie. I-am povestit ceea ce îmi spusese Yves Augusti. Mi-a explicat pe scurt ceea ce făcea și m-a invitat să revin oricând doream. L-am întrebat cum îl cheamă. „E ușor de reținut, mi-a spus, Grall." Din acel moment, cum puteam să nu asociez, măcar ca mijloc mnemotehnic, acupunctura și Graalul? Pe Grall l-am reîntâlnit la Paris în 1965.

Scanned with OKEN Scanner

Mi-am continuat studiile de medicină, m-am pregătit pentru examene, am făcut douăzeci şi opt de luni de serviciu militar, am uitat de această întâlnire şi m-am stabilit în Franţa la sfârşitul lui 1962. Tocmai când era să mă înscriu în tagma medicilor, la „Domus medica", pe bulevardul Latour-Maubourg, am văzut un afiş prin care se anunţa ţinerea unui curs de acupunctură peste o oră în amfiteatru. Dintr-o dată mi-am adus aminte de Augusti şi Grall. M-am hotărât să mă duc. Cursul era despre Yin-Yang. Am ascultat şi mi s-a părut un domeniu familiar. În timp ce practicam – cu imensă bucurie – medicina generală, mi-am început studiile de acupunctură. Am încercat să îl citesc pe Georges Soulié de Morant, părinte fondator, dar nu am înţeles mare lucru! Jacques Lavier, iniţiat şi apoi profesor în Taiwan, ca şi Jean Choain, care era în acelaşi timp marxist, raţionalist şi simbolist, se străduiau să explice în lucrările lor modul în care această medicină îşi trage rădăcinile din tradiţia chineză. Albert Chamfrault, primul traducător a două texte fundamentale, *Su Wen* şi *Lingshu*, lega acupunctura de înţelepciunea şi filosofia chineze. În 1970, într-o perioadă când acupunctura era cu uşurinţă calificată drept „un arhaism esoteric, poetic şi prăfuit", Nguyen van Nghi, traducător şi comentator al tratatului *Trungyhoc*, punea obsesiv aceeaşi întrebare: „De ce?", lăsând să se înţeleagă că era ceva important de înţeles în toate aceste texte. Şcoala europeană de acupunctură, creată de părintele Claude Larre, Élisabeth Rochat de la Vallée şi Jean Schatz, încerca să dea o viziune mai profundă asupra sinologiei medicale recurgând la operele clasicilor. Toţi aceştia au adus în Franţa şi în Occident spiritul medicinii tradiţionale chineze şi, ca discipoli ai lui Soulié de Morant, i-au pus bazele. Aceştia au fost maeştrii care mi-au inspirat viaţa şi activitatea.

Mi-am dat seama destul de repede şi am acceptat ideea că nu voi fi niciodată un medic chinez tradiţional. Nu „gustasem"

Scanned with OKEN Scanner

Mi-am continuat studiile de medicină, m-am pregătit pentru examene, am făcut douăzeci şi opt de luni de serviciu militar, am uitat de această întâlnire şi m-am stabilit în Franţa la sfârşitul lui 1962. Tocmai când era să mă înscriu în tagma medicilor, la „Domus medica", pe bulevardul Latour-Maubourg, am văzut un afiş prin care se anunţa ţinerea unui curs de acupunctură peste o oră în amfiteatru. Dintr-o dată mi-am adus aminte de Augusti şi Grall. M-am hotărât să mă duc. Cursul era despre Yin-Yang. Am ascultat şi mi s-a părut un domeniu familiar. În timp ce practicam – cu imensă bucurie – medicina generală, mi-am început studiile de acupunctură. Am încercat să îl citesc pe Georges Soulié de Morant, părinte fondator, dar nu am înţeles mare lucru! Jacques Lavier, iniţiat şi apoi profesor în Taiwan, ca şi Jean Choain, care era în acelaşi timp marxist, raţionalist şi simbolist, se străduiau să explice în lucrările lor modul în care această medicină îşi trage rădăcinile din tradiţia chineză. Albert Chamfrault, primul traducător a două texte fundamentale, *Su Wen* şi *Lingshu*, lega acupunctura de înţelepciunea şi filosofia chineze. În 1970, într-o perioadă când acupunctura era cu uşurinţă calificată drept „un arhaism esoteric, poetic şi prăfuit", Nguyen van Nghi, traducător şi comentator al tratatului *Trungyhoc*, punea obsesiv aceeaşi întrebare: „De ce?", lăsând să se înţeleagă că era ceva important de înţeles în toate aceste texte. Şcoala europeană de acupunctură, creată de părintele Claude Larre, Élisabeth Rochat de la Vallée şi Jean Schatz, încerca să dea o viziune mai profundă asupra sinologiei medicale recurgând la operele clasicilor. Toţi aceştia au adus în Franţa şi în Occident spiritul medicinii tradiţionale chineze şi, ca discipoli ai lui Soulié de Morant, i-au pus bazele. Aceştia au fost maeştrii care mi-au inspirat viaţa şi activitatea.

Mi-am dat seama destul de repede şi am acceptat ideea că nu voi fi niciodată un medic chinez tradiţional. Nu „gustasem"

Scanned with OKEN Scanner

limba, riturile, mitologia, filosofia Chinei o dată cu „laptele matern". Viaţa chineză, cu practicile şi obiceiurile sale, nu îmi era familiară; vai, mie, eram un „barbar". Dar, tocmai fiindcă eram un străin, puneam întrebări pe care numai un străin le poate pune şi, datorită acestor cugetări venite din afară, am ajuns să înţeleg această medicină, asimilând, ori ce câte ori aveam ocazia, tradiţia şi civilizaţia chineză.

Astăzi, după treizeci şi nouă de ani de practică, ştiu că acupunctura m-a îmbogăţit, atât ca medic cât şi ca om. Prezenta lucrare este mărturia acestei călătorii pasionante şi a necesităţii imperative de a transmite ceea ce existenţa mi-a oferit cu atâta generozitate.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Introducere

Scopul ambiţios
al unei adevărate căutări
este să deschidă drumul
spre noi întrebări.

Henry Corbin

Ce ne poate aduce Medicina tradiţională chineză [1] nouă, occidentalilor din secolul al XXI-lea? Ce ne aduce ea în plus pentru felul în care privim viaţa, omul şi pe noi înşine? Ce perspective noi oferă ea cunoaşterii noastre, gândirii noastre, experienţei noastre de viaţă? Dincolo de medicină, cum poate această viziune să ne îmbogăţească viaţa de zi cu zi? Pentru a răspunde la aceste întrebări trebuie să acceptăm să facem cunoştinţă cu un alt univers, un univers care nu ne este familiar, să descoperim diferenţele fundamentale dintre universul chinez şi universul occidental.

[1] Expresia Medicină tradiţională chineză (M.T.C. în text) se referă, în concepţia mea, la datele tradiţionale care au pus bazele medicinilor chineze, şi nu la „modelul standard promovat de China populară" după 1958, la care se referă Paul Unschuld în catalogul expoziţiei privind „Medicinile chineze" deschisă în La Villette în 2001.

Prima diferenţă constă în scriere. Ideogramele sau caracterele chinezeşti definesc mai întâi un obiect concret căruia îi sunt apoi adăugate noţiuni abstracte. De exemplu, pacea, *An*, este simbolizată prin ideograma femeii stând sub un acoperiş. Armonia, concordia, *He*, este etimologic[1] reprezentată prin „trei guri vorbind la unison sub acelaşi acoperiş". În Occident, aceste idei sunt exprimate cu ajutorul unor litere abstracte: p.a.c.e., a.r.m.o.n.i.e. Cu douăzeci şi opt de litere, noi construim lumea: cu mii de ideograme, chinezii, care nu cunosc atomizarea alfabetică, nu doar cuprind realul, ci îi şi percep unitatea şi solidaritatea.

Tradiţia chineză este o cosmologie, nu o teologie. Ea evocă Unitatea supremă, originară, dar nu postulează existenţa lui Dumnezeu. Ar fi, deci, vorba de unives fără transcendenţă? Cu ocazia unei conferinţe, profesorul Léon Vandermeersch a dat următorul răspuns: „Tradiţia chineză a eliminat total noţiunea de transcendenţă, pentru a o reintegra în sufletul fiecărei fiinţe." Această tradiţie studiază, într-o viziune care îi este proprie, funcţionarea cosmosului şi legile universului cărora li se supun toate fiinţele vii.

Cosmologia chineză şi teologia occidentală prezintă două viziuni asupra universului, diferite dar complementare şi tot atât de valabile. Elaborarea unei gândiri globale înseamnă reunirea acestor două moduri de înţelegere a lumii; tradiţia abrahamică ce se bazează pe noţiunea de persoană (divină şi umană), tradiţia chineză, bazată pe solidaritatea cosmică.

Această diferenţă stă la baza a două orientări de gândire: concepţia cosmologică suscită mai degrabă întrebarea „cum", pe

---

[1] Pentru etimologia caracterelor chinezeşti, consultaţi S.J. Wieger, *Caractères chinois: étymologie, graphies, lexique*, Taiwan, Huangchi Press, 1963, şi Kyril Ryjik, *L'Idiot chinois. Initiation à la lecture des caractères chinois*, Payot, 1980 şi 1984 (2 volume).

Scanned with OKEN Scanner

când ştiinţa teologică pune întrebarea „de ce". De fapt, „în loc să constate succesiunea fenomenelor, chinezii înregistrează alternanţele de aspect. Dacă li se pare că două aspecte sunt legate între ele, nu le explică printr-o relaţie de la cauză la efect; le consideră *îngemănate*, aşa cum sunt faţa şi reversul sau, ca să folosim o metaforă consacrată din timpul când s-a scris *Hi ts'eu*, aşa cum sunt ecoul şi sunetul sau umbra şi lumina" [1].

Să luăm un alt exemplu. Noţiunile de păcat originar, de paradis pierdut, noţiuni care, în Occident, marchează o discontinuitate, o ruptură între creaturi şi elementul divin, nu există în tradiţia chineză. În China, există o continuitate între Unitatea supremă şi mulţimea de fiinţe care emană din aceasta; viaţa este o diferenţiere continuă a Unuia în Multiplu, o înmulţire a Unităţii primordiale care dă naştere celor „zece mii de fiinţe", fără pauză sau lipsă de continuitate. Această continuitate oferă Occidentului o viziune complementară şi originală asupra vieţii. Ambele propoziţii sunt adevărate: suntem în acelaşi timp alţii decât Dumnezeu şi nu alţii decât Unul.

Să mai menţionăm o ultimă diferenţă: în Occident fiecare dintre noi, conştient sau nu, în funcţie de datele personale, se plasează într-o relaţie triunghiulară faţă de părinţi. În China, tatăl şi mama sunt percepuţi în mod ritual, ca reprezentanţi ai „Cerului şi Pământului" [2] în familie, calitate în care îşi exercită atribuţiile; ritualurile confucianiste codifică relaţiile între părinţi şi copii. Şi aici avem de-a face cu două tipuri de relaţii, diferite dar complementare: o relaţie personală în Occident, o relaţie colectivă şi cosmică în Extremul Orient. Restricţiile sunt

[1] M. Granet, *La Pensée chinoise*, Albin Michel, 1934, pp. 329-330.

[2] Litera iniţială a unui cuvânt va fi scrisă cu majusculă atunci când se referă la tradiţia chineză, în cazul de faţă, Cerul şi Pământul.

Scanned with OKEN Scanner

diferite; în ceea ce priveşte Împărăţia de mijloc, aceste restricţii, ca şi deviaţiile lor, sunt bine descrise în filme precum *Soţii şi concubine*. Şi în acest caz, cunoaşterea ambelor concepţii este profitabilă abordării filosofice.

✣

Originea Medicinii tradiţionale chineze rămâne o enigmă. Istoria ei, ale cărei prime atestări datând de aproximativ trei mii de ani au fost găsite în China, începe cu mituri şi legende. Limbajul este simbolic. Funcţia simbolului este de a media, de a lega vizibilul de invizibil, mecanismele şi structurile vieţii de arhetipurile care le stau la bază. Conform acestei lecturi analogice, corpul uman este imaginea universului; microcosmosul şi macrocosmosul sunt materializarea aceloraşi principii şi sunt organizate potrivit aceloraşi legi.

În virtutea universalităţii ei, Medicina tradiţională chineză se pretează la diferite interpretări, în funcţie de multiplele faţete ale acestei cunoaşteri milenare. Cu toate acestea, după treizeci şi nouă de ani de studii şi de practică în acupunctură, constat că aceasta trebuie mai întâi învăţată [1] şi apoi trăită; toate mecanismele pe care le descrie (Sufluri, Încălzitori, Meridiane, Puncte...) există în noi; nu trebuie decât să le recunoaştem şi să le experimentăm, urmând exemplul pictorilor Mi Fou şi Sou Che din secolul al XI-lea. „Atunci când pictează un peisaj, Mi Fou nu face decât să exteriorizeze părţile în relief şi golurile din corpul său. Cât despre desenul ritmat al bambuşilor şi pietrelor, Sou

[1] În biblioteca Academiei de Medicină tradiţională chineză din Pekin există peste 7 000 de lucrări despre teoria şi practica M.T.C.

Che îl descoperă în sine însuși“ [1]. Medicina tradițională chineză se referă la ființă în totalitatea sa, din toate punctele de vedere – intelect, corp și suflet. După ce vom înțelege această concepție și aceste noțiuni, ele vor intra în viața noastră de zi cu zi, care va fi astfel îmbogățită și schimbată.

✣

Această lucrare are șase părți. După ce vom prezenta Medicina tradițională chineză și concepția sa despre Om, vom analiza originile acestei medicini. Studiul corpului uman și a mecanismelor acestuia (controlul, întreținerea vieții, meridianele și punctele) ne va permite să înțelegem că Omul este întruparea unor arhetipuri.

Demersul nostru se va face pe etape și niveluri, atât din partea mea, căci nu voi ezita să revin la anumite elemente în cadrul unui discurs-spirală, adăugând de fiecare dată un element suplimentar sau o viziune nouă, cât și din partea cititorului, care va asimila încetul cu încetul aceste noțiuni și le va integra în structura proprie de gândire.

Această cercetare privind Omul și simbolistica sa în Medicina tradițională chineză este fundamentată pe lucrările părinților taoismului: Laozi (Lao-Tseu) cu *Daodejing* (*Tao Te King*) sau „Cartea drumului și virtuții“; Zhuangzi (Tchouang-Tseu), tratatul cu același nume; Lizi (Lie-Tseu) cu *Lizi* sau „Tratatul despre Golul perfect“.

Alte lucrări fundamentale pe care le-am luat drept puncte de referință au fost: *Yijing* (*Yi King*) sau „Cartea schimbărilor“,

[1] N. Vandier-Nicolas, *Art et sagesse en Chine*, PUF, 1963.

Scanned with OKEN Scanner

preluată în diferite traduceri și comentarii; *Su Wen*, lucrare esențială de acupunctură (ca și *Lingshu*, *Zhenjiujiayijing* etc.), în care împăratul Huangdi dialoghează cu ministrul său, Qibo, și uneori cu astronomul său, Yuqi, și discipolul acestuia, Leigong; *Gândirea chineză* a sinologului Marcel Granet; dicționarul Institutului Ricci pentru studiul ideogramelor și diverse tratate citate în bibliografie.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Prima parte

Noțiuni elementare de Medicină tradițională chineză

Medicina chineză, care se definește înainte de toate drept o **medicină**, comportă un corpus teoretic considerabil care descrie omul sănătos, funcționarea sa și relațiile cu universul, dar și bolile ce pot surveni, diagnosticul acestora și tratamentul cu ace (acupunctură), cu plante (fitoterapie), cu regim alimentar, masaje, terapii naturiste și gimnastică (*Taiqiquan*), eventual printr-un act chirurgical.

Medicina tradițională chineză nu este un ansamblu de rețete; ea este o concepție asupra lumii, a vieții și a omului. Fiind mult mai mult decât un catalog de terapii, cu toate că orice terapie necesită înțelegerea ființei pe care își propune să o trateze, medicina chineză ne oferă o grilă originală de citire a corpului uman, a cărui formă de exprimare sunt simptomele. Această medicină permite să se facă legătura, în cazul unui bolnav, între semnele pe care le prezintă și ceea ce acest bolnav este de fapt – constituția și temperamentul său, psihologia sa, experiența sa de viață. Această medicină caută să trateze o persoană dincolo de simptome, vizând ceea ce este unic la fiecare bolnav, cu atât mai mult cu cât, între cele 365 puncte de acupunctură, numai două sau trei îi sunt cu adevărat eficace. Acesta este, de fapt, principiul de bază al

Medicinii tradiţionale chineze: identificarea trăsăturilor specifice ale fiecăruia; suntem la polul opus faţă de statisticile care încearcă să găsească ceea ce este comun tuturor.

Fiind **tradiţională**, această medicină nu poate fi separată de taoism şi confucianism, filosofii din care îşi trage rădăcinile, preluându-le metafizica, riturile şi simbolurile. Dacă vrem să progresăm în înţelegerea medicinii chineze trebuie să aprofundăm aceste filosofii deoarece Medicina tradiţională chineză este, ca şi orice altă medicină tradiţională, simbolică. Dacă ignorăm acest element, riscăm să nu vedem esenţialul.

Faptul că este o medicină **chineză** implică o anumită cunoaştere a vieţii societăţii chineze [1], a culturii şi artelor, a picturii şi muzicii, a caligrafiei şi literaturii [2]; înseamnă, de asemenea, frecventarea unor prieteni chinezi pentru a înţelege ceea ce nu se poate spune în cuvinte, practicarea împreună cu ei a aşa-numitului Taiqiquan pentru a avea presentimentul circulaţiei *Qi* (cuvânt pe care îl voi traduce pentru moment prin „sufluri") şi pentru a simţi în corp Golul şi Plinul, Deschiderea şi Închiderea, Cerul şi Pământul, Yin şi Yang în manifestările lor alternative.

---

[1] Fiind o medicină populară, M.T.C. foloseşte cuvinte obişnuite pe care orice chinez le poate înţelege.

[2] Recomandăm cititorului *Enquêtes du juge Ti* de Van Gulik, o carte care descrie în amănunţime modul de viaţă, ritualurile şi obiceiurile din secolul al XVIII-lea. Este un mod uşor şi plăcut de a lua contact cu viaţa de zi cu zi a chinezilor din acea perioadă.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

1

Medicina tradițională chineză și acupunctura

Acupunctura este parte integrantă a Medicinii tradiționale chineze, așa cum sunt și masajul, fitoterapia, dieta, Taiqi și Qigong (tehnicile corporale). Bazele teoretice sunt aceleași; ele descriu funcționarea omului sănătos, tulburările de care poate suferi, cauzele și evoluția acestora, mijloacele diagnostice, principiile și mijloacele terapeutice.

A vorbi de acupunctură înseamnă, de fapt, a vorbi, dincolo de aspectele particulare, de Medicina tradițională care stă la baza acupuncturii.

Practica

Acupunctura utilizează 361 de puncte[1] definite și denumite cu precizie. Acupunctorul stimulează aceste puncte cu ajutorul

[1] Din punct de vedere simbolic, există 365 de puncte de acupunctură. Acest număr stabilește o paralelă între cele 365 de articulații ale suflurilor din corpul uman și cele 365 de zile ale anului solar astronomic. În mod similar, există douăsprezece Meridiane principale corespunzând celor douăsprezece luni ale anului. Numărul de puncte descrise a variat în decursul timpului. În prezent, există un consens cu privire la cele 361 de puncte de acupunctură.

unor ace sterilizate (preferabil de unică folosință, ceea ce exclude orice risc de contaminare), le masează sau le încălzește cu ajutorul unor conuri sau trabucuri fabricate dintr-o plantă aromatică. Medicul poate elimina un simptom prin câteva puncte „rețetă" sau poate stabili punctele eficace (de la unul până la cel mult trei) atunci când consultă un pacient. Chiar dacă este mai dificilă, această din urmă modalitate este singura care vindecă boli cronice în care anumite tulburări interferează și se stimulează reciproc, creând cercuri vicioase autoîntreținute și care trebuie întrerupte.

Practica diferă între Occident și Extremul Orient; nu se poate trata în același fel un chinez care vine la doctor după cel mult opt zile de la apariția simptomului, care practică Taiqi, folosește fitoterapia, respectă o dietă personalizată, se îngrijește în fiecare zi, și un occidental care vine la doctor după cinci ani (dacă nu chiar după cincisprezece), nu are habar de practicile corporale, de plantele și alimentele din China, acceptă să fie tratat o dată pe săptămână sau pe lună și își pune întrebări cu privire la simptomele pe care le acuză. Această constatare ne-a făcut să utilizăm alte puncte (bineînțeles, descrise și repertoriate) decât cele folosite în mod obișnuit în Extremul Orient. Această căutare îmbogățește însă acupunctura și îi dovedește universalitatea (este singura medicină tradițională care poate fi folosită în afara mediului său de către străini și, mai mult, care poate fi adaptată la context). De exemplu, a permis unor medici acupuncturi să îi codifice contribuția la evoluția sarcinii și la naștere, lucruri care nu sunt descrise în tratatele de Medicină tradițională chineză. Trebuie să precizăm că doar alegerea punctelor utilizate este diferită între China și Occident – bazele tradiționale rămân aceleași.

În China, M.T.C. avea înainte de toate o vocație preventivă: erau familii care veneau în mod regulat la acupunctor, la schimbarea

Scanned with OKEN Scanner

anotimpului sau la fiecare echinocţiu, pentru a-şi menţine starea de bună sănătate. Se spune că nu plăteau mai mult atunci când erau bolnavi. Ar fi de dorit ca şi în Occident persoanele sănătoase să procedeze la fel. Acestea fiind spuse, recomandăm bolnavilor care au fost deja trataţi pentru maladii repetitive, cum ar fi algiile, alergiile sau depresiunile, să prevină reinstalarea bolii prin consultarea anuală sau semestrială a medicului, după caz.

Indicaţiile

Atunci când un bolnav vine la consultaţie, medicul trebuie să hotărască ce tratament poate fi mai eficient, ţinând seama de stadiul actual al ştiinţei medicale. El poate recurge la alopatie, chirurgie, homeopatie, osteopatie, psihoterapie analitică sau acupunctură, singură sau asociată cu unul din aceste mijloace terapeutice.

Acupunctura se asociază adesea cu un factor **acut.** În caz de traumatism, acţionează asupra şocului, durerii şi cicatrizării. Va putea fi folosită cu succes în situaţii preoperatorii (limitează durerea şi hemoragia, favorizează cicatrizarea) şi postoperatorii (corectează numeroase efecte secundare, de la dureri la sughiţ). Este foarte eficace în entorse, tendinite, contracţii musculare etc., şi ar trebui să fie din ce în ce mai mult folosită în medicina sportivă. Nu trebuie uitat nici rolul pe care îl poate juca în urgenţele medicale. „Punctele de reanimare" pot fi folosite în cazuri de pierdere a cunoştinţei, epilepsii sau convulsii; să menţionăm însă că acupunctorul trebuie să fie prezent la faţa locului în momentul producerii accidentului. Prin acţiunea sa antipiretică şi stimulantă a sistemelor de apărare, acupunctura poate

Scanned with OKEN Scanner

contribui la tratarea sindroamelor acute febrile. De asemenea, poate fi utilizată în tratamentul crizelor de astm, diaree, cistită acută, crize hemoroidale, în eliminarea calculilor renali sau biliari. Este indicată, cu intervenţie rapidă, în paraliziile faciale *a frigore* (prin frig) sau în cazurile de zona. Are un efect remarcabil în tratarea algiilor: cefalee, migrene, lumbago, sciatică, algii cervicale, nevralgii care nu au o cauză organică. Poate oferi un element de diagnostic în determinarea factorului lezionar; în situaţii neclare, acupunctorul poate da, după două sau trei şedinţe, un răspuns privind eficacitatea tratamentului. Are adesea efect în cazuri de angoasă, depresiuni sau insomnii acute.

Acupunctura este adesea indicată pacienţilor suferind de **maladii cronice.** În aceste situaţii eficacitatea sa este indiscutabilă. Vorbim de bolnavi şi nu de boli pentru că, abordând o fiinţă în globalitatea sa, acupunctura tratează pacienţii ca entităţi unice, şi nu bolile [1]. La pacienţii cronici elementele pe care se bazează diagnosticul sunt complexe şi este adesea necesar să se recurgă şi la o altă terapie, anume la psihoterapia analitică. În acest fel, ne adresăm celor două memorii ale omului, cea somatică şi cea psihică, având posibilitatea de a le uşura comunicarea.

Acupunctura nu are efect în cazurile de cancer, leucemie, limfoame. Aceasta nu înseamnă că nu îşi are locul său în arsenalul terapeutic al acestor cazuri. De exemplu, poate facilita toleranţa la chimioterapii, poate diminua durerile, reduce angoasele... Cooperarea între cadrele medicale şi acupunctorii calificaţi

[1] Este de înţeles de ce este greu să evaluezi eficacitatea cu metode statistice puse la punct pentru medicamente. Prin urmare, este mai potrivit să se elaboreze alte metodologii, plurivalente, ţinând seama de exigenţele M.T.C. Acest lucru este valabil şi pentru alte mijloace terapeutice. Punctele de vedere sunt total opuse: pe de o parte, se ţine seama de ceea ce este comun unui mare număr de persoane; pe de altă parte, de ceea ce este specific fiecăreia.

Scanned with OKEN Scanner

va permite definirea şi evaluarea mai detaliată a câmpului de acţiune al acupuncturii.

Răspunsul pe care îl oferă acupunctura este întotdeauna specific, pentru că fiecare fiinţă este unică. Totuşi, acupunctura trebuie să ţină seama şi de evoluţia altor tehnici. În faţa unei coxartroze evoluate, tratabilă astăzi printr-o intervenţie chirurgicală radicală, şi a unei artroze vertebrale importante pentru care nu se poate găsi o soluţie comparabilă, răspunsul medicului nu este acelaşi. Nici acum treizeci de ani nu era acelaşi, deoarece chirurgia şoldului nu era atât de fiabilă.

Ce este un punct de acupunctură?

Ce face acupunctorul când înţeapă sau stimulează un punct?

Un punct, pentru că este „gol" – această noţiune va fi detaliată în cele ce urmează –, nu poate fi definit prin structuri anatomice care explică acţiunea. De altfel, nu cunoaştem modul de acţiune al acupuncturii sau, mai bine zis, nu putem explica de ce mii de combinaţii diferite produc efecte diverse. Rămâne deci să ne întoarcem la tradiţia chineză şi la noţiunea de *Qi*. Qi legat de formă, de manifestare, de apariţia unei forme reprezintă poate in*forma*ţia. În acest caz, înţeparea unui punct ar permite să se reamintească organismului o informaţie pe care a uitat-o sau pe care nu o mai pune în circulaţie în economia generală. Rezultă de aici că nu putem folosi multe ace pe un pacient; corpul lui poate recepta şi înţelege ceea ce acupunctorul vrea să îi spună dacă îi dă un număr limitat de informaţii, în special dacă aceste informaţii sunt coerente; în schimb, nu poate înţelege dacă medicul îl îneacă într-o avalanşă de informaţii, adică de ace.

În plus, acest număr de informaţii locale, regionale şi generale trebuie să se completeze reciproc, şi nu să se contrazică. Scopul lor este să răspundă la întrebarea pe care ţi-o pui întotdeauna în faţa unei dureri sau a unui simptom care durează: care sunt tulburările regionale sau generale care le întreţin şi care împiedică vindecarea? De aceea, acupunctorul are obligaţia de a înţelege o fiinţă în totalitatea sa, de a îngriji o persoană dincolo de simptome.

Angajamentul acupunctorului

Acupunctura angajează întreaga fiinţă. Cu fiecare ac implantat de acupunctor, el percepe în ce stare se găseşte din punct de vedere corporal, psihologic şi spiritual. Dacă se simte bine, acul este bine plasat; gestul este uşor, suplu, natural, spontan. Dacă este obosit, preocupat, indispus, poziţia acului nu este corectă, implantarea este dificilă; trebuie să recentreze acul şi să îl implanteze din nou. Această idee de angajare nu are sens doar în tratamentul propriu-zis, ci şi în relaţia pe care acupunctorul o întreţine cu pacientul venit la tratament; cuvintele pe care le spune, ideile care îi vin, modul în care îl priveşte pe pacient sunt tot atâtea elemente care condiţionează un diagnostic exact şi, prin urmare, o terapie corectă. Aceasta înseamnă, în afară de ucenicia şi practicarea medicinilor occidentale şi chineze, asimilarea, la nivel corporal, celular, a noţiunilor de Yin-Yang, Vid etc.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

2

O concepție diferită asupra vieții și ființelor vii

Mai mult decât altele, tradiția chineză a pus în valoare date universale fundamentale precum Yin-Yang sau Vidul. A elaborat experiența lui Qi, a creat o cosmologie originală în care toate ființele vii sunt solidare și în care Omul are o funcție centrală. Trebuie adăugat că această tradiție este, la toate nivelurile, de la uman la cosmic, o apologie a „naturalului".

Yin-Yang

Yin-Yang este un principiu dual prin însăși definiția sa, pentru că se referă la dualitate și schimb, la diferență și concertare.

Percepem acest principiu în coexistența și succesiunea inspirațiilor și expirațiilor, zilelor și nopților, contracțiilor și dilatațiilor, mișcării și repausului, căldurii și frigului, interiorului și exteriorului, masculinului și femininului, golului și plinului, zgomotului și tăcerii, vibratorului și corpuscularului etc. Acest principiu stabilește dualitatea ineluctabilă a vieții în manifestarea sa. Oricare ar fi ființa, funcția, structura, relația, parametrul luat în considerare,

oriunde şi oricând există două aspecte opuse şi complementare. Fără excepţie, există doi versanţi ai aceleiaşi realităţi, ai aceleiaşi coline.

Yin-Yang este în acelaşi timp şi un principiu al alternanţei (inspir şi expir), al schimbului (masculin şi feminin), al transformării unuia în celălalt (ziua şi noaptea). În acest caz pune în evidenţă acţiunea conjugată a celor două elemente: este o relaţie de schimb în care, rând pe rând, fiecare cedează ceva celuilalt. Ca principiu al concertării, uniunii, îmbinării, acest principiu arată că nu operează distincţii decât pentru a pune de acord, a reuni şi a îmbina. În mod necesar, orice relaţie de opoziţie este relativă şi reversibilă; scopul său este reuniunea. Este un lucru fundamental pentru existenţa noastră cotidiană: nu este justificat să separi decât pentru a reuni.

Yin-Yang este o lecţie de viaţă, de relativitate, de toleranţă, de prudenţă. Este un instrument care ne permite să ne cunoaştem pe noi înşine şi pe ceilalţi. Yin-Yang induce absenţa judecăţii, pentru că suntem toţi, fără excepţie, făcuţi din aceleaşi contradicţii:

Sub Cer
Fiecare pretinde că ştie cât de frumos e Frumosul
Şi iată că apare Urâtul
Sub Cer
Fiecare pretinde că ştie cât de bun este Bunul
Şi iată că apare Răul...

scrie în capitolul 2 din *Daodejing*.

În viaţă, unele din aceste aspecte pot fi mai vizibile la o persoană în anumite momente, dar aceasta nu înseamnă că celelalte nu există. Înţelegem, şi acesta este un lucru fundamental în viaţa de zi cu zi, că Yin-Yang „nu permite în nici un caz judecăţi cu privire la valoarea intrinsecă a unei fiinţe", constituită din toate dualităţile inerente vieţii: mare şi mic, efemer şi imuabil, lumină

Scanned with OKEN Scanner

şi umbră, frumos şi urât, pur şi impur... acestea există în toţi, fără excepţie, indiferent de aparenţă. Iar aceasta cu atât mai mult cu cât nu există ierarhizare între Yin şi Yang; nici unul nu este superior sau inferior celuilalt – importantă este relaţia lor.

Vidul, Golul

Golul este fundamental în tradiţia chineză. Este un element indispensabil vieţii, „garantul" acesteia. „Corelat cu alte câteva noţiuni precum suflurile vitale (Qi), Yin-Yang, golul este fără îndoială cea mai originală afirmaţie [...] adusă de China" susţine F. Cheng[1]. Dar ce este Golul sau Vidul? Şi ce nu este? Dacă citim capitolul 11 din *Daodejing* găsim o explicaţie cu ajutorul imaginilor:

Treizeci de spiţe se întâlnesc în centrul roţii
Datorită acestui gol putem folosi căruţa
Dintr-un bulgăre de lut se modelează un vas
Datorită golului din vas îl putem folosi
În pereţii unei camere se decupează ferestre şi uşi
Datorită acestor goluri camera poate fi folosită.

Golul nu înseamnă privaţiune, absenţă, nimic sau neant. De altfel, ideograma care îl defineşte este asociată cu caracterul care înseamnă plin, complet, perfect, rod. Să luăm câteva exemple[2].

---

[1] F. Cheng, *Vide et plein*, Seuil, 1979.

[2] Cititorul poate consulta lucrarea multidisciplinară *Tibet, les formes du Vide*, apărută sub îngrijirea lui S.Crossman şi J.-P. Barou, Indigène, 1996.

Am ascultat de zeci de ori miraculoasa înregistrare a Sonatei opus 111 de Beethoven, interpretată de Artur Schnabel în 1932; mă întrebam, în special la începutul arietei, de unde acest miracol. Și într-o zi am înțeles. Era arhitectura tăcerilor. Această ilustrare a operativității Golului m-a făcut să înțeleg și să aud tăcerile care, în muzică, creează o stare de grație și deschid drumul spre universal.

Tăcerea care se instalează la începutul unui concert sau a unei piese de teatru este tot atât de importantă. Tempoul corect, spunea dirijorul român Celibidache, este cel care lasă fiecărei note timpul de a se împlini și dă voie tuturor notelor să dialogheze. Dacă intervalul este prea scurt, notele nu se disting una de alta; dacă este prea lung, legătura dintre ele se pierde. Ce potrivită definiție a tempoului relațiilor umane!

Într-un tablou, Golul permite fiecărui element să interacționeze cu celelalte – muntele cu apa, cerul cu pământul... Acest Gol nu trebuie neapărat să fie un spațiu alb; el poate fi o transparență a culorii, ca în unele tablouri de Rothko. „Datorită Golului, ne explică François Cheng, putem constata această relație de devenire reciprocă, pe de o parte între om și natură într-un tablou, pe de altă parte între privitor și tabloul în totalitatea sa[1]. Căci un tablou trăiește prin dialogul pe care îl stabilește cu persoana care îl contemplă, tot așa cum muzica se naște din întâlnirea celui sau celei care a scris-o, celor care o interpretează și celor care o ascultă; altminteri, muzica nu este decât sunet.

Datorită Golului reprezentat de generația intermediară a părinților „bunicul transmite nepotului". Vidul lipsește între fii și părinți, prea apropiați și fuzionați pentru ca suflurile și cuvântul să poată circula nestingherit, pentru ca ceea ce se spune și

[1] F. Cheng, *op.cit.*

Scanned with OKEN Scanner

ceea ce se aude să fie corect. Acest Gol poate deveni altceva, dar numai la capătul unui drum lung parcurs de cei doi. Aceleași cuvinte nu sunt spuse și auzite sau înțelese în același fel de bunic și nepot.

În egală măsură, Golul permite a două ființe să dialogheze, să se iubească fără fuziune, așa cum sunt, cu tot ce au mai bun sau mai rău. În relația de fuziune ne iubim pe noi înșine sau imaginea pe care ne-o facem despre noi înșine, prin intermediul celuilalt. Golul este necesar iubirii pentru că este „garantul" acesteia.

De asemenea, Golul este condiția unui gest corect în acupunctură. După ce am determinat punctul în care voi implanta acul, îl masez ca să îl cunosc mai bine, să îi simt mai bine orificiul, direcția și profunzimea, ca să „îi cer cumva permisiunea de a-l înțepa". Atunci, într-o poziție atentă, concentrată și destinsă, pornind din bazin, fără un gând sau emoție anume, îmi las mâna să introducă acest ac ce nu provoacă nici o durere și care pare să ajungă singur în fundul puțului. „Măcelarul care știe să înfigă un cuțit foarte subțire printre organe lucrează cu ușurință fiindcă cunoaște locurile goale" dintre aponevroze, oase, vene, nervi și artere și nu întâlnește nici un obstacol, spunea Zhuangzi. La fel trebuie să procedeze acupunctorul, care acționează asupra punctelor goale din structurile anatomice, dar pline de Qi, de sufluri.

Golul este necesar consultației, relației între terapeut și pacientul său. Tăcerea de la început, spațiul gol între cei doi ușurează circulația suflurilor, a cuvintelor, ideilor și emoțiilor. Pacientul poate spune atunci exact ceea ce are de spus, iar terapeutul îi poate veni în întâmpinare, îl poate asculta și înțelege. Trebuie spus aici că un bolnav nu cere același lucru de la medici diferiți; factorii determinanți în această situație sunt momentul, personalitatea fiecăruia, calitatea relației și a Golului instaurat.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru terapeut, Golul este condiţia dialogului între intuiţie şi raţiune şi, prin urmare, a găsirii unui diagnostic corect, finalizat prin implantarea unui ac la un anume moment unei anume persoane. Toate acestea se leagă: finalul, implantarea acului, este conţinut în faza iniţială, în tăcerea de la început. Cheia de boltă este Vidul. Golul, împreună cu toate cunoştinţele teoretice şi practice necesare, este condiţia unei adevărate consultaţii medicale, a unui act terapeutic adecvat şi eficace, indiferent de specialitatea medicală.

Înţelegem acum de ce acest Gol nu înseamnă nimicul, absenţa, lipsa, privaţiunea sau neantul. „Din Gol s-a născut cosmosul din care emană suflul vital (Qi)" scrie în *Huainanzi*[1].Golul permite Yin şi Yang să se transforme unul într-altul, să alterneze, să colaboreze şi să se îmbine. Este condiţia şi garantul condensării Qi, a mutaţiei, circulaţiei şi animaţiei lor.

Continuitate şi solidaritate cosmică

Tradiţia chineză este o cosmologie, nu o teologie. Ea nu postulează existenţa lui Dumnezeu, ci instaurează discret o Unitate supremă şi afirmă despre una din manifestările sale intemediare, Dao, că este prezent oriunde, inclusiv în „bălegar şi scursoarea acestuia" (Zhuangzi) deşi nu există termen care să îl

[1] Titlul unei lucrări chinezeşti (*Le Maître de Huainan*) care poartă numele autorului, Liu An, regele din Huainan, mort în 122. Cartea este o sinteză a gândirii lui Laozi şi Zhuangzi. Cf. *Dictionnaire de la civilisation chinoise*, Encyclopaedia Universalis, Albin Michel, 1998.

Scanned with OKEN Scanner

poată defini. Caracterul Dao (Tao)[1] nu este decât un nume de circumstanţă pe care îl folosim pentru a vorbi de această realitate care nu poate fi descrisă, văzută, enunţată sau numită.

Nu există nici o discontinuitate între această Unitate supremă şi cele „zece mii de fiinţe", expresie tradiţională care desemnează totalitatea fiinţelor vii din univers. Orice fiinţă este o emanaţie[2] a Unuia. În această continuitate, fiecare fiinţă exprimă, indiferent de aparenţe, una din infinitele posibilităţi ale Unuia. Nu există viaţă irosită: fiecare are un loc, o funcţie cosmică. Un învăţat sufi din secolul al XVI-lea spunea: „Înţelege, ateismul nu este decât reflectarea, pe pământ, a posibilităţii lui Dumnezeu de a se nega pe sine însuşi; fiind Unul şi Totul, are, în mod evident, şi această posibilitate." Această Unitate sau acest Dumnezeu include totul, chiar şi pe diavol.

Conform cosmologiei chineze, rolul nostru este prin urmare de a trăi până la capăt posibilitatea a cărei manifestare suntem sau, altfel spus, de a accede la „natura noastră esenţială", căci fiecare din cele zece mii de fiinţe este unică şi are „natura sa proprie".

Solidaritatea tuturor fiinţelor vii, constant proclamată, este un alt punct esenţial. Ea nu poate face obiectul unei opţiuni, fiind ineluctabilă. Nu este afectivă, caritabilă şi nu are legătură

---

[1] Dao şi Tao sunt două transcrieri ale aceluiaşi caracter. Un caracter chinezesc poate avea transcrieri alfabetice diferite (de exemplu *Dao De Jing* sau *Tao Te King*), după cum se foloseşte transcrierea franceză E.F.E.O., cea engleză numită Wade sau cea chineză contemporană numită Pinyin. Aceasta nu modifică nicicum pronunţarea şi scrierea caracterului, ci se referă numai la identificarea alfabetică în Occident; din această cauză, ideograme diferite pot avea aceeaşi transcriere; de exemplu, Ming poate însemna nume, lumină, mandat. De aceea este necesară consultarea unui dicţionar precum Ricci. Transcrierea utilizată pentru autorii moderni este Pinyin, cu excepţii care demonstrează adesea ataşamenul faţă de tradiţia chineză.

[2] Emanaţie şi creaţie sunt opuse. Pe versantul emanaţiei nu există nici o ruptură sau discontinuitate între Unul şi toate fiinţele din univers. Pe versantul creaţiei există o soluţie de continuitate exprimată, de exemplu, prin păcatul originar şi alungarea din paradis.

Scanned with OKEN Scanner

cu iubirea; este o lege fizică, o realitate cosmică. Cel mai mic gest pe care îl fac, sentimentele și gândurile mele ajung în străfundurile universului și se reîntorc la mine.

Îmi vine acum în minte o întâmplare din copilărie. În drum spre școală, întâlneam adesea o bătrână care vorbea singură. Într-o zi, când treceam pe lângă ea, m-a privit drept în ochi și mi-a spus: „Mă crezi nebună, dar trebuie să explic acestor flori de ce le culeg, pentru că și ele sunt vii." Nu am putut uita acele cuvinte, și le-am regăsit în diverse forme în cosmologia chineză.

Continuitatea definește astfel tradiția chineză. În plan orizontal, am putea spune, totul se leagă, totul are un corespondent – cosmosul, pământul, Imperiul chinez, corpul uman – atât la nivelul organizării și al structurilor cât și al funcționării. De exemplu, ritualurile guvernării regatului sunt comparabile cu funcționarea viscerelor. În plan vertical, există o continuitate perfectă între principiile metafizice, abstracte, adesea poetice, și funcțiile și mecanismele care le întrupează în organismul nostru, disfuncțiilor, simptomelor prin care acestea se manifestă și punctelor de tratament. Totuși, această cosmologie nu pretinde că poate explica totul, cu atât mai mult cu cât afirmă că multiplele manifestări sunt „insondabile". Ea încearcă să stabilească legi generale pentru tot ceea ce este viu, legi care să permită înțelegerea ființelor în ceea ce au particular.

Bunăvoința și relația potrivită

Ființa umană este în același timp și în funcție de atitudinea sa mare și/sau mică, microcosmos și/sau macrocosmos. În *Lizi*, una din cele treisprezece cărți clasice ale Chinei, se spune că

poate fi „inima universului, cea mai subtilă și perfecționată dintre ființe", cu condiția să își accepte responsabilitățile, și anume „bunăvoința și relația potrivită".

Bunăvoința este ceea ce Confucius numește „virtutea omeniei". Personal, prefer ideea mai precisă a părintelui Larre. După el, bunăvoința este o pornire a inimii, este atenția pe care o acordăm celuilalt, indiferent de cine este, de ceea ce a făcut sau face, ci pur și simplu pentru că este viu. Élisabeth Rochat de la Vallée o definește drept „incarnarea legii atracției universale care împinge ființele una către cealaltă" [1].Dar acolo unde există atracție există și respingere; trebuie să acceptăm coexistența ineluctabilă a acestor doi versanți. Nu sunt cu adevărat binevoitor decât atunci când am trăit concret starea de repulsie; în ce împrejurări, când și de ce a apărut? Cum să procedez ca să o stăpânesc, apoi să o transform? Nu pot să eludez această experiență, fiindcă atunci nu aș fi binevoitor decât în aparență. Într-o carte excepțională, *Incipit* [2], Maurice Bellet formulează întrebarea: „Ce ne mai rămâne? Ce ne mai rămâne atunci când nu mai avem nimic?" Și tot el dă răspunsul: „Iată. Să fim omenoși față de oameni, să păstrăm între noi ceea ce ne definește ca oameni." Bunăvoința intră în această categorie.

Cu toate acestea, bunăvoința singură nu este îndeajuns. Ea este o atitudine, o privire, o pornire din inimă care trebuie să se manifeste în mod concret printr-un act potrivit, adică a face și a spune ceea ce este potrivit în orice situație de viață, zi de zi. Tocmai acest act potrivit certifică și validează bunăvoința. Ființa umană nu se definește ca Om decât dacă are această concepție despre celălalt și o validează prin acțiunile sale. Ce exigență!

---

[1] É. Rochat de la Valée, *Symphonie corporelle*, Institutul Ricci.
[2] M. Bellet, *Incipit*, DDB, 1992.

Scanned with OKEN Scanner

Prin bunăvoința și relația sa potrivită, Omul „participă în mod profund și eficace la menținerea sau restabilirea armoniei universale“ [1]. Evident, prin absența bunăvoinței și a relației juste el contribuie la menținerea dizarmoniei universale. Nu este vina celuilalt, pentru că noi participăm la tot ceea ce se întâmplă; nu suntem vinovați, ci răspunzători. Putem, printr-o atitudine interioară, o privire, un cuvânt sau un gest, să contribuim la restabilirea armoniei în încăpere, în sânul familiei, în întreprindere, în cartier, în orașul, țara, continentul, universul în care ne aflăm... ca și la instaurarea unei dizarmonii. Nu depinde de ceea ce facem, ci de ceea ce suntem.

Naturalul

Dacă tradiția chineză ar fi o religie, atunci ar fi cea a Naturalului. Ea enunță existența unui „ordin natural al vieții“. Este suficient să privim documentarele despre viața animalelor sau fazele de gestație ale unui embrion uman pentru a ne da seama de acest adevăr. Într-o lume ideală, toate categoriile sociale, familiale, religioase, personale ar trebui să reflecte acest concept. Spre Natural trebuie să tindem, căci „doar Naturalul este fiabil“, cu elementele sale imprevizibile, Yin și Yang, ceea ce este normal și anormal.

Cum ajungem la Natural? Prin spontaneitate. Condiția *sine qua non* pentru a fi tu însuți, pentru a-ți găsi „natura esențială“ este să lași ceea ce este natural în general și în tine să se afirme spontan; trebuie să te asculți pe tine însuți, să îți dai seama de ceea ce este în tine și încearcă să iasă la suprafață și să nu încerci să împiedici acest proces prin voința proprie. Clasicul

[1] É. Rochat de la Vallée, *op.cit.*

Scanned with OKEN Scanner

„ne-acțiune", *Wuwei*, nu înseamnă să nu acționezi, ci să nu acționezi împotriva „cursului natural". Acest concept cere să acționezi „spontan, după natura proprie, pentru că nu este potrivit să te amesteci în desfășurarea lucrurilor" (*Daodejing*) impunându-ți deciziile, în loc să vezi ceea ce urmează să se întâmple în acel moment. Cea mai bună comparație este cu sculptorul în jad care nu încearcă să dea pietrei forma dorită de el, ci mai degrabă să presimtă, cu dalta sa, ceea ce se află în interior. „David era în interiorul blocului de marmură", răspundea Michelangelo când era întrebat cum a conceput acea capodoperă. De fapt, toți marii creatori au fost supuși creației lor.

Desigur, în lumea în care trăim suntem obligați să facem, să decidem, să acționăm. Tradiția chineză ne spune însă: opriți-vă o clipă; amânați-vă pentru un moment dorințele, ambițiile, acțiunile, angoasele și deciziile; încercați să vă dați seama de ceea ce, în mod spontan și natural, în acel loc și moment precis, încearcă să iasă la suprafață, ceva la care poate nu v-ați gândit; nu încercați să împiedicați acest proces; așteptați câteva minute; nu trebuie decât să vă relaxați și, pentru câteva clipe, să doriți să se întâmple ceea ce este potrivit, aici și acum.

Această invitație este una din marile lecții ale acestei tradiții: să nu ne impunem voința, să lăsăm lucrurile să curgă de la sine și să ne acordăm timpul necesar pentru aceasta. Îmi aduce aminte de sfatul părintelui Aubry, care mi-a fost repetat de o pacientă acum vreo cincisprezece ani. În paralel cu ședințele de psihoterapie analitică, o însoțeam lunar. Simptomele pacientei nu se schimbau nicicum.

Enervat de lipsa mea de eficiență, am întrebat-o dacă dorea să continue tratamentul. Iar ea mi-a răspuns: „Domnule doctor, vă rog să îmi dați voie să îmi păstrez simptomele și să consider, cu toate acestea, că îmi faceți mult bine." Îi sunt și acum recunoscător. Misiunea noastră este să însoțim.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

3

O știință a vieții care oferă direcții de cercetare

La începutul activităţii mele m-am întrebat adesea dacă toate legile descrise de această medicină nu constituie decât un cod care îţi permite să găseşti punctele de acupunctură în fiecare caz în parte. Experienţa mi-a arătat că M.T.C. oferă o lectură originală a vieţii şi că ne permite să înţelegem mai bine bolnavii şi fiinţele pe care le întâlnim. După ce am practicat-o zilnic timp de treizeci şi nouă de ani, pot să spun că exprimă realitatea viului, într-o viziune anume.

M.T.C. este cu adevărat o ştiinţă, adică „un ansamblu, un sistem de cunoştinţe privind un domeniu“ (Littré), „un ansamblu bine organizat de cunoştinţe referitoare la anumite categorii de fapte sau fenomene“ (Larousse). Prin caracterul ei original, M.T.C. oferă Occidentului direcţiile şi ipotezele de cercetare în medicină şi fizică. În medicină, în domeniul fiziologiei, funcţionării fiinţei umane şi al diagnosticului. În fizică, prin legile pe care le scoate în evidenţă.

În medicină

Există două noţiuni accesibile care ilustrează lectura originală a corpului uman pe care o oferă M.T.C.

Prima noţiune se referă la modul în care M.T.C. concepe viscerele. Acestea sunt comparate cu miniştrii care, sub egida Împăratului, conduc Imperiul. Ele constituie guvernarea care administrează corpul în care Împăratul este Inima. Funcţiile „ministeriale" care le sunt atribuite în acest context ne vor ajuta să înţelegem mai bine despre ce este vorba. De exemplu, Vezica biliară este strâns asociată cu procesele de gestaţie, ceea ce sugerează o acţiune hormonală. Intestinul gros, care „transmite şi coordonează" informaţiile pe care le primeşte, este pus în legătură cu sistemul nervos.

A doua noţiune trimite la practica acupuncturii. Ea ne permite să constatăm că avem două memorii, psihică şi somatică, şi că acestea, după ce au înregistrat toate experienţele pe care le-am trăit de la momentul conceperii – plăcere, durere, traumatisme, angoase, suferinţă etc. – sunt în constant dialog. Nu există psihosomatică în sensul că simptomele corporale ar fi induse de psihic. Corpul însuşi este o memorie; simptomele sunt limbajul; corpul comunică în permanenţă cu psihicul. Acupunctura oferă o grilă originală de citire a acestui limbaj corporal, precum şi mijlocul de a se adresa punctelor din corp în care aceste mesaje au fost memorate. Cicatricile rămân, bineînţeles, pentru că nu se poate şterge ceea ce s-a întâmplat, dar sunt mai puţin dureroase. În plus, aceste dureri sunt „dezlipite" din locurile unde s-au fixat şi devin accesibile psihicului. Tratamentul ideal este cel care se adresează ambelor memorii, ca de exemplu tratamentul analitic şi acupunctura; acest tratament oferă posibilitatea de a stabili un dialog şi poate duce la o vindecare de durată în anumite cazuri cronice.

Scanned with OKEN Scanner

Voi da un exemplu de acest corp memorie. Dar înainte de aceasta mi se pare important să precizez că, ori de câte ori va fi posibil, voi ilustra datele teoretice prin observații clinice pe care le consider ca având valoare de exemplu. Acest procedeu poate face acupunctura să pară „miraculoasă", dar el nu reflectă, pe de o parte, hazardurile și tatonările cercetării clinice și, pe de altă parte, necesitatea de a asocia foarte adesea acupunctura, în cazurile grave sau cronice, cu alte terapii, cum ar fi alopatia, homeopatia, osteopatia, psihoterapia analitică... Fiindcă întrebarea pe care ți-o pui în fața fiecărui bolnav este: Care sunt astăzi cele mai bune tratamente, ținând seama de cunoștințele de ultimă oră din diferite domenii?

A venit să mă vadă un bărbat de cincizeci și doi de ani care acuza o durere intensă la șoldul drept, localizată în regiunea inghinală și la marele trohanter (osul care iese în exterior), o durere invalidantă, permanentă, apărută cu șaptesprezece luni în urmă. Era foarte nedumerit fiindcă nu mai fusese niciodată bolnav. Toate rezultatele examenelor erau negative și tratamentele ineficace. Nu suferise nici un traumatism, nici fizic, nici afectiv în lunile anterioare. După ce am văzut rezultatele examenelor, l-am examinat direct din punct de vedere al acupuncturii. Nu am găsit nimic care să explice durerile. La sfârșitul consultației, încă nedumerit, mi-am adus aminte o frază: „Șoldul este locul în care se concentrează energiile din adolescență." I-am spus-o. „Ați găsit! a exclamat. Când aveam paisprezece ani, părinții mei, care până atunci păreau că se înțeleg bine, au avut un conflict de o violență extremă, inclusiv în plan fizic. S-au despărțit. Nici unul nu voia să mă țină cu el. M-au dat în grija unei mătuși celibatare care mă iubea mult dar care, bigotă fiind, nu avea cum să mă ajute să trec peste problemele sexuale cu care începeam

Scanned with OKEN Scanner

> *să fiu confruntat la vârsta aceea. Această mătuşă a murit cu trei săptămâni înainte să înceapă durerile."*
> *Corpul pacientului memorizase suferinţa din adolescenţă în locul corespunzător, iar el a vorbit atunci când un eveniment i-a adus aminte de acel moment dificil. În afară de înţelegerea a ceea ce se întâmplase, punctura unui punct corespunzând adolescenţei, 29 V.B., a făcut durerea să dispară în patruzeci şi opt de ore. Pentru că, şi aici ne putem da seama de extraordinara continuitate a acupuncturii, un punct, eficace, corespunde acestei noţiuni.*

M.T.C. ne permite adesea să punem un diagnostic original. Astfel, în anumite cazuri, putem înţelege mai bine un pacient şi simptomele sale, putem face ipoteze cu privire la diagnostic şi la tratament. Fără să vreau să exagerez, aş defini astfel indicaţiile acupuncturii: dacă medicina occidentală nu oferă diagnostic sau tratament, consultaţi un acupunctor, care va putea eventual înţelege, din punctul de vedere al M.T.C., originea tulburărilor de care suferiţi şi care le va putea trata.

În fizică

Două exemple vor ilustra ceea ce M.T.C. poate inspira fizicienilor.

M.T.C. descrie un dialog, pe toate planurile, între „altul şi nu altul, altul şi acelaşi, ipseitate şi alteritate". Ipseitatea exprimă faptul că sunt acelaşi cu Unul, cu originea, cu celelalte fiinţe vii şi cu mine însumi, în măsura în care M.T.C. presupune că fiinţa umană, creată la momentul concepţiei, continuă să se recreeze cu fiecare respiraţie, identică cu ea însăşi. Alteritatea înseamnă că

Scanned with OKEN Scanner

sunt altul decât Unul, decât ceilalţi şi decât mine însumi. La nivelul viscerelor, Ficatul şi Plămânul incarnează acest cuplu.

El poate fi regăsit pe toate planurile fiziologiei şi vom reveni asupra acestui subiect în capitolul concluziv intitulat „Omul, incarnare de arhetipuri"; acest dialog între ipseitate şi alteritate, această viziune în acelaşi timp continuă şi discontinuă a universului poate fi extrapolată la totalitatea lumii vii. Există multe funcţii şi structuri ale vieţii prin care se materializează această dialectică, unele aflate pe versantul unităţii, celelalte pe versantul multitudinii.

Fiind tradiţională, M.T.C. este înainte de toate o ştiinţă simbolică. Dar ce este un simbol[1]? Tradiţia chineză îl defineşte drept „urma pasului elefantului". Elefantul nu este acolo, piciorul său nu este vizibil, dar urma ne spune că există, că a trecut pe acolo. Simbolul este o mediere, în planul care ne interesează, între legi, ordinul natural de viaţă şi multitudinea structurilor şi mecanismelor prin care se manifestă. Simbolul ne permite deci să stabilim o legătură între infinitatea formelor şi funcţiilor şi cele câteva arhetipuri pe care acestea sunt bazate. Într-un anume fel, simbolul introduce o dimensiune verticală în concepţia noastră despre viaţă şi ne permite, în plan orizontal, să facem legături între structuri, mecanisme sau fenomene aparent fără legătură dar care corespund aceluiaşi simbol.

M.T.C. ne explică de ce corpul omului, ca şi al tuturor fiinţelor din univers, este „urma pasului arhetipului".

[1] Simbolul va fi studiat mai amănunţit la începutul capitolului „Sursele Medicinii tradiţionale chineze".

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a doua

Omul în tradiția chineză

Dacă studiem originile Medicinii tradiţionale chineze ne vom da seama că ele constau în principal în observarea cosmosului, a omului şi a integrării sale în univers. În prezentarea noastră ne propunem un plan. Pentru a ilustra punctul de vedere din care această medicină concepe fiinţa umană, vom studia mai întâi două noţiuni – cele cinci elemente ale corpului şi Qi. Mai departe, într-un capitol privind „cele patru orienturi şi cele patru anotimpuri", vom vedea cum integrează M.T.C. fiinţa umană în univers. În final vom vorbi despre viziunea asupra omului sănătos şi bolnav.

Scanned with OKEN Scanner

1

Corpul și Qi

Cele cinci elemente ale corpului

Corpul și elementele sale sunt descrise într-o lucrare datând din anul 625 î.Chr., *Shi Ming*, despre care Institutul Ricci a publicat un frumos studiu [1] acum câțiva ani și la care vom face referire.

Shi înseamnă a prezenta, a expune clar, a discerne, a numi, a clarifica.

Ming, 名, înseamnă numele, porecla, modul de identificare, numele personal (dat de tată copilului său și care reflectă natura sa esențială și, prin urmare, locul său în cosmos și funcția sa în univers). A da un nume, a numi, înseamnă a avea intuiția naturii profunde, intime, esențiale, a ceea ce numești. Etimologic, Ming este constituit din caracterul serii, al începerii nopții, al „lunii care se ridică deasupra orizontului" pus deasupra caracterului gurii: „în acest fel ne facem cunoscuți, spunându-ne numele atunci când obscuritatea ne face invizibili". Este de remarcat conotația ascunsă, intimă, a numelui prin opoziție față de prenume, *Zi*, care este public.

---

[1] É. Rochat de la Vallée, *op.cit.*

O lucrare intitulată *Shi Ming* este, în concepţia M.T.C., o lucrare care inventariază, discerne şi numeşte elementele constituente şi elementele fundamentale ale viului.

Această lucrare este formată din două părţi. Prima studiază mediul nostru natural. Cea de-a doua se referă la om. Conform acestui plan al lucrării, constituţia omului poate fi suprapusă celei a mediului, a pământului, a Împărăţiei de mijloc etc. Dinamismul profund, legile fiziologice, constituentele arhetipale sunt aceleaşi: există o realitate unică şi coerentă de la care pornesc toate fiinţele. De aici, solidaritatea a tot ceea ce este viu. Că vrem sau nu, că ştim sau nu, suntem în mod ineluctabil solidari cu toate elementele constituante ale universului, mari sau mici, apropiate sau îndepărtate, umane sau minerale. Aceasta nu implică milă, compasiune sau afecţiune; este pur şi simplu o stare de fapt: suntem solidari cu un organism minuscul, aşa cum suntem solidari şi cu steaua cea mai îndepărtată. Orice gând, orice acţiune, orice vorbă se repercutează asupra întregului univers şi se întoarce la noi. Poate într-o măsură infinitezimală, dar nu mai puţin reală.

În a doua parte a cărţii *Shi Ming*, fiinţa umană este văzută prin intermediul a cinci elemente constitutive [1] care sunt: *Ren*, omul; *Ti*, structura corporală; *Qu*, teritoriul corporal; *Xing*, forma corporală; *Shen*, persoana. „Traducerile" ideogramelor trebuie abordate cu prudenţă, pentru că ele nu reflectă toate semnificaţiile caracterelor, după cum se va vedea.

Ren – omul

Ideograma *Ren*, 人, reprezintă un om care stă în picioare între Cer şi Pământ, într-o poziţie stabilă.

[1] Acestea sunt diferite de cele cinci elemente occidentale. Prin urmare, nu trebuie să facem analogii, cu atât mai mult cu cât, tradiţia chineză avându-şi propria ei coerenţă, nu putem recurge la sincretisme fără a deforma sensul.

Scanned with OKEN Scanner

Shi Ming defineşte proprietăţile fundamentale ale acestei fiinţe ca fiind „virtutea bunăvoinţei şi relaţia potrivită; acestea sunt Dao [Calea] Omului".

Bunăvoinţa este o atitudine care ţine de ordinea Cerească; relaţia potrivită este un act care ţine de ordinea Pământeană. Atitudinea stă la baza actului prin care se manifestă. Astfel, prin bunăvoinţă şi relaţia potrivită, Omul, stând în picioare între Cer şi Pământ, este Inima şi întruparea virtuţilor acestora.

Dintr-un punct de vedere ideal, *Lizi* situează fiinţa umană „în Cer-Pământ". „Omul este fiinţa cu cea mai preţioasă natură. El este rezultatul virtuţii Cerului şi Pământului, al întâlnirii spiritelor celeste şi terestre; este partea cea mai fină a suflului celor cinci elemente." Este creaţia cea mai subtilă şi desăvârşită între toate fiinţele din univers", dar nu poate fi această fiinţă de preţ decât dacă dobândeşte caracteristicile necesare, adică bunăvoinţa şi relaţia potrivită.

Este cazul să amintim aici că bunăvoinţa (care se pronunţă *Ren*, ca şi Om, dar se scrie diferit, cu ideograma omului urmată de numărul doi, 仁, acest număr exprimând „relaţia dual㠄 între fiinţele umane"[1], este ceea ce Confucius numea „virtutea umanităţii"[2].

Dacă „bunăvoinţa este inima omului" (Xiang An Shi), atunci „inima omului este inima universului", ne învaţă *Lizi*.

Ti – structura corporală

Al doilea element, *Ti* (corp, parte a corpului, model, substanţă – prin opoziţie cu esenţă), descrie o succesiune ordonată

[1] Kyril Ryjik, *op.cit.*

[2] *Ren*: virtutea umanităţii; dispoziţie binevoitoare faţă de altul, universală şi dezinteresată, om perfect, binevoitor, care îşi realizează din plin natura de Om; migdală, sâmbure, grăunţă.

Scanned with OKEN Scanner

a patru perechi: oase şi carne, păr şi sânge, faţă şi verso, mare şi mic. Ce înseamnă aceste perechi?

Mai întâi, „patru" înseamnă un cadru[1]: patru legi fundamentale, patru reguli esenţiale, patru stâlpi pe care se sprijină structura corporală:

– oase şi carne: osul dur, tare, evocă o structură, o *schelărie*; carnea moale, suplă, aşa cum este ţesutul conjunctiv, ne *leagă* teritoriile, structurile şi funcţiile. Oasele şi carnea, schelăria şi sistemul relaţional exprimă, sintetic, suportul *material* al Qi, cu mişcările şi transformările lor;

– părul şi sângele: evocă ceea ce este *vizibil*, părul, şi ceea ce este *invizibil*, sângele. Trebuie să facem o *distincţie* între ceea ce este exterior şi se vede şi ceea ce este interior şi invizibil. În exterior se află ceea ce este manifest, existenţial; în interior se află ceea ce este ascuns, esenţial, „sursa care exprimă virtutea lui Dao" (C. Larre);

– faţa şi reversul: *Biao-Li* sunt faţa şi reversul, exteriorul şi interiorul aceleiaşi *îmbrăcăminţi*. Datorită lor *colaborează* ceea ce a fost identificat, forma exterioară şi sursa, ceea ce este manifest şi esenţa;

– mare şi mic: această pereche se referă la ceea ce este *imuabil* şi *efemer*; ea stabileşte o ierarhie între toate elementele. Mare este ceea ce ţine de ordinea universală, de exemplu „Pământul care susţine toate fiinţele" cum se spune în a doua hexagramă din *Yijing*[2]. Ceea ce este fundamental, fiabil, este mare. Ceea ce este individual este mic, ca şi oricare fiinţă luată în parte. La fel, tot ceea ce este variabil, labil.

---

[1] Ceva mai departe, în capitolul intitulat „Simbolismul numeric", vom vedea că un număr este doar rareori un fapt aritmetic în M.T.C.; este o afirmaţie simbolică. Este la latitudinea noastră să înţelegem la ce funcţie trimite numărul respectiv.

[2] *Yijing* (*Yi King*) este unul din cele cinci texte clasice din tradiţia chineză şi este constituit din desene şi comentarii. Desenele rezultă din combinarea unor linii continue şi discontinue (– şi – -) luate câte două (diagrame), câte trei (trigrame) sau câte şase (hexagrame).

Scanned with OKEN Scanner

Prin intermediul acestor patru perechi, Ti evocă suportul material al Qi (schelărie şi sistem de relaţii); diferenţa şi colaborarea între vizibil şi invizibil, între formă şi esenţă, între imuabil şi efemer, între universal şi particular. Prin aceste relaţii trimite la unitatea corpului în multitudinea elementelor sale: multiplul constituent al fiinţei umane se află în unitatea de fapt, care este cea a viului.

Altfel spus, Ti, al doilea element, desemnează corpul ca structură şi unitate pe care se sprijină multitudinea constitutivă a fiinţei.

Qu – teritoriul corporal

Qu (a clasa, circumscripţie administrativă, umil, zonă bine delimitată) este folosit pentru a clasifica şi denumi toate părţile organismului, corpul omului fiind considerat un teritoriu. Toate părţile constituante ale acestui teritoriu sunt clasificate şi denumite ca şi cum ar fi vorba de o hartă. Aşa cum am văzut, a denumi înseamnă a exprima natura esenţială, locul şi funcţia cosmică. Să ne amintim, de exemplu, de osul „sacru", plexul „solar", „perineu" (*peri* şi *naos* înseamnă, în limba greacă, „în jurul templului"). Prin clasificare şi denumire putem administra teritoriul corporal în relaţie cu ordinea naturală a viului şi astfel intra în contact, prin noi înşine, cu această ordine care „este fiabilă pentru că este naturală". Acesta este rolul celui de-al treilea element.

Xing – forma corporală

Xing (formă, aparenţă, figură, configuraţie, a prinde formă, a descrie) este corpul văzut din punctul de vedere al formei corporale, mai întâi „a ceea ce le face pe fiinţe să fie diferite". Forma noastră corporală ne este proprie. Fiecare individ este

Scanned with OKEN Scanner

unic, singular; forma sa îi exprimă originalitatea, inclusiv în mișcare. Datorită lui Xing putem recunoaște o ființă doar privind-o. Există o excepție (Yin-Yang) necesară: gemenii adevărați, asemănători din toate punctele de vedere.

Xing mai este și urma vizibilă a ceva ce este invizibil, „o formă lăsată sau creată de o realitate fără formă; formele fiind multiple și având fiecare caracteristici proprii; cele zece mii de ființe sunt tot atâtea forme diferențiate". Xing este aici în relație dialectică cu Xiang, simbol, imagine. Fiecare din aceste zece mii de ființe originale este reflexul unui Xiang, este manifestarea „lipsei de formă" în infinitatea celor „cu formă". Fiecare „cu formă" este manifestarea uneia din potențialitățile „lipsei de formă", a Haosului, Nediferențiatului, Unului. Fiecare ființă din această multitudine este în mod necesar, indiferent de aparența și actele sale, manifestarea uneia din potențialitățile Unului.

Ren, bunăvoință și relații potrivite, este condiția *sine qua non* pentru a putea pretinde că ești o ființă umană. **Shen** ne precizează scopul, o entitate care trebuie cucerită. **Ti, Qu, Xing** descriu cele trei elemente, cele trei aspecte fundamentale ale corpului nostru. Multitudinea structurilor sale corporale se înscrie într-o unitate de fapt. Ca teritoriu, este denumit și administrat potrivit ordinii naturale a viului. Forma specifică a fiecărui „cu formă" exprimă una din potențialitățile „lipsei de formă". Aceasta este interpretarea profund originală pe care *Shi Ming* o dă ființei umane.

Shen – persoana

Shen (corp, trunchi, persoană) este „persoana individualizată care își are viața proprie, își asumă răspunderi, își stabilește actele".

Shen este omul care, între Cer și Pământ, „poate să se aplece și să se ridice în mod armonios". Shen deschide calea spre o ființă întreagă, la devenirea căreia participă în mod armonios toate elementele care o constituie și care o

Scanned with OKEN Scanner

animă. Shen este persoana integrală prin coordonarea tuturor elementelor sale – somatice, psihice, energetice şi spirituale.

Căci trebuie să câştigăm şi să împlinim o entitate. Unitatea este în noi, inerentă. Nu trebuie să găsim Unitatea; Realitatea pe care suntem clădiţi este în noi. Dacă există ceva divin, acel ceva este în fiecare dintre noi. Ceea ce avem de câştigat este o entitate, ne spune Shen, al cincilea element. În ce fel? Luând cunoştinţă, prin experienţă, de „frumosul" şi „urâtul" din noi, de ceea ce repugnă şi ne atrage, de zonele noastre de lumină şi de umbră, făcând în aşa fel încât totul – Yin şi Yang – să concure la crearea unei armonii profunde, pe toate planurile.

Qi

Qi contribuie la originalitatea Medicinii tradiţionale chineze: Qi este fundamentul vieţii noastre.

Pentru a înţelege mai bine *Qi* – pe care nu îl vom traduce pentru a nu îi denatura sensul – vom plasa mai întâi această noţiune în contextul său fundamental. Pentru ca o fiinţă „să iasă în viaţă", trei mecanisme sunt necesare potrivit M.T.C.: triada *Shen, Qi, Jing*.

Shen – vibraţia primară

Shen este intraductibil. Caracterul care îl reprezintă, 神, 示申, este format din două ideograme. Prima evocă „influenţele venind de sus, semnele prin care cerul îi învaţă pe oameni; cerul, soarele, luna şi stelele care revelează oamenilor lucrurile transcendentale". A doua ideogramă, cea din dreapta, exprimă „expansiunea alternativă a forţelor naturii".

Vibrație primară care se desfășoară în infinitul multitudinii, „el se răspândește în toate direcțiile, nu există loc unde să nu pătrundă Shen“ [1], el este la originea vieții. Nici o viață nu este posibilă dacă Shen nu este prezent. La ființele umane, Shen, universalul, se reflectă în „oglinda inimii“ și se răspândește în toate teritoriile corpului pentru a da viață fiecărei celule. Atunci devine personal și împrumută culoarea dată de natura proprie, particulară, a fiecăruia.

„Când Cerul-Pământ produce cele zece mii de ființe, fiecare ființă este dotată cu un [principiu] director, iar acesta se numește Shen“, se spune în *Shuowen* [2]. Zhang Zai, filosof neoconfucian din secolul al XI-lea, spune că „ceea ce dă subtilitatea celor zece mii de ființe este ceea ce numim Shen“ [3]. În *Xici* [4] se arată că „aspectul insondabil al Yin și Yang este ceea ce numim Shen“.

Jing – esența vieții

Jing este esență, chintesență, elită, subtil, produs al rafinamentului, abil, absolut, neîmpovărat. Din punct de vedere etimologic, Jing, 精, este format din „grăunțe de cereale“ (la stânga) în plină vitalitate (la dreapta); de la sămânță derivă noțiunea de „chintesență pură“ [5]. Înainte de a fi chintesența alimentelor, a aerului inspirat, a suflurilor, a lichidelor, Jing este, înainte de toate, esența vieții. Nici o ființă nu trăiește prin ea însăși; Jing ne este transmis prin părinți: „doi Jing se prind unul de altul“, o ființă este concepută.

---

[1] I.Robinet, *Méditation taoïste*, Albin Michel, 1995.
[2] Operă clasică chineză privind etimologiile.
[3] Zhang Zai, citat de J.-C. Pastor în *Études chinoises*, vol.XV, primăvară-toamnă 1966, p. 200.
[4] Tratat care face parte din „Marele comentariu“ din *Livre des mutations*.
[5] K. Ryjik, *op.cit.*

Scanned with OKEN Scanner

Qi – apariţia formelor vii

Qi este uneori (şi în mod greşit) tradus prin energie. Suflu este preferabil, pentru că include respiraţia. Qi, 氣, 气 米, înseamnă abur, aer, suflu, ceea ce animă corpul uman, elementul cel mai subtil care intră în compunerea tuturor lucrurilor, atitudine, mânie, miros, simţ. Din punct de vedere etimologic, Qi este constituit din „aburii care se ridică în pământ şi care vor forma, în înaltul cerului, straturile de nori" (la stânga) şi care aici „se ridică din boabele de cereale proaspăt gătite". Qi, cel care dă viaţă şi constituie, este mecanismul prin care o fiinţă apare, ia formă, dobândeşte o aparenţă sensibilă, vizibilă, perceptibilă. Qi este legat de întrupare. O interpretare posibilă este in-form-are. În orice caz, el înseamnă trans-formare. Studiind formele de viaţă, M.T.C. constată că totul este Qi, deoarece prin Qi fiinţa vie devine manifestă, perceptibilă: „Când Yuan Qi, Qi originar, se condensează, el este viaţa. Când se dispersează, el este moartea." (Zhuangzi) Astfel, Qi este atmosferic, aerul, mirosurile, suflul respiratoriu pe care îl inspir şi expir, şi ceea ce circulă, animă, constituie şi transformă viul, adică tot ceea ce face ca fiinţa, aşa cum apare, se întrupează şi se manifestă, să continue să trăiască. Fiindcă acest Qi unic şi original se împarte într-o infinitate

Shen, Qi, Jing sunt trei mecanisme arhaice şi fundamentale (vibraţie primară prezentă orişiunde, esenţa vieţii transmisă de părinţi, apariţia formelor vii) care stau la baza a trei organe: Inima, Rinichii, Plămânul [1]. Shen este legat de Inimă, Qi de Plămân, Jing de Rinichi. Mergând mai departe decât concepţia occidentală asupra organelor, M.T.C. le atribuie funcţii mai ample şi le leagă de mecanismele simbolice arhaice.

[1] Folosirea unei majuscule pentru a denumi viscerele înseamnă că ne referim la M.T.C., deoarece aceiaşi termeni acoperă noţiuni diferite în medicina chineză şi în cea occidentală.

Scanned with OKEN Scanner

Qi – apariţia formelor vii

Qi este uneori (şi în mod greşit) tradus prin energie. Suflu este preferabil, pentru că include respiraţia. Qi, 氣, 气 米, înseamnă abur, aer, suflu, ceea ce animă corpul uman, elementul cel mai subtil care intră în compunerea tuturor lucrurilor, atitudine, mânie, miros, simţ. Din punct de vedere etimologic, Qi este constituit din „aburii care se ridică în pământ şi care vor forma, în înaltul cerului, straturile de nori" (la stânga) şi care aici „se ridică din boabele de cereale proaspăt gătite". Qi, cel care dă viaţă şi constituie, este mecanismul prin care o fiinţă apare, ia formă, dobândeşte o aparenţă sensibilă, vizibilă, perceptibilă. Qi este legat de întrupare. O interpretare posibilă este in-form-are. În orice caz, el înseamnă trans-formare. Studiind formele de viaţă, M.T.C. constată că totul este Qi, deoarece prin Qi fiinţa vie devine manifestă, perceptibilă: „Când Yuan Qi, Qi originar, se condensează, el este viaţa. Când se dispersează, el este moartea." (Zhuangzi) Astfel, Qi este atmosferic, aerul, mirosurile, suflul respiratoriu pe care îl inspir şi expir, şi ceea ce circulă, animă, constituie şi transformă viul, adică tot ceea ce face ca fiinţa, aşa cum apare, se întrupează şi se manifestă, să continue să trăiască. Fiindcă acest Qi unic şi original se împarte într-o infinitate

Shen, Qi, Jing sunt trei mecanisme arhaice şi fundamentale (vibraţie primară prezentă orişiunde, esenţa vieţii transmisă de părinţi, apariţia formelor vii) care stau la baza a trei organe: Inima, Rinichii, Plămânul [1]. Shen este legat de Inimă, Qi de Plămân, Jing de Rinichi. Mergând mai departe decât concepţia occidentală asupra organelor, M.T.C. le atribuie funcţii mai ample şi le leagă de mecanismele simbolice arhaice.

[1] Folosirea unei majuscule pentru a denumi viscerele înseamnă că ne referim la M.T.C., deoarece aceiaşi termeni acoperă noţiuni diferite în medicina chineză şi în cea occidentală.

Scanned with OKEN Scanner

de Qi necesari manifestării și întreținerii vieții: sufluri, sânge și lichide organice, organe și măruntaie, pe scurt toate structurile, mecanismele și funcțiile necesare vieții.

Qi nu ține numai de o gândire abstractă: chinezii îl percep și îl practică prin Taiqiquan și Qigong (adesea practicat de la vârsta de șase ani, cel puțin două ore pe zi). Îi simt ritmul și circulația în corp, felul în care Qi se deschid și se închid, urcă și coboară, se dilată și se strâng, circulă de la dreapta la stânga și invers, în alternanța golului și plinului. A trăi Taiqiquan înseamnă, pentru noi, occidentalii, să ne facem o idee despre ritmurile fundamentale ale vieții și alternanțele lor.

Este limpede că Taiqiquan (împreună cu Qigong, exercițiu pregătitor al acestei pracici) este una din sursele descrierii Meridianelor. Într-adevăr, prin Taiqiquan chinezii au devenit conștienți de anumite „traiecte preferențiale", pe care occidentalii le-au numit Meridiane, și, probabil, chiar de anumite puncte de acupunctură.

Gu Mei Sheng, maestru în Taiqi care locuiește în Șanhai, își definește astfel intervențiile: „Eu pun în mișcare Qi care, la rândul său, pune în mișcare mușchii, spre deosebire de occidentalul care mișcă direct mușchii. Dar, dincolo de aceasta, intenția (Yi) este cea care face Qi să circule. Cine pune Yi în mișcare? Shen, care vine din inimă și pe care îl percepi la practicant prin apariția unui mic surâs. Pentru aceasta inima trebuie să fie goală, limpede și liniștită."

La fel, în pictură, „suflul șlefuiește opera de artă tot așa cum modelează universul. Dă câte o părticică de viață fiecărui element din corpul întreg. Scoate în evidență ritmul propriu fiecăreia din părțile care compun întregul. Stabilește armonia între aceste părți și le face să formeze un întreg" [1].

[1] N. Vandier-Nicolas, *op. cit.*, p. 220.

Scanned with OKEN Scanner

În patologie, orice durere, fie ea fizică sau psihică, are la origină o obstrucţie a circulaţiei unui Qi într-un loc din corp. Cauza poate fi o agresiune traumatică, toxică, infecţioasă, emoţională sau o dereglare a modului nostru de viaţă, de exemplu al alimentaţiei. De fapt, tot ceea ce am trăit din momentul când am fost concepuţi – dureri, suferinţe, conflicte şi bucurii – este înscris în corpul nostru în locuri diferind de la persoană la persoană, în funcţie de sentimentele implicate şi de slăbiciunile ereditare. Prin exces sau repetiţie, aceste emoţii duc la obstrucţionarea circulaţiei Qi şi provoacă o durere fizică şi/sau psihică; astfel se declanşează boala.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

2

Omul în univers

În acest subcapitol ne propunem să arătăm modul în care chinezii, popor de agricultori, au perceput evoluția puterii vitale simbolizate de soare și influența sa asupra omului situat într-un univers cu care este solidar și ale cărui influențe le trăiește în spațiu și timp.

Cele patru oriente

Cele patru oriente sunt cunoscute – est, sud, vest și nord; ele sunt cele patru puncte caracteristice ale răsăritului și apusului soarelui. În general, este acceptată ideea că orientul influențează comportamentul și natura omului. În orice țară, oamenii din Nord nu au același comportament ca cei din Sud. Cele patru oriente marchează patru puncte caracteristice ale evoluției Qi în spațiu; ele desemnează răsăritul, punctul culminant, apusul și absența soarelui. Ele nu se referă însă numai la locul soarelui în univers. Același lucru este valabil pentru Qi la om, acesta fiind așezat într-o poziție anume: de obicei cu fața spre sud. Omul stă deci cu spatele spre nord, are răsăritul în stânga și apusul în

dreapta. Pentru a marca această poziţie cu faţa spre sud, meridianele situate pe partea anterioară a feţei, a trunchiului şi membrelor sunt numite *Yang Ming* (*Ming* înseamnă aici lumină). Poate însă, în situaţii excepţionale (împărat, mistic, sfânt etc.) să fie aşezat cu faţa la nord, spre steaua polară.

Cele patru anotimpuri

Ca regulă generală, cele patru anotimpuri sunt ochiurile plasei. Ele indică evoluţia suflurilor Cerului şi Pământului, acţiunea conjugată a Cerului şi Pământului şi felul în care, potrivit M.T.C., omul trebuie să îşi acordeze suflurile cu cele ale anotimpului, altfel riscând să creeze disfuncţii.

Cele patru anotimpuri simbolizează patru perioade caracteristice ale anului, ale zilei sau ale vieţii, căci sunt supuse aceloraşi variaţii ale Qi.

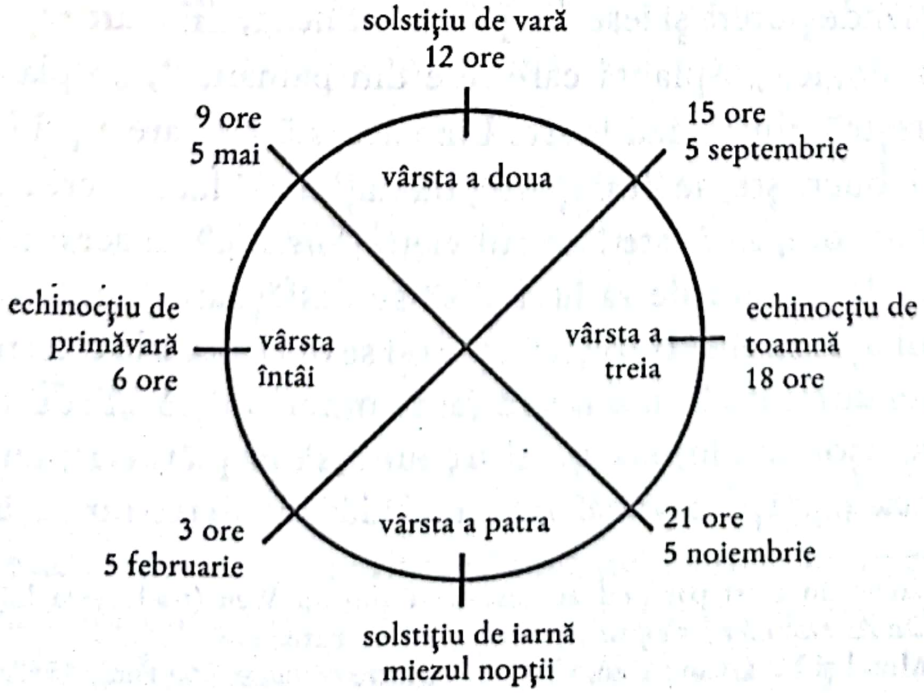

Scanned with OKEN Scanner

În tradiţia chineză, echinocţiile şi solstiţiile reprezină mijlocul anotimpurilor, punctul lor culminant. Începuturile anotimpurilor corespund, într-un timp solar, cu 5 mai pentru vară, 5 septembrie pentru toamnă, 5 noiembrie pentru iarnă şi 5 februarie pentru primăvară. Înr-adevăr, la aceste date vom observa că aerul şi lumina se schimbă. Este o schimbare infinitezimală, dar perceptibilă.

Cum se defineşte fiecare anotimp? Prin funcţii caracteristice, apoi prin relaţiile pe care le stabilesc Cerul şi Pământul; apoi prin *Zhi* al Omului, voinţă spontană, instinctivă, animalică, ce izbucneşte natural în fiecare fiinţă în fiecare anotimp; şi, în fine, prin *Dao*, calea ce trebuie urmată în acel anotimp.

Primăvara

Primăvara este „izbucnire şi desfăşurare“ [1]. Cerul şi Pământul „acţionează împreună“ şi produc [*Sheng*] viaţa. Toată creaţia revine la viaţă: cele zece mii de fiinţe capătă strălucire, vegetaţia prinde putere şi iese din pământ. Sheng, 生, care reprezintă, etimologic, „o plantă care iese din pământ“ [2], „o plantă care tot creşte“, ilustrează foarte bine această mişcare a primăverii care izbucneşte, se desfăşoară, dă naştere şi face să crească.

„Pentru om, *Zhi* este lăstarul vieţii [*Sheng*].“ În acest moment, el îşi lasă suflurile să iasă şi să se desfăşoare în exterior. „Cu corpul uşurat, el se trezeşte în zori şi se duce seara la culcare.“ Merge prin curte cu inima liberă (aşa cum se mişcă „Pădurea“ primăvara: uşor, suplu, liber). El trebuie „să răsplătească, nu să pedepsească“, „să dea viaţă, nu să ucidă; să ofere, nu să ia“.

---

[1] Citatele din acest paragraf au fost luate din *Su Wen* (traducerea lui A. Husson) şi din *Assaisonner les esprits*, Institutul Ricci, Paris, 1983.

[2] P. Morel şi Xu Guang Cun, *Clés de l'écriture chinoise* You Feng, 1997.

Scanned with OKEN Scanner

> ***Dao** de primăvară este întreținerea și producerea lăstarului vieții.*
> Yang Sheng

În acest anotimp, mişcările lui Qi se exteriorizează şi scot la iveală acele Qi profunde. La ora şase dimineaţa, noaptea, Yin, dispare; apare ziua, soarele, Yang. Trebuie să înţelegem că această mişcare, la fel ca toate mişcările sezonale, are loc în noi în fiecare moment, dar că este amplificată primăvara la ora şase dimineaţa.

Există un punct de acupunctură, 14 F., care corespunde sfârşitului nopţii, sfârşitului ciclic al Yin. Acest punct se numeşte *Qi Men*. *Qi* înseamnă timp, perioadă, fază, termen–limită, moment fix, iar *Men*, uşă exterioară. Acest punct reglează, de exemplu, sfârşitul menstruaţiei, al sarcinii (ca urmare a unei naşteri dificile sau a unei expulzări dificile). Puncturat în special la femei (Yin raportat la bărbat în plan genital) este eficace în menopauză, sfârşitul perioadei procreatoare, bufeurile de căldură etc. El reglează sfârşitul energiei care, venind din jos, din adâncime, ajunge la torace. Prin urmare, este indicat în patologie dacă ceva ce trebuie să se sfârşească nu se sfârşeşte sau se sfârşeşte rău, fie că este vorba de o bronşită, de suflul care urcă în piept, de o menstruaţie, o sarcină, o perioadă procreatoare, o separare... ca şi cum noaptea (Yin) nu se poate încheia ca să lase calea liberă zilei. Punctul 14 F. exprimă o dificultate de separare. Într-adevăr, trecerea de la sfârşitul unui ciclu la începutul altuia implică o separare, un sacrificiu; ideea nu are încărcătură nici morală, nici mistică – este o lege arhetipală a vieţii.

Trebuie să spunem că, dacă nu ne-am gândi, nu am plasa punctul care reglează menopauza primăvara, în momentul în care viaţa izbucneşte şi se dezvoltă. Pentru a înţelege acest punct, să ne aducem aminte de ritualul tradiţiei chineze care reglementează viaţa unui cuplu. Până la menopauză, bărbatul şi femeia trebuie să folosească separat lucrurile din casă: patul, cearşa-

Scanned with OKEN Scanner

furile, prosoapele, cuverturile, absolut totul, până în cele mai mici detalii. Nu se reunesc decât pentru și în uniunea sexuală. Când soția împlinește patruzeci și nouă de ani – 7 x 7, număr simbolic al menopauzei – , cei doi soți pun totul în comun. Este ca și cum bărbatul și femeia, până atunci diferențiați și limitați în masculinitate și feminitate, ajung la androginie, combinând masculinul și femininul. Înțelegem atunci de ce menopauza, marcând accederea la această unitate, marchează zorii unei noi vieți. De altfel, și la africani, femeile nu au dreptul de a face parte din consiliul tribal decât după menopauză; înainte de acest moment sunt excluse. Înțelegem deci că menopauza este o primăvară și nu o toamnă. În afară de faptul că se manifestă perturbări, nu este nevoie să fie tratată de medic.

Vara

Vara trimite la ideea de „proliferare, înmulțire, vegetație luxuriantă", la ideea de „a înflori, a face să înflorească". Funcția acestui anotimp este să împlinească. Dacă primăvara este o naștere, atunci vara este apogeul vitalității.

Vara suflurile Cerului „prosperă" și cele ale Pământului „fac floarea să crească". Suflurile Cerului și Pământului se întrepătrund, ca într-o relație sexuală. Creația „împlinește înflorirea". Cele zece mii de ființe „înfloresc și dau rod".

Omul se pune de acord cu această mișcare trezindu-se devreme și culcându-se târziu, temperându-și forța vitală care devine prea exuberantă. „Fără violență, el urmează strălucirea frumuseții și a forței", favorizând „exteriorizarea și evacuarea Qi". El temperează și se temperează, exteriorizează și evacuează ceea ce trebuie eliminat. Trebuie remarcat că acum, în momentul

Scanned with OKEN Scanner

în care Qi, dorinţele şi ambiţiile culminează, în momentul în care soarele şi focul (lumina şi căldura) au atins apogeul, omul, umil şi fără violenţă, se temperează şi elimină excesele. În momentul în care soarele culminează, în care Yang culminează, începe ceva ce ţine de noapte, de Yin, pentru că în momentul în care ceva atinge apogeul, elementul contrar apare, încolţeşte, se naşte [1].

Punctul V.C. 4, median între buric şi pubis, corespunde acestui început, acestei naşteri a Yin. Se numeşte *Guanyuan*. *Guan* înseamnă barieră. *Yuan* înseamnă izvor, început, origine, principiu: „Când Yuanqi se condensează, el este viaţa; când se dispersează, este moartea", spune Zhuangzi. La concepţie şi cu fiecare suflu el pune în mişcare acest Qi original. Dacă nu funcţionează bine, observăm o epuizare prin gol însoţită de o senzaţie de frig interior profund, o îmbătrânire prematură, tulburări genitale şi sexuale (cu referire la concepţie). „Este un punct tonifiant pentru întregul corp." În afară de aceasta, reglează funcţia Intestinului subţie care corespunde sudului, verii care are ca funcţie fructificarea produselor asimilate prin alimentaţie (să ne amintim că vara „cele zece mii de fiinţe înfloresc şi dau rod"). Aceasta explică simptomatologia tulburărilor digestive şi urinare legate de acest organ intern. Astfel, acest punct reuneşte două acţiuni sezoniere estivale, la nivelul Yuanqi şi al Intestinului subţire. Câmpul său de acţiune este încă şi mai larg, aşa cum vom vedea mai departe. Un punct de acupunctură este întotdeauna locul de conjuncţie a diverse funcţii unite printr-un singur parametru şi care ies la suprafaţă în acelaşi punct.

> ***Dao** de vară este întreţinerea creşterii vieţii.*
>
> Yang Sheng

[1] Mişcările Qi sunt aici punctul culminant al Yang şi naşterea Yin, exteriorizare, superficializare.

Scanned with OKEN Scanner

Toamna

Acest anotimp simbolizează în acelaşi timp „supraabundenţa şi echilibrul". „Cerul se retrage şi se concentrează; Pământul străluceşte în toată splendoarea sa." Această strălucire (*Ming*) se vede pe pielea feţei şi în privire; o persoană măcinată de griji are tenul tern, privirea ceţoasă; „strălucirea lui Shen (*Shenming*)" este ascunsă.

Toamna este anotimpul păcii (*An*). Omul este „în pace şi linişte". El „recoltează" *Shou*, spiritele, precum şi *Shen*, şi „adună suflurile" fără să lase energiile să se răspândească în afară, să se piardă în exterior. Pentru Om, toamna este momentul în care revine către sine, la sine.

Aşadar funcţia toamnei, anotimp calm şi liniştit, este de a culege, de a aduna şi recolta. Toamna, ca şi la apusul soarelui, Cerul se retrage şi Omul se regăseşte singur, în pace şi echilibru. Cerul, tatăl, s-a retras şi Omul, împăcat, îşi „arată strălucirea" matură, adultă, autonomă. Aşa culege fructele primăverii şi verii. Ca să fie în acord cu suflul anotimpului, trebuie să se culce şi să se scoale devreme.

Mişcările Qi sunt aici interiorizare, dispariţia zilei, a Yang, a soarelui, şi apariţia nopţii, a Yin.

Există un punct, 1 P., care răspunde, la om, de recolta „de toamnă". Pentru Om, a recolta înseamnă mai întâi de toate a mânca şi a respira. Dacă recolta nu se face, Omul nu poate înghiţi (de aici, greţurile şi stările de vomă) şi nici respira (de aici, tusea). Dacă energiile care sunt la suprafaţă nu pot fi recoltate în trunchi, „picioarele, mâinile şi faţa sunt umflate". Aceste fenomene ilustrează concret modul în care toamna se desfăşoară în noi în fiecare clipă.

***Dao** de toamnă este întreţinerea recoltei vieţii.*
Yang Shou

Scanned with OKEN Scanner

Iarna

Iarna înseamnă „a închide înăuntru şi a face provizii" (*Cang*). Iarna nu mai există nici o relaţie cu Cerul, „nici un semn nu mai vine de la Yang"; pământul se crapă, apa îngheaţă. Pământul nu mai produce, ci „ascunde şi face provizii, pregătind prin această retragere rădăcina unui nou lăstar". Rolul Omului este să fie „adăpostit, ascuns, întors numai spre sine, ocupat să se autostăpânească". Nu este aceasta o bună definiţie a atitudinii noastre la vârsta a patra?

Noaptea (Yin) este la apogeu. Qi este în regres, se retrage în adâncuri. Ziua (Yang) începe să nască, asemenea grăunţei care, ascunsă sub pământ, conţine viitorul, ca şi prima celulă a fiinţei umane care conţine întreaga fiinţă.

Această germinaţie, această punere în mişcare hibernală a vieţii, este reglementată de V.B. 25. Acest punct lombar, bilateral, situat la extremitatea celor douăsprezece coaste, pune în mişcare Qi al Rinichilor.

> ***Dao** de iarnă este întreţinerea şi tezaurizarea vieţii.*
>
> Yang Chang

Cele patru anotimpuri simbolizează patru perioade ale anului şi ale zilei, patru vârste ale unei vieţi, patru anotimpuri ale omului:

– copilăria este primăvară şi „naşterea vieţii";

– adolescenţa şi începutul vârstei adulte corespund verii, care prosperă şi dă rod o dată cu dorinţele, poftele şi ambiţiile aferente; trebuie să ştim să „urmăm strălucirea forţei şi a frumuseţii";

– toamna, Cerul se retrage; este vârsta maturităţii. Omul, care era până atunci supus ordinii, regulii, legii, tatălui, îşi găseşte propria sa regulă, propria sa ordine de viaţă; demonstrează

Scanned with OKEN Scanner

strălucirea Shen. Dorinţele şi ambiţiile sunt abandonate în schimbul păcii şi liniştii;

– iarna, bătrâneţea, vârsta a patra, găsesc Omul în retragere, pregătind rădăcina unui nou lăstar. „Tezaurizând, întors numai spre sine, ocupat să se autostăpânească", el se întoarce spre germenele subteran al unei noi vieţi.

Aceste patru mişcări permanente, mai ample în anumite momente ale anului, ale zilei sau ale vieţii, coabită şi se echilibrează. De exemplu, abundenţei şi pasiunii verii îi corespund în mod necesar ascunderea şi retragerea din timpul iernii. Fiecare lucru trebuie trăit la timpul său şi echilibrat în relaţie cu celelalte.

> *Un bărbat de cincizeci şi doi de ani, bancher internaţional, a venit să fie consultat pentru tremurături. Nu prezenta semne deosebite: balonări ocazionale, insomnii. Foarte auster, puţin comunicativ, a acuzat un tremur exterior şi interior: „Totul este agitat pe dinăuntru, ceva se zbate şi nu poate să iasă." De ce această comprimare a Qi în interior? De ce nu se putea exterioriza Qi de primăvară? „Undeva mă trădez pe mine însumi. Sunt bancher internaţional, am avionul meu propriu, cutreier lumea în lung şi lat, dar o dată la trei luni mă văd obligat să îmi iau cămila şi cortul şi să plec în deşert pentru a regăsi pacea şi liniştea, pentru a mă întoarce la mine." Cel mai adesea nu avea viaţa lui proprie, fiincă nu corespundea naturii sale profunde. Energia sa adevărată de om al deşertului era comprimată înăuntru, se agita şi îl făcea să tremure. Înţeparea punctului corespunzător (23 V.B.) l-a scăpat de tremurături şi insomnie. Să notăm aici cum imposibilitatea unei mişcări „autumnale" de interiorizare se manifestă printr-o perturbaţie „de primăvară".*

Scanned with OKEN Scanner

3

Cauzele bolii în Medicina tradițională chineză

Boala nu este o anomalie. Yin-Yang, totul este dualitate. Un pol nu poate exista fără contrarul său. Deci, boala și sănătatea sunt două aspecte obligatorii ale aceleiași realități. Ceea ce este anormal, este ca boala să scape de sub control, rupând relația cu sănătatea.

Ereditatea

În afară de cazul unei malformații importante, aceasta nu face decât să definească punctele slabe, potențele maladiei care se vor manifesta sau nu.

Cele „șapte sentimente“ [1]

Tot ceea ce am trăit din momentul concepției este înscris în corpul nostru în anume locuri, diferite de la om la om. Orice agresiune sau emoție excesivă poate crea un dezechilibru, o

[1] Această expresie tradițională simbolizează toate agresiunile psihologice și emoționale, toate formele de stres și reacțiile noastre la acestea.

obstrucție care, cu timpul, atrage după sine tulburări funcționale și care apoi lezează. Ce putem face ca să ne protejăm? Ca să ne întărim punctele slabe, somatice și psihice, vom încerca să asigurăm o circulație armonioasă a sufluriilor Qi și să înțelegem, prin experiență, unde și când suntem fragili. Ca să fim puternici trebuie să știm unde, când și cum suntem slabi și ceea ce trebuie să facem în aceste momente.

> *Un mare industriaș se trata împotriva surmenajului, ignorându-și teama, chiar și în conflictele importante. Într-o zi mi-a cerut să îl primesc de urgență: „Mi-e rușine; sunt înspăimântat de ceva ridicol: nu am nici un control asupra ghemului care mi se pune la stomac și mă împiedică să dorm; și toate acestea din cauza unei scrisori recomandate pe care mi-a trimis-o vecina mea, amenințându-mă că va tăia doi copaci din parcul casei mele, ale căror ramuri intră în curtea ei; e absurd! – Această situație vă trezește amintiri dureroase? – Într-adevăr. Ce ciudat! Eram foarte săraci. Tatăl meu era alcoolic și nu prea găsea de lucru. Portărelul venea sistematic să ia și puținul pe care îl mai aveam; de fiecare dată ne amenința că va lua și copacul din curte, în care mă refugiam ca să visez la o viață mai bună; ideea mă teroriza.“ Suntem cu toții foarte puternici, cu condiția ca ceva să nu pătrundă prin crăpătura armurii, cât ar fi ea de îngustă.*

Modul de viață

Înainte de toate, modul de viață este determinant pentru longevitate. „Partea de Qi“ care ne-a fost atribuită nu face decât să scadă. „Supunându-se Dao, cei din vechime își organizau viața după Yin-Yang și respectau numerele. Erau cumpătați la

Scanned with OKEN Scanner

mâncare şi măsuraţi în ceea ce făceau. Evitau surmenajul, se fereau să îşi deterioreze corpul şi spiritul, şi astfel îşi puteau permite să trăiască un secol" (*Su Wen*).

Modul de viaţă intervine, de asemenea, la nivelul energiilor „nutritive şi defensive". Într-adevăr, conjuncţia suflurilor Qi asimilate prin alimentaţie şi respiraţie şi a celor transmise ereditar are ca rezultat formarea unor Qi „ortodoxe" care asigură nutriţia şi apărarea organismului. Calitatea acestor energii şi păstrarea lor depind de modul nostru de viaţă. De exemplu, un surmenaj necugetat şi prelungit le secătuieşte şi, ca urmare, în afară de faptul că suntem obosiţi, suntem mai puţin apăraţi împotriva agresiunilor exterioare.

Agresiunile exterioare

Medicina tradiţională chineză ia ca exemplu „energiile climatice perverse", cum ar fi vântul, căldura, frigul, seceta, umiditatea. Înainte de toate însă, este vorba aici de felul în care omul se adaptează la mediul său natural şi la variaţiile acestuia. Desigur, vântul, căldura etc. pot fi excesive şi deci dăunătoare. Dar, de obicei, nu sunt „perverse" prin ele însele. Nu devin astfel decât pentru Omul care nu ştie să se apere împotriva excesului sau lipsei lor. În afară de situaţiile de cataclism, Omul trebuie să fie capabil să se adapteze la toate schimbările de climă. „Înţelepţii din străvechime învăţau cum să evite la timp pervertirile prin epuizare şi vânturile înşelătoare şi cum, prin calm şi concentrare, să îşi menţină spiritul înăuntru, aşa încât bolile să nu aibă putere asupra lor" (*Su Wen*). Nu trebuie să ne gândim la aceşti înţelepţi din străvechime ca la oameni care au trăit acum mii de ani; ei există în fiecare din noi şi trebuie să îi descoperim în cotloanele cele mai ascunse şi mai intime ale fiinţei noastre.

Scanned with OKEN Scanner

La fel stau lucrurile și cu agresiunile fizice. În Taiqiquan, există un punct situat dedesubtul celei de-a șasea vertebre dorsale, 10 V.G. Cel care se concentrează intens asupra acestui loc poate prevedea gesturile adversarului, le simte în propriul său corp, și astfel va putea să le pareze. Sensul profund al acestei afirmații este că trebuie să ne simțim răspunzători în orice situație. Ceea ce este în joc, este capacitatea noastră de adaptare și previziune. Nu servește la nimic să acuzăm vântul, virușii, microbii, partenerul sau fatalitatea. Desigur, există agresiuni care, prin intensitate și bruscheță, depășesc orice capacitate de apărare sau previziune, dar acestea sunt de obicei rare.

În acest context, ne este mai ușor să înțelegem vocația preventivă a Medicinii tradiționale chineze, care se adresează ființei ca întreg, din punct de vedere somatic, energetic, psihic. Fiecare trebuie să facă suflurile să circule, să își dea seama de obstrucții, să mențină Shen în interior, să trăiască, să echilibreze și să alterneze mișcările sezonale, să aibă stăpânire asupra lui însuși, să se cunoască. „Dacă ne limităm poftele și ne ținem în frâu veleitățile, inima este liniștită, fără emoții, corpul lucrează fără a se epuiza, suflul urmează un curs regulat și armonia domnește. Cei care se bucurau de hrana pe care o aveau, de hainele cu care se îmbrăcau, care erau mulțumiți de condiția lor medie, fără să viseze la o condiție mai înaltă, erau ceea ce numim «oameni simpli». Aveau privirea limpede, pentru că nu pofteau la nimic, și inima netulburată. Fie că erau oameni de rând sau învățați, fie că erau înțelepți sau nu, ei nu cunoșteau tulburarea, pentru că urmau Dao. Trăiau o sută de ani în plină putere pentru că virtutea lor era fără pată“ (*Su Wen*).

Simplitatea Inimii este supremul mijloc de prevenire. Această simplitate ne deschide drumul către natura noastră esențială. Simplitatea este garanția libertății noastre și cel mai bun mijloc de apărare.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a treia

Originile Medicinii tradiționale chineze

De vreme ce nu știm cum a apărut Medicina tradițională chineză[1], să încercăm măcar să îi identificăm originile. Ca orice medicină tradițională, M.T.C. are la bază un limbaj simbolic. Doar studiind-o ne vom putea da seama de originalitatea concepției despre om și viață pe care ne-o oferă această tradiție. De altfel, pentru a aprofunda M.T.C., inclusiv la nivelul practicii clinice, trebuie să mergem cât mai departe posibil în înțelegerea bazelor sale simbolice.

[1] În acest sens, recomandăm *Histoire de la médecine chinoise* de D. Hoisey, Payot, 1988.

1

Ce este un simbol?

La origine, simbolul, cuvânt provenind din grecescul *sunbolein*, este o monedă tăiată în două, de două persoane care urmează să se despartă pentru o lungă perioadă de timp, fiecare jumătate fiind luată de una dintre ele. Mai târziu, dacă este nevoie, aceste persoane se pot recunoaşte punând alături cele două jumătăţi şi reconstituind astfel moneda. Alteori, simbolul poate fi o tăbliţă ale cărei jumătăţi sunt luate de un străin şi un cetăţean, ceea ce va permite fiecăruia să îl recunoască pe trimisul celuilalt.

Sun implică o acţiune de adunare, de punere la un loc. Mişcarea inversă este *dia*, care înseamnă dispersie, separare. *Bolein* înseamnă a arunca, a lăsa la voia întâmplării. Înţelegem de aici că *sunbolein* şi *diabolein* formează un cuplu dialectic şi că cel care separă în loc să reunească este diabolic (*diabolein*). Simbolul, complementar al miturilor (relatări) şi al riturilor (acţiuni), implică o mişcare în care unul dă naştere la doi şi redevine unul.

În chineză, *Xiang* înseamnă simbol, a simboliza, figură, a semăna cu, a reprezenta, aparenţă, elefant. Comentariul spune: este urma pasului elefantului. Elefantul nu mai este acolo, nu mai este vizibil, dar urma sa ne spune că există şi că a trecut pe

Scanned with OKEN Scanner

acolo. „Odinioară, pe vremea când nu existau nici cerul nici pământul, nu era decât Xiang, dar nu ca formă (*Xing*)“ [1]. Simbolul, arhetipul, imaginea precedă forma. Căci Xiang, simbolul, şi Xing, forma, formează un cuplu inseparabil. Astfel, simbolurile–Xiang stau la baza vieţii multiplului care le exprimă prin forme–Xing. Tocmai bazându-se pe Xiang au reuşit primii suverani să pună ordine în lume; cunoaşterea lor este esenţială pentru o bună administrare a Împărăţiei, a propriei persoane şi a vieţii.

Simbolul, ca mediator, leagă vizibilul şi invizibilul, perceptibilul şi imperceptibilul; de asemenea, leagă mecanismele şi structurile viului de arhetipurile şi legile pe care se bazează. Poate fi apropiat de termenul arab *Ta'wil* (exegeză), despre care Henry Corbin a spus că deschide calea inteligenţei umane spre planul arhetipurilor, că este stadiul intermediar între universul sensibil şi cel al esenţelor care sunt, în tradiţia sufi, numele divine. Lumea simbolurilor este un univers intermediar. Ea face legătura între planul arhetipurilor, al legilor fundamentale ale vieţii, şi ordinea naturală a viului, a formelor, a fiinţelor materializate [2]. „Mamă a numelor şi formelor, ea nu face decât să arate“ [3]. Acest univers ne dă posibilitatea să înţelegem în ce forme, anatomice, de exemplu, se manifestă un simbol şi, invers, ce simbol este manifestarea anumitor forme, părţi sau organe ale corpului. Viziunea simbolică adaugă astfel o dimensiune verticală inventarului orizontal al formelor, structurilor şi funcţiilor vieţii. Aici, corpul este incarnarea arhetipurilor. În aceasta rezidă măreţia lui. Aici, viaţa este sacră, în afara lui Dumnezeu; rămâne la latitudinea fiecăruia să apeleze şi la el.

---

[1] *Les Grands Traités du Huainanzi*, traducere de C. Larre, I. Robinet şi É. Rochat de la Vallée, Cerf, 1993.

[2] În tradiţia occidentală, aceasta ar putea fi lumea îngerilor, care fac legătura între Dumnezeu şi om.

[3] I. Robinet, *Introduction à l'alchimie intérieure taoïste*, Cerf, 1995.

Scanned with OKEN Scanner

Dacă vrem să pătrundem limbajul simbolic trebuie să acceptăm, dincolo de intelect, să lăsăm aceste simboluri să circule în noi; ele trebuie să ajungă la anumite locuri din corpul nostru care le incarnează. Simbolul este o experienţă care trebuie făcută, o re-cunoaştere. El induce, aşa cum subliniază Paul Ricoeur, „o mişcare care dă de trăit tot atât cât dă de gândit". Iar Toma d'Aquino defineşte simbolul drept „un lucru care, dincolo de forma concretă prin care se prezintă simţurilor noastre, ne face să ne gândim şi la altceva, tot aşa cum urma unui animal ne dă de ştire că acesta a trecut pe acolo."

Prin caracterul ei simbolic, Medicina tradiţională chineză dezvăluie „urma pasului arhetipurilor" în corpul uman.

Scanned with OKEN Scanner

2

Aplicații ale acestei viziuni simbolice

În măsura în care toate ființele umane sunt incarnarea aceloraşi arhetipuri şi sunt supuse aceloraşi legi, ele sunt inevitabil solidare. Este o stare fapt: fie că vrem sau nu, suntem solidari cu toate ființele umane, cu toate ființele vii, cu întregul univers, cu steaua cea mai îndepărtată. Cunoscând această lege nu numai că îi vom privi altfel pe semenii noştri, dar ne vom reconsidera şi comportamentul cotidian.

Concepţia simbolică chineză ne mai conduce la o concluzie: toate structurile vii, inclusiv Împărăţia de mijloc[1], reflectă, în diferite forme, aceeaşi arhi-tectură[2] fundamentală. Structura arhe-tipală a microcosmosurilor corespunde structurii macrocosmosului. Construcţia şi funcţionarea Împărăţiei chineze sunt deci identice cu cele din corpul uman. Trei exemple comparative vor ilustra această analogie: administrarea Împărăţiei chineze şi a corpului uman; relaţia stabilită, în tradiţia chineză, între

---

[1] Când scriem Împărăţie cu majusculă ne referim la Împărăţia ideală, arhetipală. De aceea se numeşte „de mijloc": în centru, suntem în relaţie cu ceea ce este originar, arhetipal.

[2] *Arche* înseamnă în greacă principiu, origine, principial. Arhitectura este modul ideal de reflectare a structurii originare.

Scanned with OKEN Scanner

Intestine, altarul zeului pământului şi al recoltelor; paralelismul între locurile în care stă Împăratul în capitală şi cele ale Inimii omului.

Împărăţia chineză şi corpul uman

Guvernarea Împărăţiei se aseamănă întru totul celei a corpului uman; în mod ideal, vizează să pună de acord Împărăţia şi corpul cu ordinea cosmică şi naturală a viului. Împăratul, situat în centru, guvernează Împărăţia, „activ, dar fără a acţiona". Vom reveni asupra acestei idei. Miniştrii acţionează sub autoritatea sa.

Corpul uman este guvernat după acelaşi model. Inima [1], situată în centru, are rolul Împăratului. Viscerele, Plămânul, Ficatul, Splina, Rinichii şi Măruntaiele sunt miniştrii săi. Să vedem care sunt rolurile atribuite fiecăruia de *Su Wen* (capitolul 8).

Plămânul este „primul-ministru al Inimii". De fapt, fiind aproape de Inima-Împărat în torace, el incarnează Foalele, cu dubla lor mişcare de aspiraţie şi eliminare a aerului, care, între Cer şi Pământ, „golite, rămân inepuizabile, dacă sunt puse în funcţie, nu cer decât să respire" (*Daodejing*, 5). Prin aceasta, la fiecare inspiraţie-expiraţie, la fiecare fiinţă, Plămânul dă naştere celor zece mii de fiinţe (adică toate fiinţele din care suntem constituiţi şi a căror izbucnire este intim legată de respiraţie), face suflurile Qi care ne controlează funcţiile şi structurile să circule, să se condenseze, să se incarneze şi să se transforme.

[1] Să nu uităm că aceleaşi cuvinte au accepţiuni diferite în M.T.C. şi în medicina occidentală. Concepţia chineză este mai largă, mai globală. Astfel se face că Inima „chineză" înglobează inima „occidentală", dar nu se limitează la aceasta. La fel stau lucrurile şi cu viscerele, o problemă la care vom reveni.

Scanned with OKEN Scanner

El este deci „stăpânul Qi" care respiră, circulă, se incarnează şi dobândeşte formă cu fiecare suflare, pentru că noi ne recreăm cu fiecare respiraţie. Este primul-ministru pentru că este cel mai apropiat.

Ficatul este „generalul armatelor; toate previziunile şi planurile vin de la el". Căci un bun general câştigă războiul fără să poarte bătălii. El vede şi prevede departe şi pe scară largă, nestingherit, cu flexibilitate şi uşurinţă; strategia sa este concepută de aşa manieră încât duşmanul, fiind sigur că va pierde, se retrage. Ficatul, care se ocupă de circulaţia dus-întors, veghind ca aceasta să se facă în mod liber, lin, fără obstacole, fie că este vorba de circulaţia diurnă sau nocturnă, musculară, vizuală, mentală, imaginară, la nivelul viselor sau al suflurilor, al sângelui sau al lichidelor, mergând, ca şi seva arborilor, de la vârful rădăcinilor la ramuri, ficatul este depozitarul previziunilor şi creatorul sistemelor de apărare. Ocupându-se de ceea ce se poate întâmpla, el „nivelează şi reglează" suflurile, sângele, alimentele, emoţiile şi sentimentele.

Rinichiul este baza, fundaţia din care pornesc toate creaţiile omului. Apariţiile vizibilului în invizibil, procreaţiile, creaţiile spirituale, psihologice, artistice şi literare pornesc de la Rinichi. De altfel, despre Rinichi se spune că sunt singurele organe duble. Bineînţeles că medicii chinezi ştiau că avem şi doi plămâni. Dar în M.T.C. „dublu" înseamnă întotdeauna ceva funcţional. Dublu înseamnă că o creaţie are nevoie de masculin şi de feminin, de un element patern şi de unul matern: „doi *Jing* se combină", şi o fiinţă este concepută. Rinichii sunt puşi în relaţie cu originea vieţii.

Splina este „ministrul hambarelor" care se ocupă de hrană, de transformarea şi transportul acesteia în strânsă legătură cu Stomacul. Ei îi sunt subordonate Măruntaiele care ne administrează teritoriile, şi anume Vezica biliară, Stomacul, Intestinele şi Vezica.

Scanned with OKEN Scanner

Un exemplu clinic va ajuta cititorul să-şi dea mai bine seama de aceste noţiuni, în acest caz în legătură cu Ficatul.

> *O femeie de treizeci şi cinci de ani, subţire, activă, care vorbea repede, ca şi cum i-ar fi fost teamă să ocupe prea mult loc sau prea mult timp, suferea de la vârsta de cincisprezece ani de o eczemă generalizată, pruriginoasă în timpul nopţii. Un tratament psihanalitic urmat pe parcursul a trei ani, tratament care, de altfel, a ajutat-o mult, nu i-a îmbunătăţit situaţia. Se mai plângea de arsuri la stomac, greţuri, intoleranţă la grăsimi şi dureri craniene digestive. În copilărie suferea de somnambulism, avea coşmaruri, iar acum adormea greu şi se trezea frecvent în timpul nopţii. Fiind foarte activă, făcea totul la repezeală, de teamă că nu va apuca să termine. Se simţise întotdeauna constrânsă, ţinută în frâu, fie că a fost vorba de studii ori de alegerea profesiei (ar fi dorit să fie moaşă). Ficatul, care nivelează şi reglează Qi, sângele, emoţiile, care drenează impurităţile (eczema), care permite circulaţiei „dus-întors" să aibă loc liber, nestingherit, suplu şi uşor, care suferă deci atunci când această circulaţie este blocată, era deficitar. Unul din punctele corespondente, 47 V, a vindecat-o în trei şedinţe.*

Să remarcăm această guvernare coerentă a corpului uman. Organele, supuse autorităţii Inimii, ne administrează corpul. Măruntaiele, supuse Splinei, ne ţin sub control toate teritoriile.

Intestinele şi altarul zeului pământului şi al recoltelor

În *Corpul taoist,* K. Schipper stabileşte o relaţie între altarul zeului pământului şi al recoltelor şi Intestine. Această carte descrie,

Scanned with OKEN Scanner

în principal, corpul văzut ca un peisaj cu văi şi munţi ce urmează a fi parcurs. La un moment dat autorul spune că „în acest ţinut se află şi altarele Zeului pământului şi al recoltelor [Intestinul gros şi Intestinul subţire]“ [1]. Sensul acestei fraze ne va permite să înţelegem mai bine Intestinele, fiziologia, patologia şi tratamentul lor.

Mai întâi, „zeul pământului“ cere sacrificii ca să dea viaţă, tot aşa cum „zeul recoltelor“ cere ofrande pentru a da recolte. Pe lângă aceasta, „altarul zeului pământului şi recoltelor“ este întotdeauna asociat cu „altarul strămoşilor“. De aceea, când intrăm într-o casă, vom vedea la stânga altarul zeului pământului şi al recoltelor, şi la dreapta pe cel al strămoşilor. Acelaşi aranjament poate fi regăsit la intrarea în Palatul imperial din Pekin;: capitala recapitulează şi sintetizează toate locurile Împărăţiei [2].

Altarul strămoşilor reprezintă arborele genealogic, din punct de vedere cromozomic, dar şi energetic, psihologic, spiritual, al cărui rezultat este un individ anume, specific, cu felul său de a fi, numele său, locul său în univers şi funcţia sa cosmică. Altarul zeului pământului şi al recoltelor simbolizează teritoriul, teritoriile noastre. Numele şi teritoriul definesc, într-o sinteză fulgurantă, o Împărăţie, o fiinţă umană, orice fiinţă vie.

Astfel, Intestinul şi măruntaiele ne administrează toate teritoriile [3], pe care le delimitează, le organizează, le irigă, le însămânţează, le fac să dea rod, le drenează şi le coordonează, ceea ce înseamnă mult mai mult decât ideea pe care o avem despre măruntaie, văzute doar ca locuri de trecere. Medicina occidentală

---

[1] K. Schipper, *Le Corps taoïste*, Fayard, 1982.

[2] În prezent, aceste altare sunt numite palatul „culturii“ şi palatul Sunyatsen (strămoş al revoluţiei chineze).

[3] În limbajul popular, Intestinele (la fel ca „maţele“ în Occident) se referă la toate măruntaiele: stomac, vezică biliară, intestin şi vezică.

Scanned with OKEN Scanner

va trebui să descopere sensul acestor simboluri: funcţia fundamentală a Măruntaielor este să administreze şi să guverneze toate teritoriile noastre – corporale, afective, familiale, profesionale, sociale etc. Vedem aici o altă dimensiune, o altă viziune, mai largă.

Simptomele gastrice, veziculare, intestinale sau urinare pot indica o dificultate în administrarea unuia sau mai multora din teritoriile noastre.

Când vom studia viscerele vom explica rolul specific al fiecăruia din măruntaie în această administrare, precum şi punctele care le controlează.

Pornind de la o noţiune simbolică, poetică, abstractă, ajungem, fără nici un fel de discontinuitate, la administrarea concretă a teritoriilor noastre, aşa cum arată exemplul următor.

O tânără suferea de o eczemă generalizată, recentă, apărută după ce se mutase la Paris, de tulburări intestinale care datau din copilărie, însoţite de diarei dureroase care s-au agravat după apariţia eczemei. De fapt, problema de teritoriu era evidentă.

Ca să îşi urmeze logodnicul, părăsise oraşul de provincie în care se născuse, familia, şi urma să îşi găsească o nouă slujbă. Mai presus de toate însă, trebuia să înveţe ce înseamnă viaţa în comun în care fiecare „îşi defineşte şi păstrează teritoriul, arătând respect şi iubire faţă de celălalt"; aceasta îi reamintea de problemele pe care le avusese cu fratele ei în copilărie.

Un punct de acupunctură, 11 G.I., aflat în legătură cu pielea, intestinele şi „teritoriul", i-a îmbunătăţit substanţial situaţia.

Scanned with OKEN Scanner

Funcţiile şi locurile Împăratului şi ale Inimii

După ce am studiat numeroase texte, am făcut vizite la Pekin şi am examinat diverşi bolnavi, am avut intuiţia unui paralelism între poziţiile Împăratului Chinei şi funcţiile Inimii omului. Locurile în care trăia Împăratul în capitală şi zonele de proiecţie corporală a Inimii sunt comparabile, iar acest demers are rezultate clinice deosebit de utile.

Cele patru poziţii [1] ale Împăratului Chinei

1. În afară de faptul că Împăratul este Vidul, incarnarea la nivelul Împărăţiei a Golului median indispensabil vieţii şi că îi garantează buna funcţionare, el este, mai presus de toate, Soarele Împărăţiei. „El circulă pe pământ la fel ca soarele, împărţindu-şi semnele şi, ca şi soarele, face turul casei calendarului (*Mingtang* [2])“ [3]. Atunci este foc şi lumină, izvorul de viaţă al Împărăţiei.

2. Împăratul mai este şi Fiul Cerului, mediatorul între cosmos, cu regulile şi legile sale, şi Împărăţie. El este oglinda în care

---

[1] Vom utiliza, după caz, termenii de „poziţii“ şi „funcţii“ pentru că sunt interdependenţi.

[2] *Mingtang* este „o casă a calendarului în care se vede universul în mic.“ Baza sa este pătrată, simbol al Pământului. Acoperişul este rotund, ca Cerul. Este o imagine a lumii. Casa este formată din opt încăperi şi o sală centrală, aşezate după cele opt oriente: nord, nord-est, est, sud-est, sud etc. Îm timpul anului, Împăratul circulă prin aceste încăperi ca să pună de acord spaţiul şi timpul: estul cu primăvara, sudul cu vara, vestul cu toamna, nordul cu iarna. Dar Împăratul nu poate rămâne la periferie, el trebuie să revină la locul lui, în Centru, acolo unde se află „semnele care sunt apanajul suveranului“ (M. Granet, *op.cit.*). Vom reveni la această temă în Yin-Yang şi Wuxing, ca o concluzie la „Originile M.T.C.“.

[3] M. Granet, *op.cit.*, p. 324.

Scanned with OKEN Scanner

legile Cerului se reflectă pentru a câştiga, informa şi iriga fiecare teritoriu, administraţie şi supus al Împărăţiei.

3. Împăratul, stând în centrul Palatului imperial, situat în centrul capitalei, ea însăşi aflată în centrul [1] Împărăţiei, administrează China. El nu acţionează; este „activ fără a acţiona". Miniştrii, pe care îi primeşte dimineaţa în audienţă, sunt „activi în acţiune".

4. În fine, ca orice împărat, este perenizat, hrănit şi protejat. Aceasta este important, pentru că împăratul este Inima şi Soarele Împărăţiei.

Cele patru locuri ale Împăratului Chinei

Cele patru funcţii ale Împăratului corespund unor locuri arhitecturale diferite din „capitala de Nord", Pekin sau Beijing [2].

1. Imensa piaţă Tian An Men din centrul oraşului Pekin este locul gol al Împăratului în calitate de Soare al Împărăţiei.

2. În Templul Cerului, la sud de Pekin, stă Împăratul-Fiu al Cerului.

3. În partea administrativă a Palatului imperial (numită Cetatea interzisă), în nordul oraşului, stă Împăratul administrator al Împărăţiei.

4. În partea privată, rezidenţială, a Palatului imperial, dominată la nord de dealul de cărbune, Împăratul este perenizat, hrănit şi protejat.

---

[1] Aceste centre sunt simbolice şi uneori geografice.

[2] Jing înseamnă capitală, Bei înseamnă nord. Nan înseamnă sud. Există două (Yin-Yang) capitale ale Împărăţiei: Beijing sau Pekin este capitala de Nord. Nan Jing sau Nankin este capitala de Sud.

Scanned with OKEN Scanner

Cele patru funcţii ale Inimii

Aflată în centrul corpului uman, Inima este Împăratul. Tradiţia chineză îi atribuie funcţii identice cărora le corespund patru denumiri.

1. *Xin* este Inima Goală mediană şi Soarele omului.

2. *Tan Zhong* este Inima-Fiică a Cerului, oglinda în care se reflectă Shen pentru a cuceri şi iriga toate locurile corpului.

3. Inima aflată în centru este „administrator", *Xinshu*, ceea ce înseamnă că, activă dar fără să acţioneze, inima comandă, înconjurată de miniştrii săi, viscerele.

4. În cele din urmă, Inima, *Xinbaoluo*, este perenizată, hrănită şi protejată; dacă este atinsă, moare.

Cele patru locuri ale Inimii

Acestor patru funcţii le corespund cele patru locuri ale corpului, care, la rândul lor, corespund celor patru locuri imperiale din Pekin.

1-2. Primele două locuri, aflate pe partea anterioară a trunchiului, aşezată în mod tradiţional cu faţa spre sud [1], sunt solar (epigastric, la nivelul plexului solar) pentru Inima-Soare şi toracic pentru Inima-Fiică a Cerului.

3-4. Celelalte două, cu faţa spre nord [2], sunt dorsale: la nivelul D5 (a cincea vertebră dorsală) pentru Inima-administrator; la nivelul D4 şi D6 (a patra şi a şasea vertebră dorsală) pentru Inimă când este hrănită şi protejată. Toate aceste funcţii au puncte corespondente.

---

[1] Ca piaţa Tien An Men şi Templul Cerului.
[2] Ca Palatul imperial şi dealul de cărbune.

Scanned with OKEN Scanner

Să revenim în detaliu la aceste funcţii

Cele patru poziţii ale Împăratului

Împăratul este întâi de toate Vidul: prin aceasta, el este condiţia şi garantul liberei circulaţii şi transformări a suflurilor în Împărăţie. Parte centrală a roţii, este indispensabil vieţii acesteia şi „face să poată fi folosită". Ca şi gaura din mijlocul monedei chinezeşti, el fundamentează, prin atitudinea sa, abundenţa şi bogăţia regatului.

Caracterul rege sau împărat (Wang, 王) „se scrie printr-un semn format din trei trăsături orizontale care reprezintă, potrivit etimologilor, cele trei puteri – Cerul, Omul şi Pământul – unite la mijloc printr-o trăsătură verticală, pentru că rolul regelui este de a uni" [1].

Wang, rege, împărat, suveran, prinţ, este în acelaşi timp Soarele Împărăţiei, Fiul Cerului şi, în centru, şeful guvernului.

1. El este mai întâi Soarele Împărăţiei şi deci izvorul ei de viaţă. Marcel Granet [2] scria: „Ca şi *soarele*, central şi fix, autoritatea eminentă a Şefului străluceşte şi rămâne [...] Oare Calea regală (*Wang Tao*) nu este axa care pleacă din centrul Mingtang, pivotul în jurul căruia se învârte crucea atunci când regele, imitând mersul *Soarelui*, face turul Casei Calendarului? Sau, mai degrabă, nu Omul Unic, stăpân al Tao celest şi regal, este axa acestui pivot? [...] Înainte de a împărţi însemnele, circulând pe

[1] M. Granet, *La Pensée chinoise*, *op.cit.*, p. 319.
[2] *Ibid.*, pp. 104, 319, 324.

Scanned with OKEN Scanner

pământ ca un *Soare*, împăratul, pentru a merita titlul de Fiu al Cerului şi Om Unic, trebuia să se înalţe drept pe axa lumii, urmând Calea (Wang Tao) pe care, în anumite momente sacre, Cerul şi Pământul intră în comuniune." Acesta este Împăratul potenţial în fiecare din noi!

Împăratul este soare şi foc, căldură şi lumină, izvor de viaţă al Împărăţiei. Ne dăm seama de ce una din funcţiile sale este, pentru a face să coincidă spaţiul şi timpul, să parcurgă, în Mingtang, cele patru oriente ale celor patru anotimpuri, imitând evoluţia puterii vitale care este soarele.

2. În acelaşi timp el este Fiul Cerului. În fiecare an, dă seamă de felul în care şi-a îndeplinit mandatul, cere Cerului să i-l reînnoiască, îl roagă să dea recolte bogate, îndeplineşte cele necesare pentru cultul strămoşilor şi, singur în faţa Cerului, „se reconciliază cu toate". Ca intermediar, el permite Cerului, după ordinea sa naturală, după regulile şi legile proprii, să irige întreaga Împărăţie.

3. În centrul Palatului imperial, situat în centrul capitalei, iar aceasta, la rândul ei, în centrul Chinei, împăratul guvernează regatul în mod activ dar „fără a acţiona". Este un act de prezenţă. Împăratul este în centrul marilor ceremonii, primeşte miniştrii, ambasadorii, emisarii şi prinţii vasali în audienţele de dimineaţă, se pregăteşte pentru ritualuri şi este depozitarul Jing şi Shen în Împărăţia de mijloc[1].

4. Ca Soare, Împăratul ţine de ordinea Cerului; ca Fiu al Cerului, ţine de ordinea Omului; ca Guvernator, de ordinea Pământului. În fine, având în vedere funcţiile şi poziţiile sale, vitale pentru Împărăţie, este protejat, hrănit, reînnoit, aşa cum se întâmplă cu toate fiinţele.

---

[1] Orice imperiu, ca şi orice rege sau împărat sunt, prin definiţie şi în mod ideal, în centru, pe axa centrelor, pe axa lumii.

Scanned with OKEN Scanner

Cele patru locuri ale Împăratului în Pekin

1. Pekin, capitala (Jing) de nord (Bei) are o formă pătrată, având în centru un gol imens, *piața Tian An Men* (Tian, Cerul; An, pacea; Men, poarta). Este locul Împăratului ca Vid și Soare al Împărăției (*ilustrația 1*).

2. *Templul Cerului* este situat la sud de piața Tian An Men. El dialoghează cu altarul Pământului la nord, cu altarul Soarelui la est, cu altarul Lunii la vest. F. Cheng a scos în evidență influența tradiției chineze în această arhitectură: „Scopul final al arhitecturii chineze este să creeze un spațiu în care Omul să poată întreține în mod activ relații privilegiate cu Cer-Pământ. Cele două monumente care ilustrează cel mai bine spiritul acestei arhitecturi sunt Orașul interzis și Templul cerului“ [1], cele două locuri rituale ale Împăratului la Pekin.

Templul Cerului este format din trei temple dedicate Pământului, Omului și Cerului. Pornind de la nord spre sud vom găsi Templul rugăciunilor pentru recolte bogate, Bolta cerească imperială și, cerc înscris într-un pătrat, Altarul colinei circulare. Aici oficiază Fiul Cerului (*ilustrația 2*).

În Templul rugăciunilor pentru recolte bogate, terestru, la solstițiul de vară, el dă seamă Cerului despre cum și-a îndeplinit mandatul (Ming). La prima lună îi cere reînnoirea acestui mandat; la sfârșitul primăverii roagă Cerul să dea Împărăției ploi și recolte abundente.

Bolta celestă imperială, care ține de ordinea Omului, este o capodoperă a acusticii. Două persoane așezate cu fața la perete, în două puncte diametral opuse, pot ușor să se înțeleagă, chiar

[1] F. Cheng, „L'Architecture dans la tradition chinoise“, *Question de*, nr. 70, Albin Michel.

Scanned with OKEN Scanner

1. Oraşul Pekin în timpul dinastiilor Ming şi Qing

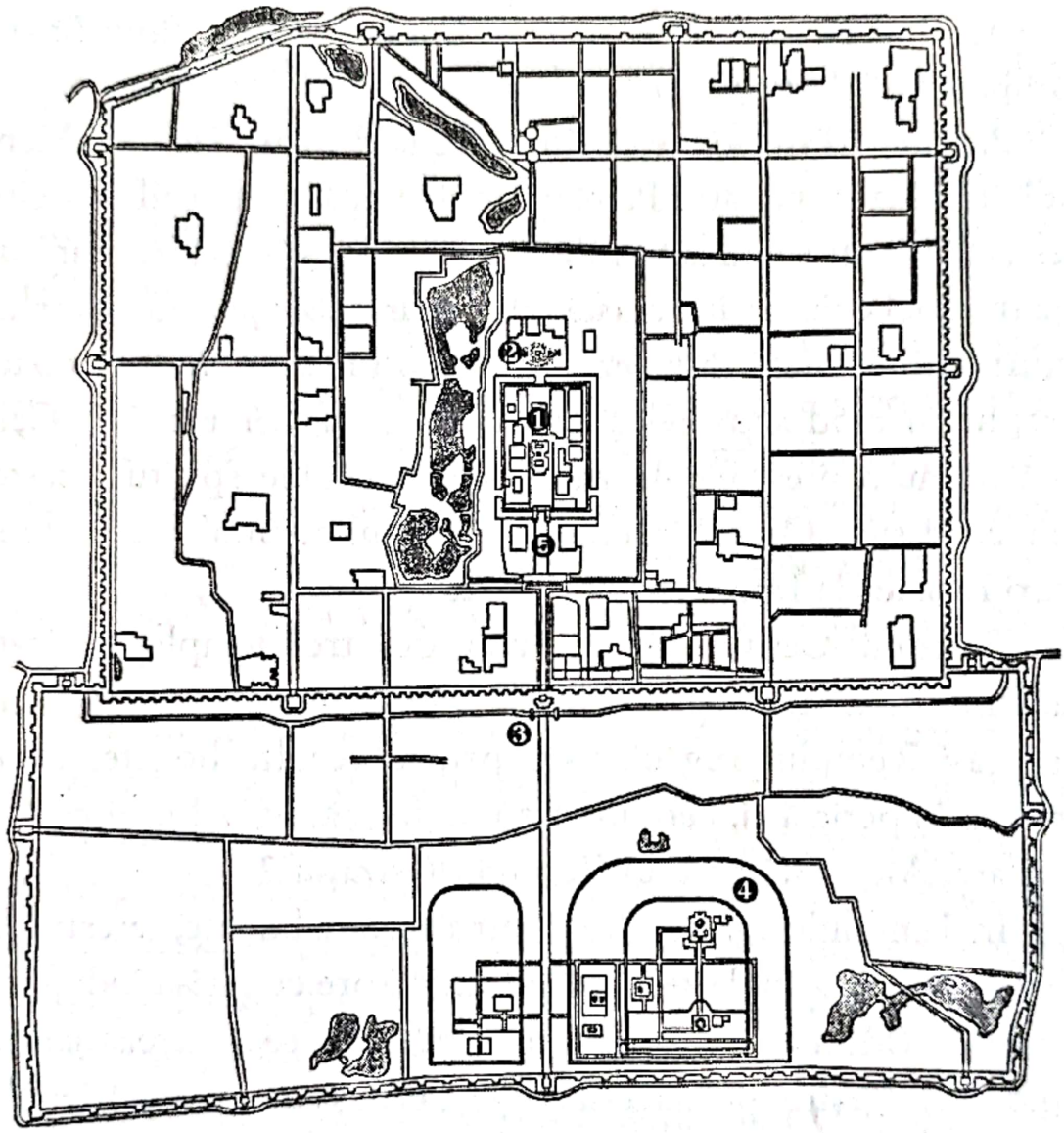

1. Palatul imperial
2. Dealul de cărbune
3. Qian Men (=Zhengyang Men)
4. Templul Cerului
5. Piaţa Tian An Men

Scanned with OKEN Scanner

2. Templul Cerului din Pekin

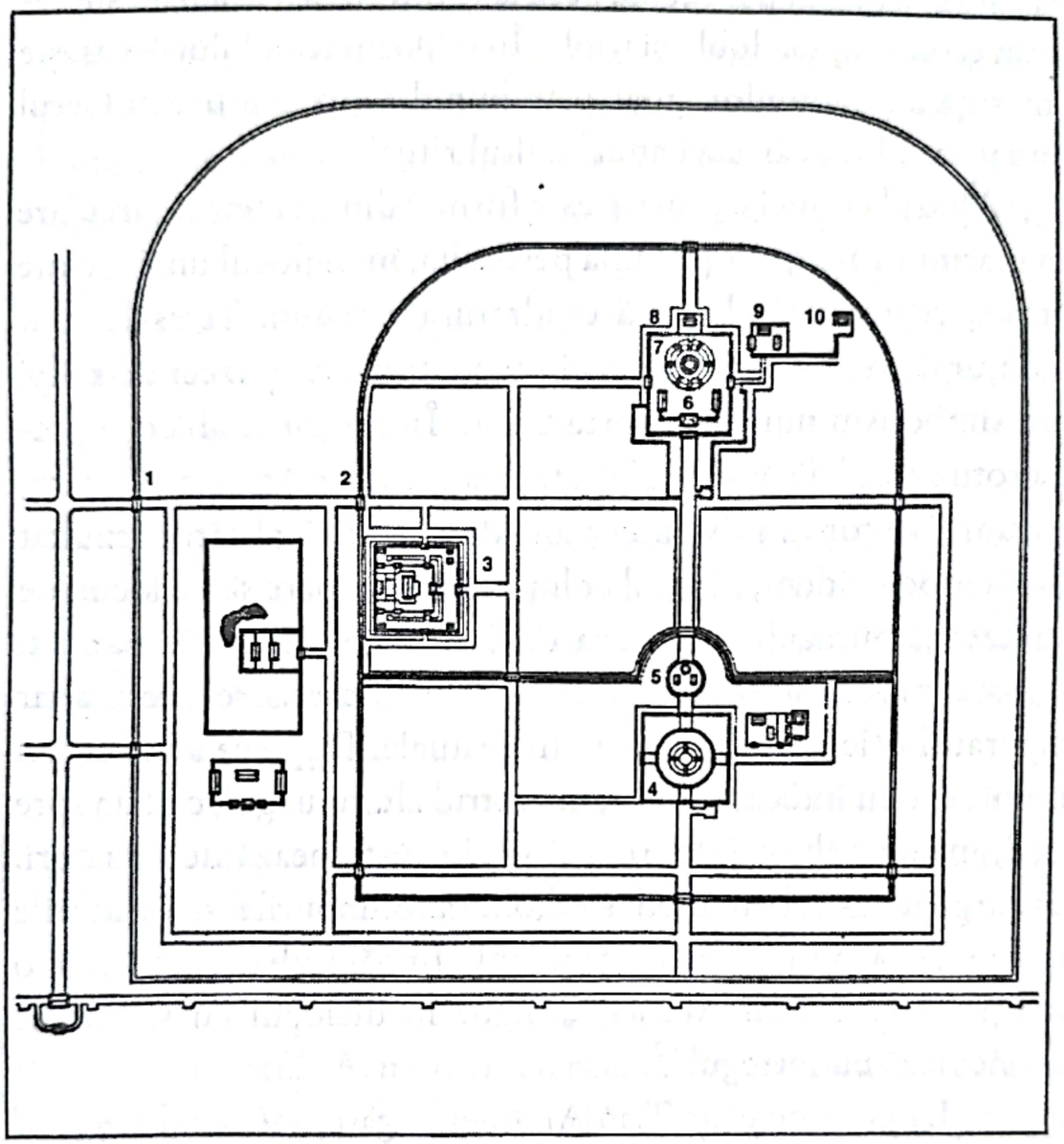

1. Poarta principală exterioară
2. Poarta principală interioară
3. Zhai Gong
4. Altarul Cerului: Altarul colinei circulare
5. Huangquiongyu: Bolta cerească imperială
6. Poarta Qinian
7. Qinian dian: Templul rugăciunilor pentru recolte bogate
8. Huangqian dian
9–10. Clădiri anexe: bucătării, abatoare

Scanned with OKEN Scanner

vorbind în şoaptă. Pe aleea centrală care duce la templu se află trei dale mari care au un ecou; dacă le lovim cu mâna, auzim succesiv un ecou simplu, dublu şi triplu. În mijlocul templului se găseşte o măsuţă a strămoşilor, goală; strămoşul suprem este aici Cerul pentru care Fiul oficiază anual cultul ritual.

Altarul colinei circulare este format din trei terase circulare din marmură albă, înălţate una peste alta, în mijlocul unei incinte pătrate, reprezentând parcă cvadratura cercului. Terasele sunt înconjurate de balustrade sprijinite pe trei sute şaizeci de stâlpi – un simbolism numeric foarte bogat. În centru se află o suprafaţă rotundă, plată, goală. „Prin forma sa perfectă şi ritmul intern, precum şi datorită existenţei a alte două edificii al căror rezultat este în mod evident, Altarul colinei circulare pare să fie locuit de o prezenţă miraculoasă", scria F. Cheng [1]. Ai impresia că asişti la înscăunarea unui gol în curs de edificare. Pe acest altar Împăratul oficiază ultimele gesturi rituale. După ce a urmat un anumit traseu indicat de dale, în centrul altarului gol, cu faţa spre nord, îngenunchează de trei ori şi se prosternează de nouă ori. Parcurgând astfel în mod simbolic anotimpurile şi ţinuturile înainte de a ajunge în centrul gol, Împăratul perpetuează o tradiţie imemorială. Atunci, „singur în dialogul cu Cerul, se reconciliază cu întregul" [2].

3. La nord de piaţa Tian An Men se găseşte *Palatul imperial* sau Oraşul interzis.

Palatul imperial este în formă de dreptunghi împărţit în două: la sud se află partea oficială, administrativă, delimitată prin poarta Purităţii cereşti; la nord se află cetatea privată, rezidenţială.

---

[1] F. Cheng, *op.cit.*
[2] F. Cheng, cu ocazia unei conferinţe.

Scanned with OKEN Scanner

În Orașul interzis se intră pe la sud. După poarta Tian An Men se merge spre stânga, printre altarele zeilor pământului și ai recoltelor, și la dreapta printre altarele strămoșilor imperiali. În partea de nord, Palatul imperial este protejat de dealul de cărbune[1], operă artificială, construită cu pământul excavat pentru a săpa canalele și lacurile care înconjoară Orașul interzis (*ilustrația 3*).

Partea de sud a Palatului imperial este locul „Împăratului administrator". Ea include, pornind de la sud la nord, trei Palate ale Armoniei: supremă, perfectă și eternă.

În Palatul Armoniei supreme, la sud, Împăratul este în centrul marilor ceremonii, printre care cea a solstițiului de iarnă, care are loc înainte de plecarea spre templul Cerului. Dimineața, primește în audiență miniștrii, emisarii și ambasadorii. Este locul unde se petrec marile evenimente din viața Împărăției, precum urcarea pe tron și aniversările imperiale.

În Palatul Armoniei perfecte, Împăratul se odihnește și se concentrează, acordă audiențe individuale, redactează ceea ce trebuie citit la Templul strămoșilor și, la sărbătoarea primăverii, vine să ceară recolte bogate înainte de a se duce la Templul agriculturii.

La Palatul Armoniei eterne, aflat în centrul Palatului imperial, au loc marile concursuri imperiale, audiențele prinților vasali, marile banchete, între care și marele festin anual. Aici, el însuși etern, stând în centrul Împărăției, singur cu el însuși, Împăratul tezaurizează Jing (esența) și Shen ale Chinei, activ dar fără a acționa.

---

[1] Culoarea nordului este negru, de unde referința la cărbune. Simbolic și concret, este locul de origine al vânturilor reci, vătămătoare. Nu există nici o formă de relief mai importantă care să împiedice vânturile din Siberia să ajungă la Pekin. Construcțiile protectoare sunt deci în partea de nord.

Scanned with OKEN Scanner

3. Planul Oraşului purpuriu interzis

Partea privată

Partea administrativă

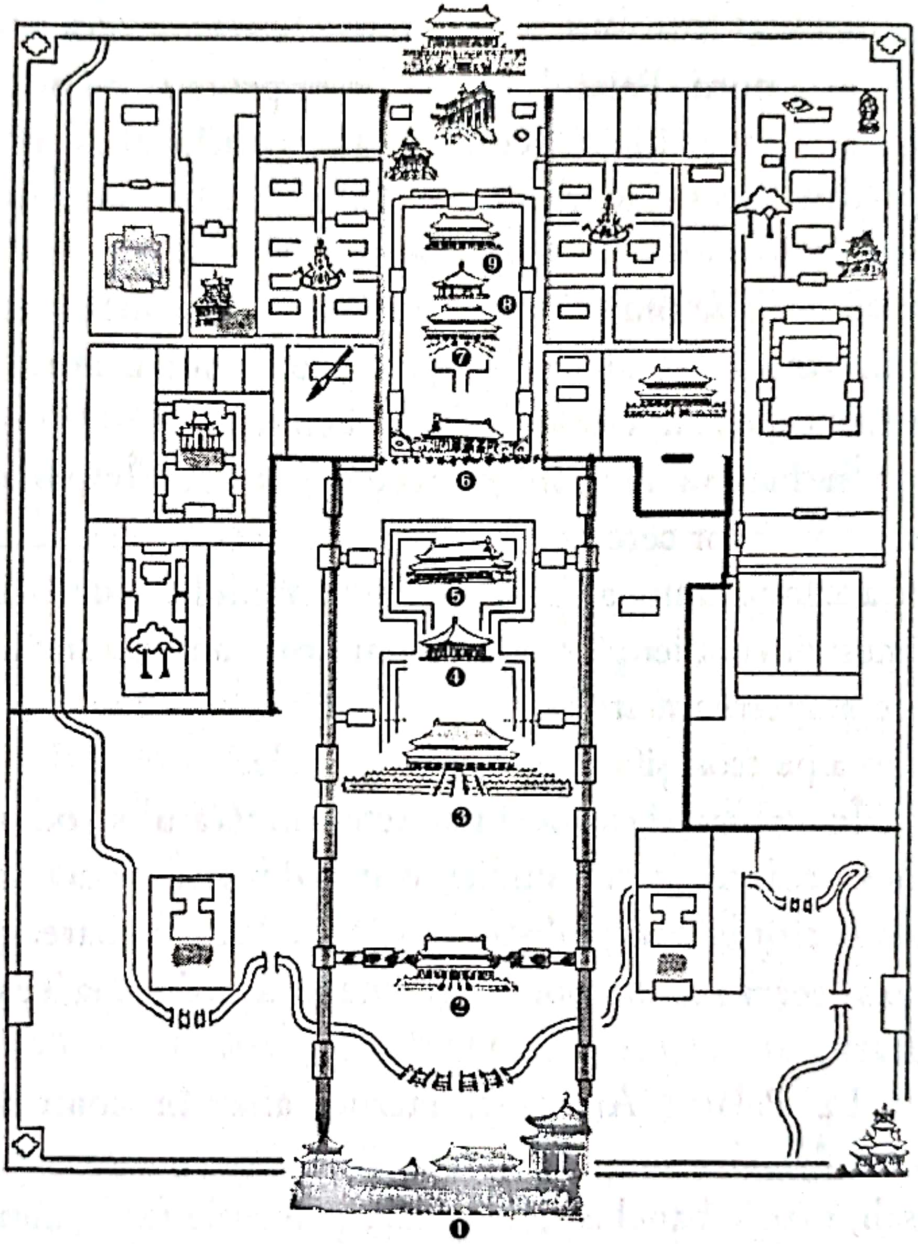

1. Poarta de Sud
2. Poarta Armoniei supreme
3. Palatul Armoniei supreme
4. Palatul Armoniei perfecte
5. Palatul Armoniei eterne
6. Poarta Purităţii celeste
7. Palatul Purităţii celeste
8. Palatul Uniunii
9. Palatul Liniştii terestre

Scanned with OKEN Scanner

4. În *partea privată a Palatului imperial*, la nord, Împăratul locuieşte împreună cu soţiile şi concubinele sale, poeţii, muzicienii, bucătarii, servitorii etc. Pornind de la sud spre nord, pe axa centrală, se găsesc: Palatul Purităţii celeste, al Uniunii, al Liniştii terestre. Mergând pe această axă vom vedea grădina imperială, culme a frumuseţii şi filosofiei, muzeele, bibliotecile şi diverse palate în care se desfăşura viaţa de zi cu zi a Oraşului. Împăratul era hrănit din toate punctele de vedere; numele palatelor, al Hranei spirituale, al Păcii spirituale şi al Longevităţii, al Liniştii imperiale, al Eternei Primăveri sunt edificatoare în acest sens. Aici îşi asigura descendenţa şi se lega de strămoşii săi umani pe care îi venera, ca orice alt om.

În fine, Împăratul era de trei ori protejat dinspre nord: printr-un paravan aşezat în spatele tronului său în Palatul central al Armoniei neatinse; prin dealul de cărbune situat în spatele Palatului imperial; prin Marele Zid construit la nord de capitală. În mod simbolic şi concret, vânturile reci „perverse" vin întotdeauna din nord. În afară de aceasta, din vârful dealului, împăratul putea vedea Pekinul în toate direcţiile, vederea sa întinzându-se spre cele patru puncte cardinale.

După această vizită la Pekin ne dăm seama în ce fel arhitectura exprimă ordinea naturală a viului şi arhetipurile acestuia. La fel stau lucrurile şi cu corpul uman.

Cele patru caractere şi funcţii ale Inimii

În Medicina tradiţională chineză, Inima este desemnată prin patru ideograme sau expresii: Xin, Tanzhong, Xinzhu şi Xinbaoluo.

1. *Xin*, 心, al cărui caracter reprezintă forma inimii, înseamnă inimă, for interior, gândire, dispoziţie interioară, intenţie,

centru, stomac. În capitolul 8 din *Su Wen,* are „atribuţii de domn şi suveran". Este legată de Golul median şi de Soare.

Ca incarnare în fiecare dintre noi a Golului median, inima este „limpede, liniştită, liberă şi goală". Pentru că înseamnă vidul, garanţia şi condiţia bunei funcţionări a suflurilor vitale, este suverană.

Xin mai este şi soarele pământului, aşa cum Împăratul este cel al Împărăţiei. Este foc, izvor de viaţă, lumină şi căldură; „este organul focului; ţine de domeniul focului". Focul deţine aici un loc central, la fel ca focul din centrul Pământului sau ca Soarele care este în centrul universului nostru. Tot aşa cum Împăratul este întors spre Cer, în timp ce ministrul său îndeplineşte riturile Pământului, în corpul uman, în centru, Inima-Xin este întoarsă spre Cer iar Splina spre Pământ.

2. *Tanzhong*, mijlocul pieptului, este „o dedublare a puterii Inimii" [1]. „Se ocupă de agenţii care sunt la faţa locului şi în misiune; de aici pornesc buna dispoziţie şi bucuria" [*Su Wen*, 8]. „Bucuria Inimii se răspândeşte prin Tanzhong şi aduce pacea şi prosperitatea", aşa cum face Împăratul, Fiul Cerului, care, prin sacrificiu, reînnoieşte trimiterea Shen către împărăţie. În Tanzhong există o mediere, prin asemănare cu „agenţii de la faţa locului şi în misiune", care vin şi se duc. Tanzhong este Oglinda Inimii în care se reflectă Shen universal, colorat de natura proprie. Inima „cuprinde Shen" (*Lingshu*, 8); „de aici provine splendoarea lui Shen (*Shenming*)", care se vede în strălucirea privirii şi a tenului.

Într-adevăr, Inima este pusă în legătură cu ceea ce este singular, specific pentru fiecare. Ea „guvernează sângele, este stăpânul sângelui", care, ca suport al individualizării, „guvernează Mai" (*Su Wen*, 9), despre care vom vedea că sunt Jing (Meridianele)

[1] C. Larre, É. Rochat de la Vallée, *Fir*, Institutul Ricci, Paris.

Scanned with OKEN Scanner

trecute prin proba Inimii, adică a naturii specifice a fiecăruia. În mod logic, este legat de Zongqi, suflul strămoşilor, mediator între neamurile ancestrale din care ne tragem şi fiinţa singulară care suntem. Tanzhong corespunde Împăratului ca Fiu al Cerului, mediator între Cer şi Împărăţie.

3. *Xin Zhu* trimite la o altă funcţie. *Zhu* este cel care are autoritatea, guvernatorul care administrează şi decide din poziţia de stăpân. Xinzhu, care s-ar putea traduce prin „acel prin care Inima comandă", este „o stăpânire activă exercitată de Inimă". El comandă metabolismului şi circulaţiei sângelui. Xinzhu poate fi comparat cu Împăratul care guvernează China, activ dar fără a acţiona.

4. *Xinbaoluo* este învelişul (nu anatomic, ci simbolic) extern al Inimii, care o hrăneşte şi protejează. Acest element are o importanţă majoră căci, dacă Inima este afectată, urmează moartea. *Luo* înseamnă plasă, înveliş, reţea, ramificare: *Bao* înseamnă înveliş, a cuprinde, inclusiv, a lua totul în sarcina sa, şi este locul în care sălăşluieşte Jing (chintesenţa) Inimii. Xinbaoluo este echivalentul Împăratului când este hrănit şi protejat.

Cele patru locuri ale Inimii

1. Inima-Xin, Vid, Soare, Foc apare în golul epigastric, în spatele căruia se află stomacul (care este unul din sensurile lui Xin) şi plexul „solar" [1]. Acest gol, piaţa Tian An Men de care vorbeam înainte, este median deasupra buricului, sub stern şi apendicele xifoid (partea terminală inferioară sternului). Acestei funcţii Xin Ii corespund trei puncte: 14, 15 şi 16 V.C. (*ilustraţia 4*).

[1] Este uimitoare această coincidenţă între simbolismul chinez şi termenii anatomici occidentali.

Scanned with OKEN Scanner

4. Locurile Inimii:
Inima-Xin și Inima-Tanzhong

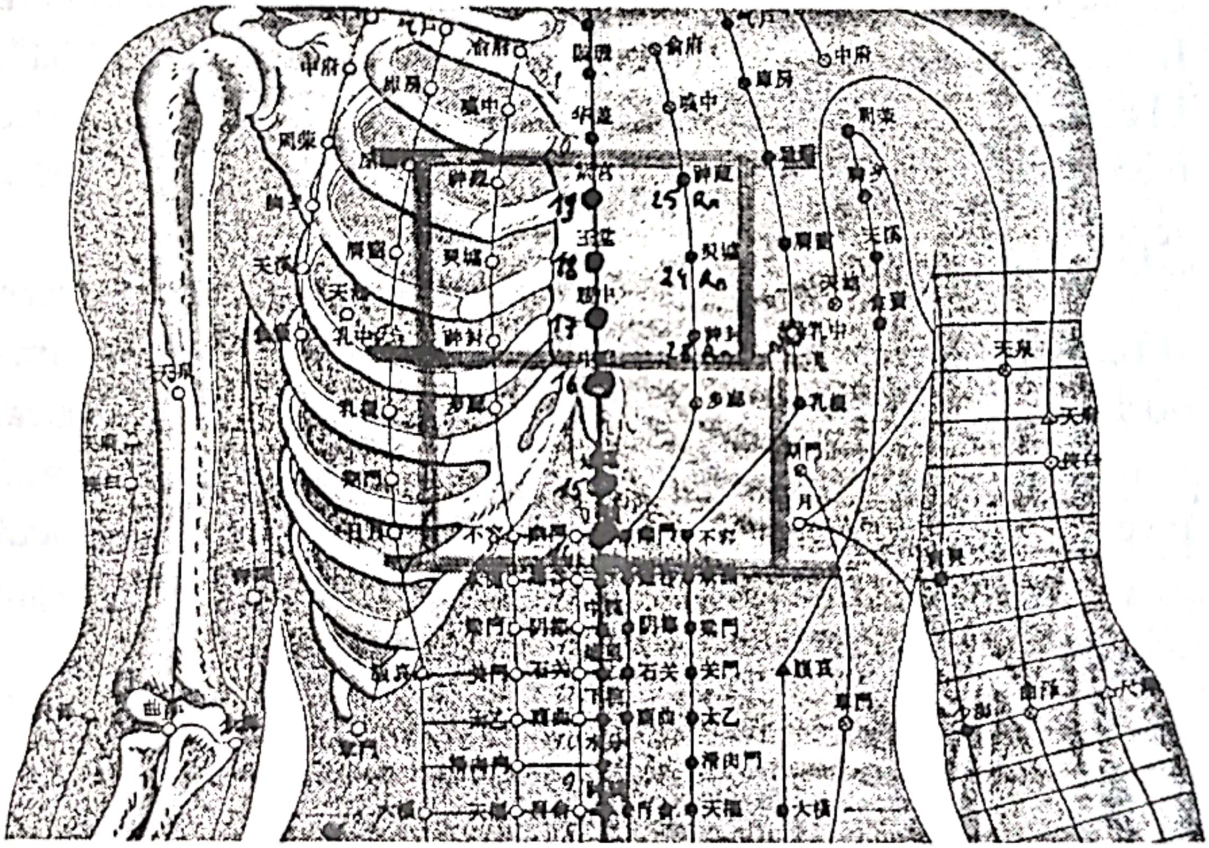

2. Inima-Tanzhong, oglindă, mediator, Fiu al Cerului, rezonează pe fața anterioară a toracelui, cu fața spre sud, ca și Templul Cerului, la nivelul celor de-al doilea, al treilea și al patrulea spațiu intercostal, în trei puncte: 17, 18 și 19 V.C. (*ilustrația 4*).

3. Partea posterioară a toracelui, cu fața la nord, corespunde Palatului imperial. Este locul în care apare Xinshu, Inima-Împărat care guvernează și administrează, pe linia situată între a cincea și a șasea vertebră dorsală, cu punctele 44 V., 15 V. și 11 V.G., care corespund părții administrative a palatului (*ilustrația 5*).

4. Între a patra și a cincea vertebră dorsală rezonează funcția nutritivă a Inimii-Xinbaoluo, echivalând cu partea privată a Orașului interzis, cu punctele 14 și 43 V. Între cea de-a șasea și a șaptea vertebră dorsală apar funcțiile corespondente dealului de cărbune, și anume de a oferi protecție și vizibilitate în toate direcțiile, cu punctele 10 V.G., 16 și 45 V. (*ilustrația 5*).

Două observații clinice vor ilustra cele de mai sus. Vom studia mai amănunțit celelalte puncte legate de Inimă în capitolul privind „mecanismele".

Punctul 18 V.C. ține, în Templul Cerului, de ordinea Omului și de a Bolții celeste imperiale. Numit „Palatul de jad", el corespunde, ca și acest templu, liniei de ascendenți și descendenți.

> *Un bărbat de șaizeci și doi de ani a venit la consult, plângându-se de cefalee frontală bihebdomadară, intensă, congestivă, pulsatorie, apărută după moartea mamei sale, însoțită de insomnii și de o stare depresivă „care nu era genul lui". De fapt, nu își cunoscuse tatăl și, prin moartea mamei sale, pierduse orice șansă de a ști cine îi era tatăl. Mi-a spus că fusese căsătorit, divorțase și nu își mai revăzuse fiul de douăzeci și trei de ani. Tenul lui rubicond și Pulsul Inimii în gol m-au îndreptat spre punctul Inimii în*

Scanned with OKEN Scanner

5. Locurile Inimii: Xinshu şi Xinbaoluo

Nutriţie →

.Administraţie →

Protecţie →

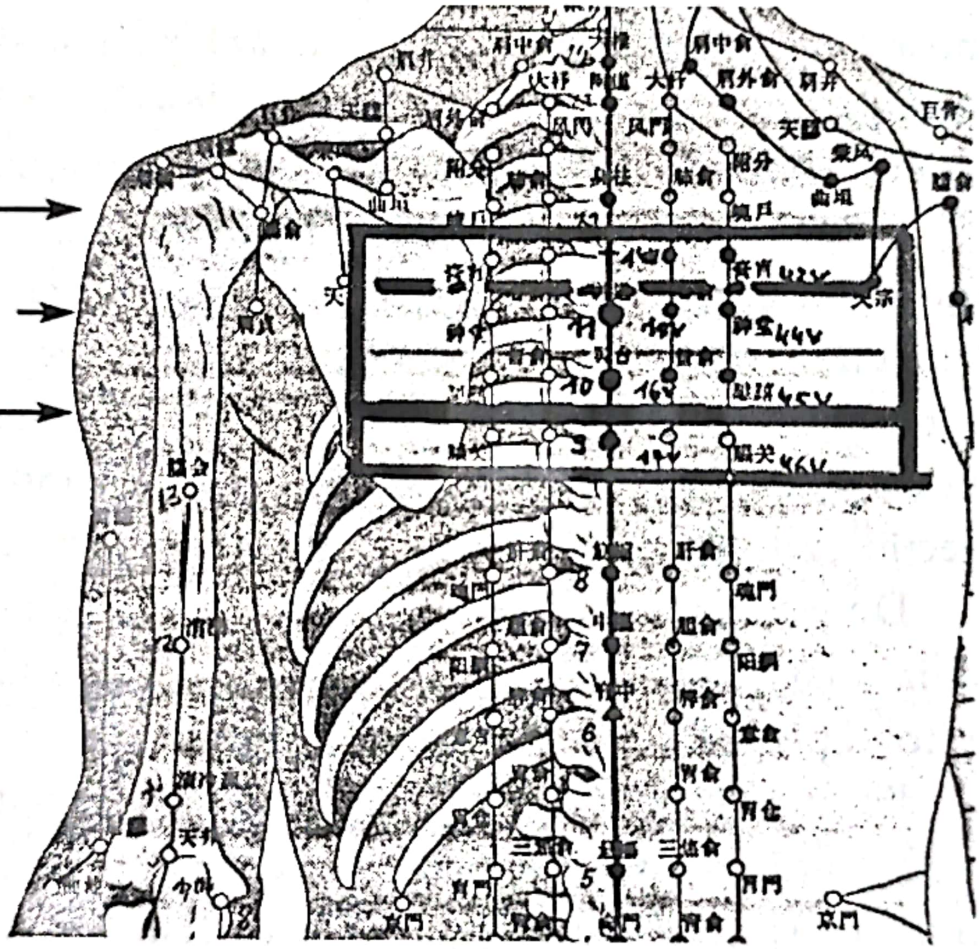

> *legătură cu descendența, 18 V.C. După a doua ședință, toate simptomele au dispărut. În săptămâna de după prima ședință, îl visase în fiecare noapte pe tatăl său; după ce trăise astfel senzația că l-a cunoscut, își găsise liniștea.*

Punctul 10 V.G. median se află pe linia orizontală situată între cea de-a șasea și cea de-a șaptea vertebră dorsală care corespunde funcțiilor *dealului de cărbune.*

În tradiția artelor marțiale se spune că dacă practicantul se concentrează intens asupra acestui punct, el va putea presimți mișcările adversarului sau apropierea acestuia, indiferent unde s-ar afla, chiar în spate, așa cum Împăratul, din vârful dealului, vede în toate direcțiile. În Taiqi, acest punct este unul din locurile de trecere în circulația dorsală a Qi, celelalte aflându-se la nivelul lombar și occipital[1].

Corpul și Împărăția întruchipează aceleași structuri arhetipale. Această constatare nu are doar valoare estetică sau poetică; ea deschide calea spre cercetarea clinică și aplicații terapeutice.

[1] C. Despeux, *T'ai k'i k'iuan*, Institutul superior de studii chineze, 1975, p. 67.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

3

Perechile simbolice fondatoare ale tradiției chineze

În tradiția chineză, implicit sau nu, omul, care își are rădăcinile în Cer-Pământ, este legat de origine, de Unul din care se trage. Viața lui este prezentată ca o călătorie de la Fără spre Cu: de la Fără-formă, Fără-nume, Fără-diferențiere, spre Cu-formă, Cu-nume, diferențiere. Această călătorie implică, în același timp, o Întoarcere (*Fu*) de la „Cu" la „Fără", de la Cu-formă, Cu-nume și diferențiere, la Fără-formă, Fără-nume, Fără-diferențiere. De fapt, vocația Multiplului este să refacă Unitatea.

Astfel, viața este un dus-întors între Unul și Multiplu, între Unul, origine, „permanență invizibilă" (*Zhuangzi*, 38), „care nu este el însuși produs, dar produce tot ceea ce este produs, care nu este niciodată transformat, dar transformă tot ceea ce este transformat" (*Lizi*, 1), care subzistă prin el însuși, și Multitudinea fenomenelor și ființelor care, fiind efemere, nu există prin ele însele.

În această călătorie a Unuia spre Multiplu nu există discontinuitate. Unul se desfășoară în multitudinea manifestărilor; nu există aici nici o ruptură între Dumnezeu și creațiile sale, nici un păcat originar, nici un paradis pierdut. Există emanație (în sensul

continuității) și creație (în sensul discontinuității); ambele puncte de vedere sunt adevărate și coexistă.

Tradiția chineză exprimă această emanație continuă a Unului în Multitudine prin intermediul câtorva perechi a căror semnificație este dualitatea ineluctabilă din sânul Unității în momentul în care aceasta devine Multitudine. Dar, înainte de aceasta, premisa stipulată este principiul Yin-Yang.

Principiul Yin-Yang

Să ne aducem aminte de capitolul 2 din *Daodejing* (C. Larre):

Sub Cer
Fiecare pretinde că știe cât de frumos este Frumosul
Și iată că apare Urâtul
Sub Cer
Fiecare pretinde că știe cât de bun este Bunul
Și iată că apare Răul
Dar în realitate
A avea și a nu avea se nasc unul dintr-altul
Ceea ce este lung și scurt există unul față de celălalt
Susul și josul se întorc unul spre altul.

Orice ființă care *iese în viață* este, ca și întreg universul, supusă, fără excepție, principiului Yin-Yang.

Să insistăm pe expresia „a ieși în viață". Într-adevăr, tradiția chineză ne învață că ieșim în viață și intrăm în moarte, „Ieșirea este viață, intrarea este moarte" spune Laozi în *Daodejing*, capitolul 50. Această formulare poate da naștere la

Scanned with OKEN Scanner

nedumeriri, la întrebări pe care le vom regăsi atunci când vom studia perechea Intrare-Ieşire.

Yin-Yang este un principiu pe de o parte al dualităţii şi diferenţei, pe de altă parte al alternanţei şi schimbării cu celălalt. Să notăm cele două laturi ale definiţiei sale: dualitate-diferenţă, alternanţă-schimb, conforme cu însăşi natura sa.

Yin-Yang este mai întâi de toate un principiu al dualităţii şi diferenţei, uşor de perceput în succesiunea inspiraţiilor şi expiraţiilor, a zilei şi nopţii, a contracţiilor şi dilataţiilor. El stabileşte dualitatea ineluctabilă a vieţii în toate formele ei de manifestare. Indiferent de fiinţă, de funcţie, de relaţie, de parametrul luat în considerare, există întotdeauna două aspecte opuse şi complementare, două laturi ale aceleiaşi realităţi. Nu trebuie să alegem între Yin şi Yang, ci să stabilim Yin *şi* Yang, zi şi noapte, veghe şi somn, zgomot şi tăcere, mişcare şi repaos, dens şi subtil, frumos şi urât, pur şi impur, masculin şi feminin, lumină şi întuneric, vibrator şi corpuscular, materie şi antimaterie, vizibil şi invizibil etc.

După ce am stabilit cei doi termeni ai dualităţii, să definim care sunt Yin sau Yang pornind de la ideogramele lor. *Yin* şi *Yang*, 陰 şi 陽, au în comun, la stânga, caracterul colinei, loc vizibil al schimbărilor, cu cei doi versanţi. Caracterul din dreapta arată, pentru *Yang*, 昜, „soarele deasupra orizontului“ cu „banderole mişcându-se în bătaia vântului“, iar pentru *Yin*, 侌, o „adunare de nori într-un timp prezent“. Vizibilitate (soarele) şi obscuritate (norii care acoperă soarele); mobilitate, multitudine (banderole mişcându-se) şi imobilitate, unitate (timpul prezent); subtilitate (lumina soarelui) şi materialitate (ploaia adusă de nori), căldură (soarele) şi frig (nori care ascund soarele), mişcare (vântul) şi mutaţie (transformarea norilor efemeri), deasupra

Scanned with OKEN Scanner

(orizontului) şi dedesubtul (norilor), exterior (ca vântul) şi interior (ca timpul prezent) etc. se regăsesc fiecare pe versanţii lui Yang sau Yin.

Această atmosferă şi aceste calităţi ne permit, pentru fiecare pereche, să determinăm care termeni sunt Yin şi care Yang. Atenţie, însă! Trebuie întotdeauna să stabilim sistemul de referinţă, contextul, punctul de vedere după care se face alegerea. Acesta este un element de importanţă capitală pentru că, în funcţie de sistemul de referinţă, acelaşi termen poate fi Yin sau Yang. *X* este Yang în raport cu *y*, întotdeauna *în raport cu* şi *într-un anumit sistem de referinţă.*

La nivelul corpului, de exemplu, într-o viziune sus (deasupra)-jos (dedesubt), plexul solar (situat la nivelul stomacului) este Yin în raport cu toracele, dar Yang în raport cu pelvisul. Ceea ce înseamnă că totul este relativ. La fel stau lucrurile cu relaţiile pe care o fiinţă le stabileşte în fiecare moment. Dacă schimbăm parametrul, momentul, locul, contextul, punctul de vedere al observatorului, interlocutorul etc. relaţia va fi diferită.

Yin-Yang este şi un *principiu al alternanţei* (ca inspiraţia şi expiraţia), *al schimbului şi transformării unuia în celălalt* (ca ziua cu noaptea). Yin şi Yang înseamnă acţiunea conjugată a două elemente care, departe de a se lupta unul cu celălalt, de a se opune unul altuia, merg împreună şi se lasă unul pe altul să ia conducerea. Este un schimb de curtoazie, de politeţe, în care fiecare îi cedează celuilalt locul său.

Yin-Yang este un principiu al punerii de acord, al uniunii, al asocierii; funcţia sa este de a diferenţia pentru a pune de acord, a reuni şi a asocia. Orice opoziţie, în mod necesar relativă şi reversibilă, are drept scop reunirea. Ceea ce este important, este al treilea termen produs de relaţia, uniunea, asociaţia dintre Yin şi

Scanned with OKEN Scanner

Yang. Căci, fiind „embleme ale mişcării care ordonează viaţa, Yin şi Yang nu se realizează decât în cadrul dinamicii care le asociază“ [1].

Yin şi Yang nu sunt simetrice. Ele sunt egale şi asimetrice. Egale, pentru că între ele nu există ierarhie. Nici unul nu este superior sau inferior celuilalt. Ceea ce este important, este relaţia pe care o stabilesc în fiecare moment, în permanenta lor alternanţă. Deosebirea lor intrinsecă dă perenitatea schimbărilor lor.

Ne dăm seama acum că realitatea poate fi în acelaşi timp Yin *şi* Yang şi Yin *sau* Yang. Yin *şi* Tang atunci când se disting, se conjugă sau se asociază; Yin *sau* Yang, când unul, când altul, atunci când alternează.

Marile perechi simbolice: emanaţia Unului în Multitudine

Tradiţia chineză exprimă emanaţia continuă a Unului (*Taiyi*) în Multitudine prin intermediul a câtorva perechi importante. Nu îşi propune să facă inventarul „insondabilei“ multitudini, ci să definească parametrii care stau la baza vieţii în diversitatea ei. De aceea, stabileşte câteva mari perechi fondatoare.

La origine se află Wuji-Taiji şi Dao-De. Urmează perechile prealabile şi indispensabile, Cer-Pământ şi Apă-Foc. Perechea Intrare-Ieşire mediază şi precede intervenţia a două perechi

[1] C. Javary, *Le Yi Jing*, Cerf, 1989.

Scanned with OKEN Scanner

operatoare, Limpede-Tulbure şi Tare-Moale[1]. Rămâne de stabilit şi coordonat relaţiile întreţinute în fiecare moment cu Interior-Exterior şi Gol-Plin.

Studiul acestor perechi majore ne va permite, pe de o parte, să înţelegem ce înseamnă limbajul simbolic şi, pe de altă parte, să îi definim aplicaţiile în practica acupuncturii.

Wuji-Taiji – *În sânul Unităţii*

Chiar în sânul Unităţii supreme, *Tai Yi*[2], se naşte o aparentă dualitate, *Taiji* şi *Wuji*.

Tai Yi este la originea vieţii: „la începutul începuturilor exista o mare unitate"; Tai Yi există prin el însuşi; nici o altă fiinţă nu există prin ea însăşi; trăim pentru că viaţa ne-a fost transmisă în momentul în care am fost concepuţi.

Tai înseamnă suprem, cel mai mare, foarte, prea. *Yi*, — înseamnă unul, unic, tot, fiecare, acelaşi, a unifica, „unitatea şi totalitatea fiinţelor", „nivelul cel mai de sus al fiinţei".

Ji este grinda acoperişului, culme, punctul cel mai înalt, vârf; ne aflăm în vârf, pe coama acoperişului. *Wu* înseamnă nu, *Tai* înseamnă suprem. *Wuji* este Unul ca atare, pe când *Taiji* este Unul orientat spre Multitudine; *Wuji* priveşte spre Unul suprem, în timp ce *Taiji* este întors spre manifestarea celor zece mii de fiinţe; Taiji este Wuji „în măsura în care se revelează lui însuşi şi în el însuşi sub forme multiple"[3].

---

[1] Altă traducere poate fi Pur-Impur şi Ferm-Maleabil. Vom reveni la aceste ideograme.

[2] Să remarcăm faptul că Unitatea supremă este exprimată prin două ideograme.

[3] Această noţiune importantă este scoasă în evidenţă de Toshihiko Izutsu, specialist eminent în taoism şi sufism, din opera căruia o singură lucrare a fost până în prezent tradusă în franceză: *Unicité de l'existence et création perpétuelle en mystique islamique*, Les Deux Océans, 1981.

Scanned with OKEN Scanner

Wuji ţine de Nedeterminare, *Hundun*, Haosul, Haosul primitiv de dinaintea despărţirii Cerului de Pământ. „Toate fiinţele care vor fi sunt cuprinse în el, fără a putea fi identificate sau cunoscute" (*Lizi*, 1) pentru că nu au identitate. În această Nedeterminare, în acest Haos, Taiji face distincţie între infinitatea posibilităţilor. Din Nedeterminare apar elementele distinctive. Haosul este organizat.

Diagrama Taiji ilustrează această funcţie. Într-un cerc – în sânul Unităţii – există o dualitate: Yang urcă şi creşte, iar Yin creşte şi coboară. Pe lângă aceasta, pentru a pune în evidenţă caracterul relativ al acestei dualităţi, un punct Yang este în mijlocul lui Yin şi un punct Yin în mijlocul lui Yang.

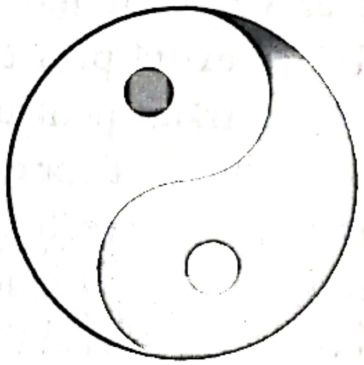

Dao-De – *originea lumii fenomenale*

Dao, 道, înseamnă cale, principiu, principiu ordonator, doctrină, regulă, drum de urmat. Etimologic vorbind, este şeful, capul (la dreapta) care conduce marşul (la stânga). Este drumul de urmat pe care îl stabileşte şeful, împăratul, principiul. *De*, însemnând conduită, virtute, bunăvoinţă, este latura eficace a *Dao*.

Dao şi De, pereche arhicunoscută din tradiţia chineză, nu pot fi despărţite. M. Kaltenmark [1] le-a dat o definiţie remarcabilă:

[1] M. Kaltenmark, *Lao Tseu et le taoïsme*, Seuil, 1976.

Scanned with OKEN Scanner

„*Dao* ţine de ordinea universală, nedeterminată; *De* este o virtute care deschide calea spre manifestări particulare, este eficacitatea care se singularizează manifestându-se." Dao este „mama celor zece mii de fiinţe" (Laozi); *Dao-De*, tranziţia între „Universalul nedeterminat şi manifestările particulare".

Înainte de a aprofunda noţiunea majoră de Dao, să reţinem din această prezentare că Dao este calea, universalul, nedeterminatul, şi că De înseamnă particular, eficace, a singulariza.

Dao este Unul ca origine a lumii fenomenale. Dar „îl contempli fără să îl vezi, căci nu poate fi văzut; îl asculţi fără să îl auzi, căci nu poate fi auzit; ajungi la el fără să îl atingi, căci nu poate fi atins" [1]. Este stadiul final din noi înşine, dincolo de orice percepţie: „poate fi atins dar nu poate fi văzut". Este fără formă, fără intervenţie: „Dao nu intervine, nu face nimic, dar face totul." Este fără nume. Dao nu este numele său (*Ming*); este o poreclă, un pseudonim (*Zi*) pe care îl folosim de comun acord atunci când vorbim de acest lucru. „Calea pe care o numeşti nu este calea; numele pe care îl pronunţi nu este numele; ceea ce este fără nume a dat naştere perechii Cer-Pământ", spune Laozi.

Dao, mama şi strămoaşa celor zece mii de fiinţe, aflată la originea lumii fenomenale, este adesea pusă în legătură cu numărul Unu. Într-un anume fel, este termen în planul Unului şi origine în planul manifestării [2]. Este prezent în univers, ca şi în fiecare element al realităţii, fără excepţie, inclusiv „în bălegar şi scursoarea acestuia" (Zhuangzi). Astfel, Multitudinea în totalitatea sa este manifestarea Unului: fiecare fiinţă vie, indiferent sub ce formă se prezintă, este manifestarea unei potenţialităţi a Unului.

---

[1] Aceste citate din Laozi au fost luate din *L'Encyclopédie des mystiques*.

[2] La această funcţie de „origine în planul manifestării" se referă cel mai frecvent numărul Unu în texte.

Scanned with OKEN Scanner

În sânul Tai Yi, Unitatea, se află perechea ***Wuji-Taiji****. De aici rezultă că Unul în Multitudinea sa manifestată este perechea* **Dao-De.**

Această tradiţie chineză este la originea şi altei concepţii – de omenie, de bunăvoinţă (care este unul din sensurile lui *De*), de toleranţă, însoţită de sentimentul unei inevitabile solidarităţi cu tot ceea ce este viu.

Cer-Pământ – elementele prealabile

Omul trăieşte între Cer şi Pământ, în picioare, în poziţie verticală. El leagă, integrează şi îndeplineşte virtuţile Cerului şi Pământului.

Mai întâi să enunţăm două principii de bază:

– Cerul şi Pământul sunt indisociabile. Cerul nu are raţiune de a exista fără Pământ şi Pământul nu poate exista fără Cer. Nici unul nu este superior celuilalt; conotaţia laudativă care i se conferă Cerului în Occident nu există aici. Aşa cum explică François Jullien[1], „În medicina chineză şi în tradiţia chineză nu este important ce este cerul şi ce este pământul, ci relaţia activă între cer şi pământ.“ Importantă este relaţia pe care o întreţin. De fapt, important nu este ceea ce eşti sau ce sunt eu, ci ceea ce se petrece între tine şi mine, relaţia care se stabileşte între noi în fiecare moment şi care se schimbă fără încetare în timp şi spaţiu, în funcţie de elementele de referinţă;

– Cerul şi Pământul sunt denumite într-o ordine intangibilă. Tradiţia chineză spune Cer-Pământ, şi nu Pământ-Cer. La fel, se spune Yin-Yang şi niciodată invers. Trebuie să acceptăm această ordine, care înseamnă ceva, chiar dacă nu îi înţelegem raţiunile. Astfel, Cer-Om-Pământ se referă la Omul care

[1] F. Jullien, *Procès ou création*, Seuil, 1989.

Scanned with OKEN Scanner

leagă Cerul de Pământ. Cer-Pământ-Om înseamnă că Cerul fecundează Pământul pentru a da naştere Omului. Ordinea acestor trei termeni este elementul de referinţă.

Să recurgem la metodologia folosită în mod obişnuit pentru a studia un simbol: îi stabilim calităţile care îi sunt atribuite în tradiţia chineză, ca să înţelegem mai apoi funcţiile corespondente şi să definim mecanismele care le incarnează la om.

Cerul este *Tian*, 天: cer, firmament, principiul Cer care dă viaţă universului, Yang, natura, natural, zi, timp, imperial. Din punct de vedere etimologic, printr-o trăsătură orizontală deasupra caracterului care îl reprezintă pe om văzut aici din faţă, cu picioarele depărtate, el înseamnă „firmamentul care îi acoperă pe oameni".

Pământul este *Di*, 地: pământ, principiul Pământului care dă viaţă universului şi corespunde lui Yin, regiune, ţinut, teren, sol, loc, situare, dispunere, substanţă. Radicalul său este *Tu* 土: pământ, sol, teren, localitate, specific local, indigen, rustic, agentul Pământ aşezat în centrul Wuxing, format din „două trăsături orizontale, solul şi interiorul solului, şi o trăsătură verticală, plantele care ies din sol".

Să menţionăm traducerile referitoare la caracterele Cer şi Pământ: a da viaţă şi a învioara, ordinea naturii (al cărei vector este Împăratul) şi sol, situare, dispunere, substanţă pe care se sprijină aceste vieţi şi această ordine naturală.

Care sunt calităţile atribuite Cerului şi Pământului? Care sunt funcţiile şi mecanismele Medicinii tradiţionale chineze care decurg din acestea? Care sunt aplicaţiile lor practice?

– „Cerul este pur, Pământul netulburat" (*Daodejing*, 39). Astfel, tot ceea ce ţine de ordinea Cerului este pur sau limpede şi tot ceea ce ţine de ordinea Pământului este netulburat. Este mai

Scanned with OKEN Scanner

corect să inversăm propoziţia şi să scriem: tot ceea ce este pur ţine de simbolul Cerului şi tot ceea ce este netulburat ţine de Pământ;

– „Cerul dă naştere, Pământul face să crească“ [1]. Mecanismele care implică o iniţiativă, un elan, o origine, un început, ţin de ordinea Cerului; cele care implică un răspuns, o realizare, o desăvârşire ţin de simbolul Pământului. De exemplu, spermatozoidul care face concepţia ţine de Cer; ovulul care îl primeşte şi duce sarcina până la capăt timp de nouă luni ţine de Pământ, deoarece Cerul are „iniţiativa“ dar Pământul „desăvârşeşte“;

– „Cerul acoperă, Pământul poartă.“ Ceea ce acoperă şi protejează ţine de Cer. Ceea ce poartă, sprijină, primeşte, include, conţine, ţine de Pământ;

– Cerul este „dinamism, activitate, forţă, putere“. Pământul este „odihnă, întâmpinare, docil“;

– de Cer ţin „ordinea naturală a viului, regula, legea“, al căror simbol este jadul. De Pământ ţin „urzeala“, ţesătura care incarnează şi realizează această ordine, aceste reguli şi legi. Ceea ce defineşte o regulă, stabileşte o regulă este plasat sub semnul Cerului. Ceea ce le întrupează şi le realizează, sub semnul Pământului;

– Cerul este „creaţia, masculinul, Tatăl, cel care dă viaţă“. Pământul este „fertilitatea, hrana (ceaunul), femininul, Mama, ceea ce face să crească“. De Cer ţine ceea ce „dă viaţă“, ceea ce iniţiază viaţa. De Pământ, ceea ce „dă formă“ şi „poate da formă“. De Cer şi de Pământ ţin tatăl şi mama, elementul patern şi matern care există în fiecare fiinţă, bărbat sau femeie. Tatăl enunţă legea, regula, restricţiile; mama hrăneşte. Tatăl acoperă şi protejează,

[1] „Funcţia Cerului este de a da viaţă şi de a acoperi. Cea a Pământului, de a da formă şi de a purta“ (*Lizi*, 14).

Scanned with OKEN Scanner

face să existe. Mama poartă, sprijină şi primeşte, face să crească. Ritualul legat de naşterea unui copil în China este ilustrativ pentru modul în care elementul patern, ceresc, se ocupă de Nume, iar elementul matern, terestru, de Formă. Când se naşte un copil, mama îl primeşte şi îl hrăneşte. Când face trei zile sau trei luni, mama îl prezintă tatălui, care prinde în palma lui dreaptă palma dreaptă a copilului şi îi spune în urechea dreaptă numele, Ming, care, aşa cum am văzut, exprimă „natura sa esenţială", locul său în univers, funcţia sa cosmică. Tatăl are răspunderea intuirii numelui[1]. Dacă numele este potrivit, mama îl acceptă imediat.

În afară de nume, tatăl are căderea de a stabili reguli şi restricţii. Ca adulţi, ne revine sarcina de a ne descoperi propriile reguli, devenind astfel propriul nostru tată. Pentru că o regulă corectă este în acelaşi timp universală şi personală (revenim la Yin-Yang, care se completează dar nu se exclud), regula noastră personală fiind o nuanţare specifică, în funcţie de natura noastră proprie, a regulii universale.

Cerul şi Pământul sunt în noi

În Medicina tradiţională chineză există, de exemplu, mecanisme „celeste" care ne ajută să ne asumăm, să asimilăm şi să ne cunoaştem propriile reguli şi legi. Un Meridian situat în spate, pe care te sprijini oarecum, se numeşte *Taiyang* şi reprezintă „tatăl, regula". Pe acest meridian, un punct de acupunctură, numit „fereastra Cerului", 10 V., ne stimulează să ne descoperim propria regulă şi să trăim conform acesteia, adică nuanţarea personală a legilor universale.

---

[1] Găsirea numelui nu ţine de raţiune, ci de intuiţie şi spontaneitate.

Scanned with OKEN Scanner

Un tânăr de douăzeci şi opt de ani a venit să îl consult pentru un psoriazis şi migrene alternative pe dreapta şi pe stânga, plecând de la occipital şi urcând spre craniu, de tip smulgere, cu iradiaţii spre ceafă. Aceste migrene aveau fără îndoială ca origine o disfuncţie a punctului 10 V. Revoltat împotriva tatălui său, tânărul nu avea nici o meserie, nu îşi cunoştea nici vocaţia, nici aspiraţiile. Corpul său a memorat la nivelul pielii şi a 10 V. această dificultate de a-şi găsi şi actualiza legea proprie, regula şi locul proprii. Înţeparea acestui punct a făcut să dispară migrena şi psoriazisul, iar înţelegerea funcţiei acestui punct l-a făcut conştient de semnificaţia simptomelor.

Faţă de Taiyang, *Taiyin* este „mama" care primeşte şi hrăneşte. Şi din punct de vedere morfologic Cerul-Pământul sunt în noi: la cap, craniul ţine de Cer, faţa de Pământ. La trunchi, toracele ţine de Cer, abdomenul de Pământ. Să remarcăm analogia simbolică între diafragmă şi baza craniului, care separă şi reunesc aceste două zone, Cer şi Pământ. La nivelul corpului, ceea ce se află deasupra buricului ţine de Cer; ceea ce este dedesubt ţine de Pământ, cu funcţiile şi calităţile aferente.

Un tânăr de douăzeci şi doi de ani făcea crize de epilepsie o dată la trei luni, de câţiva ani. Cu câteva zile inaintea crizei simţea o presiune în vârful capului, ca şi cum se apropia o furtună care în final se declanşa. De asemenea, se plângea de cefalee intense şi pulsatile la nivelul vertexului (punctul cel mai ridicat pe linia mediană a craniului) şi de insomnii: „Noaptea stau şi mă gândesc, nu reuşesc să îmi fac mintea să tacă." Pe de altă parte, se plângea de o tuse care data tot de mai mulţi ani; o tuse seacă, din fundul gâtului sau din trahee.

Scanned with OKEN Scanner

Își pregătea diploma universitară în studii economice fiindcă dorea să devină finanțist, la fel ca bunicii săi din partea tatălui și a mamei. În fața acestor simptome m-am întrebat, ca întotdeauna, care este legătura între ele: localizarea în vârful craniului și al trunchiului a zonelor „Cer" ale trunchiului și capului. Această constatare m-a făcut să îi pun discret întrebări despre părinții săi, în special despre tată. Răspunsul a fost elocvent. „Tatăl meu a fost un om extraordinar; a făcut cancer la rinichi; s-a luptat până în ultima clipă [...] aveam cinci ani când s-a apucat de băutură [...] a murit ca un erou." Am puncturat cu succes cele două puncte care corespund acestor funcții celeste, 20 V.C. pe stern și 20 V.G. la vertex. În mod spontan, sărind peste generația tatălui, alesese școala de finanțe pentru a se alătura bunicilor!

Există o continuitate perfectă, caracteristică acupuncturii, între arhetip și funcție, între simptomele care îi semnalează perturbarea și punctele care îi corespund. Ne dăm mai bine seama acum de utilitatea simbolurilor în domeniul medical. Simbolurile ne permit să legăm funcții, zone și structuri aparent fără legătură între ele, și să înțelegem ce perturbare arhetipală, celestă sau terestră, este la originea tulburărilor.

Între Cer și Pământ: Golul median

Golul median și influența lui asupra vieții cotidiene, despre care am vorbit amănunțit, este o funcție indispensabilă vieții, este condiția și garantul acesteia. În același timp este originar, existențial, ultim:

– originar: *„Calea (Dao) se varsă în Golul median"* (*Daodejing*, 4);

– existențial:

Treizeci de spițe se întâlnesc în centrul roții
Datorită acestui gol putem folosi căruța
Dintr-un bulgăre de lut se modelează un vas
Datorită golului din vas îl putem folosi
În pereții unei camere se decupează ferestre și uși
Datorită acestor goluri camera poate fi folosită. (*Daodejing*, 11)

– ultim:

Ajuns la golul extrem
Și bine așezat în liniște
În timp ce zece mii de ființe înfloresc dintr-o unică pornire
Eu rămân să contemplu întoarcerea. (*Daodejing*, 16)

Originar, este condiția trecerii de la invizibil la vizibil, de la „fără-formă" la „cu-formă" și deci a apariției unei ființe, a unei vieți, nu numai prin concepție, ci cu fiecare suflare deoarece, crearea noastră fiind recurentă, ne re-creem cu fiecare suflare.

Existențial, indispensabil transformărilor și schimbărilor prin care trecem, colaborărilor și alternanțelor, cuprinde tot ceea ce putem fi.

Ultim, Golul este locul întoarcerii la origine: „Cel care își atinge virtutea originară se identifică cu originea universului și, prin ea, cu golul, [...] un gol care este deplinătate, deplinătate care este totalitate" (*Zhuangzi*, 12 și 13).

Xu, ideograma acestui Gol, a fost preferat ideogramei *Kong*, de origine budistă, din cauza perechii pe care o formează cu *Shi*, plin, perfect, complet, fruct, bogăție. Fiecare din acești doi termeni participă la definirea celuilalt; așa cum am văzut, acest gol nu înseamnă privațiune, absență, nimic sau neant.

Scanned with OKEN Scanner

Între Cer şi Pământ este o răsuflare

Spaţiul dintre Cer şi Pământ
Este asemenea unor foale
Golit, nu are margini
Folosit, nu cere decât să răsufle. (Daodejing)

Răsuflarea este la originea condensărilor, transformărilor şi circulaţiei suflurilor. Ea dă naştere celor zece mii de fiinţe în univers şi în noi. Astfel putem respira. În afară de faptul că veghează la reincarnarea Qi, Plămânul este în corpul nostru această Răsuflare, acest fel de Foale cosmice. Profunzimea concepţiei chineze ne permite să înţelegem nu numai ce arhetipuri se manifestă prin acest organ, ci şi să ne dăm seama de ce anumite boli respiratorii cronice sunt aşa greu de tratat: originea lor este atât de profundă!

Între Cer şi Pământ este Omul

Vocaţia Omului este de a lega, a integra, a împlini, a administra în viaţa de zi cu zi atributele şi funcţiile celeste şi terestre, fiecare cu specificul său, pentru că fiecare fiinţă este unică. Căci dacă „funcţia Cerului este de a da viaţă şi a acoperi, cea a Pământului de a da formă şi de a purta, cea a Omului este de a se conforma naturii sale esenţiale, specificului său", subliniază Lizi.

Omul este Ming, Xing şi Qing [1].

Ming este mandatul, destinul, a ordona, ordine, decret a Cerului, mandat al Cerului (care conferă suveranului puterea

[1] Caracterul nostru unic, exprimat prin Ming, Xing şi Qing, este rezultatul descendenţei noastre ancestrale, din punct de vedere cromozomic şi spiritual, *Zong*: „natura proprie şi destinul, împreună cu forma corporală, descind din linia ancestrală" (*Huainanzi*).

supremă), instrucţiuni. Acest mandat ceresc, originar şi final („adică, de unde venim şi, ca urmare, unde ne întoarcem“) [1] nu este ineluctabil.

Această povestire tradiţională chineză, pe care o citim din memorie [2], arată într-adevăr că Omul are puterea de a-şi influenţa destinul şi chiar de a-l schimba radical, aşa cum este cazul aici. Un ghicitor se plimba pe strada principală din sat. Doi oameni vin spre el. „În scurtă vreme, îi prezice el primului, vei fi mai sărac decât mine.“ Celui de-al doilea îi spune: „Te aşteaptă o nenorocire.“ Câteva luni mai târziu, pe aceeaşi stradă, ghicitorul dă cu ochii de un cerşetor aşezat pe marginea drumului. „Ai avut dreptate, îi spune acesta; a doua zi, un decret imperial m-a dus la ruină şi m-a făcut mai sărac decât tine.“ Ceva mai încolo se întâlneşte cu cel de-al doilea om, plesnind de sănătate: „Ştii că nu mi s-a întâmplat nici o nenorocire? – Prin ceea ce ai făcut şi ai ştiut, i-a răspuns ghicitorul, ţi-ai schimbat destinul.“

Xing, 性 , natură, natural, sex, este, din punct de vedere etimologic, ceea ce în Inimă (la stânga) dă naştere şi dă viaţă (la dreapta). Este natura esenţială a fiecăruia, proprie, înnăscută, vizibilă datorită formei corporale, figurii specifice a fiecărei fiinţe. Această formă este *Xing*: aparenţă, aspect, figură, configuraţie a terenului, a lua formă, a descrie. Radicalul său, la dreapta, arată fie blana, penele, părul, deci ceva aparent, vizibil, fie razele de lumină [3] care fac ca ceva să fie vizibil, 形. Căci fiecare fiinţă are o formă anume, care nu este a altei fiinţe, un aspect propriu datorită căruia poate fi recunoscută şi prin care se manifestă caracterul său singular, specific.

Qing sunt înclinaţiile specifice. Cu prilejul unei conferinţe la Institutul Ricci, în 1997, Claude Larre explica faptul că „destinul

---

[1] I. Robinet, *op.cit.*

[2] Povestirea este relatată în *Le Dragon enchaîné* de C. Rissov, Laffont, 1985.

[3] K. Ryjik, *op.cit.*

Scanned with OKEN Scanner

Omului (*Ming*) înseamnă că acesta accede la natura sa proprie (*Xing*) urmându-şi pornirile naturale (*Qing*)". Această natură esenţială, ascunsă în inima fiecăruia dintre noi, acoperită de elemente sociale, familiale, religioase, de imagini de care am avut nevoie dar de care trebuie să ne debarasăm, este la Om reflectarea *Li*. Li înseamnă vene (ale pietrei, ale lemnului), raţiune, adevăr, principiu, raţiune naturală, raţiune celestă, în măsura în care transportă, ca şi venele jadului, ordinea naturală, Principiul care ordonează totul, legile şi reglementările, a ordona, a conduce. Li este raţiunea de a fi a tot ceea ce există. Ideograma sa, 理, este constituită, la stânga, din radicalul 96, *Wang* sau *Yu*, 王 玉, Împărat sau jad, amândouă însemnând tot ceea ce este mai de preţ; iar la dreapta din Li, satul celor douăzeci şi cinci de familii[1], locuinţă. „Transparent, orice lucru se prezintă potrivit fiinţei sale naturale, acel Li. Împlinirea naturii sale, ca şi a destinului său sunt sub semnul Raţiunii celeste, Li, care reflectă linia cea mai fină, vena cea mai ascunsă a tot ceea ce există"[2]. *Xing*, natura proprie, este conjuncţia între *Li* şi *Zong*, linia strămoşilor care ajung la fiinţa unică pe care fiecare din noi o reprezintă. Este de notat aici legătura între caractere. Împăratul este jad, *Wang* şi *Yu*, caractere foarte asemănătoare ca grafie, care înseamnă „cel mai preţios", şi sunt radicalul lui Li, vena cea mai ascunsă a tot ceea ce există. Li se află la baza naturii proprii a fiecăruia (*Xing*), care se reflectă într-o formă anume (*Xing*) manifestată prin mandatul primit (*Ming*)[3] şi care este desemnată prin numele său (*Ming*). La fel ca tot ceea ce ţine de esenţă, ea este internă, intimă, ascunsă, disimulată, urmând a fi descoperită. Li este „acel lucru prin care putem fi recunoscuţi atunci când întunericul ne face invizibili", spune etimologia Ming.

---

[1] Douăzeci şi cinci este suma primelor nouă numere (a se vedea capitolul despre „Simbolismul numerelor").

[2] Claude Larre, într-un text a cărui referinţă nu o mai am.

[3] Xing, natura, ţine de ordinea Cerului; Ming, mandatul, de cea a Rinichilor.

Scanned with OKEN Scanner

Natura esenţială nu este nici bună, nici rea; *ea este aşa cum este*. Ea stă martor a uneia din potenţialităţile Unităţii care conţine, în mod evident, toate dualităţile, Yin şi Yang, afirmaţia şi negaţia. Oricine poate căuta şi arăta în ceea ce îi constau puterea, vocaţia sa profundă, talentul ascuns, potrivit cu ceea ce este natural, cu ceea ce constituie caracterul său natural. Arhitectura Împărăţiei, a Omului, numerele etc. reprezintă ordinea naturală viului care ar trebui să fie reflectată la toate nivelurile – social, familial, religios, personal. Căci nu te poţi încrede decât în ceea ce este natural: „Omul se modelează după Pământ. Pământul se modelează după Cer. Cerul se modelează după Cale. Cât despre Cale, ea se modelează după ceea ce este natural" (Laozi, 25). La acest caracter natural se referă *Wuwei* (lipsa acţiunii) şi *Ziran* (spontaneitate naturală). Wuwei nu înseamnă să nu acţionezi, ci să nu acţionezi împotriva „cursului natural al vieţii". În mod ideal, acest curs natural ar trebui să primeze în orice mod de guvernare, social, politic, religios sau familial. „Lucrurile trebuie lăsate să meargă de la sine, aşa încât Oamenii să nu se îndepărteze de natura lor. Faţă de ei trebuie să fii îngăduitor, nu să îi guvernezi, aşa încât să nu îşi denatureze virtuţile specifice" (*Zhuangzi*, 11). La fel stau lucrurile cu stăpânirea de sine: „Excelenţa nu stă în calitate sau justiţie, ci în calităţile intrinseci (*Qing*) ale fiecăruia dintre noi. Excelent este cel care nu se bazează decât pe natura sa originară (*Xing*) şi înclinaţiile înnăscute (*Qing*)" (*Zhuangzi*, 8).

Este însă important să ştim că există două feluri de spontaneitate. Prima ţine de acţiune şi poate fi asemănată cu cea a unui copil care este împins şi spre viaţă şi spre moarte. A doua ţine de fiinţă şi poate fi asemănată cu cea a unui adult care a pus în legătură şi a integrat cei doi poli ai dualităţilor care îl constituie.

Scanned with OKEN Scanner

Căutarea naturii esenţiale este un drum spiritual: „Formele, corpurile, au un principiu vital, supus fiecare naturii proprii; este ceea ce numim natura înnăscută. Cel care îşi perfecţionează natura se întoarce la Virtutea Originară. Cel care şi-a găsit Virtutea Originară se identifică cu originea universului şi, prin aceasta, cu Golul" (*Zhuangzi*, 12). Această natură se manifestă spontan dacă nu întâmpină nici o piedică din partea noastră. Ea apare spontan atunci când ne eliberăm de constrângerile familiei, societăţii, instituţiilor religioase etc. În fond, acesta este scopul trudei noastre, numai că acest efort este imens, dificil, îndelungat şi dureros. Acupunctura poate aduce o contribuţie la parcurgerea acestui drum, ridicând greutatea şi pecetea patologiei trecute care împiedică libera circulaţie a Suflurilor. Această medicină contribuie la deschiderea căii spre viitor şi face loc pentru apariţia naturii specifice. Totul este deja în noi, în stare potenţială, gata să se manifeste atunci când nu ne împotrivim: „Starea primordială nu trebuie dobândită, este deja în noi, trebuie doar să eliminăm elementul interpus" [1].

Apă-Foc – elementele prealabile

Să examinăm acum mecanismele aflate sub simbolurile Apei şi Focului. Aceste mecanisme asigură transformările care permit apariţia unei fiinţe în momentul concepţiei, menţinerea sa în existenţă şi dispariţia sa. Se ocupă, deci, de mutaţiile care îi asigură ieşirea în viaţă, întreţinerea acestei vieţi şi intrarea în moarte.

[1] Sri Nisargadatta Maharaj, *Sois*, Les Deux Océans, 1983, pp. 42 şi 58.

Apa este *Shui*, 水, apă, lichid, planeta Mercur. Din punct de vedere etimologic vedem o trăsătură centrală şi, de ambele părţi, valurile apei sau o mulţime de picături care se scurg.

Focul este *Huo*, 火, foc, flacără, a arde, focul pasiunii, urgent, grup, febră, planeta Marte. Din punct de vedere etimologic, caracterul reprezintă flăcările care se ridică.

Apa este legată de *originea* vieţii, în ea aflându-se toate *matricile* formelor. Focul (căldură şi lumină) *distinge*, dă lumină şi luminează, discerne şi *separă*.

Apa, cu aspecte *multiple* (de la gheaţă la vapori şi ploaie) poate da naştere tuturor formelor pe care le *susţine* şi le *menţine*. Focul *prelucrează* şi *transformă* aceste forme.

Apa, puternică, omniprezentă, este *locul* şi *izvorul* transformărilor. Focul *stimulează* şi *induce* transformările.

Apa, bază *ascunsă, invizibilă,* este origine, matrice, esenţă. Focul este *desfăşurare*, expresie *vizibilă* şi perceptibilă.

Să analizăm cele trei stadii de acţiune ale perechii Apă-Foc.

La ieşirea în viaţă, sub acţiunea Apei şi Focului, fiecare individ, ales din Nedeterminare, iese din Nediferenţiere, din Haos. Mai întâi acţionează Focul; el separă, pentru că rolul Focului este de „a separa dintr-un principiu durabil". Mai apoi Apa, ca origine, matrice, infinitate de posibilităţi, este prima origine a naşterii vieţii.

Două funcţii întreţin viaţa fiinţei determinate în acest mod: nutriţia sau hrana (alimentară, respiratorie, afectivă, intelectuală, senzorială etc.) şi perenizarea individului (care se re-creează cu fiecare suflare) şi a speciei. La acest nivel, mecanismele care stau sub simbolul Focului induc transformările: cele care stau sub semnul Apei sunt locul, sursa, vehiculul, matricea.

Când această fiinţă se stinge şi se întoarce la Nedeterminat, Apa intervine în primul rând printr-o purificare. După aceea,

Scanned with OKEN Scanner

Focul operează o transformare analoagă cu cea prin care se produce cristalul pornind de la siliciu şi plumb.

Mecanismele prin care Apa şi Focul se întrupează în fiinţa umană intervin în aceste trei momente: Rinichii şi Inima pentru *diferenţierea* fiinţei; Triplul Încălzitor (nutriţia), Vezica biliară şi Învelişurile de gestaţie (perenizare) pentru *întreţinerea* vieţii; Câmpuri de cinabru pentru *întoarcere*.

Rinichii şi Inima: relaţia Apă-Foc în definirea fiinţei

Mai întâi trebuie spus că, spre deosebire de Plămân, numai Rinichii sunt dubli în M.T.C. Este exprimarea unei funcţii simbolice. Rinichii sunt numiţi dubli pentru că au funcţii de creaţie care necesită doi părinţi.

Nici o fiinţă nu trăieşte prin ea însăşi; ea nu există decât pentru că tatăl şi mama, Yin şi Yang, Cerul şi Pământul îşi combină chintesenţa (Jing) pentru a-l concepe. Rinichii, aflaţi sub semnul Apei, răspund de toate creaţiile, de la un copil până la o operă de artă. În afară de aceasta, aşa cum am arătat mai sus, o fiinţă nu este creată doar în momentul concepţiei; ea se recreează cu fiecare respiraţie. Ea este învestită cu un ordin, cu un mandat (Ming) pentru a se crea şi re-crea, punctul fiind situat între a doua şi a treia vertebră lombară, într-un loc numit *Mingmen*.

Ming, 命, înseamnă ordine, a pune în ordine, decret al Cerului, învăţătură, mandat, mandat conferit Împăratului de Cer. Din punct de vedere etimologic este format din *Ling*, decret, ordin, şi gură, în stânga jos; adăugarea gurii „face din Ming un fel de superlativ al Ling, arătând ordinele autorităţii supreme".

Scanned with OKEN Scanner

Men, 門, este poarta deschisă spre exterior (prin opoziţie cu *Hu*, poartă interioară, cu o singură uşă, cămin, familie), deschizătură, procedeu, şcoală, familie, clasă. Din punct de vedere etimologic, Men reprezintă o poartă cu două uşi.

Mingmen înseamnă că, jos, în spate, la nord, în obscur, între Rinichi, avem misiunea de a ne re-crea cu fiecare suflare.

Inima este Fiica Cerului. Situată în partea din faţă, sus, cu faţa spre lumină, ea este oglinda Shen. Shen este imposibil de tradus fără a-i denatura sensul. Fiind primordial, originar, el se răspândeşte în toate direcţiile. Este pretutindeni şi în orice loc, este la originea vieţii universului, ca şi a fiecăreia din celulele noastre. Atunci când o fiinţă capătă identitate, *acel* Shen cosmic, universal, se reflectă în oglinda Inimii acestei fiinţe, devenind acel Shen *al său*, care se răspândeşte apoi în tot corpul. Acest mecanism ţine de Foc sau, mai bine zis, trebuie pus sub simbolul Focului pentru că separă: universalul devine particular.

Astfel, atunci când o fiinţă capătă identitate şi iese în viaţă, Apa-Rinichii, Mingmen, sunt prima origine a vieţii. Focul-Inimă – oglindă a Shen – face distincţia faţă de un principiu durabil.

Apă-Foc: întreţinerea vieţii

O dată ce identitatea ne-a fost determinată, ca să ne întreţinem viaţa trebuie să ne *perenizăm*, re-creându-ne cu fiecare suflare şi perpetuând linia ancestrală (aceasta este funcţia celor şase „Măruntaie deosebite sau extraordinare“) şi să ne *hrănim* din toate punctele de vedere (acesta este rolul „Triplului Încălzitor“).

Cele şase *Măruntaie deosebite*, care veghează la perenitatea fiinţei şi a speciei, sunt „Creierul şi Măduvele, Oasele şi *Mai*, adică vasele, Vezica biliară şi Învelişurile de gestaţie“. Vom reveni asupra fiecăruia. În fiecare pereche, un termen este plasat

Scanned with OKEN Scanner

sub semnul Apei (*Mai*, Oasele şi Învelişurile de gestaţie), iar celălalt sub semnul Focului (Creierul, *Mai* şi Vezica biliară).

Să ilustrăm această relaţie la nivelul perechii Vezică biliară-Înveliş de gestaţie.

Vezica biliară „taie": ideograma care o reprezintă include un cuţit. Ea separă şi pune în mişcare. Răspunde de toate începuturile, fie că este vorba de digestie, de începerea zilei de activitate, de la viaţă la concepţie, de momentul iniţial al gestaţiei în care o fiinţă este „separată" în cadrul Nederminatului, de un principiu durabil etc. Este precum un Împărat care, mergând spre est primăvara, dă un impuls corect anotimpului şi anului, ştiind că, dacă începutul este corect, există toate şansele ca acestea să se desfăşoare conform ordinii naturale a vieţii.

Orice patologie „primitivă" [1] a Vezicii biliare comportă deci o dificultate a începutului, a deciziei. De fapt, mecanismul care diferenţiază o fiinţă din Haos, care inaugurează viaţa, ţine de Foc. Vezica biliară separă şi iniţiază, este în relaţie cu acest prim moment; ea trebuie deci pusă sub semnul Focului. Orice perturbaţie a acestei funcţii particulare a Vezicii biliare atrage după sine o sterilitate funcţională, o imposibilitate de gestaţie. Un punct de acupunctură, V. 48, aflat pe spate, răspunde acestei funcţii. Continuitatea relaţiei între simbol (Focul care separă) şi acest punct (V. 48 care tratează formele de sterilitate datorate unei tulburări a Vezicii biliare), între metafizică şi abordarea clinică, este caracteristică acupuncturii.

Învelişurile de gestaţie, loc şi sursă a tuturor transformărilor, ţin de Apă. Aceste Învelişuri nu se limitează la organul numit uter. Ele trimit la toate formele de gestaţie, inclusiv spirituală. Toate antrenează aceleaşi mecanisme, care intervin pe diferite planuri.

---

[1] Adică, a cărei origine se află în Vezica biliară şi nu în alte măruntaie (Stomac, Ficat, Intestine etc.) care se reflectă în V.B.

Scanned with OKEN Scanner

Al doilea ansamblu legat de nutriția ființei se numește **Triplul Încălzitor.**

Este vorba de o funcție; „are nume dar nu are formă". „Ministru al Mingmen", în același timp Foc (încălzitor, ceaun) și „Cale de Apă", el reglementează mecanismele care ne asigură nutriția. Tot ceea ce ne hrănește fizic, afectiv, intelectual, spiritual etc. este metabolizat sub girul său. „Cazanul" în care Apa fierbe sub acțiunea Focului și dă naștere la aburi, Qi, Triplul Încălzitor administrează, adună și organizează mecanismele care țin de Foc (aici agent și inducție a transformărilor) și de Apă (loc, origine și sursă a transformărilor).

Există trei localizări simbolice, trei paliere care ilustrează aceste trei funcții:

– Încălzitorul *superior* este „pieptul". Rolul său este de a primi alimentele și suflurile inspirate care urmează a fi metabolizate și transformate. La întoarcere, primește produsele acestor transformări, și anume Suflul, Sângele și Lichidele organice pe care le distribuie în întregul organism, pentru a încălzi și hrăni corpul. Origine și termen, el reglementează tot ceea ce este primit și pune în circulație;

– Încălzitorul *mediu* este situat în „epigastru". El pregătește, macerează, metabolizează, obține și extrage chintesența a tot ceea ce este absorbit. El rafinează și duce la bun sfârșit;

– Încălzitorul *inferior* este în „pelvis". El triază, operează toate separațiile între „Limpede și Tulbure", pe toate planurile, și atribuie fiecăruia locul care i se cuvine. Deci, triază, pune la locul cuvenit, reține și elimină.

Acești trei Încălzitori sunt legați de trei Qi anume:

– Încălzitorul superior este legat de *Zong Qi* (*Zong* înseamnă strămoș, ancestral, templu al strămoșilor, descendență, a lua

drept maestru, stăpân, a respecta); el exprimă caracterul specific al unei ființe, rezultatul liniei ancestrale. Datorită lui, elementele nutritive absorbite sunt asimilate;

– Încălzitorul median este legat de *Jing Qi* (*Jing* înseamnă elită, subtil, rafinat, esență, chintesență, spermă, cu totul, gol). Prin rafinări succesive, extrage chintesența din elementele nutritive și din ființă;

– Încălzitorul inferior este legat de *Yuan Qi* (*Yuan* înseamnă principiu, origine, originar, prim, principal) și trimite la sursa universală, la originea comună.

La nivelul Încălzitorului superior, fiecare ființă, singulară, unică (Zong) este alta decât Unul. La nivelul Încălzitorului inferior, fiecare, din moment ce se trage din sursa universală (Yuan) nu este altceva decât Unul. Încălzitorul median se referă la ceea ce trebuie să facă fiecare pentru a deveni mai subtil, pentru a-și găsi natura esențială.

> *O femeie de patruzeci și trei de ani, cu funcție de conducere, necăsătorită, fără copii, credincioasă și practicantă, era foarte întoarsă spre ceilalți. Suferea de eczemă, alergie la cosmetice, senzație nestăpânită de foame, tulburări circulatorii la extremități, insomnie începând cu ora trei dimineața, ciclu menstrual foarte dureros în prima zi, angoase toracice și, rareori, de stări de ameteală. Se emoționa ușor, nu avea încredere în ea însăși și nu putea să se pună pe primul loc.*
> *Pulsurile arătau un gol la Încălzitorul superior, adică faptul că îi era greu să trăiască pentru ea însăși. De altfel, avea să se întrebe, vorbind de credința ei: „Sunt cu adevărat liberă?" Puncturarea la 17 V.C. i-a adus o substanțială îmbunătățire din punct de vedere somatic și psihologic.*

Scanned with OKEN Scanner

Apă-Foc: drumul de întoarcere

Aici intră în joc mecanismele invocate în alchimia taoistă; scopul acestora este „viaţa lungă", „nemurirea", văzute nu ca absenţă a morţii, ci ca întoarcere la Origine, la Nedeterminare, ca împlinire a Vidului din noi.

Trebuie spus că această împlinire nu poate fi permanentă. O dată ce ne-am întrupat pe Pământ, suntem ineluctabil supuşi dualităţii Yin-Yang şi perechilor de contrarii.

Uneori putem scăpa de această dualitate şi trăi Vidul şi Nedeterminarea din care am apărut. *Su Wen* (capitolul 1) dă acest exemplu: „În străvechime [1] trăiau Oameni adevăraţi. [...] Aşezaţi în ei înşişi prin respectul faţă de Shen, prin trupul lor ei realizau Unitatea.

Aşa se face că au ajuns să trăiască cât Cerul-Pământ, fără ca viaţa lor să aibă o limită. Ei trăiau Calea."

Această evoluţie face apel, din punct de vedere fiziologic, la viscere, la meridiane, în special la cele „deosebite sau extraordinare", la mutaţiile Qi, Jing şi Shen, la tehnici speciale de alimentaţie şi respiraţie, şi trei locuri din corp, incarnări ale Apei şi Focului în această situaţie, răspunzătoare de purificări şi sublimări, cele trei Câmpuri de cinabru.

Se numesc astfel pentru că „cinabrul sau sulfura de mercur, piatra roşie, este, în alchimia chineză, materia primă a pietrei filosofale. Este componenta de bază pentru elaborarea elixirului nemuririi" [2]:

---

[1] „Străvechimea" este în noi, în ceea ce avem mai profund şi intim. Nu se referă nici la o vârstă de aur apusă, nici la un paradis pierdut cândva.

[2] Pe această temă recomandăm, între altele, *Zhao Bi chen*, în traducerea lui C. Despeux, Les Deux Océans, 1979, şi F. Baldrian Hussein, *Procédés secrets du joyau magique*, Les Deux Océans, 1984.

Scanned with OKEN Scanner

Mecanismele aflate sub semnul Apei şi Focului asigură aici stadiile de purificare şi transformare necesare ca să ne putem „topi" în Unitatea originară, la capătul unui drum care a început prin „diferenţierea" noastră în sânul Nedeterminatului.

După ce am analizat perechile Dao-De, Cer-Pământ şi Apă-Foc, să vedem ce operatori mai sunt necesari pentru „a ieşi în viaţă". Acestea sunt perechile Limpede-Tulbure şi Tare-Moale. Perechea Limpede-Tulbure, aflată pe versantul Cerului, al unităţii, al identităţii, face distincţia şi situează. Perechea Tare-Moale simbolizează, în afară de suporturile materiale ale sufluriilor, toate funcţiile necesare vieţii pe versantul Pământ, al multitudinii şi diferenţei specifice. Înainte de aceasta să studiem însă perechea Ieşire-Intrare.

Ieşire-Intrare – medierea

Chu, 出, a ieşi, a se naşte, a da naştere este, din punct de vedere etimologic, un recipient şi o plantă tânără care iese din pământ şi începe să se dezvolte.

Ru, 入, a intra, a intra în, a dispărea (radical 11) este „ceea ce pătrunde din exterior în interior".

Această pereche, aşa cum am văzut, este legată de viaţă şi de moarte sau, mai bine zis, de concepţie şi moarte. Într-adevăr, expresia tradiţională chineză este „a ieşi în viaţă, a intra în moarte". A se întoarce, spunea profesorul Gu Mei Sheng, înseamnă „a se întoarce acasă". A ieşi în viaţă înseamnă a apărea într-o formă vizibilă, a avea o formă (*You*), o aparenţă, un nume după diferenţierea din Haos. A intra în moarte înseamnă a nu mai avea formă (*Wu*) şi nume, a reveni la Fără-formă, Fără-nume, la Nedeterminat. Aceasta nu înseamnă intrarea în neant; Haosul, *Hun Dun*, semnifică toate posibilităţile, nu neantul.

Scanned with OKEN Scanner

You şi Wu implică o permanentă mişcare de dus-întors între vizibil şi invizibil, în momentul iniţial şi final, dar şi pe tot parcursul existenţei. Vizibilul şi invizibilul „sunt una şi aceeaşi realitate percepută în două momente diferite. În sânul invizibilului se desfăşoară vizibilul; în sânul vizibilului stă invizibilul". Vizibile sunt „aspectele perceptibile, ceea ce este vulgar în Qi, formele şi speciile". Invizibile sunt „secretele magice, realităţile subtile" [1], esenţele (Jing), Shen. Diagnosticul, care merge de la vizibil la invizibil, trebuie să ţină seama de aceste lucruri.

Astfel, You şi Wu nu pot fi disociate de vizibil-invizibil, ieşire-intrare, naştere (Sheng)-moarte (Si), înainte, anterior-după, posterior.

„Intrările şi ieşirile" sunt girate de un mecanism, *Po*, legat de Plămâni, respiraţie, incarnarea lui Qi. Po este o funcţie de toamnă datorită căreia Qi se incarnează într-o formă sensibilă la ieşirea în viaţă şi se dispersează la intrarea în moarte, la întoarcerea spre Fără-Formă. Po este legat de Plămâni, de Foalele care, între Cer şi Pământ, în Golul median, asigură condensarea, transformarea şi circulaţia suflurilor.

În simptomatologia punctelor corespondente (V. 42, V. 13, V.G. 12) există „dorinţa de a muri sau dorinţa de a ucide". Atunci când, la o fiinţă, partea de Qi care i-a fost atribuită nu se poate incarna în totalitate, aceasta i se întoarce împotrivă, cu vocaţia de viaţă sau de moarte sau cu dorinţa de a muri şi/de a omorî, însoţită de simptome psihice şi pulmonare.

> *O femeie de cincizeci şi unu de ani, micuţă, ştearsă dar energică, chiar agresivă, a venit la consultaţie pentru un astm şi reumatism al mâinilor. Astmul data din copilărie, dar se agravase în ultimii trei ani. Până atunci reuşise să îl stăpânească destul de bine prin tratamente alopatice şi homeopatice. Crizele, care surveneau noaptea sau după*

[1] Citatele sunt extrase din lucrarea lui F. Jullien, *op.cit.*

un efort, comportau o jenă la inspirație și expirație, șuierături, expectorații și senzația de torace închis. La acestea se adăugau, în fiecare an, două sau trei bronșite infecțioase deosebit de greu de vindecat. Reumatismul mâinilor, fără să dea mari deformări, era foarte dureros. Acest reumatism este adesea legat, în acupunctură, de o proastă funcționare a Plămânului sau a Inimii. În acest caz, Plămânul este răspunzător a priori. *După ce am examinat-o, am constatat că „pulsul" acestui organ este vid. Femeia mi-a relatat un moment din viața deosebit de grea pe care o dusese: după ce a născut, a avut timp de câteva săptămâni porniri criminale față de fetița ei. Era îngrozită și nu știa dacă se va putea stăpâni. Totul a dispărut după o lună. O ascultam și mă gândeam că hainele cu care era îmbrăcată nu se potriveau, ca și cum și le-ar fi pus la întâmplare. Fiindcă ne înțelegeam bine, am abordat acest subiect după cea de-a cincea ședință. Mi-a răspuns că nu a cumpărat niciodată ceva pentru ea însăși, pentru că nu o interesa: când avea nevoie de o haină, de o fustă, alegea cât mai repede posibil, de unde nepotrivirea între haine. Tulburarea la Plămân mi s-a părut evidentă, judecând după combinația de astm cu durerile de mâini, situația în care ar fi vrut să ucidă și lipsa de interes față de propria persoană. Am puncturat Po hu, Poarta lui Po, 42 V. în ședințe lunare; un punct de o asemenea importanță nu poate fi puncturat prea des. După a treia ședință, au început să apară semne de ameliorare în plan respiratoriu. Ameliorarea s-a confirmat după ședințele următoare, devenite bilunare. După cea de-a zecea ședință, crizele de astm s-au rărit, mâinile dureau mai puțin și am observat o schimbare în ținuta pacientei, o grijă pentru armonie. Și-a dat seama din privirea mea despre ce era vorba, a surâs și mi-a mărturisit cu timiditate: „Pentru prima oară în viața mea mi-am dorit să cumpăr ceva care să îmi facă plăcere și așa am și făcut." Punctul 42 V. – ieșirea în viață – era răspunzător de această evoluție.*

Scanned with OKEN Scanner

După ce se realizează ieşirea în viaţă, intră în funcţiune mecanismele plasate sub semnul Limpede şi Tulbure, Tare şi Moale.

Limpede-Tulbure – operatorii

În prima fază, această pereche alege, distinge şi separă. A alege între Pur şi Impur, a separa pentru a reuni sunt condiţii pentru a deveni întreg. Reluând o definiţie auzită la o conferinţă pe teme de psihanaliză, vom spune că „a fi pur înseamnă a trăi cu adevărat latura impură“ [1]. Nu există relaţie de superioritate sau inferioritate între aceşti doi termeni. Impur şi Tulbure nu au conotaţii peiorative. Limpede şi Tulbure, Pur şi Impur sunt versanţi indisociabili ai aceleiaşi coline. *Qing*, „pur, limpede, clar, proaspăt, a purifica“, este format din radicalul apei şi caracterul Qing, care evocă culoarea albastră-verzui a cerului. *Zhuo*, „impur, tulbure, confuz, a 19-a casă“ este format din radicalul apei şi ideograma Chong care reprezintă viermuiala insectelor, reptilelor şi omizilor care se târăsc pe pământ. Importantă este relaţia între aceste două elemente. În tradiţia chineză „ierarhia ţine de ordinea Cerului“, adică de acel care percepe ordinea viului, legile vieţii văzute în globalitatea lor temporală şi spaţială. Acest Fiu al Cerului, care accede la înţelegerea universului şi a vieţii, nu mai este un judecător: el primeşte şi înţelege cu bunăvoinţă.

Lizi arată că „suflurile limpezi şi uşoare se ridică şi formează Cerul; suflurile tulburi şi grele se lasă în jos şi formează Pământul; suflurile mediane formează Omul“, care este astfel inevitabil constituit din Limpede şi Tulbure, din Pur şi Impur.

Această pereche atribuie apoi locurile cuvenite. Important este ca fiecare termen să se afle la locul său, Purul în sus şi în

[1] Lisbeth von Benedek, 1992.

Scanned with OKEN Scanner

interior, Impurul în jos și în exterior. Anomalia nu rezidă în existența însăși a perechii Limpede-Tulbure, ci în faptul că acești doi termeni nu sunt întotdeauna la locul lor, de exemplu, Impurul este sus și Purul în exterior.

În sfârșit, această pereche guvernează schimburile între elemente distincte.

Astfel, mecanisme aflate sub semnul perechii Limpede-Tulbure selectează, disting, pun la loc și schimbă. La om, de exemplu, suflurile Pure sunt absorbite, reținute; suflurile Impure sunt dirijate spre următoarea etapă de selecție sau eliminate în exterior. Suflurile Limpezi urcă în torace, unde se află Plămânii și Inima, și la Creier. Suflurile Tulburi coboară la Stomac, la Intestine și Vezică, la orificiile inferioare. De aceste operații răspunde Încălzitorul inferior.

Diafragma este emblematică pentru această pereche. Ea separă și reunește abdomenul și toracele și, prin aceasta, tot ceea ce ține de instincte sau sentimente. Ea dă voie elementului Pur, celest, să urce spre Plămâni, Inimă și Creier și împiedică trecerea elementului Impur, terestru. Diafragma separă pentru a reuni, filtrează pentru a integra și menține Purul și Impurul la locul cuvenit; funcția sa este întregirea, adică stabilirea unei relații armonioase între toate structurile ființei.

> *Un bărbat de cincizeci și patru de ani era împărțit între mama sa, ascetă, „femeie sfântă", și sora lui, o tânără frumoasă dar debusolată, care nu trăia decât pentru plăcerile simțurilor. Cele două femei erau în grav conflict și el ar fi vrut să le protejeze, dar nu putea reconcilia în el aceste două aspecte ale femeii. Contracția diafragmei stătea mărturie a acestei imposibilități de comunicare: i se părea că are un laț la baza toracelui, care îl sufoca, împiedica alimentele să ajungă la cardia (orificiul superior al esofagului), îl făcea să sughită și să înghită aer. Psihoterapia*

Scanned with OKEN Scanner

analitică. şi şedinţe lunare sau bilunare de acupunctură care se adresau locului din corp unde era memorizată această suferinţă l-au ajutat să reconcilieze, să armonizeze aceste două aspecte ale femininului şi să îşi libereze diafragma.

Tare-Moale – operatorii

Aflată pe versantul multitudinii, al alterităţii, această pereche este răspunsul Pământului la stimulii cereşti: „acţiunea proprie Cerului se bazează pe Yin-Yang; cea a Pământului, pe Tare-Moale". „Tare-Moale exprimă forţa acţiunii lui Yin-Yang". Cerul selectează prin Yin-Yang [1] iar Pământul răspunde prin Tare-Moale.

Gang înseamnă dur, inflexibil, ferm, constant, într-un moment precis. *Rou* trimite la moale, suplu, flexibil, delicat, supus.

Înainte de toate, această pereche se referă la ansamblul emblematic „Oase şi Părţile cărnoase". Acest ansamblu este o structură, o schelărie care durează şi după moarte (Oasele) şi un sistem de relaţii care corelează toate structurile, celulele şi funcţiile corpului (Părţile cărnoase). „Oasele şi Părţile cărnoase" sintetizează totalitatea corpului uman material şi perisabil. Ele simbolizează suportul material al Qi.

În corpul uman, Tare-Moale acoperă toate funcţiile care administrează corpul (viscerele), îl ţin în viaţă (nutriţie-Triplul Încălzitor, perenizare-Măruntaie deosebite)) şi îi permit să comunice cu mediul înconjurător.

În natură, această pereche defineşte două tipuri de vegetale puse în legătură cu estul şi primăvara, pe de o parte, şi cu vestul şi toamna, pe de alta. La est, primăvara, se află arborii, tari la

[1] De fapt, prin Limpede-Tulbure, Yin-Yang fiind un principiu şi nu o pereche simbolică cu corespondenţe în mecanismele viului.

Scanned with OKEN Scanner

exterior (coaja) şi moi în interior. La vest, toamna, se află fructele, tari în interior (sâmburele) şi moi la exterior.

Două atitudini umane sunt reprezentate: dură la exterior, suplă în interior atunci când viaţa izbucneşte şi se desfăşoară, în adolescenţă; dură în interior şi suplă în exterior în toamna existenţei. Această pereche simbolizează două atitudini care trebuie să coexiste şi care trebuie să alterneze în funcţie de circumstanţe, două răspunsuri terestre, „rigoare şi îngăduinţă" care trebuie adaptate în fiecare moment. Această pereche are multe implicaţii comportamentale: „Corectând Tarele prin Maleabil, îmi corectez conduita inflexibilă, tot aşa cum, modificând Maleabilul prin Tare, îmi corectez slăbiciunea. Întărind Tarele prin Tare pot să nu cedez; întărind Maleabilul prin Maleabil pot să nu mă opun." [1]

La ieşirea în viaţă, după ce Limpede-Tulbure şi Tare-Moale şi-au îndeplinit funcţia, rămâne să stabilim relaţia între noi şi exterior; acest rol revine perechilor Interior-Exterior (*Nei-Wai* şi *Biao-Li*) şi Gol-Plin (*Xu-Shi*).

Interior-Exterior – relaţiile

Nei-Wai şi Biao-Li sunt două perechi care se referă la relaţia Interior-Exterior şi care duc mai departe dialogul între Invizibil şi Vizibil sau, mai exact, între Esenţă (Jing) şi Manifestarea formală (Xing). Interior şi Exterior nu sunt simple noţiuni topografice; ele sunt, înainte de toate, locurile „Esenţei şi Manifestării".

Prima pereche este *Nei-Wai*. Jean Schatz [2] o definea drept „distincţia fără colaborare". În acest caz este important să facem distincţie între Interior şi Exterior, ştiind că separăm doar pentru a asocia mai bine.

---

[1] F. Jullien, *op.cit.*, p. 273.

[2] Medic acupunctor care a fondat, împreună cu C. Larre şi É. Rochat de la Vallée, Şcoala europeană de acupunctură.

Scanned with OKEN Scanner

Potrivit lui Claude Larre, „Interiorul (*Nei*) este izvorul prin care se manifestă virtutea (*De*) lui Dao (Calea)". Golul, Esența țin de Interior. „În caracterul *Nei*, 內, există ideea de întrepătrundere a ceea ce dă viață și a ceea ce va fi viu."

Exteriorul (*Wai*) este forma, manifestarea exterioară. Plinul, multiplul, țin de Exterior. „În Wai există o excludere", spune Claude Larre. Într-adevăr, orice formă, limitată, mărginită la limita sa, exclude.

După separare, urmează asocierea. *Biao Li*, spunea Jean Schatz, este „colaborarea în separare". Este fața (*Biao*) și căptușeala (*Li*) veșmântului. Fața este întotdeauna sobră. Numai căptușeala arată bogăția. Bogăția ține întotdeauna de Interior. Prin Biao Li, Esența și Manifestarea colaborează.

În orice moment trebuie să asociem contrarii care coexistă în mod inevitabil. Nu există opoziție între Esență și Manifestare; fiecare formă de viață, fiecare ființă din multitudine îmbogățește Unul pentru că îi mărturisește posibilitățile.

Gol-Plin – relațiile

Xu înseamnă gol, scobit, vid, absența oricărui gând, a oricărei dorințe sau plan, relativitatea oricărui lucru prin raportare la absolut. Este ideograma Golului median.

Shi înseamnă plin, perfect, real, sincer, fructe, bogăție.

Golul și Plinul (Xu și Shi), indisociabile, simbolizează relațiile necesare și ineluctabile între ființe, „atracția reciprocă și armonia", cum scria François Jullien [1].

---

[1] „*La conception du monde naturel en Chine et en Occident*", în revista *Extrême-Orient-Extrême-Occident*, nr. 2, pp. 117-125, de unde au fost extrase citatele următoare.

Scanned with OKEN Scanner

Golul exprimă capacitatea de a primi, receptivitatea față de atracție; Plinul exprimă capacitatea de a penetra. Funcția lor este de a se „afecta reciproc", de a comunica între ele (*Guan Tong*). Viața înseamnă relație, întâlnire, interacțiune. Ființele „se conțin și se atrag reciproc, se afectează și se întrepătrund." Această pereche face posibile relațiile în interiorul fiecăruia și cu ceilalți și stabilește faptul că ființele sunt „în măsură să se atragă reciproc". Golul unuia corespunde Plinului celuilalt și invers. Este Golul Pământului, tare și compact, datorită căruia Pământul „este receptor și calitatea sa este Moliciunea". Prin Plin și Tare, Cerul, imaterial, își exercită funcția de penetrație, căci „Golul atrage Plinul și Plinul conține ceva din Gol". Astfel, „această relație de afectare și penetrare reciproce, departe de a genera o contradicție antagonistă fără sfârșit, este o sursă de echilibru și armonie" (*Zhong, He*).

În medicină, acest cuplu exprimă relațiile și raporturile între *Jing*-Esență și *Xie*-Pervers. Ca să ne apărăm de agresiunile externe, „adversarii" climatici, alimentari, psihici etc. trebuie să fim în acord cu Esența noastră, cu Natura noastră esențială, cu noi înșine. Atunci putem – în afară de faptul că intervine un cataclism – să ne adaptăm la ceea ce ar putea fi „pervers" pentru noi la un anumit moment. Pentru că nimic nu este „pervers" absolut. Frigul nu este

Astfel, ieșirea în viață înseamnă că, respectând principiul Yin-Yang, Unul a decelat în sine infinitatea potențialităților sale – Tai Ji, Wu Ji; că le aplică în lumea fenomenelor – Dao De; că a fost stabilit cadrul cuaternar Cer-Pământ și Apă-Foc; că Limpede-Tulbure și Tare-Moale sunt operante; că o rețea de relații ne ține în permanent dialog cu Invizibilul și Vizibilul, Esența și Manifestarea formală (Interior-Exterior) și schimburi neîncetate în noi, între toate componentele noastre, și în afară, cu toate ființele care ne înconjură (Gol-Plin).

Scanned with OKEN Scanner

pervers prin el însuşi. Este astfel pentru noi la un anumit moment pentru că nu putem să ne adaptăm la el. Problema constă în capacitatea noastră de adaptare şi de apărare faţă de un virus, un aliment, un climat sau o altă fiinţă omenească.

De la Unul la Multitudine în perechile simbolice

Fiecare pereche se referă la o funcţie diferită, la un punct de vedere specific în cadrul acestui dialog neîntrerupt între Unul şi Multitudinea care generează viaţa. În fiecare dintre noi, un element este pe versantul unităţii, iar celălalt pe versantul multitudinii.

1. Wu Ji este întors spre Unul şi Tai Ji spre multitudine în cadrul aceleiaşi unităţi supreme, Tai Yi.

2. Dao, ordinea universală, este pe versantul Unităţii iar De, manifestarea particulară, pe cel al Multitudinii, în acest caz la originea lumii fenomenale.

3. Cerul, început, origine, putere primordială, se află pe versantul Unului într-o dublă mişcare: pe de o parte de diferenţiere, atribuind fiecăruia natura şi destinul propriu, pe de altă parte de reunire, de readucere la Unitate. Pământul se află, evident, pe versantul Multitudinii, care dă formă şi împlineşte, produce, cuprinde, primeşte, suportă şi desăvârşeşte pentru fiecare în forma şi atitudinea specifică. Cerul şi Pământul sunt două puteri originare şi primordiale.

4. Focul este întors către Unul, în aceeaşi relaţie dual ă ca Cerul. De fapt, Focul are o dublă natură. Ca Suveran, el readuce la Unitatea fiinţei; ca Ministru, el se exprimă printr-o multitudine de forme. Apa este Întoarsă spre Multitudine,

Scanned with OKEN Scanner

această pereche având ca funcţie ieşirea în viaţă, întreţinerea acestei vieţi şi întoarcerea ei.

5. În această mediere intră Fără şi Cu, Ieşirea în Multitudine şi Intrarea în Unitate.

6. Limpede este pe versantul Cerului, al Unităţii. Tulbure, după ideograma sa care arată „insectele care viermuiesc pe pământ", se află pe versantul Pământului, al Multitudinii; aici, cu referire la selecţie, la rafinare şi, după ce fiecare lucru este la locul cuvenit, la schimburi între sus şi jos, între Cer şi Pământ...

7. Tare este întors către Unul, Moale către Multitudine, în planul suporturilor materiale ale Qi şi al tuturor mutaţiilor şi funcţiilor care formează viaţa, o administrează, o întreţin şi o perenizează.

8. Interiorul, sursă prin care se manifestă Virtutea lui Dao, se află în relaţie cu Invizibilul şi Esenţa şi este pe versantul Unităţii. Exteriorul, legat de manifestare, de vizibil, se află pe versantul Multitudinii. O dată ce Interiorul şi Exteriorul s-au diferenţiat, încep să colaboreze.

9. Golul, pe versantul Unităţii, şi Plinul, pe cel al Multitudinii, simbolizează toate relaţiile noastre.

Această dublă polaritate în cadrul fiecărei perechi contribuie la înlăturarea oricărei conotaţii de superioritate sau inferioritate, de bine sau rău. Termenul întors spre Unul nu este superior sau mai bun decât cel întors spre Multitudine. Important este dialogul, relaţia pe care o stabilesc în noi, în corpul nostru, pe toate planurile [1].

[1] În texte au fost semnalate contradicţii aparente. Într-adevăr, conform intenţiei autorului, termenii pot fi regrupaţi după afinităţi, de exemplu, Cer-Intrare-Limpede-Interior-Gol; altminteri, pot fi semnalate schimburi între termeni opuşi, ca, de exemplu, Yin care merge spre Yang şi invers.

Scanned with OKEN Scanner

Întoarcerea: reintegrarea Multitudinii în Unul

Schimbul constant între Unitate şi Multitudine nu vine numai din origine şi din termeni, pentru că ne re-creăm cu fiecare suflare şi realizăm această mişcare de dus-întors cu fiecare inspiraţie şi expiraţie.

Întoarcerea, *Fu*, care înseamnă a se întoarce, a reface, a reda, dublu, nu este doar ultimă. De fapt, ne „întoarcem acasă" în fiecare clipă. Aşa cum spune a 24-a hexagramă, Fu-întoarcerea este „înnoirea, momentul în care elementul puternic îşi reia drumul urcător". Această hexagramă răspunde solstiţiului de iarnă, momentului când în fiecare an (sau în fiecare zi, la miezul nopţii, sau cu fiecare expiraţie) murim şi renaştem. Fu corespunde cu „a reveni, a se întoarce, un nou început, ceva ce se reînnoieşte, care revine la starea anterioară, o reînnoire, un ciclu care reîncepe". El permite întoarcerea spre sine sau către Cale pentru că este legat de Suveran (*Yijing*), de suveranul din noi, Inima, de vid, de linişte. F. Cheng confirmă această idee: „Cum este posibil, în ordinea vieţii, să te angajezi în procesul de devenire şi de creştere care înseamnă în mod necesar îndepărtare şi particularizare, şi, în acelaşi timp, să faci drumul de Întoarcere (spre Origine)? Datorită Golului, răspunde taoistul" [1].

Să ne reamintim capitolul 16 din *Daodejing*:

Ajunşi la Golul Extrem,
Bine aşezaţi în Linişte,
În timp ce Zece mii de fiinţe înfloresc dintr-o singură pornire
Noi contemplăm întoarcerea.

[1] F. Cheng, *Vide et Plein, op.cit.*

Scanned with OKEN Scanner

Unii dintre noi consideră moartea ca o împlinire a unui destin ajuns la maturitate, spunea Claude Larre. Alţii se lasă purtaţi de dorinţe, fără să le pese de Întoarcere. „Cel care ia viaţa în serios, care vrea să fie priceput şi se îngrijeşte de reputaţia sa, care se pune în valoare şi nu se poate opri – ce fel de om este acela, din păcate? Toţi îl consideră un înţelept căruia poţi să îi ceri sfatul, când, în adevăr, este „rătăcit", spune Lizi.

În secolul al III-lea al acestei ere, acelaşi autor punea deja întrebarea: „Anticii spuneau că morţii sunt *cei care s-au întors*. Dar, a vorbi de morţi ca despre oameni care s-au întors (sau au revenit) înseamnă că cei vii sunt *trecători*. Un călător care nu găseşte drumul de întoarcere nu are unde sta. O persoană care nu are locuinţă este respinsă de toţi. Cum se face atunci că, dacă lumea întreagă nu are unde sta, nimeni nu are nimic de spus?"

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

4

Simbolismul numeric: fundamentele

„Supunându-se lui Tao, Anticii respectau numerele", este primul răspuns al lui Qi Bo în *Su Wen*, prin care le subliniază importanța. Pe numere se bazează toate celelalte simboluri. „După unii autori, numerele au precedat imaginile, *xiang*; alții spun că lucrurile s-au petrecut tocmai pe dos. În ambele cazuri, însă, imaginile și numerele sunt considerate primordiale" [1].

Trebuie spus de la început că, în Medicina tradițională chineză, un număr nu este niciodată o dată aritmetică sau contabilă. Este întotdeauna o afirmație simbolică. Un număr implică o informație legată de el, o funcție care îi este atribuită. Vom ilustra această idee esențială prin două exemple.

Conform tradiției, există 365 puncte de acupunctură. În realitate, acest număr diferă foarte mult, în funcție de lucrarea luată ca referință și de epoca în care a fost scrisă. În momentul de față, de exemplu, sunt descrise 361 de puncte principale. [2] Dar

---

[1] I. Robinet, „Le rôle et le sens des nombres" în *Extrême-Orient-Extrême-Occident*, nr. 16.

[2] Aceasta dă câteva de mii de combinații posibile, care corespund marii diversități a ființelor. Doar câteva puncte (de la unul la cel mult trei) sunt eficace la un anumit moment și la un anumit pacient. Problema acupunctorului este să determine aceste puncte.

numărul 365 stabileşte o relaţie între punctele şi zilele anului chinezesc. Punctele de acupunctură la om sunt ca zilele anului în univers; ele toate definesc 365 de calităţi de suflu, 365 de locuri de apariţie a mecanismelor viului.

Găsim un alt exemplu într-o lucrare de patologie, „Tratatul celor o sută de boli". Lucrarea descrie de fapt câteva sute, dar numărul 100 implică în acest caz o totalitate, cele din care derivă toate celelalte. Dacă lucrarea ar fi avut drept scop descrierea tuturor bolilor existente, atunci cifra de 10 000 ar fi trebuit utilizată. În acelaşi fel se vorbeşte despre „cele o sută de plante", deşi în farmacopeea chineză ele sunt de ordinul miilor.

De aceea, întâlnim contradicţii aparente. Potrivit textelor, avem fie cinci, fie şapte, fie nouă orificii. Nu este o eroare a celui care a scris textul. Aceasta înseamnă că luăm în considerare orificiile omului după trei termeni de referinţă, desemnaţi prin numerele 5, 7 sau 9.

Bazele simbolismului numeric

Numerele de la 1 la 10 sunt fundamentale. Ele constituie o suită de funcţii simbolice care se combină şi se reproduc în patru planuri de manifestare: cel al principiilor, de la 1 la 10, cele care ajung la 100 şi apoi la 1 000 şi, în sfârşit, al patrulea, care se termină la 10 000. Să ne reamintim că cele „zece mii de fiinţe" exprimă totalitatea fiinţelor din univers, totalitatea viului. De asemenea, să nu uităm că numerele impare sunt Yang faţă de cele Yin, pare. Yang implică mobilitate, expansiune, subtilitate, legătură cu unitatea. Yin evocă repausul, contracţia, mărimea, multitudinea.

Scanned with OKEN Scanner

Pe lângă aceasta, nu trebuie să imobilizăm numerele, să le limităm la definiţii înguste. Dimpotrivă, trebuie să le lăsăm să interacţioneze, să le punem în relaţie, într-un cuvânt să le lăsăm să trăiască în diferite contexte, dincolo de clasificări. Numerele exprimă funcţii, legături între ceea ce precede şi ceea ce urmează. De exemplu, comparând 5 cu 4 şi apoi cu 6 punem în valoare două faţete diferite ale lui 5. Plasându-l apoi în seria numerelor impare, 1, 3, 5, 7, 9, vom înţelege relaţiile complementare.

Ideograma care desemnează acest număr este şi ea evocatoare, ca şi caracterele cu care este de obicei pus în contrast în tradiţia chineză.

Calităţi, funcţii şi combinaţii ale primelor zece numere

Numerele **1** şi **2** au referinţe multiple, depinzând de momentul ontologic în care autorul vrea să situeze originea – Taiyi, Taiji, Dao, Cer, Apă – aşa cum se va vedea mai departe. Să spunem pentru moment că **Unul**, care conţine totul, înseamnă origine primară, stare nediferenţiată. Nu este primul dintre numerele impare. *Yi*, ⟶ , înseamnă unul, tot, fiecare, a unifica, unitatea şi totalitatea fiinţelor, nivelul cel mai de sus al fiinţei. Radical[1] al caracterelor numerelor **3** şi **7**, el este format dintr-o trăsătură orizontală.

Numărul **2**, care reprezintă perechea în libertate, toate perechile, este separarea Unuia în chiar sânul Unuia. El este duali-

[1] Toate ideogramele chineze pornesc de la 214 radicale. Ideogramele şi radicalele sunt deci legate ca trunchiul de ramuri. Caracterul Yi este primul din radicale.

Scanned with OKEN Scanner

tatea inițială care se deschide spre multiplu. Al șaptelea radical, *Er*, 二, înseamnă doi, al doilea, asemănător, schimbător, inconstant. Să ne aducem aminte de capitolul 2 din *Daodejing*: „Sub Cer fiecare pretinde că știe cât de frumos este Frumosul și iată că apare Urâtul". Caracterul Er, 2, este radicalul lui 5.

Ce spune numărul 3? Omul este între Cer-Pământ, produsul Cerului-Pământ. Qi, după Shen și Jing, este suflul condensat, transformat, pus în circulație, în Vidul median, între Cer și Pământ, de Foalele cosmice. Foalele, Omul, Qi țin de 3. Yang, 3, este activarea lui 2, o „incarnare" a lui 2, o mediere, o punere în mișcare a lui 2 care se trage deoparte în fața produsului său, mai aparent. 3 apare în interiorul unei perechi și o exprimă. Este, de fapt, prima manifestare a Unității, exprimarea lui 1. *San*, trei, triplu, are ca radical *Yi* – 1. Este format din trei trăsături orizontale. *Chong*, care înseamnă plin, a umple, a servi drept, a da pe dinafară, plus o idee de putere, îi este asociat [1]. „Calea dă viață Unuia, Unul dă viață lui Doi, Doi dă viață lui Trei, Trei dă viață celor zece mii de ființe" (*Daodejing*). Cum? Datorită Golului la care se referă capitolul 3 din *Daodejing* unde se vorbește despre Omul „sfânt".

Numărul 4, mai static, Yin, este un cadru, o potențialitate, așa cum arată ideograma sa închisă într-un pătrat, *Si*, 四. 4 evocă cadrul elementar al vieții, 冂, dualitatea Yin-Yang, Yin-Yang al Cerului-Pământ și variantele acestora: Yin-Yang al Cerului-Pământ, baza, minimumul, rădăcina. La 4 Cerul-Pământ se diferențiază, se răspândește și se dispersează [2] pentru a crea cadrul

[1] Aceste idei sunt extrase din notițele luate la un seminar al Școlii europene de acupunctură, ținut în jurul anului 1975.

[2] Ideograma numărului 4, *Si*, două trăsături verticale în interiorul unui pătrat, este formată din două radicale. Radicalul 31, *Wei*, este pătratul, utilizat în caracterele care înseamnă împrejmuire, închisoare, țară, fontanelă; radicalul 12, *Pa*, două trăsături verticale, formează caracterele *Ba* – 8 – și *Liu* – 6. În tradiția chineză, Pământul este simbolizat de un pătrat și Cerul de un cerc.

Scanned with OKEN Scanner

nostru de viaţă, spaţiul (cele patru oriente), timpul (cele patru anotimpuri), legile fundamentale ale viului (cei patru „stâlpi" care susţin Împărăţia), limitele între care se desfăşoară viaţa (cele „patru Mări" care delimitează Împărăţia). Împărăţia de mijloc este delimitată de cele patru Mări; în exterior se află „barbarii", cei care nu se supun regulilor Împărăţiei, ritualurilor şi obiceiurilor sale, legilor sale care „se întind până la cele patru Mări". Pe de altă parte, limitele celor patru Mări sunt fluctuante: dacă se îndepărtează, barbarii intră în Împărăţie; mai mult, Împăratul îi vizitează şi eventual se inspiră din obiceiurile lor. Şi în noi există barbari şi patru Mări la graniţa Împărăţiei noastre de mijloc. Trebuie să călătorim pentru a ne cunoaşte propriii barbari şi a-i readuce în Împărăţie. Bineînţeles că vor exista întotdeauna barbari: este dualitatea ineluctabilă impusă de principiul Yin-Yang. Prin numărul **4**, *Zhi*, care trimite la a reglementa, a guverna, a administra, a îngriji, a pedepsi, a administra corect, omul îşi dă seama de regulile esenţiale, de legile naturale din care se trage viul. De atunci încolo poate pune în ordine, poate conduce şi îngriji.

La **5**, Yang, impar, **4** este în centru. Acest centru transformă cadrul în realitate vie, potenţialul în realitate, pentru că exprimă apariţia unei vieţi anume, a unei fiinţe anume. **5**, instaurarea unui centru, este Impăratul aflat în centrul Împărăţiei: „cinci exprimă perfecţiunea supremă care se potriveşte demnităţii imperiale, fiindcă Împăratul, aflat în centru, dă tonul şi totul străluceşte" [1]. În Centrul celor patru oriente şi al celor patru anotimpuri, Omul unifică şi integrează Cerul şi Pământul. Din punct de vedere grafic, în afară de apariţia unei trăsături centrale care se încrucişează cu cele două trăsături orizontale (radicalul este *Er*, doi), ideograma *Wu*, 五, 𝕏, exprimă „o circulaţie turbionară, permutaţii, schimburi, comunicări", într-o viaţă anume,

[1] M. Granet, *op.cit.*

în mod necesar centrată. Vom reveni în capitolul despre *Wu Xing*, cele cinci mişcări sau agenţi. **5** este considerat aici ca succesor al lui **4**, dar este, în acelaşi timp, indisociabil de **6**: **5**, care ţine de ordinea Cerului, şi **6**, care ţine de Pământ, sunt complementare, ca notele şi tuburile de rezonanţă ale unui instrument. „Cele cinci note celeste, spune Claude Larre, sunt resimţite ca o tonalitate de bază, ca un amalgam al suflurilor care se organizează în invizibil; ele nu sunt percepute decât dacă trec prin cele şase tuburi de rezonanţă, terestre, care dau expresie reală acestei amalgamări." **5** ţine de ceea ce nu poate fi văzut sau auzit, **6**, de perceptibil. De **5** este legat *Jiao* care înseamnă a instrui, a educa, a pune în ordine, şcoală, doctrină. *Jiao* ne învaţă legile esenţiale (menţionate în legătură cu **4**), care există şi se manifestă peste tot, prin circulaţie şi permutare neîntreruptă în cadrul unei vieţi anume.

6, număr cu soţ, Yin, înseamnă lucrarea, ceea ce trebuie făcut, schimburile în limitele definite de „cele şase reuniri", cele şase direcţii ale spaţiului, nord-sud, est-vest, nadir-zenit. Cele şaizeci şi patru (adică 8^2 hexagrame ale *Yijing, Cartea mutaţiilor*, care sintetizează în şaizeci şi patru de simboluri toate transformările posibile ale viului, sunt formate din şase trăsături, Yang, continuu —, şi/sau Yin discontinuu – –. La om, acestea sunt în număr de şase, trei Yin şi trei Yang, care se află la originea celor şaptezeci şi două de „meridiane", a organelor şi măruntaielor, prin urmare a tuturor funcţiilor organismului; acestea sunt descrise în capitolul **6** din *Su Wen*, sub titlul „vicisitudinile Yin-Yang, separare şi reunire". Între aceste şaptezeci şi două de meridiane există douăsprezece (**6 x 2**) meridiane „principale", aflate în legătură cu cele douăsprezece luni ale anului şi cu cele douăsprezece ore ale zilei[1]. *Liu*, şase, este compus din al doisprezecelea radical, *Pa*, opt, care implică o diviziune, o ruptură: a

[1] În tradiţia chineză, ziua are douăsprezece ore.

Scanned with OKEN Scanner

separa pentru a reuni. 6 este legat de *Shou*, care înseamnă a păzi, a păstra, a respecta, a asculta, a exercita o funcţie, a lucra pentru a respecta şi păstra cursul natural al vieţii.

Deci, mecanismele fundamentale ale vieţii sunt legate de 5 şi 6 şi, prin urmare, de 11. De aceea se vorbeşte despre cele 11 viscere, adică cele 5 Organe şi cele 6 Măruntaie. La fel se întâmplă cu cele unsprezece influenţe care le ritmează, *Wuyun* – cinci revoluţii – şi *Liu Qi* – şase energii, care se combină în fiecare oră, în fiecare zi, în fiecare lună şi an, conferind astfel o coloraţie particulară fiecărui moment.

5 şi 6 exprimă, de asemenea, funcţiile fundamentale ale spaţiului şi timpului, adică identitatea şi alteritatea, faptul de a nu fi şi a fi diferit de altul[1]. În spaţiu, centrat, legat de 5, Cerul, totdeauna prezent, se diferenţiază din toate punctele de vedere. Cele cinci amprente ale Cerului asupra Pământului arată, în spaţiu, că Cerul operează o diferenţiere, că cele zece mii de fiinţe nu sunt altceva decât Unul; există individualizare. În timp, în legătură cu 6, Cerul s-a retras. Nu mai există centru. Timpul implică o producţie a Pământului, alta decât a Cerului, dar, în acelaşi timp, alta decât ea însăşi în fiecare moment, într-o creaţie care este în mod necesar repetitivă. În această situaţie, cele zece mii de fiinţe sunt altele decât Unul: există diferenţiere.

Prin urmare, la numărul 5, în spaţiu, fiecare fiinţă nu este decât ea însăşi (se re-creează cu fiecare suflare), nu este altceva decât Cerul, decât Unul. La 6, în timp, fiecare fiinţă este alta cu fiecare suflare, alta faţă de alte fiinţe, faţă de Cer, faţă de Unul. Viul trebuie văzut fie din punctul de vedere al spaţiului – ca fiinţă legată de Unul şi care nu există prin ea însăşi –, fie, din punct de vedere temporal – ca fiinţă individuală.

---

[1] J.-M. Kespi, *Essai sur la conception de la vie à travers les textes traditionnels chinois*, EMN, 1989.

Scanned with OKEN Scanner

Timpul despre care am vorbit până acum este linear. Dar, de fapt, nu putem trăi dacă nu suntem legaţi de ceea ce este permanent. De aceea există timpul ciclic.

Astfel, a considera o fiinţă, o funcţie, un fenomen, în spaţiu înseamnă a-i lua în considerare identitatea; în timp linear, aceasta înseamnă a-i remarca diferenţele specifice; din perspectiva ciclurilor temporale, aceasta înseamnă a o reintegra în ceea ce este permanent. Este limpede că aceste puncte de vedere nu pot fi disociate. Vom reveni la această problemă în ultima parte a prezentei lucrări.

A fi viu înseamnă a ieşi din Nedeterminat, din Nediferenţiat, din Haos, pentru a apărea ca fiinţă distinctă, diferenţiată, organizată. Numărul 7 exprimă sfârşitul acestei diferenţieri, al acestei organizări. 7 înseamnă împlinirea misiunii. A spune 7 înseamnă a evoca mecanismele care contribuie la îndeplinirea misiunii acestei călătorii, la dus şi întors.

După 3, produsul Cerului-Pământ, 4, cadrul, 5, apariţia unei vieţi anume în stare de permanentă mutaţie, 6, îndatorirea, lucrarea, ceea ce trebuie făcut, manifestarea tangibilă a lui 5, 7, cifră Yang, implică ducerea la bun sfârşit a misiunii.

Aşa stau lucrurile cu cele „şapte orificii ale feţei" (urechile, nările, ochii şi gura). Asociate cu numărul 7, ele îşi manifestă capacitatea de organizare a viului, de împlinire a construcţiei fiinţei la ieşirea din viaţă. Din acest moment, ne putem imagina că o patologie a acestor orificii are un efect general mult mai important decât cel luat actualmente în consideraţie, prin care nu se descrie de fapt decât repercusiunile tulburărilor generale asupra orificiilor, fără a se analiza tulburările generale cauzate de tulburările unui orificiu.

Ca să înţelegem mai bine rolul celor „şapte orificii", să vedem acest text din *Zhuangzi*, capitolul 7 bineînţeles. „Regele

mării de Sud, Impulsivul, şi regele mării de Nord, Necugetatul, se aveau bine cu Haosul, regele Centrului. Se întrebau cum să-l ajute. Oamenii, şi-au spus ei, au şapte orificii: doi ochi, două urechi, două nări, o gură. Bietul Haos nu are nici unul, trebuie să îl ajutăm. S-au apucat de lucru şi i-au făcut un orificiu în fiecare zi. În a şaptea zi, Haosul a murit; începuse să diferenţieze."

Cum rămâne cu Întoarcerea? Atunci când Omul împlineşte această călătorie de întoarcere spre Nedeterminat, spre Origine, cele „şapte orificii ale inimii" sunt implicate. Aceste „şapte orificii ale inimii", de natură spirituală, bineînţeles, se deschid unul după altul pe măsură ce ne întoarcem spre originea din care am ieşit, deschiderea ultimului, cel din urmă, marcând împlinirea misiunii de întoarcere.

Ideograma numărului 7, *Qi*, 七, este formată din *Yi*, unul, şi o trăsătură verticală, asemănătoare unui lăstar care iese din pământ, străpunge şi izbucneşte (7, Yang, implică dinamism [1]). Odată misiunea îndeplinită, forţa vitală (Jing Shen, care exprimă şi condiţionează această vitalitate sunt studiate în capitolul 7 al *Huainanzi*) se poate manifesta. Expresiile care implică numărul şapte înseamnă apariţie, manifestare şi reglementare a acestei forţe vitale, a disfuncţiilor şi a mijloacelor de a o repune în funcţie în mod durabil. Pentru că de 7 se leagă *Li*, care are mai multe accepţiuni: a sta în picioare, a stabili a ridica, a practica, împlinit, imediat. Dacă stăm în două picioare şi ne-am găsit echilibrul, putem împlini puterea vitală care există în noi.

La numărul 8 viaţa, care apare şi îşi împlineşte misiunea la numărul 7, este difuză, împărţită încele opt direcţii ale spaţiului, şi creată, transmisă, multiplicată. 8, însemnând repartiţia în

[1] Putem astfel să intuim evoluţia lui 1 prin 3 şi 7 al cărui radical este: apariţia Qi între Shen şi Jing, a Omului între Cer şi Pământ, apoi apariţia forţei vitale care duce misiunea la bun sfârşit. Ne dăm seama şi de cât de importante sunt numerele în diferite referinţe şi relaţii.

Scanned with OKEN Scanner

întreg spaţiul, este dualul lui 4 – de exemplu, cele patru vânturi, dubluri ale celor patru orïente (sud, sud-est, sud-vest etc.). 8, care este şi 2 la puterea 3, transmite viaţa prin cele opt meridiane „extraordinare“ [1] care veghează la toate procesele de creaţie, de concepţie, şi răspund de toate mecanismele prin care Cerul fecundează Pământul pentru a da naştere Omului. Acestor opt meridiane extraordinare le pot fi asociate cele opt trigrame din *Yijing*, formate fiecare din trei trăsături, Yin – – sau Yang —, în dubla dispunere de Fu Yin şi Wen Yang, ceea ce implică trecerea de la putere la act, de la potenţial la real, deci creaţie, multiplicare a vieţii. Vom reveni asupra acestei teme.

Caracterul numărului 8, *Ba*, 八, al doisprezecelea radical, care intervine în ideogramele numerelor 4 şi 6, prefigurează împărţirea la doi.

De 8 este legat *Qian* care înseamnă înainte, a înainta, înainte de, anterior. Qian înseamnă a merge înainte, a progresa. Viaţa, care apare prin 7, îşi răspândeşte lumina, se difuzează şi se transmite către 8. În capitolele 8 din *Su Wen* şi *Lingshu* sunt descrise, pe de o parte, organizarea viscerelor şi, pe de altă parte, a Shen şi sentimentelor.

9, Yang, impar, împlineşte 3 (3 la pătrat), Qi (între Shen şi Jing), Omul (între Cer şi Pământ). Yang reface unitatea; este centrul şi mijlocul celor opt săli ale Mingtang, locul de unde Împăratul revine după ce a trecut prin fiecare orient. Claude Larre ne spune că 9 este cifra „multitudinii în unitate, a împlinirii mutaţiilor în cadrul Unuia; transformarea şi mutaţia sunt numite cele 9 palate; cele 9 palate fuzionează şi devin o Unitate

[1] Sunt numite „extraordinare“ prin raportare la celelalte şaizeci şi patru, numite „ordinare“. Deoarece „ceea ce este ordinar, este viaţa aşa cum se desfăşoară, fie că este perceptibilă, măsurabilă, inteligibilă sau nu. Ceea ce este extraordinar, este crearea unei vieţi, ieşirea acesteia din Haos“ (Şcoala europeană de acupunctură, Seminar privind meridianele extraordinare, 1975).

Scanned with OKEN Scanner

comună.“ 9, *Jiu*, 九, legat de *Zhong* – a termina, a desăvârşi, entitate completă, extremitate, piesă muzicală care înseamnă ceva prin ea însăşi –, este o împlinire. Totul revine la Împărat, stâlpul împărăţiei, la Unul care îşi încheie periplul, la împlinirea Qi la nivelul celor nouă sufluri, şapte vizibile şi două invizibile, ca şi stelele din Carul Mare după care ne orientăm sau ca şi orificiile omului (şapte vizibile în faţă şi două ascunse în perineu).

10, Yin, pereche, este suma 1 + 2 + 3 + 3+ 4, adică a tuturor elementelor prealabile, şi, în acelaşi timp, a dualităţii lui 5 (5 x 2), ceea ce înseamnă apariţia unei vieţi distincte. Ideograma sa, *Shi*, 十, complet, perfect, al douăzeci şi patrulea radical, formată dintr-o trăsătură verticală şi o trăsătură orizontală care se întretaie, evocă ocuparea întregului spaţiu. Este o relaţie de totalitate: amândouă planurile sunt în întregime ocupate. În Medicina tradiţională chineză, 10 este numărul soarelui şi al omului: la om, sarcina durează zece luni lunare, adică 280 de zile (*Huainanzi*, 4). 10 simbolizează soarele sub Cer, un regat, un om, o totalitate existenţială: 1 + 2 + 3 + 4 şi 5 x 2. La 10 putem să ne dăm seama de o totalitate şi să o explorăm. La 11, care este de asemenea o totalitate, 5 + 6, există întotdeauna ceva de neînţeles.

În tradiţia chineză, viaţa este organizată după numere, care sunt întrupate în fiecare fiinţă vie. Dacă ştim că corpul nostru este manifestarea acestei viziuni simbolice şi, aşa cum vom vedea mai departe, incarnarea unor arhetipuri, vom avea o altă viziune şi un alt simţ al responsabilităţii.

Prin urmare, atunci când avem de-a face cu o structură anatomică corporală, trebuie să căutăm arhetipul numeric pe care îl întrupează. De ce avem doi plămâni, doi rinichi? De ce inima are patru cavităţi? De ce dezvoltarea sa embriologică este marcată de 28 plus 49 de zile (7 x 4 şi 7 x 7)? M.T.C. vă invită să aprofundaţi aceste probleme.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

5

Yin-Yang și Wu Xing, cinci agenți sau mișcări

Bazele Medicinii tradiționale chineze sunt adesea prezentate, în mod sintetic, drept „Yin-Yang și Wu Xing": Yin-Yang, principiul diferențierii, și Wu-Xing, cele cinci mișcări, stau la baza întregii Medicini tradiționale chineze.

Ce înseamnă *Wu Xing*? *Wu* înseamnă cinci. *Xing* înseamnă a merge, a circula, a publica, a fi pe punctul de a face ceva. Traducerea frecventă prin „element" este prea statică; sunt de preferat mișcare, agent.

Wu – cinci

5, așa cum am văzut, este marcat de apariția unui centru în mijlocul lui **4** (patru anotimpuri, patru oriente etc.), cadru cronospațial al vieții. După ce cadrul și legile esențiale au fost definite prin **4**, acest centru marchează apariția unei vieți deosebite. **5** este Împăratul aflat în centrul Împărăției. **5** este Împăratul din noi, Omul aflat în centrul celor patru oriente și a celor patru anotimpuri, între Cer și Pământ.

Centrul, de unde se trage totul şi unde totul se întoarce, „care conţine şi învăluie totul“ [1] este palatul în care Împăratul, activ dar fără a acţiona, conduce Împărăţia, sala Mingtang de unde pleacă şi unde se întoarce în pelerinajul său spre cele patru oriente şi cele patru anotimpuri. Centrul este locul unde Împăratul se concentrează înainte de a da impulsul corect anului sau anotimpului, făcând astfel să coincidă spaţiul şi timpul.

Există o dualitate a centrului. „În centru, alături de suveranul care trebuie să fie învestit cu virtutea Cerului, se va aşeza un personaj legat de Pământ. Virtutea Pământului aparţine, de fapt, Ministrului care este al doilea după suveran“ [2]. Şi la Om, Centrul este dublu: Inima este pe versantul ceresc, Splina ţine de pământ. În sistemul solar există două centre: Soarele, izvor de viaţă, şi Pământul, loc de viaţă. De fapt, vedem aici cele două concepţii despre univers – heliocentrică şi geocentrică.

Să remarcăm mişcarea în dublu sens legată de centru: a proveni şi a reveni, a se duce şi a se întoarce, a da şi a primi etc.

Să ne oprim un moment asupra **Mingtang**, casa calendarului în care oficiază Împăratul. Mingtang „este o prerogativă a regalităţii. O capitală care nu are Mingtang nu merită să se numească capitală“ [3]. În această casă avem „un fel de exprimare concentrată a universului“. Baza este pătrată, simbolizând Pământul. Acoperişul este rotund, ca şi Cerul. Este o imagine a lumii, precum broasca ţestoasă, cu corp pătrat şi carapace rotundă. În timpul anului, Împăratul parcurge casa calendarului pentru a pune de acord spaţiul şi timpul, estul cu primăvara, sudul cu vara, vestul cu toamna, nordul cu iarna. El nu poate însă rămâne în nici unul din aceste locuri; trebuie să revină la Centru, în locul său, acolo unde se află însemnele sale.

---

[1] H. Corbin, *Temple et contemplation*, Flammarion, 1981.
[2] M. Granet, *La Pensée chinoise, op.cit.*, p. 286.
[3] *Ibid.*

Scanned with OKEN Scanner

Din acest loc de reculegere, Împăratul, îmbrăcat în galben, dă viaţă timpului şi spaţiului, dă un centru Împărăţiei şi anului; în jurul acestui punct se învârteşte întregul an. Suveranii fondatori, începând cu Yu cel Mare, călătoreau prin Împărăţie o dată la cinci ani. Mergeau spre est primăvara, când răsărea soarele, spre sud vara la amiază etc., apoi reveneau la centru. Succesorii lor parcurgeau Mingtang, cu cele cinci săli, dintre care una se afla în centru, cele nouă aşezăminte şi cele douăsprezece deschideri spre exterior.

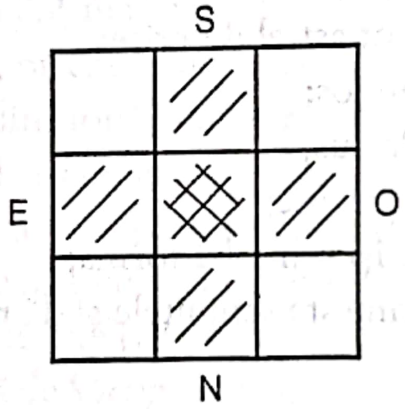

4 oriente, 4 anotimpuri

5 mişcări – Xing

9 aşezăminte sacre

12 deschideri

În mod asemănător, şi noi trebuie să alternăm activităţile „sezonale", să le aducem la locul potrivit şi să revenim întotdeauna în centru, acolo unde sunt atributele noastre imperiale. Acest loc de reculegere este vital – nu putem rămâne la margine. Aşa cum se spune în *Huainanzi*, „când domeniile exterioare sunt guvernate de centru, cele o sută de afaceri prosperă. Cel care a reuşit să ajungă în centru poate conduce domeniul exterior. Dacă ai ajuns în centru, cele cinci viscere sunt liniştite, gândirea şi puterea de concentrare sunt în stare de repaos, forţa musculară se dezvoltă, urechile şi ochii percep cu fineţe şi acuitate, spiritul devine pătrunzător şi limpede. Eşti tare, solid, invulnerabil" [1].

[1] Să remarcăm, în trecere, cum este prezentată funcţionarea corpului omenesc: viscere, gândire şi putere de concentrare, forţă musculară, urechi şi ochi, spirit.

Scanned with OKEN Scanner

Wu Xing:
Apă-Foc, Lemn-Metal, Pământ

Wu Xing sunt cinci agenţi, cinci mişcări care ordonează toate fenomenele cosmice şi umane. De aici, nenumărate tabele de corespondenţă din diferite lucrări, elaborate nu atât pentru a clasifica, cât pentru a ne semnala, o dată în plus, unitatea viului.

Wu Xing sunt citate în ordinea următoare: Apă => Foc => Lemn => Metal => Pământ. Sunt astfel descrise:

- Apa umezeşte şi trage în jos;
- Focul aprinde şi trage în sus;
- Lemnul se îndoaie şi îşi revine;
- Metalul este maleabil şi îşi schimbă forma;
- Pământul, în centru, primeşte seminţele şi dă rod.

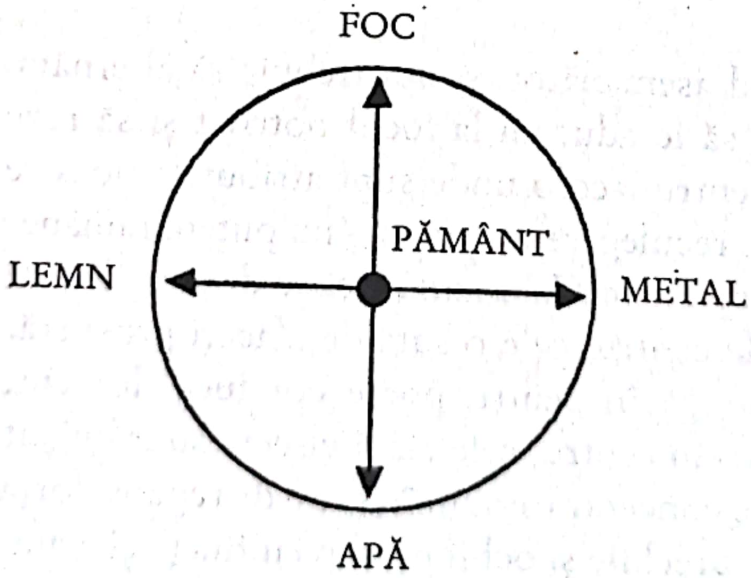

Să examinăm perechea Apă-Foc, apoi combinaţia Lemn-Metal şi, în sfârşit, Pământul, în centru;

Scanned with OKEN Scanner

– pentru că am explicat în amănunt perechea *Apă-Foc* şi principiile sale cosmogonice, vom reaminti doar că răspunde de toate *transformările*, de la plecare, atunci când o fiinţă se desprinde din Nedeterminat, până la întoarcere, când această fiinţă se topeşte în Nederminare şi pe parcursul vieţii sale. *Apa* este pusă în legătură cu Rinichii, cu Ming Men, cu Iarna şi cu Nordul; *Focul* este pus în legătură cu Inima, Oglinda Shen, Vara şi Sudul;

– combinaţia *Lemn-Metal* scoate în evidenţă individualitatea şi alteritatea, continuitatea şi discontinuitatea inerente tuturor fiinţelor, mecanismelor şi fenomenelor vieţii. *Lemnul*, asociat cu estul, orientul, primăvara, trimite la o continuitate între invizibilul din nord şi exuberanţa vizibilului din sud, între izvorul hibernal originar din nord, legat de Apă, şi vâlvătaia Focului, asociat cu vara şi cu sudul, între acel loc de unde venim şi acela spre care ne îndreptăm, între fundul văii şi vârful muntelui. Există aici o ipseitate (individualitate). În această continuitate-ipseitate susţinută de *Sheng*, izbucnirea primăverii, este importantă mişcarea de dus-întors (*Hun*) făcută uşor, suplu, de la zonele cele mai profunde la extremităţile cele mai îndepărtate, prin Qi, Sânge, *muşchi, vederea* sau *imaginarul.* Această continuitate-ipseitate defineşte toate corespondenţele Lemnului. *Metalul*, asociat cu vestul, occidentul, toamna (anotimpul când „Cerul se retrage") exprimă o ruptură, o discontinuitate, o alteritate. Cerul s-a retras, frunzele şi fructele cad. Anotimp al ispăşirii, toamna este şi timpul *recoltei, Shou. Po* veghează aici la reincarnare, la asumarea unei forme de către Qi. Po înseamnă „intrări şi ieşiri". Pentru a intra sau a ieşi trebuie să deschizi sau să închizi uşa, ceea ce implică o separare. Această incarnare a Qi are nevoie de o limitare exterioară, *pielea*; Wai, exteriorul, implică o excludere. Aici este nevoie de *Jie, articulaţie* (*Su Wen*, 8: „*Plămânul* guvernează Jie"). Jie este definit prin radicalul său, format dintr-o succesiune de

noduri (concentrare, pauză, vid) şi elanuri, porniri; în timpul linear care defineşte alteritatea este necesar ca fiecare clipă, fiecare contracţie musculară, fiecare element al liniei genealogice să fie legat de următorul. Acelaşi mecanism este aplicabil memoriei. Căci la fiecare nod, în timp ce ne concentrăm, revedem trecutul înainte de a porni din nou înainte, după un moment de vid. Această discontinuitate defineşte Metalul şi corespondenţele lui [1]. Astfel, mecanismele aferente Lemnului şi Metalului ne reamintesc că suntem în acelaşi timp alţii şi nu alţii (decât noi, decât celălalt, decât Unul) într-o continuitate şi o discontinuitate;

– *Pământul*, în centru, „primeşte seminţele şi dă rod". Este locul vieţii şi, mai mult decât atât, un punct obligatoriu de trecere pentru ca fiecare orient (şi suflul care îl defineşte) să se poată transforma în orientul următor, pentru ca fiecare anotimp să poată da naştere anotimpului următor.

În acest scop, M.T.C. descrie, la sfârşitul fiecărui anotimp, o perioadă de optsprezece zile în care se face această trecere, aşa cum Împăratul, după ce şi-a îndeplinit pelerinajul prin fiecare orient, revine în centrul Mingtang. Pământul este legat de cele patru „sfârşituri de anotimp" şi de Splină. „Splina, Stomacul, Intestinele, Triplul Cămin, Vezica... se află într-o relaţie de continuitate cu suflul Pământului... Ele au puterea de a produce lichidele organice şi asigură tranzitul alimentelor... Aceste unsprezece depozite iau deciziile pentru Vezica biliară" (*Su Wen*, 9).

Tot în centru se găseşte şi *Soarele*, izvor de viaţă şi, la fiinţele umane, Inima Suverană, soarele Omului.

---

[1] Alături de Plămân, Intestinul Gros... Ar fi interesant de considerat patologiile pulmonare, care sunt atât de dificil de tratat, din punctul de vedere al unei patologii a alterităţii. Aceasta ar putea, cel puţin în domeniul acupuncturii, să ne sugereze noi abordări etiologice şi terapeutice.

Scanned with OKEN Scanner

Toate fenomenele naturale, cosmice, umane sunt puse în relaţie cu aceste cinci mişcări, patru periferice şi una centrală. Să arătăm câteva corespondenţe ale Wu Xing, măruntaiele fiind legate în acelaşi timp de centru prin Splină şi de un orient prin organul cu care fiecare este asociat.

LEMN	FOC	METAL	APĂ	PĂMÂNT
Naştere	Creştere	Recoltă	Punere în hambar	Transformare
Îndrăzneală	Convenienţă	Circumspecţie	Şiretlic	Administrare
Ficat	Inimă	Plămân	Rinichi	Splină
Vezica biliară	Intestinul subţire	Intestinul gros	Vezică	Stomac
Muşchi	Vase	Piele	Oase	Carne

Care sunt aplicaţiile practice ale acestui sistem?

Sunt punctele „Mu" care controlează „aspectele sezonale" ale măruntaielor.

Am luat ca exemplu punctul 14 F., care corespunde Ficatului şi Primăverii în măsura în care este sfârşitul iernii, sfârşitul nopţii, şase ore; între altele, controlează menopauza.

Am văzut şi punctul 1 P., legat de toamnă şi de plămân, punctul 23 V.B., legat de primăvară şi de Vezica biliară, cu care am tratat tremurături.

Principiile Yin-Yang – Wu Xing stabilesc premisele, condiţiile vieţii.
Yin-Yang, prealabil, indispensabil, prezidează la apariţia manifestării.
Wu Xing arată că fiecare fiinţă, în mod necesar centrată (Pământ-Soare) este dominată de structurile, funcţiile şi mecanismele care asigură transformările în toate etapele vieţii (Apă-Foc) şi, în acelaşi timp, încarnează necesara coabitare a continuităţii şi discontinuităţii, a ipseităţii şi alterităţii (Lemn-Metal).

Scanned with OKEN Scanner

O tânără de treizeci de ani suferea de sterilitate. Fusese operată pentru un chist la ovarul drept, avea ciclul însoţit de stări de greaţă, secreţii pruriginoase, arsuri după raporturile sexuale, dureri pelviene ca înţepăturile de ac sau de cuţit, care se accentuau adesea după scaun. În afară de aceasta, suferea de constipaţie şi proastă retenţie a urinei, avea adesea mâinile şi picioarele roşii, nu dormea bine, era foarte sensibilă la zgomot şi foarte tensionată muscular şi psihic. Adolescenţa, dificilă, îi fusese marcată de o agresiune sexuală. Tulburările au început după această tentativă de viol. După simptome mi-am dat seama că la ea Qi nu se retrăgea în zonele cele mai profunde, cele mai Yin, în partea de jos a trunchiului, în micul bazin, ca iarna, şi că, din această cauză, sângele pelvian stagnează şi nu se purifică. După a doua şedinţă în care am înţepat 3 V.C., starea ei s-a ameliorat considerabil şi a rămas însărcinată.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a patra

Guvernarea corpului și întreținerea vieții

Medicina tradițională chineză descrie, în viziunea care îi este proprie, mecanismele vieții din corpul uman. Să le plasăm întâi într-o abordare globală.

Corpul nostru este administrat la fel ca o țară sau o împărăție. Un guvern format din zece viscere se ocupă de această administrare. În centru, Inima-administrator prezidează, înconjurată de miniștri – Plămânul, Ficatul, Rinichii și Splina. Aflate în subordinea Splinei, măruntaiele (Vezica biliară, Stomacul, Intestinele și Vezica) controlează toate teritoriile din corpul nostru, în primul rând pe cel corporal.

Viața noastră este apoi întreținută, adică hrănită din toate punctele de vedere și perenizată. „Triplul Încălzitor" se ocupă de nutriție. Cele șase „Măruntaie deosebite sau extraordinare" ne asigură perenitatea. Aceste două ansambluri, reglementate de Apă și de Foc, sunt structurate în Cer-Om-Pământ. Cei trei Încălzitori, superior, median și inferior, produc Suflul, Sângele, Lichidele, triadă emblematică a tot ceea ce ne hrănește. Cele trei perechi Creier-Măduvă, Oase-Mai și Vezică biliară-Învelișuri de gestație ne perenizează. Printre cele șase „Măruntaie deosebite" se numără și *Mai*, vasele prin care trec Qi, Sângele și Lichidele.

Primele, Qi Mai, vase ale Qi, sunt „meridianele" de acupunctură care contribuie la asigurarea perenităţii noastre.

Să revedem în schema de mai jos diversele mecanisme de întreţinere a vieţii în relaţia cu Cer, Om, Pământ.

CER	OM	PĂMÂNT
Încălzitor superior	Încălzitor median	Încălzitor inferior
Qi-Sufluri	Sânge	Lichide
Creier-Măduve	Oase-Mai	V.B.-Învelişuri de gestaţie

În afară de aceasta, comunicăm cu tot ceea ce ne înconjoară prin Orificii, ochi, urechi, nări, gură; „ordonându-ne Haosul" cu fiecare suflare, acestea ne structurează.

Finalmente, deoarece suntem situaţi în cosmos, suntem supuşi diverselor influenţe: alternanţa zilei cu noaptea, cele patru anotimpuri, fazele lunii, „cele zece trunchiuri şi cele douăsprezece ramuri" etc [1].

[1] Cele „zece trunchiuri şi douăsprezece ramuri" simbolizează diferitele energii care acţionează în orice clipă în univers.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

1

Viscerele: *Zang-Fu*

Inima, Plămânul, Rinichii, Vezica biliară etc. nu acoperă în M.T.C. aceleaşi noţiuni ca în medicina occidentală; punctele lor complementare de vedere, Yin şi Yang, diferă. În M.T.C. viscerele, împărţite între Zang-Organe şi Fu-Măruntaie sunt văzute ca un guvern, dintr-un punct de vedere pur funcţional. Descrierile, aparent anatomice, sunt de fapt simbolice; medicii chinezi făcuseră destule disecţii pentru a şti că Intestinul gros şi Intestinul subţire nu fac „şaisprezece rotituri la dreapta şi la stânga faţa de buric“ [1].

Zang şi Fu

Viscerele sunt clasate în două grupe, Yin şi Yang, *Zang*-Organe şi *Fu*-Măruntaie. Zang-Organe tezaurizează, Fu-Măruntaie sunt locuri de tranzit şi transformare. Zang trimite la Inimă,

[1] Exprimare pe care o găsim în *Nanjing*, „Repertoriul clasic al problemelor dificile“, tratat de Medicina tradiţională chineză.

Plămân, Ficat, Splină şi Rinichi. Fu reprezintă Vezica biliară, Stomacul, Intestinele („mare şi mic“)[1] şi Vezica.

Caracterul *Zang* este format din ideograma *Cang* peste care este suprapus semnul „carne“ pentru a arăta că este vorba de corpul uman. *Cang* înseamnă a ascunde, a disimula, a pune deoparte, a înmagazina, a păstra, a tezauriza.

Rolul fundamental al Zang este de a tezauriza acele Jing şi Shen care îi corespund. Ca să înţelegem mai bine, să ne reamintim că Jing şi Shen se află, împreună cu Qi, la originea vieţii. Ele se împart, între altele, în cinci Jing şi cinci Shen care corespund celor cinci Zang-Organe şi stau la baza funcţionării lor. Păstrarea lor are deci o importanţă capitală. Funcţionarea deplină a Zang este numită *Man*; totul a fost îndeplinit, nu se mai poate adăuga nimic. De fapt, ce ar mai putea fi adăugat la Jing, Shen şi Qi?

Fu se scrie cu acelaşi radical, al cărnii, şi înseamnă depozit, a culege, reşedinţă, prefectură de grad înalt. Aici se depun obiecte preţioase. Aici locuiesc persoane importante. Funcţionarea plenară se numeşte *Shi*; ca împlinire a transformărilor, acesta implică rodul debordant, exuberant.

Prin urmare există, în mod ideal, două feluri de miniştri: cei care tezaurizează ceea ce este esenţial şi originar, şi cei care primesc, transformă şi ajută la rodire. Acest simbolism defineşte două atitudini conjugate prin guvernare: înrădăcinarea în ceea ce este fundamental, păstrarea esenţialului pentru a culege, a transforma şi a face să rodească. Fără aceste principii nu putem guverna şi ne ducem viaţa de la o zi la alta, fără a avea o perspectivă.

---

[1] În textele tradiţionale se spune „mare şi mic“. Va trebui să înţelegem care sunt relaţiile şi diferenţele între mare-mic şi gros-subţire.

Scanned with OKEN Scanner

Organele-*Zang*: Inima și miniștrii săi

Inima

Inima este Împăratul, Fiu al Cerului, Oglindă a Shen, Tanzong; toți acești termeni desemnează o poziție *de mediere* între Cerul arhetipal și corp. Rolul Inimii este ca tot ceea ce ține de universal să primească amprenta naturii noastre particulare:

– în Inimă sălășluiește Xing, natura noastră specifică; Inima „guvernează sângele", suportul specificității noastre și a caracteristicilor cromozomice;

– în Inimă „locuiește Shen", acea vibrație primordială care, reflectându-se în oglinda Inimii noastre, devine Shen individualizat;

– Inima este „comandantul Mai", al vaselor prin care circulă și se particularizează legile arhetipale cărora le suntem supuși;

– numită Xin Shu, „acela prin care Inima comandă", ne administrează corpul, activă dar fără a acționa, printr-o acțiune de mediere, de prezență;

– Împăratul mai este și *soarele* împărăției. Inima este *soarele* nostru și, în consecință, *Foc*, izvor de viață, căldură și lumină[1]. De aici decurge relația sa cu vara și cei cinci agenți Wu Xing. Un citat din Marcel Granet va ilustra funcția esențială a inimii: „Înainte de a împărți Însemnele în călătoria sa pe pământ asemănătoare cu cea a *Soarelui* [...], Împăratul trebuia, pentru a merita titlul de Fiu al Cerului și Om Unic, să stea drept, urmând

[1] Știm că este o dualitate a Focului. Focul suveran trimite la unitatea ființei; la Om, Xin, Inima suverană, este incarnarea Focului. Ca ministru, focul, care există într-o mulțime de expresii, este Xinshu, Ministru al Inimii, cel prin care inima comandă. Este interesant să notăm diferitele moduri de abordare ale aceleiași funcții. Pentru a o înțelege, trebuie să vedem rețeaua sa de relații mai degrabă decât să o definim.

Scanned with OKEN Scanner

axa Lumii, pe Calea (*Wang Tao*) prin care, în momente sacre, Cerul şi Pământul stabilesc o comuniune“ [1]. Împăratul este în noi şi ne invită să participăm la aceste momente sacre.

Punctele Inimii

Acestea sunt punctele 14, 15 şi 16 V.C. legate de Xin, Inimă, Soare, Lumină şi Foc. Situate în „plexul solar“, acestea controlează Inima-Foc şi mişcările sale.

Punctul 14 V.C., median, situat la două spaţii sub stern, este lăcaşul Focului şi al Inimii.

> *O femeie de treizeci şi unu de ani se plângea de angoase grave, solare, paralizante, însoţite de diaree, tahicardii, tremurături şi senzaţii de frig profund „până la oase“. Dormea prost, se trezea deseori, somnul, fără vise, nu o odihnea. În antecedente am găsit o hipotiroidie însoţită de frig intens, oboseală, constipaţie; în plus, lua în greutate. Pulsul Inimii era insuficient. Pacienta îşi pierduse tatăl şi fratele; avea probleme cu fiul său, în vârstă de opt ani. Cea mai bună prietenă pe care o avea era bolnavă de cancer. Nu voia să accepte nici un tratament, în afară de extras de tiroidă. Simptomele – insuficienţă şi senzaţia de frig – m-au dus cu gândul la Inimă, la faptul că „Focul Inimii este insuficient“. Am tonificat punctul 14 V.C. şi l-am încălzit cu beţigaşe de lemn aromatic. Ameliorarea a fost rapidă şi spectaculoasă, ţinând seama de context.*

Punctul 15 V.C., la un spaţiu deasupra celui dinainte, exprimă şi exteriorizează Focul din inimă.

---

[1] M.Granet, *La Pensée chinoise, op.cit.*, p.324.

Scanned with OKEN Scanner

Un bărbat auster, rezervat, cu ochi strălucitori, se plângea de insomnie gravă; nu putea să adoarmă şi avea coşmaruri din cauza cărora se trezea. Între altele, se plângea de crize de tahicardie, stări de angoasă extreme când nu îşi găsea liniştea, o nervozitate internă intensă; se simţea „ca o oală sub presiune din care presiunea nu ieşea". Pulsul Inimii era profund şi tensionat. Nu înţelegea de ce soţia voia să divorţeze şi nu ştia ce să facă; nu suporta ideea de a-şi părăsi cei doi copii de şase şi opt ani, dar nici nu accepta ideea de a-i despărţi de mama lor. Puncturarea la 15 V.C. l-a ajutat să îşi exteriorizeze Focul din Inimă, i-a ameliorat simptomele şi i-a permis să se distanţeze de situaţie, să îşi asume responsabilitatea şi să accepte ideea unei psihoterapii ca să înţeleagă în cel fel contribuise la acest eşec dureros.

Punctul 16 V.C. reintegrează Focul Inimii în Inimă.

O femeie de treizeci şi opt de ani, psihoterapeut, spunea despre ea că nu îşi găseşte scopul, că se risipeşte, că nu se poate concentra, că trece tot timpul de la un lucru la altul, că are insomnii, că este angoasată şi agitată după tratamentul chirurgical şi chimioterapeutic al unui cancer la sânul drept. Înainte, suferise de crize de anghină şi de diaree dureroasă, rar, în situaţii de stres. A mai adăugat că, în ultima vreme, se congestiona la faţă dacă îi era cald, dacă era emoţionată sau dacă băuse alcool. Pulsurile Inimii erau slabe. Trebuia ca Focul să fie reintegrat în Inimă. 16 V.C. a redus în mod considerabil aceste simptome, ca şi cum „îşi regăsise rădăcina Inimii".

Punctele 17, 18 şi 19 V.C., toracice, sunt legate de **Tanzhong**, Fiul Cerului şi Oglinda Shen.

Scanned with OKEN Scanner

Să punem aceste trei puncte în relaţie cu cele trei temple ale Templului Cerului: 17 V.C. cu Templul Rugăciunilor pentru recolte bogate (Pământ); 18 V.C. cu Bolta cerească imperială, templul strămoşilor (Om); 19 V.C. cu Altarul colinei circulare (Cer).

Punctul 17 V.C., terestru, se află în relaţie cu rodul verii şi „recoltele bogate".

> *O tânără de douăzeci şi trei de ani a venit la consultaţie; era agitată şi vorbea repede; se plângea de perioadele de anorexie care alternau cu cele de bulimie, de depresie sau excitaţie. De asemenea, acuza crize de palpitaţii şi de colită cu arsuri abdominale, constipaţie sau diaree, hemoroizi. După aceea, mi-a vorbit de conflictul pe care îl avea cu bunica ei şi de lipsa de înţelegere din partea tatălui. Pulsul Inimii a confirmat afectarea acestui organ, precum şi a Intestinului subţire care îi este asociat. Am ales un punct al Inimii care este legat de „recoltele bogate", 17 V.C., gândindu-mă la comportamentul alimentar de care se plânsese de la bun început. Rezultatul a fost interesant: o clară îmbunătăţire a stării generale, a performanţelor intelectuale şi a colitei; destul de bun, ţinând seama de context şi de lipsa altor mijloace terapeutice pe care le refuza, din punct de vedere alimentar şi comportamental.*

Punctul 18 V.C., care ţine de Om şi de Bolta cerească imperială, „Palatul de jad", corespunde liniei strămoşilor şi descendenţilor. În partea a treia am citat un caz privind acest punct.

Punctul 19 V.C., celest ca şi Altarul colinei circulare, „Palatul de purpură", este locul unde, aşa cum spune François Cheng, „singuri în faţa Cerului, ne reconciliem cu noi înşine şi

Scanned with OKEN Scanner

cu toate". Recurg rar la acest punct, cu respect, la persoane care au parcurs deja un lung drum somatic, psihologic și spiritual, și la care Pulsul Inimii și intuiția mă îndeamnă să procedez astfel.

O femeie de cincizeci de ani a venit la consultație pentru probleme ginecologice: algii pelviene drepte interne și hemoragii uterine datorate unor polipi recidivanți. În urmă cu douăzeci și doi de ani, avusese o sarcină dificilă și nu a mai vrut să treacă prin acea experiență. Se mai plângea de o intensă nevralgie cervico-branhială dreaptă, de depresie matinală care dura de multă vreme, de cefalee între ora cinci și șase dimineața, cefalee care dispărea după ce se scula, de grețuri, dureri la nivelul vezicii biliare (avea calculi biliari), de reumatism al încheieturilor și degetelor. Suferise mult din cauză că părinții ei nu se înțelegeau și, mai ales, a fost foarte afectată de decesul tatălui ei când avea opt ani: „o prăbușire". Adolescența îi fusese dificilă, ca și relațiile cu bărbații: „micul bazin era înnodat". Făcea ședințe de psihanaliză de trei ani și jumătate. Pulsurile au confirmat starea de cădere și depresia.

Pe parcursul tratamentului (5 V.C., 24 V.B., 16 I.G. pe dreapta) aplicat întâi lunar și apoi trimestrial, starea ei s-a îmbunătățit considerabil pe toate planurile și a remarcat și un progres în ședințele de acupunctură (este adevărat că acupunctura și psihanaliza își potențează reciproc efectele). În evoluția ei am remarcat fraze precum: „Bebelușul s-a oprit din plâns; devin adult; susul și josul comunică." La a zecea ședință, am intuit că este momentul să puncturez 19 V.C. Rezultatul a fost cu totul spectaculos: oboseala reziduală a dispărut și, după două zile de amărăciune, mi-a spus că se simțea bine cu ea însăși, pentru prima oară în viața ei. După care a spus: „Învăț acum să trăiesc și trebuie să deschid acest pelvis închis care nu trăiește."

Scanned with OKEN Scanner

De **Xinshu**, Administrator, Guvernator, „Acel prin care Inima comandă", sunt legate punctele 11 V.G., 15 V. şi 44 V. dorsale. În mod intuitiv, asociem aceste trei puncte cu cele trei Temple ale Armoniei supreme, perfecte şi eterne din Palatului imperial.

Punctul 11 V.G., median, situat pe „Vasul Guvernator", este legat de Palatul Armoniei eterne, palat situat în centrul Oraşului interzis, locul din care Împăratul, activ dar fără a acţiona, guverna Împărăţia.

> *O pacientă de treizeci şi cinci de ani, mama unui băieţel de şapte ani, mi s-a plâns de o stare depresivă şi de tulburări funcţionale cardiace însoţite de tahicardie şi de dureri precordiale. Nu mai avea nici poftă nici bucurie de viaţă. Trecuse cu bine de perioada de tratament a unui cancer la sân de care suferise cu trei ani în urmă. Dar nu reuşise să se detaşeze de un conflict cu mama ei, din care cauză revenise la psihoterapie cu un an în urmă. În momentul respectiv, se simţea incapabilă să îşi „guverneze viaţa". Pulsurile luate conform M.T.C. confirmau „golul Inimii", deficienţa Inimii care, aflată în centrul corpului, trebuie să prezideze guvernarea acestuia. Starea de depresie s-a îmbunătăţit considerabil prin puncturarea la 11 V.G.*

Punctul 15 V., asociat cu Suflul acestui organ, cheamă la odihnă, la concentrare, la somn, mai ales în cazul unor afecţiuni recente sau acute. Acest punct linişteşte şi calmează. 15 V. poate fi asociat cu Palatul Armoniei perfecte; au în comun odihna, concentrarea, calmul, liniştea şi întoarcerea către sine.

> *O femeie de douăzeci şi opt de ani care suferea de o boală neurologică gravă, stabilizată pentru moment, a venit la consultaţie; avea ochii în lacrimi, era foarte agitată: „Sunt*

Scanned with OKEN Scanner

> *disperată; psihoterapia mă face să retrăiesc acea săptămână de groază în faţa morţii care mi-a bântuit copilăria şi de care scăpasem." În această situaţie de urgenţă, 15 V. mi s-a părut a fi soluţia indicată. După o jumătate de oră, pacienta era destinsă şi liniştită.*

Punctul 44 V. este depozitarul Jing şi Shen ale Inimii. Indicat în boli vechi, cronice, el reface Jing în situaţii uzante, epuizante, în care chintesenţa acestui organ a fost prea solicitată sau în anumite boli psihiatrice care necesită restabilirea unei relaţii între Inimă şi Shen. Punctul 44 V., care trimite la ceea ce este arhaic, depozitar al Jing şi Shen, poate fi pus în relaţie cu Palatul Armoniei supreme în care Împăratul este întronat, adică legat de fundamentele domniei sale şi unde primeşte, în audienţă de dimineaţă, înainte de a pleca spre Templul Cerului, miniştrii, ambasadorii şi emisarii.

> *Un bărbat de cincizeci şi nouă de ani se lupta de luni de zile ca să evite o cădere nervoasă. După moartea mamei lui s-a prăbuşit, deprimat, fără nici un fel de energie, epuizat nervos. Punctul 44 V. i-a redat energia şi combativitatea pierdute: „Mi-aţi redat forţa."*

De **Xinbaoluo**, Nutriţie şi Protecţie, sunt legate punctele 14 şi 43 V., pe de o parte, şi 10 V.G., 16 şi 45 V. pe de altă parte.

Linia situată între a patra şi a cincea vertebră dorsală este asociată cu nutriţia sau, altfel spus, cu *partea privată a Oraşului interzis.*

Punctul 14 V., „*Shu* al Xinbaoluo", care face seva arborelui să circule liber, neîngrădit şi uşor, până la vârfurile ramurilor şi rădăcinilor, asigură circulaţia care hrăneşte Inima.

Scanned with OKEN Scanner

Punctul 43 V., Gaohuang, aduce Inimii Grăsimile nobile (Gao) şi căldura nutritivă (Huang). Indicat în stări de epuizare însoţite de senzaţia de frig interior, datorate maladiilor cronice, în neurastenii însoţite de pierderi de memorie, în stări de malnutriţie şi rupturi afective; mai este util, ca şi punctul precedent, în anumite insuficienţe coronariene. M.T.C. consideră că, atunci când acest punct este afectat, boala este greu de tratat.

> *Un bărbat de cincizeci şi nouă de ani fusese supus unei operaţii de chirurgie plastică coronariană în 1996. Din nefericire, stenoza s-a repetat, ceea ce a necesitat o operaţie suplimentară (pontaj). Chiar şi după această intervenţie chirurgicală şi tratamentul medicamentos aferent, continua să aibă dureri toracice la frig. Celibatar, singur din punct de vedere afectiv, confruntat cu o situaţie profesională dificilă, crispat, angoasat, iritabil, avea nevoie de o vacanţă; a recurs la acupunctură: 43 V., puncturat cam o dată la trei săptămâni, a fost unul din punctele care i-au redus cel mai mult durerile.*

Linia situată între a şasea şi a şaptea vertebră dorsală corespunde funcţiilor *dealului de cărbune*.

Aşa cum am văzut, în tradiţia artelor marţiale se spune că, dacă practicantul se concentrează intens asupra punctului 10 V.G., median, va putea presimţi mişcările adversarului sau apropierea acestuia, indiferent din ce direcţie, chiar din spate, la fel ca Împăratul care, din vârful acestui deal, vede în toate direcţiile.

Punctul 16 V. face Qi să coboare din Inimă, la fel cum Împăratul coboară de pe dealul de cărbune. Dacă Qi nu coboară, el revine în sens contrar cursului normal.

> *Un tânăr de douăzeci şi trei de ani, care se pregătea să susţină o serie de examene, se plângea de insomnii contra cărora lua doze mari de somnifere. Adormea greu, se trezea*

Scanned with OKEN Scanner

adesea şi somnul nu îl odihnea. „Creierul gândeşte fără încetare, ca un motor care nu se poate opri." În afară de aceasta, am detectat unele dureri precordiale, bufeuri de căldură, o respiraţie superioară, superficială. Pulsul Inimii era tensionat, pulsurile picioarelor erau insuficiente. În mod clar, Qi nu cobora din Inimă. După două şedinţe, 16 V. l-a vindecat de aceste simptome.

Punctul 45 V., aflat pe versantul protecţiei, este unul din principalele puncte ale febrei.

Vecina mea de palier, în vârstă de douăzeci şi opt de ani, a venit la cabinetul meu la ora şapte seara cerându-mi să îi dau antibiotice pentru a rino-faringită acută febrilă. Avea 39,5° şi trebuia să ţină o conferinţă peste o oră. Am evitat întotdeauna să dau antibiotice pentru o afecţiune care era în mod evident virală. „De fapt, febra e cea care mă deranjează", mi-a spus ea. 45 V. a făcut ca temperatura să îi coboare la 37,8° în douăzeci de minute. În primele ore ale dimineţii următoare temperatura a crescut din nou. După a doua înţepătură a coborât definitiv.

Plămânul

Plămânul se spune că este „Primul-ministru" al Inimii. A fi Prim-ministru înseamnă a fi cel mai apropiat. Plămânul este cel mai apropiat pentru că el incarnează Foalele care, în Golul Median, între Cer şi Pământ, generează cele zece mii de fiinţe, uşurează condensarea, transformarea şi circulaţia Qi. Cunoscând relaţia între Golul Median şi Inimă, vom înţelege apropierea dintre aceste două organe.

Între altele, Plămânul este emanaţia propriului Shen, *Po*, care controlează „intrările şi ieşirile", începând cu „ieşirea în viaţă"

Scanned with OKEN Scanner

şi care implică o materializare a acelui Qi care ne-a fost atribuit în momentul concepţiei. Dacă o parte din acest Qi nu s-a incarnat, dintr-un motiv sau altul, suntem confruntaţi, în afară de tulburări respiratorii, cu „dorinţa de a ucide şi/sau de a muri", ca şi cum acel Qi care nu a fost utilizat s-ar întoarce, cu vocaţia sa de viaţă sau de moarte, împotriva persoanei însăşi. Am ilustrat această funcţie printr-un studiu de caz al perechii Ieşire-Intrare.

Despre Plămân se spune că este „Acoperişul viscerelor" pentru că îndreaptă spre micul bazin suflurile Qi, circulante şi respiratorii, precum şi Lichidele organice care se întâlnesc la nivelul său. Suflul inspirat coboară „din Cer spre Pământ" în pelvis, unde este „primit de Rinichi". În momentul expiraţiei, se sprijină pe această regiune pentru a urca „de la Pământ la Cer" şi a fi expulzat. Ne dăm astfel seama de importanţa relaţiei Plămân-Rinichi şi torace-pelvis pentru respiraţie. Această fiziologie ne aminteşte de acoperişul caselor tradiţionale chinezeşti: în centru este un orificiu care lasă influenţele cereşti să pătrundă în casă şi suflurile domestice să se ridice spre cer.

Pe lângă aceasta, Plămânul este asociat cu *Toamna*, anotimpul recoltei, al culegerii roadelor, anotimpul în care suflurile Yang coboară spre Yin, din Cer spre Pământ. Toamna Cerul se retrage, Pământul şi Omul „strălucesc în pace, limpezime şi linişte."

Astfel, funcţiile Plămânilor sunt generate de o mişcare a Cerului care se proiectează asupra Pământului şi apoi se retrage, lăsând Omul liber, calm şi liniştit. Rolul esenţial al Plămânului constă, evident, în capacitatea Omului, aflat în toamna vieţii, de a-şi asuma ca adult liber, autonom, calm, drept şi curat, separat de mamă şi tată, „natura şi destinul". Deoarece există o relaţie strânsă între Plămâni, între dreptate şi nedreptate, între puritate şi impuritate, calitatea de a fi drept şi pur este fundamentală în acest caz.

Scanned with OKEN Scanner

Trebuie adăugat că dreptatea şi puritatea au o conotaţie celestă şi autumnală.

> *Un bărbat de cincizeci şi doi de ani suferea de o bronşită care se agravase în ultimele trei luni, în ciuda tratamentelor şi examenelor paraclinice normale. Era ceva neobişnuit, fiindcă nu fusese decât rareori bolnav. Când i-am pus întrebarea, devenită rituală pentru un acupunctor în astfel de cazuri, „vi s-a părut că aţi fost victima uneia sau mai multor grave nedreptăţi?", mi-a răspuns afirmativ. Era director de bancă şi „adusese prosperitate agenţiei". Cu două luni înainte să i se declanşeze bronşita, preşedintele băncii, din motive pe care nu le cunoştea, îl marginalizase. Acest om îi era „un fel de tată", pentru că tatăl său murise la scurtă vreme după ce el se născuse. Plămânul îi mărturisea suferinţa în faţa acestei nedreptăţi, cu atât mai greu de suportat cu cât venea din partea unei persoane căreia îi atribuia o imagine paternă, celestă. Puncturarea 22 Rn. i-a vindecat bronşita în patruzeci şi opt de ore. Acţiunea acestui punct este binecunoscută în acupunctură pentru această indicaţie.*

Rinichii

Rinichii sunt *dubli*, simbolic vorbind: „două Jing (latura paternă şi latura maternă) se asociază, se împreunează": o fiinţă apare. Rinichii veghează la transmiterea vieţii, la procreare, deci sexualitate; ei controlează toate formele de creaţie, inclusiv cele artistice şi spirituale; trecerile „de la Cerul anterior la Cerul posterior", adică de la putinţă la act, de la potenţial la real; mandatul care, la Mingmen, între cei doi Rinichi, ne-a fost dat, şi anume de a ne re-crea cu fiecare suflare.

Rinichii sunt în mod emblematic legaţi de *Apă*, „originea primară a naşterii şi a vieţii", esenţă, matrice, origine invizibilă

Scanned with OKEN Scanner

dar şi putere, putere a grăunţei care, aflată sub pământ, cuprinde în ea arborele care urmează să apară. „Loc şi sursă a transformărilor", Rinichii sunt forţa profundă din care îşi trage rădăcinile viaţă, acele Jing-chintesenţe (care pot fi la fel de bine alimente şi lichide seminale), cele cinci Zang-Organe, Creierul, Măduvile şi Lichidele organice. Combinaţia Rinichi-Apă este în raport strâns şi antagonic cu Foc-Inimă; perturbarea acestei relaţii poate fi la originea hipertensiunii, a tahicardiei etc.

Shen al Rinichilor este *Zhi*, forţa instinctivă, creatoare, care ne face să trăim şi să supravieţuim chiar şi în cele mai grele condiţii; o oboseală de tip *Zhi* este fizică, psihică, intelectuală şi sexuală.

Anotimpul care corespunde Rinichilor este *Iarna*, moment în care viaţa se ascunde sub pământ, ca şi grăunţa care închide în ea forţele care vor izbucni Primăvara.

Astfel, Rinichii corespund bazei, fundaţiei terestre pe care se sprijină viaţa pentru a se construi şi a apărea. În această situaţie sunt în relaţie cu Plămânul, celest, Acoperiş al viscerelor ale căror sufluri le primesc. De multe ori, când avem de tratat tulburări respiratorii rebele, trebuie să restabilim o relaţie Plămâni-Rinichi.

În M.T.C. puterea Rinichilor se manifestă în oase, şale, păr şi auz.

> *O femeie de patruzeci şi şapte de ani, masivă şi puternică, sculptor de meserie, a venit să o consult pentru migrene şi o stare de oboseală. Încă din adolescenţă avea, o dată sau de două ori pe lună, dureri de cap invalidante, unilaterale, pe dreapta sau pe stânga, localizate pe partea laterală a craniului, pe meridianul Shao Yang. Aceste dureri violente, care nu depindeau de ciclul menstrual, de starea vremii, de temperatură sau alimentaţie, durau în general treizeci şi şase de ore şi nu cedau la diferite mijloace terapeutice. Etiologia nu era cunoscută. Oboseala de care se plângea*

Scanned with OKEN Scanner

era de ordin fizic (forţă şi rezistenţă scăzute), psihic (elan scăzut), sexuală (dorinţă redusă), intelectual (capacitate de concentrare şi memorizare reduse) şi se manifesta mai ales dimineaţa; această stare era atât de pregnantă dimineaţa încât se întreba cum va putea să facă faţă zilei care începea. Apărută încetul cu încetul, starea se agravase cu timpul. Am remarcat, în antecedentele clinice, două colici renale fără calculi. Pulsurile Rinichilor erau profunde. Pasionată de meserie, regreta că nu a putut niciodată avea copii. Mi s-a părut indicat să recurg la un punct situat pe Shao Yang (traiectul cefaleelor) care este legat de Rinichi şi pune în mişcare energia corpului, în special dimineaţa: 25 V.B. După câteva puncturări lunare migrenele şi starea de oboseală s-au îmbunătăţit rapid. „Aţi pus în mişcare forţa pe care o aveam în rinichi", mi-a spus, şi pe bună dreptate.

Rinichii, şi în special funcţia lor de tezaurizare a Jing, a chintesenţei, sunt adesea implicaţi în anumite surmenaje importante [1], cum ar fi depresia post-partum. Puncturarea la 52 V. contribuie la reconstituirea acestui Jing, cu condiţia ca pacientul să nu îl risipească imediat, continuând să îşi ignore limitele.

Ficatul

Ficatul este dublat de *Hun*, „circulaţia dus-întors". Funcţia acestuia este să circule liber, cu uşurinţă şi supleţe, nestingherit, cât mai departe posibil, până la vârfurile ramurilor şi rădăcinilor. Circulaţia dus-întors dă o viziune clară şi amplă, o capacitate de previziune asemănătoare cu cea a unui „general de armată" al cărui simţ tactic îl face să câştige bătălii fără să fie nevoit să le

[1] Surmenajele, maladiile cronice sau grave epuizează mai întâi Qi al unui organ, apoi Jing. Trebuie să determinăm care din cele cinci organe sau care parte din Încălzitorul median este afectat.

Scanned with OKEN Scanner

poarte; ea mai înseamnă a stabili un „plan", a construi sisteme defensive; a pune deoparte, a face rezerve; a elimina deşeurile, a drena şi a epura; a „ţine sub control"

Qi, sângele, lichidele, emoţiile şi sentimentele. Dus-întors înseamnă mişcare: Ficatul reglementează funcţiile musculare, tot aşa cum permite circulaţia liberă, nestingherită, în conştient şi inconştient, a imaginarului, somnului şi viselor.

Ficatul corespunde *Primăverii*, anotimpul când Qi izbucnesc, apar şi se desfăşoară de la Pământ către Cer, între Iarnă, anotimpul când Qi sunt ascunse sub pământ, invizibile, şi Vară, când Qi înfloresc şi dau rod, aşa încât oricine le poate vedea. Ficatul veghează la continuitatea schimburilor între vizibil şi invizibil. Relaţia Ficat-Hun nu poate fi disociată de relaţia Plămân-Po [1], aşa cum nu pot fi disociate „dus-întors şi intrare-ieşire", „primăverile şi toamnele". Ficatul, estul, orientul, primăvăra, exprimă ipseitatea viului, continuitatea între invizibil şi vizibil. Plămânul, toamnă, apus, occident, implică discontinuitatea şi alteritatea. Şi în acest caz, Medicina tradiţională chineză oferă două viziuni asupra vieţii, ca trăsăturile Yang, continue, şi Yin, discontinue, din *Yijing*.

Am vorbit despre rolul de primăvară al punctului 14 F. în menopauză, la sfârşitul unui ciclu şi începutul unei noi perioade, într-o relaţie de continuitate care seamănă cu o spirală.

> *Însoţeam o femeie de cincizeci şi trei de ani din 1994. Combativă, plină de energie, suferea de balonări abdominale, de o proastă eliminare a toxinelor însoţită de constipaţie, de urinări rare şi transpiraţii mirositoare, de edeme periodice pe faţă şi pe mâini, o sensibilitate a ficatului la majoritatea medicamentelor, chiar minore, însoţită de greţuri şi tulburări ale vederii [2], o rinită alergică la acarieni.*

[1] Tradiţia chineză spune că, în momentul morţii, Hun şi Po părăsesc corpul. Hun se ridică spre Cer şi Po merg în Pământ.

[2] În M.T.C. acestea sunt puse în legătură cu Ficatul.

Scanned with OKEN Scanner

Simptomele, care se accentuaseră după menopauză, s-au ameliorat considerabil după drenajul emonctorilor. Se trezea destul de des noaptea şi, deşi lucra mult, nu se simţea foarte obosită. Fiind generoasă, dădea mult dar primea puţină hrană afectivă, în primul rând de la mama ei. A venit la consultaţie într-o zi de martie, acuzând o pseudo-viroză respiratorie şi o bronşită care corespundeau de fapt unei „curăţenii de primăvară". Într-adevăr, în acest anotimp, corpul nostru, aliniindu-se unei mişcări cosmice, elimină o mare cantitate de toxine pe cale respiratorie, prin piele, intestine şi vezică. Dacă aceste toxine sunt în cantitate atât de mare încât depăşesc capacitatea de eliminare a organismului, apar bronşite, diaree sau cistite însoţite de febră moderată şi transpiraţie mirositoare, neinfecţioase sau virale; în acest caz, tratamentul trebuie să recurgă la drenele hepatorenale. În astfel de situaţii antibioticele nu sunt eficace. şi folosirea lor atrage după sine stări de oboseală intense şi persistente. Ţinând seama de simptomele pacientei şi de un Puls al Ficatului deosebit de „tensionat", am diagnosticat un deficit al funcţiei de „drenaj şi decongestie hepatică" şi am puncturat 10 F. După o agravare de patruzeci şi opt de ore, corespunzând unei accelerări a dezintoxicaţiei, vindecarea a fost rapidă.

Splina

Situată în centrul Împărăţiei, alături de Împăratul întors spre Cer, Splina este eroul dedicat riturilor *terestre*. Împreună cu Stomacul, ea este „Ministrul hambarelor": aici se depozitează pentru a se redistribui.

Ea veghează asupra nutriţiei, umezeşte şi fertilizează; ea participă la extragerea chintesenţei (numită Jing a Cerului posterior) [1]

[1] Există o dialectică între Jing al Cerului anterior al Rinichilor şi al Cerului posterior al Splinei, altfel spus, între mecanismele care contribuie la concepţia şi nutriţia unei fiinţe.

Scanned with OKEN Scanner

din alimentele pe care le descompune pentru a ne construi[1] după ce le-a „transformat şi transportat".

Pentru Splină, Shen este *Yi*, activarea ghidată de Inimă[2], trecere şi tranziţie. Splina reglementează acţiunile, în fiecare moment şi pe orice plan, şi face legătura, la fel ca „gândirea, vorba, sensul, intenţia". care sunt tot atâtea traduceri posibile ale acestui caracter[3].

Având o funcţie „*centrală*"[4], ea irigă cele patru membre şi „carnea" corpului. Dacă este insuficientă, avem senzaţia de greutate, de slăbiciune, de oboseală, cele patru membre nu au forţă şi, evident, digerăm greu. Splina este legată de Pământul care, aflat în centrul celor cinci mişcări ale Wu Xing, „primeşte seminţele şi dă rod". De ea depind Măruntaiele-Fu care ne administrează teritoriile – corporal, profesional, familial, social, afectiv etc.

> *Un cineast de patruzeci şi şapte de ani, înalt şi subţire, mi s-a plâns de o stare de oboseală, mai ales după mese, şi de momente de diminuare evidentă a capacităţii de activitate la ora unsprezece dimineaţa şi la şapte seara. Avea senzaţia că stomacul îi era blocat şi că nu se golea niciodată. Avea o intoleranţă la grăsimi şi la alcool. I se părea că este foarte greu. Îi era teamă. Ştia cum ajunsese în acest punct: nu se gândise niciodată că are nişte limite, mai ales în ultimii doi ani care i se păruseră deosebit de dificili în această meserie atât de imprevizibilă.*

---

[1] Să notăm dubla mişcare aferentă Splinei, conformă cu rolul său central, terestru, de tranziţie şi trecere.

[2] Caracterul Yi comportă ideograma Inimii. Se traduce prin idee, opinie, sens, intenţie, sentiment personal, previziune.

[3] Şi în acest caz Inima şi Splina se completează reciproc. Cunoaşterea prin intermediul Inimii este imediată, lămuritoare, unitară; cea care trece prin Splină este raţională, reflexivă, dualã, pusă în relaţie cu cele două creiere.

[4] În *Su Wen* 8, perechea Splină-Stomac este în poziţia a şasea, în centru; cinci viscere o preced şi cinci îi urmează.

Scanned with OKEN Scanner

Secreţia limbii şi pulsul confirmau golul Jing în Splină. Punctul 49 V., punct al Yi, i-a ameliorat spectaculos starea după trei şedinţe.

Măruntaiele-*Fu*: administrarea teritoriilor

Aflate în relaţie cu Altarul Zeului pământului şi al recoltelor, Măruntaiele-Fu au rolul de a ne administra toate teritoriile – corporal, afectiv, profesional etc. Funcţia lor este de a delimita, iriga, însămânţa, hrăni, a face să dea rod, a drena şi a coordona. Ele formează două ansambluri. Primul, central, este format din Stomac şi Vezica biliară. În al doilea sunt cuprinse teritoriile Plămânului, ale Inimii şi Rinichilor, şi anume Intestinele şi Vezica. Teritoriile noastre sunt, de fapt, administrate de măruntaiele centrale care ţin, respectiv, de Apă (Stomacul) şi Foc (Vezica biliară) şi de trei elemente de Pământ care sunt sub influenţa Inimii, Plămânilor şi Rinichilor.

Stomacul

În centrul teritoriului, Stomacul este situat pe versantul Apei, iar Vezica biliară pe versantul Focului. Stomacul, cel care primeşte, prepară şi descompune alimentele, este „locul şi originea transformărilor"; Stomacul ţine de Apă. El este „Marea apelor şi grăunţelor" şi „hrăneşte cele patru anotimpuri", adică tot organismul. Stomacul este „rădăcina organelor şi măruntaielor"; „de aceea, suflul celor cinci organe este întotdeauna

asociat cu suflul stomacului şi nu poate acţiona independent“ [1]. Este Marea suflului, a sângelui şi a tuturor viscerelor. Împreună cu Splina, răspunde de „hambare şi grânare“. Prezenţa unui suflu al stomacului are, deci, o importanţă vitală: „un suflu prea slab al stomacului indică o moarte sigură“ [2]. Aflat în relaţie de afinitate cu Rinichi-Apă, este originea Qi pentru Rinichi. Este în contradicţie cu Inima-Foc. Posturile Stomacului şi Inimii sunt legate între ele. Un „Foc al Inimii“ excesiv poate fi la originea unui ulcer al Stomacului. Pe de altă parte, Stomacul poate fi „Gol sau Plin“: are capacitatea de a se umple, de a se hrăni singur, de a fi gol, de a ţine post, de a se priva de sine însuşi.

> *O femeie de cincizeci şi şase de ani suferea de treizeci de ani de migrene interne pe partea stângă, avea senzaţia că ochiul i se înfundă în orbită; nici un tratament nu dăduse rezultat. Se mai plângea de somn superficial care nu o odihnea decât rareori şi, în afară de cazul că se mulţumea cu mese puţin consistente, de senzaţia că stomacul nu se goleşte. Ştia de ce: „Până la vârsta de douăzeci şi cinci de ani, când am plecat de acasă, mesele luate în familie se desfăşurau într-o atmosferă de ură.“ După părerea mea, aceste trei simptome erau legate între ele; îşi aveau originea în Stomac, lucru confirmat de pulsuri. Am intervenit asupra punctului indicat în cazul când Stomacul „nu poate conţine“, 20 E. Am adăugat, pentru migrene, punctul meridianului Stomacului situat pe craniu, 8 E. pe stânga. Ameliorarea celor trei simptome a apărut după cea de-a treia şedinţă şi a fost clară după cea de-a cincea, inclusiv în ceea ce priveşte o alergie la polen pe care nu mi-o semnalase şi care, evident, corespundea aceluiaşi meridian* [3].

---

[1] *Jia yi jing*, vol. IV, cap. 1, *Revue française d'acupuncture*, traducere de C. Milsky şi G. Andres.

[2] „A propos de Tai Yi (23 E.)“, *Revue française d'acupuncture*, nr. 95, C. Wadier-Meunier.

[3] De remarcat precizia limbajului corporal şi grila de lectură pe care o oferă M.T.C.

Scanned with OKEN Scanner

Vezica biliară

Vezica biliară, situată în centrul teritoriului, ține de Foc. „Toate măruntaiele îi sunt supuse"; vezica are inițiativa transformărilor (digestive, dar nu numai). Între „exact și mediu" ea este „judecătorul care decide și stabilește"; ea „veghează asupra tuturor începuturilor", așa încât acestea să se facă la timpul și locul potrivit, tot așa cum Împăratul, aflat la est, primăvara, deschide anul, făcând să coincidă timpul și spațiul corespunzătoare. Singurul măruntai „pur", pentru că nu intră în contact cu alimentele, vezica biliară este unul din Măruntaiele deosebite a căror funcție este perenitatea ființei. Vezica biliară și Inima, care țin amândouă de Foc, sunt legate din punct de vedere fiziologic și patologic.

> *Dna C. acuza simptome legate de Vezica biliară (grețuri, gust amar în gură, amețeli, punct vezicular dureros), cu reflexii asupra Intestinului (spasme intestinale cu gaze urât mirositoare, dureri ale mâinii și umărului drept pe meridianul corespondent). De unde pornesc? „Din punct de vedere spiritual sunt întotdeauna în mișcare, în căutarea ființei mele esențiale. Dar nu sunt recunoscută ca atare de soțul și fiul meu. Mi-e teamă să nu fiu exclusă. Este problema existenței mele de zi cu zi", mi-a mărturisit. Am întrebat-o dacă este vorba de o problemă de teritoriu existențial. „Într-adevăr", mi-a răspuns. Am recurs la un punct care controlează centrul teritoriului, împreună cu Vezica biliară, Stomacul și Splina, și anume 11 V.C.*

Vezica biliară este asociată cu curajul și agresivitatea, ambele necesare pentru a începe bine și a lua deciziile corecte. Disfuncția stârnește spiritul agresiv. Despre un bun luptător se spune că este „o mare vezică".

Scanned with OKEN Scanner

De doi ani, un sculptor de patruzeci şi opt de ani suferea, de două-trei ori pe săptămână, de cefalee pe partea stângă, pornind din colţul extern al ochiului şi iradiind lateral pe un traiect „Vezică biliară", fără nici o cauză precisă (schimbarea vremii, alimentaţie etc.) Au apărut unele tulburări digestive însoţite de greţuri şi senzaţia de încărcare a stomacului după mese, gust amar în gură, intoleranţă la cafea şi ciocolată, toate evocând o origine veziculară. Pacientul nu fusese niciodată bolnav şi nu suporta să vadă un bolnav în anturajul lui. În mod inexplicabil, totul începuse după ce se stabilise în Italia. I-am dat să citească texte referitoare la viziunea chineză asupra Vezicii biliare. La următoare consultaţie mi-a explicat: „Mi-am dorit dintotdeauna să fiu sculptor. Ca să mă întreţin, de la douăzeci şi cinci la patruzeci şi cinci de ani, am fost finanţist internaţional. Fiindcă am reuşit în această meserie, mi-am putut permite să mă retrag şi să îmi trăiesc vocaţia. Ca finanţist am putut să îmi exprim din plin agresivitatea. Ca să faci acelaşi lucru în sculptură, ai nevoie de o perioadă de ucenicie. Această refulare a violenţei mele, a agresivităţii, îmi blochează vezica biliară." Până când perioada de ucenicie se va fi terminat, punctul 23 V.B., care eliberează această energie comprimată, i-a atenuat simptomele.

Din al doilea grup de măruntaie fac parte trei „Pământuri": Intestinul subţire–Pământ al Inimii; Intestinul gros-Pământ al Plămânului şi Vezica–Pământ al Rinichilor. Aceste trei Pământuri răspund de transformările necesare pentru viaţa teritoriilor noastre, începând cu bolul alimentar.

Intestinele

Funcţia **Intestinului subţire** este de a recolta, a primi, a planifica şi a face să prospere. „Din el ies lucrurile sau materiile

(*wu*) transformate (*hua*).“ El primeşte ceea ce iese din Stomac, transformă şi fructifică sub influenţa Focului Inimii pe care îl primeşte (în această situaţie este Pământul)[1]. De asemenea, el primeşte Shen de la Inimă. Altminteri, acest Shen volatil, care nu are de ce să se lege, dispare, ceea ce duce la angoase, insomnii, dificultăţi în stabilirea priorităţilor şi concentrare, labilitate emoţională însoţită, bineînţeles, de tulburări intestinale. Există două puncte care corespund acestei funcţii terestre: 23 E. şi 24 E. Primul este sensibil numai la stres şi angoasă. Al doilea este sensibil şi la anumite alimente, în special crudităţi.

> *Thierry, un băiat de şase ani, însoţit de tatăl său, a venit la consultaţie pentru o enurezie zilnică. Naşterea fratelui său, cu doi ani şi jumătate în urmă, nu a adus nici o schimbare. Nu am găsit nici un alt simptom sau antecedent, în afară de o diaree pe bază emotivă. „Este un copil temător, excesiv de sensibil, vrea să fie perfect şi are nevoie de un ritual protector“, mi-a spus tatăl. După a patra şedinţă, 23 E. a dus la o vindecare rapidă a enureziei şi o diminuare clară a spaimelor sale care îşi trăgeau rădăcina din Pământ, cu corespondanţă în Shen al Inimii.*

Intestinul gros, „Pământul Inimii“, primeşte toate Suflurile şi Lichidele care coboară de la acest organ, „Acoperiş al viscerelor“, şi le transmite, le îndrumă şi le coordonează. „Toate transformările provin de aici.“ Rolul său de transmiţător şi coordonator îl face să intervină în funcţionarea sistemului nervos şi în anumite cazuri de paralizie.

---

[1] Fructificarea este una din proprietăţile verii, căreia îi corespund Inima şi Intestinul subţire. De remarcat coerenţa şi diversitatea punctelor de vedere.

Scanned with OKEN Scanner

Un bărbat de cincizeci şi şase de ani se plângea de dureri intermitente ale membrelor inferioare, dureri difuze, fără a avea un traiect anume, „electrice", ca şi cum ar fi fost de natură neurologică, însoţite întotdeauna de o stare de slăbiciune şi de dificultăţi la mers. Crizele începuseră cu şase ani în urmă. În mod ciudat şi inexplicabil, crizele erau întotdeauna însoţite de tulburări intestinale şi dureri spasmodice, de stări alternative de constipaţie şi diaree. Pacientul şi-a amintit de o sensibilitate intestinală datând din copilărie, cu intoleranţă la lapte. Fiindcă pulsul şi limba erau normale şi nu exista altă simptomatologie, am înţepat V.G. 3. Durerile au dispărut definitiv după a doua şedinţă.

Dl D., kinesiterapeut de meserie, un om solid, plin de energie, entuziast, foarte influenţabil, uneori agresiv, a venit la consultaţie „pentru a-şi organiza terenul şi a rezolva o problemă punctuală". În ceea ce priveşte terenul, suferea de sensibilitate respiratorie; între doisprezece şi nouăsprezece ani, suferise de bronşită; din noiembrie până în februarie, avea rino-faringite frecvente; în mai sau iunie, făcea alergie la polen; în afară de acestea, suferea de tulburări intestinale în care alternau stările de constipaţie cu cele de diaree şi de lombalgii acute atunci când stătea în picioare. Aceste simptome exprimau faptul că o energie a Plămânului nu cobora şi nu era primită, în partea de jos, de Intestinul gros. În acel moment anume era dezorientat, simţea că se risipeşte şi că nu are echilibru, după o serie de probleme afective şi profesionale. Am acţionat asupra unuia din punctele care reduce Qi la Plămân, 20 V.C., şi asupra punctului 3 V.G. al Intestinului gros. Acest tratament, aplicat lunar şi apoi bilunar, i-a îmbunătăţit considerabil situaţia, din toate punctele de vedere.

Scanned with OKEN Scanner

Vezica

Cu referire la Biao-Li, faţă şi revers, Medicina tradiţională chineză asociază Stomacul cu Splina, Vezica biliară cu Ficatul, Vezica cu Rinichiul, Intestinul gros cu Plămânul şi Intestinul subţire cu Inima.

Vezica are sarcina „de a organiza teritoriile şi cetăţile". Le delimitează (aşa cum face un motan care urinează la periferia domeniului său), deschide canale, le asigură irigaţia şi drenajul. Pentru a-şi îndeplini această funcţie, ea primeşte Lichidele organice care vin din Intestinul subţire şi de la Rinichi, le selectează şi le pune în circulaţie. Vezica este „Pământul Rinichilor". Funcţia sa ne reaminteşte de împăratul mitic Yu cel Mare, care a salvat China de potop ordonând să fie săpate canale de scurgere a apelor către mare, să fie îndiguite nouă lacuri, să fie umplute şi golite cele nouă canale, să fie construite şanţuri de legătură şi de drenare a apelor uzate. Ca un adevărat topograf, a reorganizat terenul care pusese să fie măsurat, după ce îl parcursese în toate sensurile. Ca un adevărat fierar (Apă şi Foc) a făcut nouă [1] cazane, embleme ale puterii împărăteşti [2]. La fel ca acest Împărat care a primit cele opt trigrame ale *Yijing*, Vezica aplică regulile celeste [3] în organizarea teritorială a corpului uman.

> *O pacientă de patruzeci şi unu de ani, energică, uşor iritabilă, trăise toată viaţa singură. Cu doi ani şi jumătate în urmă legase o relaţie sentimentală. Şase luni mai târziu,*

[1] Yu cel Mare şi Vezica au în comun simbolismului numărului 9. A se vedea „Simbolismul numerelor" în partea a treia.

[2] Această noţiune este atât de adânc înrădăcinată în lumea chineză încât, cu ocazia expoziţiei comorilor muzeului din Taiwan la New York, acum câţiva ani, nu au fost împrumutate decât opt cazane; cel care are nouă cazane îşi asumă puterea imperială.

[3] „Taiyang este regula": meridianul „vezicii" este Zu-Taiyang, adică Taiyang al piciorului, al părţii de jos.

Scanned with OKEN Scanner

> *s-a mutat cu prietenul ei într-o garsonieră de patruzeci de metri pătraţi, în care s-a simţit curând strâmtorată. Din acel moment, cistitele care îi apăreau din când în când s-au agravat ca frecvenţă şi intensitate; simţea nevoia urgentă de a urina, arsuri profunde, o greutate pelviană şi uneori incontinenţă. Legătura între această agravare şi problema teritoriului era evidentă. Punctul 28 E. a fost foarte eficace în acest caz.*

Po-Hun şi „urma pasului elefantului“

Potrivit gândirii chineze, corpul este „urma pasului arhetipului“. Fiindcă nu putem vedea arhetipul, trebuie să privim această urmă din toate punctele de vedere ca să ne dăm seama de ce înseamnă. În concluzia acestui capitol privind viscerele, să ilustrăm prin Po, despre care ne amintim că reglementează Intrările şi Ieşirile, şi Hun, perechea sa indisociabilă, modurile diferite în care acelaşi mecanism este conceput în Medicina tradiţională chineză.

Intrări şi Ieşiri, Dus-Întors

Po, ca Shen al Plămânului, veghează la toate intrările şi ieşirile – senzoriale, alimentare, respiratorii etc. – de la momentul concepţiei până la moarte. „Ieşirea înseamnă viaţă, intrarea înseamnă moarte“, se spune în *Daodejing* (50). Această afirmaţie este surprinzătoare: am fi tentaţi să spunem „a intra în viaţă, a ieşi din viaţă în moarte“. Suntem cu atât mai surprinşi de de-

Scanned with OKEN Scanner

scrierea care este dată în M.T.C. mecanismelor care permit aceste Intrări şi Ieşiri. În acest dialog între viaţă şi moarte, sau, mai degrabă, între concepţie şi moarte, a Ieşi înseamna a apărea, a ieşi din Nedeterminare. În momentul concepţiei, o fiinţă iese în viaţă, apare din Haos; o picătură de apă se individualizează în mare. A Intra înseamnă „a se întoarce" spre Nedeterminat. Ieşim din Fără (nume, formă etc.), adică Wu-inexistenţă, în Cu (nume, formă etc.), adică You-existenţă, pentru a ne reîntoarce la Fără, într-o diversificare continuă a Unului în Multitudine şi o reintegrare a oricărei manifestări în Unitate.

Po nu poate fi disociat de *Hun* care coordonează circulaţia dus-întors care se face uşor, fluent, liber, precum seva unui arbore care circulă nestingherită de la rădăcini la ramuri. Po are o dimensiune orizontală şi Hun are o dimensiune verticală. Intrăm şi ieşim prin porţi situate la acelaşi nivel; pentru a ne duce şi a ne întoarce evoluăm în planuri diferite între Cer şi Pământ.

Ideogramele Po-Hun

Po şi Hun au un caracter comun, *Gui*, care înseamnă strigoi, fantomă, spirit nemulţumit. Dincolo de aceste definiţii magice, Gui, terestru, este, de fapt, forţa efectivă a De (*De* din *Daode*) din Shen, celest, ale cărui manifestări diversificate sunt Po şi Hun.

Po este compus din Gui şi *Pai*, care înseamnă vechi, alb, pur, gol, strălucire, a declara, corect, gratuit, inutil. Culoare a toamnei şi a veşmintelor de doliu, albul este suma tuturor culorilor; toamna „Cerul retrăgându-se", integrăm în noi Cerul şi Pământul, tatăl şi mama, universul întreg.

Hun este format din Gui şi *Yun*, care se traduce prin a spune, a însemna, astfel, nor. Din punct de vedere etimologic, desemnează „norii care urcă din pământ şi se mişcă pe cer".

Scanned with OKEN Scanner

Po-Hun şi Cer-Pământ

Po este pe versantul Pământului, Hun, pe cel al Pământului. „În momentul morţii, Hun urcă la cer." Dacă vrei să fii sigur că cineva a murit, te urci pe acoperiş şi îl chemi pe nume (numele este legat de Hun). Dacă persoana respectivă doar şi-a pierdut cunoştinţa, Hun revine în corp şi îl readuce la viaţă[1]. Po „rămâne pe pământ şi în oase", cele care păstrează măduva şi rămân după moarte. Hun ţine de nume, Po de formă. Hun, aflat pe versantul Cerului şi al unităţii, leagă şi unifică prin circulaţia dus-întors. Po, aflat pe versantul Pământului şi al multitudinii, exprimă forma specifică a fiecăruia, întrupând acel Qi care îi este atribuit.

Po-Hun şi Jing-Shen

Jing, Esenţele, şi Shen stau la baza vieţii; din ele îşi trag rădăcinile toate fiinţele. Capitolul 7 din *Huainanzi* le este consacrat[2]. Într-adevăr, această pereche are funcţia numărului „7"; ea intervine în momentul embriologic, originar, când vlăstarul iese din pământ, când viaţa apare şi ceea ce era planificat se îndeplineşte. Shen se află pe versantul Cerului, al Unului. Jing, terestru, este întors spre Multitudine. Qi, care ţine de Om, le găseşte o formă de manifestare. Strânsa legătură cu Po şi Hun este exprimată în capitolul 8 al *Lingshu*: „Ceea ce urmează strict Shen în circulaţia dus-întors denotă Hun; ceea ce este asociat Esenţelor la intrări şi ieşiri denotă Po." În afară de faptul că circulaţia dus-întors este pusă pe seama Hun, iar intrările şi ieşirile pe seama Po, această frază întăreşte conotaţia terestră, corporală, aproape substanţială a Po, precum şi conotaţia celestă, volatilă, a Hun.

[1] Trebuie să înţelegem sensul simbolic al acestor date, aflate aici în relaţie cu Cer-Pământ.

[2] Tratatul 7 din *Huainanzi*, „Spiritele (Shen) uşoare şi subtile care animă Esenţa (Jing)", Claude Larre, Institutul Ricci, Paris, 1992.

Scanned with OKEN Scanner

Po-Hun şi Metal-Lemn

Po şi Hun se află în relaţie cu elementele Metal şi Lemn, în occident şi în orient. Când am analizat Wu Xing-cinci mişcări am văzut că estul, orientul şi toate elementele corespunzătoare semnifică o continuitate, o ipseitate între invizibil şi vizibil, între nord, origine invizibilă, şi sud, manifestare vizibilă. Acelaşi lucru este valabil pentru Hun, a cărui relaţie cu Cerul şi Shen, pe toţi versanţii Unităţii, poate fi astfel mai bine înţeleasă. Vestul, occidentul, marchează o ruptură, o discontinuitate, o alteritate: toamna Cerul se retrage şi Pământul îşi arată strălucirea. Po, asumarea unei forme, legat de Pământ şi de Jing, ţine de această alteritate, de această discontinuitate.

Po-Hun şi 7-3

Există „şapte Po şi trei Hun". 3 este Suflul între Shen şi jing, Omul aflat între Cer şi Pământ. 7 este izbucnirea vitalităţii, îndeplinirea a ceea ce era planificat şi capacitatea de organizare. Aceste două numere implică două apariţii ale vieţii: la 3, între Cer şi Pământ sau Shen şi Jing, în ipseitate, şi la 7, împlinire şi izbucnire a vitalităţii, în alteritate. Ar fi interesant să analizăm, din acest punct de vedere, simbolurile bazate pe numerele 3 sau 7 în diferite culturi.

Po-Hun şi Plămâni-Ficat

Plămânul incarnează Foalele cosmice de unde ies, în noi, cu fiecare respiraţie, cele zece mii de fiinţe, fiecare în felul său. Plămânul mai este şi stăpânul Qi care se incarnează într-o formă limitată, separată, la fiecare suflare, sub impulsul lui Po.

Scanned with OKEN Scanner

Ficatul, „general de armată", este însărcinat cu paza Împăratului. El circulă peste tot cu uşurinţă, suplu şi nestingherit. (Hun), vede şi prevede de departe, clar şi limpede, şi îşi aşază trupele cu atâta precizie tactică încât duşmanul nu se angajează în luptă, fiind sigur că o va pierde. Ficatul „nivelează şi reglează"; toată circulaţia se face în mod liber; schimburile se produc fără nici o dificultate la nivelul corpului, al sufletului, al suflurilor, sângelui, lichidelor, emoţiilor, sentimentelor etc., în flux neîntrerupt.

Po-Hun şi punctele 25 E., 42 V. şi 47 V.

Punctul 25 E., stâlp ceresc, este situat în mijlocul corpului, în dreptul ombilicului. „Deasupra este energia Cerului; dedesubt este energia Pământului" [1]. Este locul unde se află Po-Pământ şi Hun-Cer şi, într-adevăr, funcţia sa este de a lega Cerul de Pământ, pentru ca acestea să îşi poată apoi îndeplini funcţia prin 12 V.C. Un caz legat de acest punct va fi relatat în legătură cu Încălzitorul median în partea a patra a acestei cărţi.

Punctul 42 V., Pohu, corespunde lui Jing (chintesenţă) şi Shen („intrări şi ieşiri") ale Plămânului. Secătuirea de Jing a unui organ este provocată ori de o boală gravă sau cronică, ori de un surmenaj care se reflectă asupra acestui viscer.

> *O femeie de cincizeci şi unu de ani a venit la consultaţie pentru crize de pneumotorax care se repetau de trei ani. I se propusese o intervenţie chirurgicală. Nu suferise de boli pulmonare, dar fusese operată de o hernie de disc pentru sciatică. La momentul respectiv se plângea de lombalgie şi constipaţie. Nu fusese afectată de decesul unei persoane apropiate, nici nu suferise un şoc emoţional major; nu era o persoană tristă prin natura ei. Crizele de pneumotorax*

[1] A. Chamfrault, *Traité de médecine chinoise*, Angoulême, Cocquemard, 1964.

Scanned with OKEN Scanner

au apărut după o bronşită care durase două luni, într-o perioadă de extrem surmenaj. Pulsurile mi-au confirmat un gol al Jing şi al Plămânilor. Am hotărât să acţionez asupra punctului 42 V., cu speranţa că nu va apărea o recidivă prea rapidă, ceea ce mi-ar fi lăsat timpul necesar pentru a reconstitui Jing. După primele două şedinţe, pacienta a avut dureri toracice care au durat patruzeci şi opt de ore, fără ca să se manifeste recidivă, ceea ce a fost un semn bun. După a treia puncturare, un pneumotorax s-a cicatrizat spontan într-o săptămână. Ultima recidivă, uşoară, s-a vindecat la două zile după a şasea şedinţă. După a opta şedinţă, pacienta a mai avut spasme intercostale care au dispărut cu timpul.

Punctul 47 V. Hunmen, răspunde pentru Ficat, de Jing şi Shen („dus-întors").

O femeie de treizeci şi patru de ani nu reuşea să se debaraseze de alcoolism. După şase ani de şedinţe de psihanaliză, simţea că „mai are puţin până să se lase". În timpul consultaţiei, mi-a indicat punctul asupra căruia trebuia acţionat: „Alcoolul îmi dă posibilitatea de a circula liber pe toate planurile, ceea ce altfel nu aş putea face." A încetat definitiv să bea alcool după a doua puncturare a Hunmen, Poarta Hun, 47 V. S-a simţit eliberată şi uşurată, o senzaţie pe care nu o mai cunoscuse fără să recurgă la consumul de alcool.

După ce am examinat aceste cazuri, ne putem da seama de felul în care arhetipurile (aici, Po şi Hun) se incarnează până la punctele de acupunctură, precum şi de aplicaţiile clinice care decurg din aceste „urme ale pasului arhetipului".

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

2

Întreținerea vieții

Există două funcţii majore care întreţin viaţa: nutriţia şi transmisia. Ne hrănim, ne re-creăm cu fiecare suflare şi transmitem, într-un fel sau altul, o viaţă care ne-a fost încredinţată. Ambele funcţii ne reamintesc de jocul „norilor şi al ploii": aburii urcă din Pământ către Cer pentru a forma norii, iar aceştia se condensează şi sunt la originea ploii care cade pe Pământ şi îl fertilizează.

Nutriţia depinde de „Triplul Încălzitor", iar perenizarea de cele „şase Măruntaie deosebite". Triplul Încălzitor şi Măruntaiele deosebite au ca elemente comune subordonarea faţă de perechea Apă-Foc şi operarea pe trei planuri: Cer-Om-Pământ.

Triplul Încălzitor, nutriția ființei

Triplul Încălzitor, funcţie specifică a M.T.C., administrează toate felurile de nutriţie – alimentară, respiratorie, afectivă, intelectuală, spirituală etc. – fiind subordonat Apei şi Focului.

Triplul Încălzitor, Apa şi Focul

Numele Focului este *Sanjiao*; *San* înseamnă 3; *Jiao* înseamnă a calcina, a pârjoli, a încălzi, zbuciumat, ros de nelinişte. Triplul Încălzitor este comparat cu un cazan, *Ding*, recipient cu trei picioare folosit pentru pregătirea alimentelor, oferirea ofrandelor rituale şi sacrificii; apa pe care o conţine se transformă în abur – Qi – sub acţiunea focului. A cincizecea hexagramă din *Yijing* se numeşte *Ding*, „cazanul în care alimentele se transformă pentru a deveni ofrandă către Cer şi hrană pentru înţelept; în cazan se produce o alchimie internă, o transmutaţie a materiilor care au fost puse la început"(*Yijing*). *Ding* desemnează, de asemenea, corpul uman şi transformările pe care le suferă. Despre Triplul Încălzitor sau Cuptor se mai spune că este „Focul ministru al Mingmen" şi „mesager al Yuanqi", suflul originar, ceea ce exprimă caracterul arhaic al acestui mecanism.

Pe lângă aceasta, mai există şi calea Apei, *Shuidao*; acesta deschide drumul Apelor, veghează la toate funcţiile de irigare şi toate mecanismele aflate sub semnul Apei.

Triplul Încălzitor stă la baza oricărei nutriţii, şi, în primul rând, a respiraţiei [1] şi alimentaţiei. Este în acelaşi timp cosmic, uman şi celular [2]. În textele tradiţionale se spune că „are nume dar nu şi formă". El dă nume, şi prin aceasta face să existe, toate materiile care ne hrănesc. Este controlat de două puncte, 5 V.C. şi 22 V. Punctul 5 V.C., median, se află sub buric. Punctul 22 V., situat pe spate, se află la nivelul punctului 5 V.G., între prima şi a doua vertebră lombară. Să remarcăm, pentru moment, numărul 5, asociat cu V.C. şi V.G., acţionare a numărului 4 prin apariţia, în centru, a unei vieţi distincte.

---

[1] Expiraţia este legată de Foc şi inspiraţia de Apă; alimentele sunt numite „ape şi grăunţe".

[2] Un Triplu Încălzitor există în fiecare fiinţă, univers sau celulă.

Scanned with OKEN Scanner

Triplul Încălzitor este ministrul şi emisarul Mingmen şi Yuanqi. El pune în practică posibilităţile legate de Rinichi. O patologie a Triplului Încălzitor nu poate exista, pentru că acesta este condiţia însăşi a perpetuării vieţii.

Cei trei Încălzitori

Triplul Încălzitor este format din Trei Încălzitori, superior, median şi inferior, care răspund noţiunilor *Cer-Om-Pământ*. Diferenţele dintre acestea şi localizarea lor „anatomică" sunt, ca întotdeauna în Medicina tradiţională chineză, simbolice.

Încălzitorul superior

Încălzitorul superior, care ţine de Cer, primeşte alimentele ingerate şi aerul inspirat. Fiind „toracic", se spune că protejează Plămânul şi Inima; „reglementează ceea ce este înăuntru, dar nu excreţia." În schimb, primeşte produsele acestora, după ce au fost transformate, produse care pot fi numite în mod sintetic Suflu, Sânge şi Lichide, le distribuie şi le pune în circulaţie pentru a încălzi şi hrăni tot corpul. Fiind legat de Zongqi, Suflul ancestral, el reprezintă fiinţa unică din fiecare din noi, rezultatul unei evoluţii ancestrale. La Încălzitorul superior suntem alţii decât Unul, decât altul şi, la fiecare suflare, alţii decât noi înşine. Printre imaginile corelate cu Cerul, el corespunde „fructelor copacului care asigură durabilitatea în schimbare". Aceste fructe „cereşti" sunt opuse trunchiului „terestru" pe care îl vom regăsi mai jos. Fiecare fruct este unic – pe când trunchiul este comun – dar totalitatea fructelor „asigură durata schimbării". Punctul 17 V.C., median, toracic, situat în al patrulea spaţiu intercostal, gerează acest Încălzitor superior.

Scanned with OKEN Scanner

Un bărbat de cincizeci și unu de ani, medic de profesie, suferea de oboseală fizică și psihică intensă. Nu avea nici un fel de energie, dorință sau poftă de mâncare. Dormea prost, nu reușea să adoarmă sau se trezea după trei sau patru ore de somn. Angoasele situate în plexul solar îl epuizau. Începuseră în adolescență, iar crizele durau uneori săptămâni întregi. Tratamentul cu anxiolitice și antidepresive nu se dovedise prea eficace. Refuza să recurgă la psihoterapie. Acest medic, care avusese succes din punct de vedere social și profesional, mi-a mărturisit că este dominat de amintirea tatălui său, un „om cu anvergură", un mare avocat, despre care nu putea crede că a fost „un om ca și alții", ținând seama de forța și sensibilitățile lui. Imaginea tatălui îl împiedica să devină el însuși; Zong spune că sunt o ființă unică, rezultatul unei evoluții ancestrale. Pulsurile confirmau golul Încălzitorului superior. Tratamentul (17 V.C. – 7 C. – 7 M.C. – 9 P.) i-a ameliorat considerabil starea.

Încălzitorul inferior

Încălzitorul inferior, terestru, face selecția între Pur și Impur și le atribuie locurile potrivite, stabilind, de exemplu, ceea ce este de păstrat sau de eliminat[1] și ușurând schimburile. Aflat în relație cu Yuanqi, suflul originar din care ne tragem cu toții, el este „trunchiul de unde răsar ramurile". În Încălzitorul inferior, acolo unde nu suntem alții decât Unul, decât altul și decât noi înșine cu fiecare suflare, trebuie să distingem, să așezăm și să schimbăm. Punctul 7 V.C., median, aflat la un deget sub ombilic, îl coordonează.

O tânără avocată de treizeci și opt de ani nu reușea să își pună de acord toracele și pelvisul. Respirația rămânea la nivelul de sus și nu cobora spre pelvis. Suflurile capului și

[1] „Coordonează excreția, dar nu și interiorul". „Pelvian", apără Ficatul și Rinichii.

Scanned with OKEN Scanner

gâtului se acumulau la nivelul claviculelor; i se întâmpla des să se înece când mânca şi avea o guşă hipertiroidiană. Suferea de constipaţie şi avea dificultăţi de a urina. Ciclul menstrual se producea la perioade mari de timp şi era nesemnificativ. După cum recunoştea ea însăşi, avea o viaţă disociată; nu era legată de nimeni, nu putea să îşi pună de acord instinctele şi sentimentele. Pulsurile arătau un gol al Încălzitorului inferior, ceea ce explica incapacitatea de a selecta, de a situa şi de a stabili relaţii. Punctul 7 V.C. i-a adus „o senzaţie de căldură pe şira spinării, cu o întrerupere în spate"; după a patra şedinţă simptomele s-au ameliorat considerabil.

Fiecare din aceşti doi Încălzitori arată o lipsă de încredere, exprimată în mod diferit. La nivelul Încălzitorului superior, nu avem încredere în noi înşine, în ceea ce suntem, cu calităţile şi defectele noastre, cu slăbiciunile şi resursele noastre. La nivelul Încălzitorului inferior nu avem încredere în viaţă, în curgerea naturală a lucrurilor, în hazard, în alternanţa dintre timp frumos şi furtună. De fapt, tocmai această încredere în ordinea naturală a viului ne ajută să ne detaşăm de noi înşine şi, astfel, să distingem, să selecţionăm şi să punem la locul potrivit.

Încălzitorul median

O dată ce aceste condiţii au fost îndeplinite, cum să trăim fiind în acelaşi timp altul şi nu altul? Încălzitorul median, care ţine de Om, asigură prelucrarea şi putrefacţia alimentelor, extragerea Jing – chintesenţă a tuturor felurilor de hrană – şi distilarea Jinye – lichidele organice. Vocaţia sa este de a împlini, inclusiv la nivelul fiinţei, natura sa esenţială. Înţelegem deci că rolul Încălzitorului median, ca şi al Omului, este de a *lega* Cerul de Pământ pentru a le *împlini*. Pentru a realiza acest lucru trebuie să accedem la natura noastră esenţială (Xing), numele nostru (Ming) şi destinul nostru (Ming). Punctul 12 V.C., median, epigastric, aflat

la mijlocul distanţei între stern şi ombilic, reglementează funcţia Încălzitorului median. Punctul 25 E., al doilea punct de comandă al Încălzitorului median, aflat la două degete de fiecare parte a ombilicului, deci vertical în mijlocul corpului, leagă Cerul şi Pământul din noi.

O femeie elegantă de şaizeci şi unul de ani acuza o durere intensă la genunchiul drept, apărută după o entorsă la gleznă. Entorsa nu a fost decât un factor favorizant deoarece, cu un an şi patru ani în urmă, suferise de aceeaşi durere. Durerea era profundă, de natură articulară, iradiind în golul din spatele articulaţiei genunchiului şi se agrava la anumite mişcări şi la coborârea scărilor. Genunchiul era umflat şi cald. Fusese deja puncţionat de două ori dar durerile reapăreau. În afară de aceasta suferea de constipaţie, urina puţin, digera încet, şi se îngrăşase mult în ultimele luni „fără să îşi schimbe alimentaţia". O tratam din când în când pe această pacientă din 1994. Scundă, subţire, elegantă, cochetă, sensibilă, pasionată, fără încredere în ea însăşi, avea o mulţime de preocupări. Era în acelaşi timp sensibilă la bucuriile terestre şi angajată într-o „căutare spirituală" şi nu reuşea să îşi pună de acord viaţa şi aspiraţiile. De fapt, după prima consultaţie, am tras concluzia că „Cerul şi Pământul trebuie reunite, exteriorul şi interiorul trebuie legate prin Yangming şi Taiyin". În 1994, simptomele erau următoarele: arsuri la stomac, colită însoţită alternativ de constipaţie şi diaree agravată de consumul de produse lactate şi cruditâţi, senzaţia de frig în partea de jos a abdomenului, hallus valgus, dureri musculare fără localizare precisă, o hipertensiune arterială tratată. În 1998 am început un tratament local al genunchiului, dar rezultatele au fost modeste. Atunci am renunţat să iau în considerare simptomul, sau, mai degrabă, l-am integrat într-o viziune globală despre persoană, în care Cerul şi Pământul trebuia să fie reunite, la nivelul Omului, pe Yangming şi Taiyin.

Scanned with OKEN Scanner

Dar, la membrele inferioare, între şold-Cer şi gleznă-Pământ, genunchiul ţine de Om. El reflecta la nivel local problematica generală a persoanei. Am ales, pe Yangming, punctul care are vocaţia de a asocia Cerul şi Pământul şi care se referă la Om, 25 E., Tianshu, stâlp celest. După două şedinţe, durerile la genunchi au dispărut şi tulburările digestive s-au atenuat. Trei luni mai târziu, o recidivă s-a vindecat după o singură şedinţă prin acelaşi punct, la fel ca şi o durere la cotul stâng apărută cu o lună mai târziu. Situat între umăr şi încheietura mâinii, cotul ţine şi el de Om.

Un bărbat de cincizeci şi şapte de ani, foarte elegant îmbrăcat, proprietar de garaj auto, a venit la consultaţie plângându-se de dureri şi de tulburări digestive. Durerile, ca nişte şocuri electrice, insuportabile, plecau de la baza craniului, occiput, şi coborau de-a lungul coloanei vertebrale până în mijlocul spatelui. În afară de aceasta, nu putea digera. Cea mai mică abatere de la dietă avea ca rezultat senzaţia de greutate în stomac, greţuri, arsuri la stomac, regurgitaţii şi insomnii. Din această cauză nu putea avea o viaţă socială normală. „Asta îmi mai lipsea! Viaţa mea afectivă a fost un dezastru, nu sunt căsătorit, nu am copii. Sunt un simplu proprietar de garaj, deşi am studii superioare. Viaţa mea e un eşec; oricum, a început prost, fiindcă mi-am pierdut tatăl şi mama la vârsta de cinci ani.“ Pulsurile confirmau diagnosticul pentru Încălzitorul median: lipsit de tată (Cer) şi mamă (Pământ), el simţea în adâncul fiinţei sale că nu realizase nimic. Psihoterapia „nu avea cum să îi fie de folos având în vedere contextul“. Sentimentul nereuşitei pe care îl trăia m-a făcut să mă gândesc la un gol al Încălzitorului median şi apoi la un dezechilibru între cele două vase mediane, anterior şi posterior, V.C. şi V.G. Am înţepat 12 V.C. şi 15 V.G. Durerea a dispărut foarte repede. Digestia s-a îmbunătăţit în mod evident între prima şi a treia săptămână şi, ca urmare, îşi reîncepuse viaţa socială. A întrerupt tratamentul după a cincea şedinţă, din motive care îmi sunt necunoscute.

Scanned with OKEN Scanner

Qi-Suflu, Xue-Sânge şi Jinye-Lichide organice

Qi-Suflu, Xue-Sânge şi Jinye-Lichide organice sunt produse de Triplul Încălzitor. De asemenea, sunt legate de Cer-Om-Pământ.

Qi-Suflu

Apariţie unei forme anume, asumare a unei forme, întrupare care înseamnă diferenţierea dintr-o infinitate de Qi, de fapt, toate structurile şi funcţiile necesare vieţii, Qi-Suflu se află sub semnul Cerului. El diversifică Unul din multitudine pentru a-l readuce la unitate. Astfel, Qi legat de concepţie se disociază în Qi ancestral-Zong, Qi originar-Yuan şi Qi esenţial-Jing, în Qi hrănitor-Rong şi Qi defensiv-Wei, Qi al viscerelor, al Măruntaielor deosebite, al meridianelor principale şi secundare etc.

Xue-Sânge

Xue-Sânge este legat de Om, adică de caracterul specific al fiecăruia, aşa cum este, cu natura sa esenţială, Xing, împlinirea, prin Zong, a liniei ancestrale. Sângele, asociat cu Inima, este suporul individualităţii şi individualizării noastre[1].

Jinye-Lichide

Răspunzând de fertilizarea şi nutriţia corpului, de transformări, circulaţii şi schimburi, de totalitatea teritoriilor noastre, Jinye-Lichide stau, împreună cu dublul lor caracter Jin şi Ye, sub semnul Pământului.

---

[1] Ne dăm seama că nu putem asimila *stricto sensu* sângele şi lichidele din medicina occidentală cu cele din M.T.C., chiar dacă o relaţie există între ele.

Scanned with OKEN Scanner

Patologiile Suflurilor, Sângelui şi Lichidelor sunt datorate unei insuficienţe, unei stagnări sau circulaţii anormale în afara căilor obişnuite. Astfel, o insuficienţă a Lichidelor produce uscăciune, stagnare, „mucozităţi" formate prin coagulare[1], o extravazare[2], edeme.

Relaţiile lor simbolice ne permit adesea să înţelegem de unde provin tulburările. De exemplu, cefaleele Qi, însoţite de senzaţia de smulgere, de arsură, pot fi puse pe seama unei imposibilităţi de a reuni aspecte fundamentale ale sinelui.

> *O femeie de treizeci şi doi de ani suferea, de mai mulţi ani, de cefalee violente localizate în partea de sus a craniului; avea senzaţia că îi crapă capul. Aceste dureri erau adesea provocate de stres sau emoţii şi nu aveau nici o legătură cu menstruaţia (sânge). Examinarea nu a scos la iveală vreo cauză organică. Pacienta era împărţită între ortodoxismul moştenit de la părinţi şi iudaismul soţului; această contradicţie părea să fie la originea durerilor de cap, pentru că punctul 20 V.G., situat în vârful capului, punct numit „O sută de reuniri", i-a redus considerabil simptomele.*

Cefaleele de tip Sânge, pulsatile sau de tip menghină, agravate de ciclu sau de alcool, reflectă o problematică ce ţine de Om: împlinirea naturii esenţiale.

> *Un bărbat de cincizeci şi trei de ani, congestionat la faţă, care lucra într-un birou de administraţie, se plângea de dureri de cap pulsatile din cauza cărora nu putea ingera nici cea mai mică cantitate de alcool. A mărturisit că eşuase din punct de vedere profesional şi, mai ales, personal: „Am senzaţia că am trecut pe lângă mine însămi." 22 V.G.*

---

[1] Aceste „mucozităţi" pot fi materiale (flegmă) sau subtile: acestea se manifestă în anumite forme de epilepsie, migrene oftalmice, tulburări mentale etc.

[2] Aceasta înseamnă că lichidele ies pe căile normale de circulaţie.

Scanned with OKEN Scanner

i-a îmbunătăţit considerabil situaţia. Migrenele oftalmice, însoţite de tulburări de vorbire, de senzaţia că nu putea să îşi mişte limba sau una din mâini sunt datorate în mod frecvent „mucozităţilor". Aceste simptome exprimă o problemă de tip Lichide-Pământ şi sunt adesea asociate cu tulburări digestive. Punctul 18 V.G. este foarte eficient, atât curativ, cât şi preventiv.

„Măruntaiele deosebite sau extraordinare": perenitatea fiinţei

Cele şase Măruntaie deosebite formează un ansamblu care se numeşte *Qi Heng Zhi Fu*.

Qi, diferit de Qi-suflu, este extraordinar, surprinzător, miraculos. Se referă la apariţia unei vieţi, la concepţia unei fiinţe, la diferenţierea unei fiinţe în sânul Nediferenţiatului, la orice creaţie.

Heng, înseamnă durabil, permanent, constant, perenitate, a face să dureze. Este numele celei de-a 32-a hexagrame: „perenitate, moment în care schimburile între ceea ce este puternic şi ceea ce este slab se produc în mod favorabil şi asigură continuitatea dezvoltării".

Zhi, „de", este o particulă.

Fu este Fu al măruntaielor, dar aceste Măruntaie au funcţia unor Organe: „ele ascund, nu elimină şi pun deoparte" (*Su Wen*, 11).

Acest ansamblu este dedicat perenizării fiinţei, creaţiei, recreaţiei şi procreaţiei acesteia.

✣

Cele şase Măruntaie deosebite formează trei perechi în cadrul relaţiei Cer-Om-Pământ:

Scanned with OKEN Scanner

– de Cer, loc simbolic al legii, regulii, ordinii viului, se leagă Creierul şi Măduvele;

– de Pământ, care poartă, sprijină şi incarnează arhetipurile celeste, se leagă Oasele şi Mai (Vasele).

Căror imagini celeste şi terestre le putem asocia? Cerului îi corespunde dragonul, Pământului, „care poartă toate fiinţele", carul care duce şi transportă. Dragonul „deschide calea Apelor făcând semne pe Pământ"; el simbolizează axa lumii; face legătura cu Ji, culmea, cu Taiji, punctul suprem, partea cea mai înaltă, cum ar fi capul sau creierul [1];

– Vezica biliară şi Învelişurile de gestaţie ţin de Om, care adună şi împlineşte. Este important să spunem Învelişuri de gestaţie şi nu uter: Învelişurile includ uterul, dar nu se rezumă la acesta; ele veghează la orice fel de gestaţie, de la cea materială la cea subtilă, de la fetus la embrionul spiritual.

În fiecare pereche, un element este legat de Apă şi altul de Foc:

– la nivelul perechii *cereşti*, Creierul, „sălaş al Yuan Shen", este legat de Inimă-Foc, care „conţine Shen" (*Lingshu*, 8). Numai că, în timp ce Shen al Inimii, cunoaştere vizionară, imediată, este întors spre unitate (vorbim aici de inteligenţa Inimii), Shen al creierului se află pe versantul dualităţii, precum reflecţia, gândirea şi oglinda, şi cele două creiere, drept şi stâng, bine studiate în medicina occidentală. Creierul este „marea Măduvelor": Rinichii-Apă sunt cei care „produc Măduvele" (*Su Wen*, 5). Măduvele (în M.T.C. nu se face distincţie între măduva osoasă şi măduva spinării) formează şi hrănesc Creierul; în acelaşi timp,

[1] M.Granet, *op.cit.*, pp. 184, 280, 315. Astfel putem vedea cum, printre multiplele imagini, proprietăţi şi simboluri atribuite perechii Cer-Pământ, avem de ales, pentru fiecare mecanism, pe cele care i se potrivesc. De exemplu, fructele şi trunchiul arborelui pentru Încălzitorul superior şi inferior; dragonul şi carul pentru Măruntaiele deosebite. Fiecare mecanism incarnează un aspect anume al Cerului sau Pământului. Desigur, toate mecanismele aflate sub semnul Cerului au puncte comune; ele îşi trag rădăcina din arhetipul Cerului.

Scanned with OKEN Scanner

într-o mișcare dublă, ascendentă și descendentă, îi transmit ordinele. Creierul și Măduvele, celeste, transmit legile și regulile vieții, participând astfel la perenitatea acesteia;

– în perechea *terestră*, Oasele, „guvernate de Rinichi-Apă" (*Su Wen*, 23), formează o structură rigidă care conține Creierul și Măduvele, Plămânul și Inima (torace) și protejează organele genitale interne (bazin). Oasele, care durează și după moarte, sunt legate în M.T.C. de tabletele strămoșilor și, deci, de linia genealogică. Mai, „guvernate de Inima-Foc" (*Su Wen*, 9), sunt „sălașul lui Shen". Aceste Vase asigură circulația lui Qi-Suflu, Xue-Sânge și a Jinye-Lichide în întregul corp. Mai sunt, de asemenea, Pulsurile cu ajutorul cărora se evaluează în M.T.C. forța vitală și circulația Qi. Ele dispar după moarte. După cum vom vedea mai departe, Mai conțin și conduc regulile esențiale ale vieții transmise de Jing-Meridiane; Mai sunt Jing trecute prin Inimă, adică incarnate în fiecare ființă și particularizate prin Shen, numele și natura esențială ale acestei ființe. Oasele și Mai, de natură terestră, sunt, precum carul, elementul pe care se sprijină legile și regulile noastre – cosmice, ancestrale și personale;

– în perechea plană a *Omului*, Vezica biliară, la începutul vieții, are inițiativa creației noastre, la concepție și la fiecare suflare. Ca și Focul, ea operează o separație în cadrul unui principiu durabil și scoate din Haos. Învelișurile de gestație sunt, ca și Apa, originea nașterii și vieții, locul și sursa transformărilor. Aceste două măruntaie asigură perenitatea fiecărei ființe și a speciei, participând la diversele faze de gestație prin care trecem și la transmiterea vieții.

Personal, nu am cunoscut cazuri clinice și terapeutice decât la nivelul acestei ultime perechi. Deși există puncte bine stabilite pentru Creier (16, 17, 20, 22 V.G.), pentru Măduve (16 G.I., 39 V.B., 8 G.I.), acestea nu permit astăzi un tratament eficace și

Scanned with OKEN Scanner

profund al maladiilor neurologice (ceea ce nu înseamnă că acupunctura nu poate contribui la tratarea acestora).

> *Doamna V. a venit la consultaţie pentru o sterilitate funcţională. Totul era normal – ciclul, ovulaţia, compatibilitatea cu sperma soţului etc., lucru confirmat şi de examenele paraclinice. Între altele, mi-a vorbit de unele simptome care m-au făcut să mă gândesc la V.B.: greţuri, digestie lentă, intoleranţă la cafea, ciocolată şi ouă, cefalee pe traiectul meridianului acestui viscer, greutatea de a întreprinde ceva şi de a decide. Văzând că există o relaţie între sterilitate şi tulburările Vezicii biliare, m-am gândit că există o disfuncţie a acestui Măruntai deosebit, cu atât mai mult cu cât am simţit că pacienta, creştină practicantă, avea o violenţă reprimată de care nu îşi dădea seama. Am acţionat asupra punctului 48 V. Două ore mai târziu, ieşind din casă, am găsit-o aşezată pe o bancă; plângea: „Am înţeles prin ce am păcătuit" (despre Vezica biliară se spune că este „singurul Măruntai pur"). La douăzeci de zile după această şedinţă era însărcinată.*

Punctul 5 V.C. coordonează Învelişurile de gestaţie. Este punctul vizat în cazuri de sterilitate şi orice fel de probleme sexuale, inclusiv în tratamentul cazurilor de agresiune fizică. În afară de aceasta mai este, aşa cum am văzut, punctul major al Triplului Încălzitor care răspunde de întreţinerea vieţii, de nutriţie şi perenizare. De fapt este, la „5", activarea Mingmen, 4 V.G., mandatul care ne-a fost dat de a ne crea şi re-crea cu fiecare suflu, şi al Guanyuan, 4 V.C., barieră a Qi originar, Yuanqi[1].

[1] „Dacă Yuanqi se condensează, înseamnă viaţă. Dacă se dispersează, înseamnă moarte" (*Zhuangzi*).

Partea a cincea

Meridianele și punctele de acupunctură

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

1

Qimai sau Meridianele

Mai, fie că sunt vase ale Qi, ale Sângelui sau ale Lichidelor [1], trebuie integrate și înțelese în contextul Măruntaielor deosebite. Ținând seama de importanța lor în Medicina tradițională chineză, să vedem ce înseamnă Qimai, Vasele Suflurilor, numite Meridiane în Occident. Qimai sau „Meridianele" sunt Jing și Mai.

Jing și Mai

Jing, 經, se traduce prin drumul de la nord la sud, meridiane, meridiane de acupunctură, regulă constantă, lege imuabilă, urzeală, cărți canonice. Ceea ce au în comun regula, legea, urzeala, este transmiterea unor adevăruri fundamentale, a unor legi imuabile. Din punct de vedere etimologic, Jing este format din două caractere: firul de mătase *Mi* și *Jing* care înseamnă, potrivit lui Kyril Ryjik [2], „omul care stă în picioare și exami-

[1] Mai ale lichidelor sunt numite „canalele pământului".
[2] *L'Idiot chinois, op. cit.*

nează reţeaua de canale aflate sub pământ". Pentru a înţelege ce înseamnă Jing în tradiţia chineză, trebuie să ne întoarcem la lucrarea *Méditation taoïste* de Isabelle Robinet[1], pentru că ceea ce scrie autoarea despre Jing raportate la cărţi se poate aplica şi la Jing-Meridiane, ideograma fiind aceeaşi. „Jing revelă legile lumii; [...] Jing este calea, poteca, arată şi dezvăluie; [...] Jing exprimă o reprezentare a lumii concepută ca un ansamblu ce urmează a fi descifrat; [...] lumea este un limbaj care trebuie înţeles; Jing sunt o exprimare privilegiată a acestui limbaj; [...] dau forma originară a lucrurilor şi a fiinţelor. [...] Lumea este bazată pe Jing; [...] la origine, coexistau cu Suflul originar şi au fost produse o dată cu Primul Început; [...] Jing au apărut datorită Dao; Dao se manifestă datorită Jing; [...] Jing este un principiu de guvernare pentru că stă la baza lumii ca domeniu de cunoaştere; ţese tot ceea ce este coerent în această lume; îi arată structura; este, în acelaşi timp, originea lumii, calea sau călăuza, indicatorul, semnul, legea sau structura profundă a imuabilului, ordinea imanentă." Aceste definiţii inedite ale meridianelor de acupunctură le scot în evidenţa caracterul arhaic şi, în acelaşi timp, cosmic. Este, însă, important ca ele să fie încarnate în corpul nostru, şi în aceasta constă rolul Mai.

Jing se sprijină pe Mai. *Mai* înseamnă filon, venă, lanţ muntos, linie genealogică, vase, nervuri ale frunzei, pulsuri. Mai este o forţă vitală puternică (dărâmă munţii), vectorizată, orientată (filon, venă, nervuri ale frunzei, linie genealogică). Mai sunt legate de Inimă: „Inima guvernează Mai: Mai sunt sălaşul lui Shen." Fiind suporturi ale Jing, le colorează pe fiecare într-un anume mod, în funcţie de natura esenţială, Xing, legată, aşa cum am văzut, de Inimă, de Shen şi Sânge. Mai sunt Jing trecute prin inimă.

[1] Albin Michel, 1995, p. 30 şi urm.

Scanned with OKEN Scanner

Ne dăm seama, prin urmare, că Meridianele nu sunt canale energetice comparabile cu ţevile prin care trece apa. Meridianele sunt vectori ai arhetipurilor pe care le incarnăm.

Există trei grupuri de Meridiane:

- **cele şase mari Meridiane, Jingmai:**
  - trei Yang: Taiyang, Shaoyang, Yangming;
  - trei Yin: Taiyin, Shaoyin, Jueyin;

şi subdiviziunile lor:

  - douăsprezece Meridiane principale, Zhengjing, dintre care şase Shou: Taiyang, Shaoyang, Yangming, Taiyin, Shaoyin, Jueyin; şi şase Zu: Taiyang, Shaoyang, Yangming, Taiyin, Shaoyin, Jueyin;
  - douăsprezece Meridiane distincte, Biejing, toate purtând acelaşi nume;
  - douăsprezece Meridiane musculare, Jinjing, toate purtând acelaşi nume;

- **cele opt Meridiane deosebite sau extraordinare, Qijingbamai,** care formează patru perechi:
  - Renmai şi Dumai;
  - Chongmai ş Daimai;
  - Yin şi Yangweimai;
  - Yin şi Yangqiaomai;

- **cele şaisprezece Lomai:**
  - douăsprezece poartă numele Meridianelor principale;
  - două sunt Lo ale Renmai şi Dumai (Meridianele deosebite);
  - două sunt numite marile Lo ale Splinei şi Stomacului, centrale.

Scanned with OKEN Scanner

Cele şase mari Meridiane, trei Yin şi trei Yang

În capitolul 6 din *Su Wen,* se spune că cele şase Jingmai sunt trei Yin şi trei Yang. Aici, 6 nu exprimă dualitatea lui 3 (3 x 2), de exemplu Cer-Pământ-Om. El evocă trinitatea lui 2, a Yin-Yang, 3 + 3, fiecare termen fiind considerat din punct de vedere ternar. Acest 6, 3 + 3, se află întotdeauna în relaţie cu soarele şi luna. Capitolul 6 din *Su Wen* începe astfel: „Cerul este Yang, Pământul este Yin, soarele este Yang, luna este Yin."

În mitologia chineză, singura pereche care se referă la acest 6, văzut ca 3 plus 3, este constituit din trei Hi şi trei Ho, şi din părinţii săi, „maeştrii astronomi care îl secondează pe suveran, născuţi din Mama sorilor, stăpâni ai soarelui şi ai lunii, aşezaţi la dreapta şi la stânga, la est şi la vest, asociaţi cu Yin şi Yang" [1], comparabili cu cele două trigrame Cer şi Pământ din *Yijing*, „tată şi mamă"; sunt constituite,într-un caz, din trei trăsături Yang, şi în altul, din trei trăsături Yin (trei Yin şi trei Yang); stau la originea celorlalte şase trigrame, „cele trei fiice şi cei trei fii" (trei Yin şi trei Yang), în care trăsăturile Yin şi Yang se combină în toate modurile posibile. Din aceste opt trigrame derivă cele şaizeci şi patru de hexagrame care descriu infinita diversitate a viului, tot aşa cum cei trei Yin şi cei trei Yang dau naştere tuturor structurilor energetice şi funcţiilor fiinţei. Acestea se află mai întâi la originea Wu Xing, cinci agenţi, şi, prin urmare, a Organelor şi Măruntaielor; într-adevăr, suveranul aşază un Hi şi un Ho în centru [2], iar pe celelalte patru le distribuie în cele patru

[1] M. Granet, *op.cit.*

[2] Să ne aducem aminte de dualitatea centrului, cu Împăratul legat de Cer şi ministrul său întors spre Pământ.

Scanned with OKEN Scanner

oriente, conform imaginii celor cinci agenţi. Mai departe, aceştia dau naştere, prin dedublare, celor douăsprezece Meridiane „principale“, celor douăsprezece „distincte“, celor douăsprezece „tendinomusculare“ şi, aşa cum vom vedea mai jos, printr-un mecanism pe care îl regăsim la nivelul trigramelor, celor opt Meridiane „deosebite“.

Trei Meridiane Yang

Cele trei Meridiane Yang se numesc Taiyang, Shaoyang şi Yangming. *Tai* înseamnă suprem, cel mai mare; *Shao* înseamnă puţin, mai puţin, insuficient, tânăr; *Ming*, 明, care înseamnă lumină, a străluci, evident, a vedea limpede, este format din caracterele soarelui şi ale lunii. Ele învăluie, acoperă şi protejează întregul corp, *pe partea exterioară*:

– *Taiyang* este „regula, legea, tatăl“; este cel mai extern la braţe, cel mai înalt la cap şi cel mai posterior la ceafă, trunchi şi membrele inferioare: stă cu faţa spre nord;

> *Un tânăr de douăzeci şi doi de ani a venit la consultaţie pentru o eczemă generalizată şi violente dureri cap care porneau de la ceafă, din punctul 10 V.(Zutaiyang); respingea orice sistem social sau religios, deşi nu reuşise să îşi găsească o regulă proprie. Acţionarea asupra punctelor 10 şi 40 V. i-a anihilat simptomele, iar comentariul despre Taiyang l-a lămurit asupra originii acestora.*

– *Shaoyang* înseamnă „reglementare“; traseul său, pe partea laterală a membrelor, a capului şi a trunchiului, merge spre suprafaţă (Taiyang) şi în profunzime (Yangming). Se spune că el colindă. Corespunde pielii, muşchilor şi vaselor. Este adesea vizat la persoanele contractate, tensionate;

Scanned with OKEN Scanner

6. Meridianele Taiyang

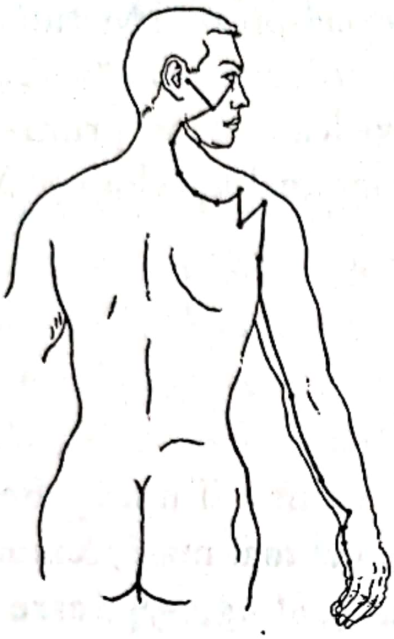

Meridianul Taiyang al mâinii

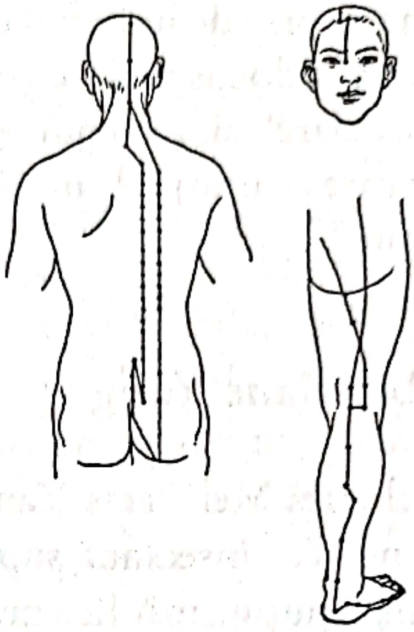

Meridianul Taiyang al piciorului

7. Meridianele Shaoyang

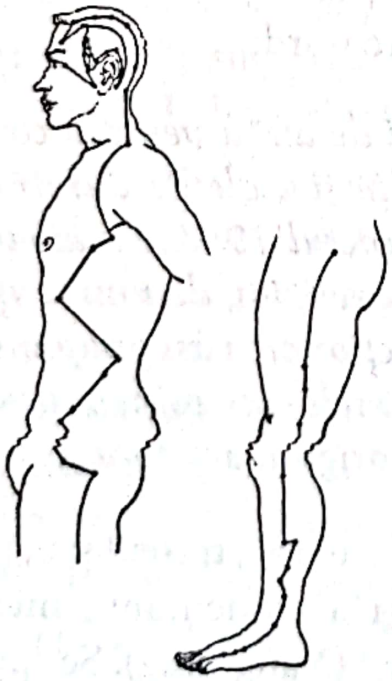

Meridianul Shaoyang al piciorului

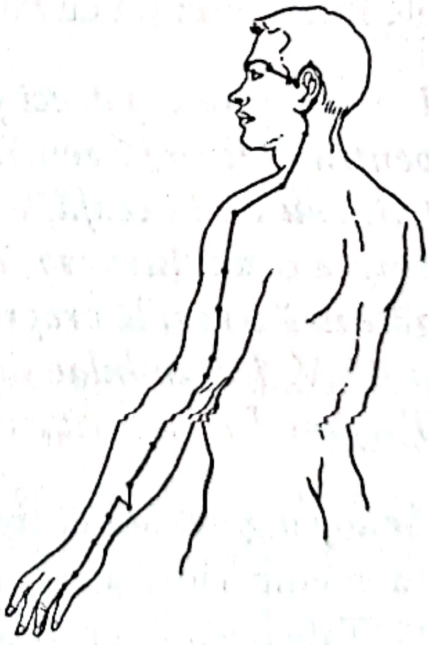

Meridianul Shaoyang al mâinii

Scanned with OKEN Scanner

O femeie în vârstă de treizeci şi şapte de ani a venit la consultaţie pentru cefalee apărute ca urmare a unei tensiuni nervoase considerabile din vara anului 1984. Durerea începea de la ochi, iradia spre tâmple, vârful craniului, ceafă, şi, rar, spre urechi, cu un traiect superficial pe Shaoyang. Aceste cefalee, difuze, nu s-au ameliorat nici agravat prin presiunea globilor oculari. În schimb, erau însoţite de senzaţia de cap umflat. Căldura aplicată local micşora durerea, ceea ce arăta o stagnare şi confirma Shaoyang.

Prin urmare, am căutat mecanismul general, aflat în relaţie cu Shaoyang, care întreţinea această perturbaţie locală. Vorbind cu pacienta, am aflat că era căsătorită de zece ani şi că avea un copil de opt ani. Nu fusese niciodată supusă unei intervenţii chirurgicale; mi-a mai semnalat unele tulburări digestive şi rinofaringite cauzate de temperaturi scăzute şi vreme umedă. Adormea greu, se plângea de oboseală musculară, mai ales dimineaţa, după ce lua masa şi când vremea era umedă. Fire impulsivă, era iritabilă, adesea blocată, crispată, uneori în momente de tensiune.

Axa Shaoyang era vizată. Ce se întâmplase în vara anului 1984? Ceva important, despre care nu era încă în stare să vorbească. Am puncturat mai întâi rădăcina Shao Yang, 44 V.B., şi apoi punctul cranian 15 V.B.

– *Yangming*, în relaţia sa cu exteriorul, înseamnă „protecţie şi nutriţie“ (în sensul interiorizării nutrimentelor); în relaţia sa cu interiorul înseamnă „legătură şi adunare“. Circulă pe partea anterioară a feţei, a trunchiului, a membrelor inferioare şi a marginii radiale a braţelor (care corespunde degetelor mari). Este îndreptat spre sud, deci spre lumină, fiindcă, în mod tradiţional, omul stă cu faţa spre sud.

Scanned with OKEN Scanner

8. Meridianele Yangming

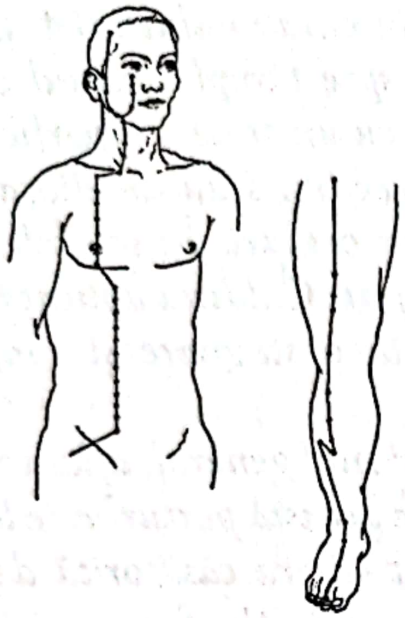

Meridianul Yangming al piciorului

Meridianul Yangming al mâinii

9. Meridianele Taiyin

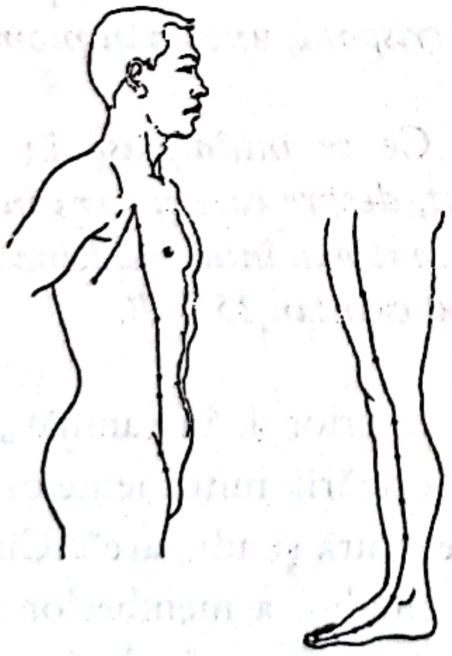

Meridianul Taiyin al piciorului

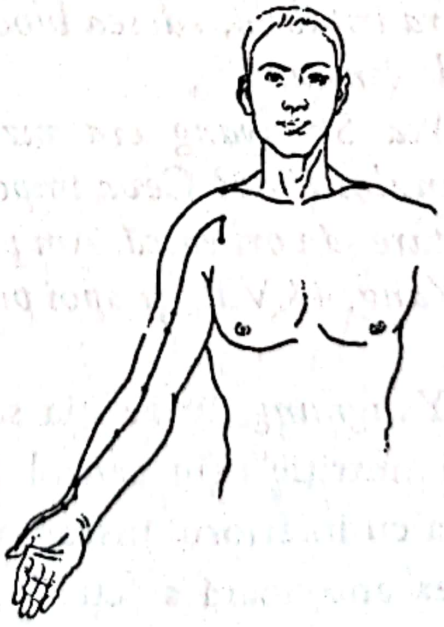

Meridianul Taiyin al mâinii

Scanned with OKEN Scanner

O femeie de douăzeci şi cinci de ani a venit la consultaţie pentru o eczemă şi alergii oculare şi nazale. Era o persoană vulnerabilă; lucrurile mărunte o afectau; nu suporta să fie privită; pielea îi era foarte sensibilă la durere. Acţiunea asupra punctului 14 E.-Zuyangming i-a îmbunătăţit rapid situaţia.

Punctul aflat imediat dedesubt, 15 E.-Zuyangming, este indicat la persoanele care au deseori sentimentul că sunt agresate sau ameninţate. Ambele sunt legate de funcţia de protecţie a Yangming.

Regulă, lege; reglementare, relaţie şi liberă circulaţie între ceea ce este la suprafaţă şi ceea ce este profund; protecţie şi nutriţie în relaţia cu lumea exterioară; legătură, adunare şi întreg în sine sunt mecanismele fundamentale transmise de cele trei Yang.

Trei Meridiane Yin

Cele trei Meridiane Yin se numesc Taiyin, Shaoyin şi Jueyin. Ele se află în relaţie, *pe partea internă*, cu cele cinci organe (Plămânul, Splina, Rinichii, Inima, Ficatul);

– *Taiyin* înseamnă suprafaţă, ceva ce este în relaţie cu exteriorul. Taiyin înseamnă „mamă", întâmpinare şi receptivitate. Se află în relaţie cu Plămânul şi Splina, schematic vorbind, cu respiraţia şi alimentaţia;

O pacientă care făcuse şedinţe de psihanaliză mi-a spus că trebuie „să se disocieze de suflul mamei". Asocierea de tulburări digestive şi respiratorii, digestie lentă cu intoleranţă la dulciuri, grăsimi şi alcool, diaree cu scaun moale, crize repetate de astm datorate umidităţii, insuficienţă respiratorie ocazională, în condiţii de efort, rezultatele

Scanned with OKEN Scanner

10. Meridianele Shaoyin

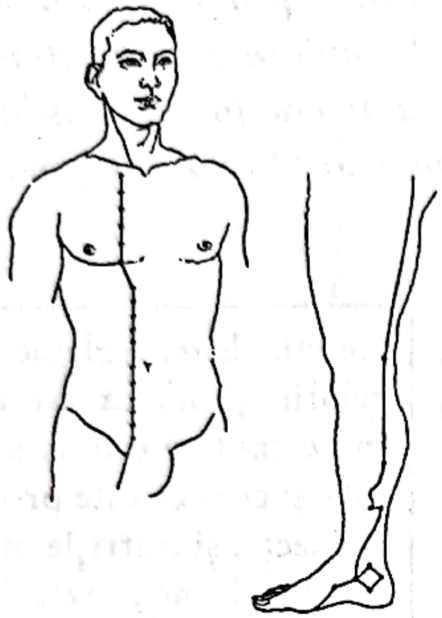

Meridianul Shaoyin al piciorului

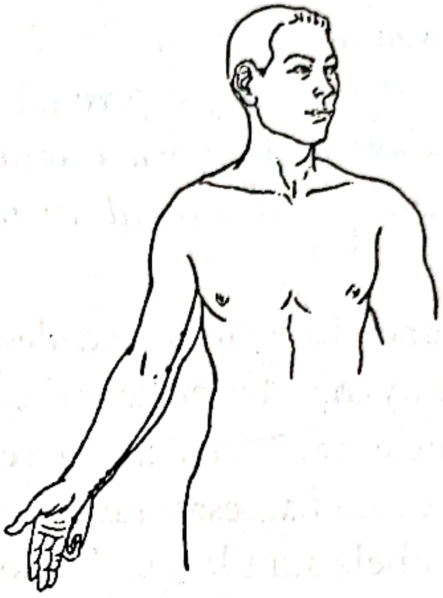

Meridianul Shaoyin al mâinii

11. Meridianele Jueyin

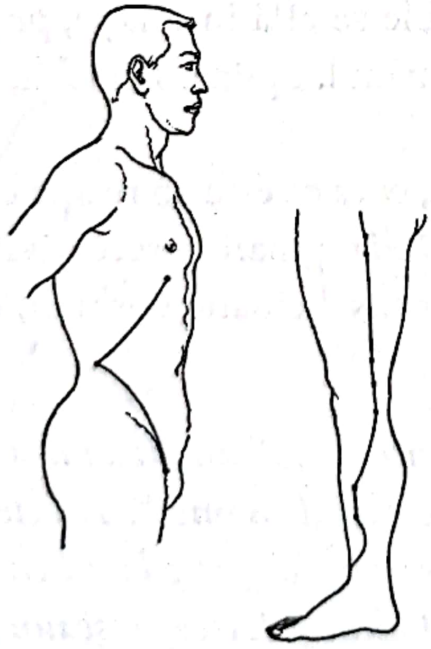

Meridianul Jueyin al piciorului

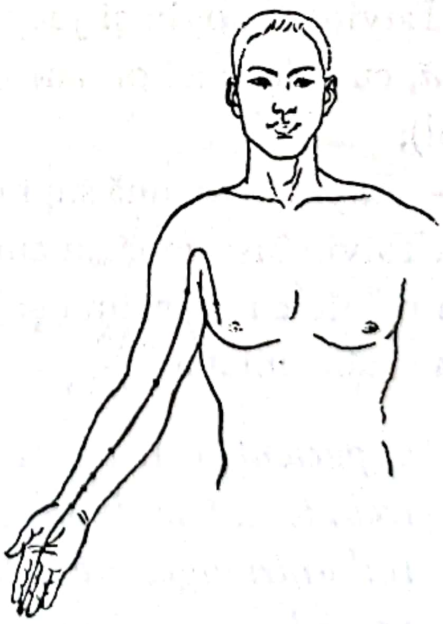

Meridianul Jueyin al mâinii

Scanned with OKEN Scanner

> *negative ale examenelor paraclinice, m-au făcut să mă gândesc la Taiyin. Punctul 15 Splină-Zutaiyin, aflat în dreptul ombilicului, a contribuit la dispariţia simptomelor.*

– *Shaoyin* înseamnă „femelă". Termenul se referă la „femeia misterioasă din capitolul 6 al *Daodejing*: „Femeia misterioasă are o deschizătură din care ies Cerul şi Pământul." Aflându-se la originea vieţii, ea este rădăcina Cerului-Pământ. Shaoyin înseamnă profunzime, vitalitate profundă, şi este în legătură cu perechile Rinichi-Apă şi Inimă-Foc.

> *Un bărbat de patruzeci şi doi de ani suferea de o veche eczemă pe faţă şi pe mâini. Faţa i se congestiona repede şi acest fenomen se agrava când îi era cald, se emoţiona sau bea alcool. Era foarte emotiv şi sensibil, cu toate că făcea tot posibilul să nu arate. Obosea repede şi nu avea forţă vitală. Pe ansamblu, pulsurile erau profunde, iar cel al Inimii era gol. Am ales un punct al Shaoyin, 23 Rn-Zushaoyin, aflat în legătură cu Inima şi care, în plus, curăţă sângele; rezultatul a fost remarcabil.*

– *Jueyin* înseamnă „final, terminare", sfârşitul Yin în Yin. *Jue* înseamnă a se poticni, a coborî, a răsturna. Jueyin înseamnă „slujitor", şi, mai ales, slujitor al Inimii, alături de Ministrul Inimii, acel prin care Inima comandă, şi, pe de altă parte, de Ficat, general al armatelor, care îl secondează şi îl apără pe Împărat. Ambele implică o circulaţie liberă, fluentă, uşoară, până la extremitatea membrelor, a Qi, a Sângelui şi a Lichidelor.

Întâmpinare, receptivitate (la suprafaţă), răscruce, mamă; femeie misterioasă, rădăcină a Cerului-Pământ în profunzime; slujitor al Inimii, final, terminare sunt legile fundamentale subordonate celor trei Yin, în afară de relaţia lor cu cele cinci Organe-Zang.

Scanned with OKEN Scanner

O femeie de treizeci şi doi de ani suferea de o endometrioză însoţită de dureri ginecologice la fosa iliacă stângă, iradiind pe coapsă şi pe meridianul Jueyin; durerile apăreau la sfârşitul ciclului, dar uneori şi în cursul ciclului. Fiind blocată, tensionată, contractată, pacienta era predispusă la angoasă.„Pentru mine nimic nu este uşor", mi-a mărturisit. Punctul 9 Ficat-Zujueyin a scăpat-o de dureri.

Subdiviziunile celor şase mari Meridiane

Cele şase Jingmai se împart în douăsprezece Meridiane principale, Zhenjing, douăsprezece Meridiane distincte, Biejing, şi douăsprezece Meridiane musculare, Jinjing;

– cele douăsprezece *Zhenjing*, numite principale, rezultă din împărţirea fiecărui Jingmai în două Meridiane, unul superior, legat de mână, Shou, celălalt inferior, aflat în legătură cu piciorul, Zu. De aceea se numesc Shoutaiyang, Zutaiyang, Shoushaoyang, Zushaoyang, Shoutaiyin, Zutaiyin etc.

Mai întâi de toate, ele ne conectează la Suflurile cosmice, care imprimă un anumit ritm vieţii noastre şi o influenţează. Apoi, prin circulaţia lor ciclică, ne leagă de regulile şi normele permanente care stau la baza vieţii noastre.

Altfel spus, aceste douăsprezece Meridiane principale constituie un ciclu zilnic, care pleacă şi revine la Meridianul

Scanned with OKEN Scanner

Shoutaiyin-Plămân, fiecare din ele fiind în plenitudinea sa timp de două ore solare. Iar funcţia timpului ciclic este, în alteritatea în care trăim, de a ne lega de permanenţa pe care se bazează viaţa noastră, în acest caz, de regulile şi normele universale pe care Zhengjing le transmit în tot corpul.

Vom reveni la această problemă în capitolul al şaselea;

– cele douăsprezece *Biejing*, distincte, care poartă aceleaşi nume ca Meridianele principale, particularizează, prin traiectele lor, relaţiile capitale pe care acestea din urmă le stabilesc cu Organele şi Măruntaiele în trunchi şi, la nivelul capului, cu Creierul şi organele de simţ. Într-un anume sens, ele scot în evidenţă importanţa acestor relaţii;

– cei doisprezece *Jinjing*, musculari, scot în evidenţă mişcarea. Jin nu este forma musculară, carnea, ci ceea ce animă muşchiul şi susţine mişcarea. Aceste Jinjing nu sunt Mai; aici, mişcarea stă la bază legilor fundamentale, a Jing „care stau la baza lumii şi o revelă". Este un lucru elocvent pentru importanţa mişcării.

Jin are ca radical bambusul, *Zhu*, format dintr-o alternanţă de noduri şi segmente, de concentrări şi opriri, de momente de suspensie în gol şi de elanuri.

În afară de faptul că este simbolul timpului linear, acest bambus stă la baza mişcării musculare, a memoriei, a liniei genealogice.

Să ne amintim ce spunea M. Gumeisheng, maestru Taiqi. Atunci când vreau să îmi mişc braţul, de exemplu, nu îmi mobilizez muşchii. Pun în mişcare Qi care, la rândul său, îi pune în mişcare.

Ce face Qi să circule? Yi, intenţia, legată de Splină. Ce pune în mişcare Yi? Shen, care ţine de Inimă; în acest caz, pe faţa practicantului se iveşte un mic surâs.

Scanned with OKEN Scanner

Cele opt Meridiane deosebite sau extraordinare, Qijingbamai

Cele opt Qijingbamai, meridiane deosebite sau extraordinare, sunt legate de cei trei Yin și cei trei Yang. Să ne aducem aminte de mitologia chineză, așa cum este prezentată de Marcel Granet[1]: „Există o pereche de părinți Hi-Ho, tot așa cum, între trigrame, există o pereche K'ien-K'ouen, tatăl și mama celor trei trigrame feminine care sunt surori, și a celor trei trigrame masculine, care sunt frați." Aici, 6 stă la originea lui 8. Să mai subliniem și că există o strânsă relație între cele opt Meridiane deosebite și cele opt trigrame.

Știm deja despre Jing și Mai. *Qi* este Qi al Măruntaielor deosebite. Înseamnă extraordinar, rar, surprinzător, ciudat, neobișnuit, miraculos, deosebit. S.J. Wieger îl descrie drept „ceea ce nu este obișnuit, ceva ce smulge exclamații admirative din partea oamenilor"[2]. Claude Larre ne recomandă să punem Qi în relație dialectică cu *Zheng*, tradus, în principal, prin drept, regulat, normal, care dă numele celor douăsprezece Meridiane principale.

Zheng se referă la viață așa cum decurge ea, perceptibilă sau nu, măsurabilă sau nu, inteligibilă sau nu.

Qi o exprimă așa cum este concepută, creată, cum apare din Nedeterminat. Qi implică concepția, creația: ceea ce este extraordinar, nu este atât viața în desfășurare, oricât de miraculoasă ar părea, ci apariția sa. Această idee este întărită de *Ba*-"8" care, în afară de faptul că reprezintă o împrăștiere în spațiu prin

[1] *Op.cit.*, p. 289.
[2] În *Caractères chinois, op.cit.*

Scanned with OKEN Scanner

intermediul celor opt Vânturi, veghează la înmulţire, la transmiterea vieţii. Qi şi Ba-8 ne arată funcţiile acestui grup de meridiane: dirijarea mecanismelor vieţii noastre, la concepţie şi cu fiecare suflu.

Cele opt Meridiane Qijingbamai formează patru perechi: Dumai şi Renmai, Chongmai şi Daimai, Yang şi Yin Weimai, Yang şi Yin Qiaomai. Doar Dumai şi Renmai au puncte, ca Meridianele principale; adesea sunt puse pe primul loc. Ca să le scoatem în evidenţă acţiunea creatoare, vom examina mai întâi perechile Chongmai-Daimai, apoi Dumai-Renmai, care descriu mecanismele, de trecere de la Cerul anterior la Cerul posterior, adică de la putinţă la acţiune. Perechile Weimai şi Qiaomai implică activarea funcţiilor aflate sub semnele Cerului şi Pământului, iniţiativă şi realizare. Evident, dualitatea inerentă Cerului, reprezentată de Cerul anterior şi Cerul posterior, acest moment de oprire, acest punct care înseamnă trecerea de la potenţial la real precedă activarea Cerului-Pământ.

Chongmai şi Daimai

Chong înseamnă răscruce, a irupe, viguros, impetuos. La această răscruce, Yuanqi, Suflul originar (de care Chongmai este legat prin punctul său principal, 4 V.C., Guanyuan) irupe impetuos, în raport cu sursa, cu originea vieţii: „Dacă Yuanqi se condensează, înseamnă viaţă; dacă se dispersează, înseamnă moarte.“ Primul moment al creaţiei constă în irupţia lui Qi originar, izvor de viaţă, la o răscruce, Chongmai. Ne dăm seama că o perturbare a Chongmai poate interveni chiar din primele momente ale vieţii intrauterine, în absenţa unei autorizaţii la viaţă dată de părinţi.

Scanned with OKEN Scanner

12. Chongmai şi Daimai

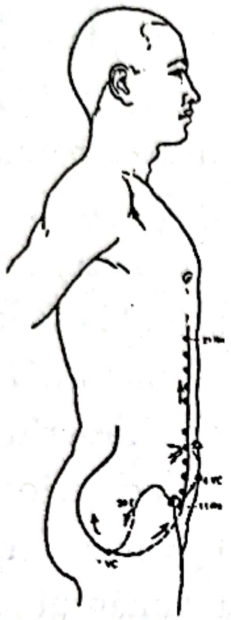

Chongmai

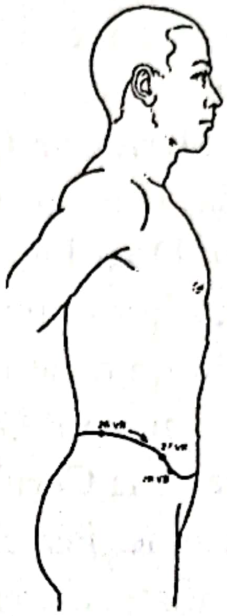

Daimai

13. Dumai şi Renmai

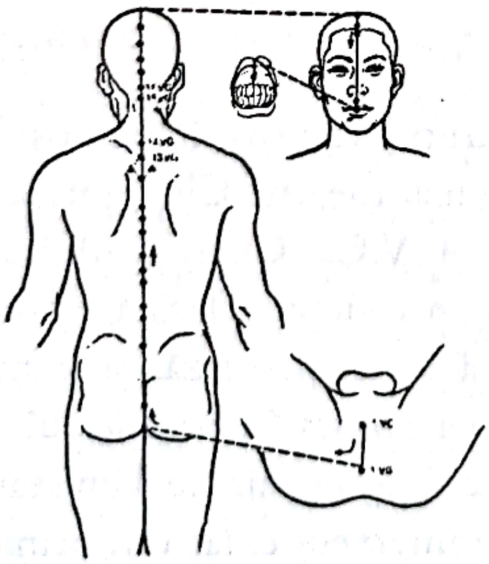

Dumai

Renmai

Scanned with OKEN Scanner

Dna A., o femeie distinsă, ataşat de presă, suferea de o importantă agravare a sindromului depresiv după o intervenţie făcută ca urmare a unui diagnostic de sarcină greşit pus. Nu mai avea energie, dorinţe, impulsuri, pe nici un plan, inclusiv sexual. Dormea prost şi se trezea din două în două ore. Corpul îi era tăcut: nu prezenta alte simptome. De doi ani, urma un tratament psihanalitic. Pulsurile erau profunde, ascunse; limba era normală. Insuficienţa Chongmai a fost agravată de întreruperea sarcinii. Punctul 4 V.C., înţepat şi încălzit săptămânal, a vindecat aceste simptome acute în cinci şedinţe. I-am propus ca, în paralel cu şedinţele de psihanaliză, să continue acest tratament din două în două luni.

Dai înseamnă cingătoare, toate nimicurile care sunt atârnate de cingătoare, a prinde într-o legătură, a conduce, a dirija. De fapt, în panteonul taoist există un zeu legat cu o cingătoare de care atârnă fel de fel de obiecte. Acest zeu este pus în legătură cu steaua polară, iar rolul său este să îndrume călătorii rătăciţi. Yuanqi, care ţâşneşte impetuos la răscrucea care este Chongmai, este legat cu cingătoarea, prins într-un snop şi apoi orientat, îndrumat de Daimai spre trecerea de la act la viaţă. Dumai şi Renmai sunt actorii în acest proces.

Dna V., în vârstă de douăzeci şi opt de ani, a venit să o consult pentru un astm grav, apărut la vârsta de optsprezece ani, puţin timp după ce asistase la agonia unchiului ei; pentru prima oară în viaţa ei fusese confruntată cu moartea. Nu fusese niciodată bolnavă şi nu prezenta nici un alt simptom. Într-adevăr, avea o energie considerabilă dar nu ştia cum să o folosească: se risipea în prea multe lucruri; avea întotdeauna nevoie să fie încurajată. Punctul 26 V.B., numit Damai, care comandă meridianul cu acelaşi nume, i-a vindecat astmul în trei şedinţe.

Scanned with OKEN Scanner

Dna A., în vârstă de treizeci de ani, a venit la consultaţie acuzând insomnii grave, rebele, care datau de nouă ani, dar nu o oboseau prea mult pentru că avea o energie considerabilă. Fără profesie, indisciplinată, incapabilă să îşi găsească un loc anume, împrăştiată, începuse fel de fel de şcoli dar nu terminase nici una. Punctul 26 V.B. i-a vindecat insomnia în patru şedinţe.

Trebuie remarcat că nefuncţionarea Daimai, care astfel nu leagă şi nu orientează, împiedică persoana respectivă să expire sau să se cufunde în somn. Pentru a expira, a se confrunta cu moartea sau a se cufunda în somn, trebuie (asemenea lui Iov din *Biblie* căruia Dumnezeu i-a spus: „Încinge-ţi brâul, viteazule") să ne legăm şalele; atunci suntem puternici fizic şi psihic.

Datorită Chongmai şi Daimai toate sunt la locul lor: Yuanqi ajunge la o răscruce, ţâşneşte impetuos, este legat şi apoi orientat.

Dumai şi Renmai

Du înseamnă a controla, a guverna, guvernator. Dumai guvernează şi controlează apariţia vieţii, la concepţie şi cu fiecare suflu. În afară de aceasta, exprimă limita numelui, pentru că a trăi înseamnă în mod necesar a fi limitat: fiecare fiinţă vie are natura sa proprie. Această limită are doi versanţi, Yang, numele, şi Yin, forma. Am văzut care este importanţa numelui pus în relaţie cu natura specifică a fiecărei fiinţe, cu locul şi funcţia sa în cosmos. Pielea este limita noastră formală. Să ne reamintim: Wai-exteriorul implică excluderea. Numele şi pielea delimitează şi separă ceea ce este în interior de ceea ce este în exterior.

Ren înseamnă funcţie publică, răspundere care îţi revine, a se angaja să, a-şi asuma răspunderea, a suporta. Renmai se ocupă

Scanned with OKEN Scanner

de această viață, își asumă răspunderea pentru ea și în același timp, îi reglementează limita formală, începând cu pielea. Renmai conține și susține.

Dumai, Yang, ține de Cer, cu capacitățile sale de a iniția și a induce; Renmai, Yin, ține de Pământ care „împlinește".

> *Dl X., în vârstă de patruzeci și cinci de ani, avea o cădere psihică. De șase luni se simțea „la capătul puterilor și dorea să termine cu viața". Această cădere fusese precedată, de-a lungul timpului, de momente de depresie, însoțite de un sentiment de eșec și de inferioritate în toate domeniile. Se exprima cu dificultate. Cu un an înainte de această cădere psihică, trecuse printr-o gravă criză de familie și nu fusese capabil să se angajeze în noua carieră care i se oferea. Prezenta puține simptome: dureri de cap ocazionale, dureri dorsale și lombare, hipersomnie și, mai ales, avea o poziție plecată, cu capul între umeri, specifică unui gol Dumai. Fiind cel mai mic dintre frați, suferise din cauza lipsei de afecțiune a mamei și a absenței tatălui, despre care aproape că nu își mai amintea. Lucru foarte important pentru mine, nu i se spusese niciodată pe nume; când i se adresau, cei apropiați, părinții, soția, copiii foloseau o poreclă de copil. La a treia ședința de puncturare a 1 V.G. s-a hotărât să nu mai accepte această poreclă și să recurgă la adevăratul său nume, iar starea i s-a îmbunătățit în mod considerabil și durabil după șase ședințe lunare.*

> *Un bărbat de șaizeci și cinci de ani, o minte luminată, foarte cult, avea o funcție de subordonat într-o instituție administrativă, pentru că îi lipsea ambiția. Era căsătorit și avea un fiu de treizeci de ani. A venit la consultație pentru o eczemă generalizată foarte pruriginoasă, apărută cu optsprezece luni în urmă. Toate examenele biologice erau normale. Fusese operat de o hernie inghinală dreaptă și*

Scanned with OKEN Scanner

14. Jing secundare

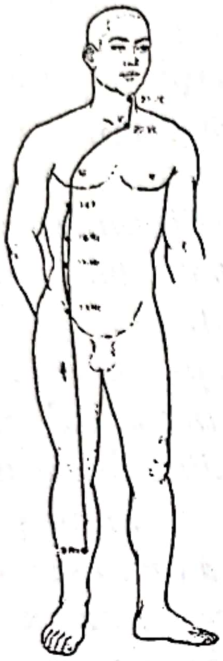

Yin Weimai

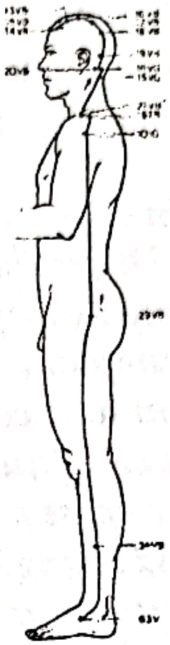

Yang Weimai

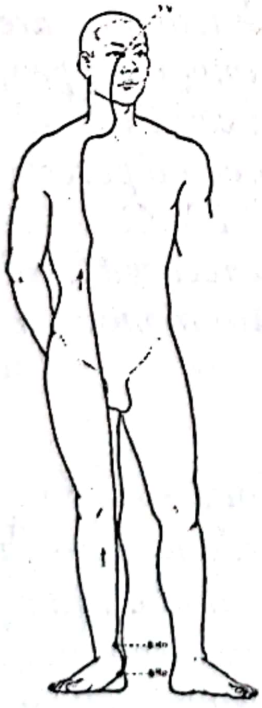

Yin Qiaomai

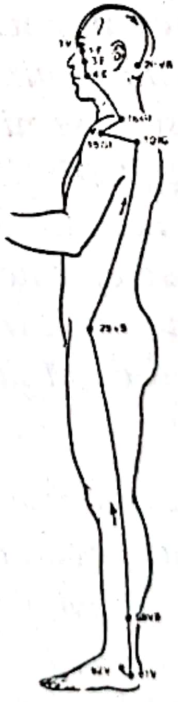

Yang Qiaomai

Scanned with OKEN Scanner

> *făcuse un infarct la cincizeci şi şapte de ani. După tratarea Renmai prin 2 V.C. eczema i-a dispărut definitiv în două şedinţe. I-am pus acest diagnostic bazându-mă pe incapacitatea lui de a-şi asuma ambiţia profesională şi pe un număr de aspecte practice ale vieţii cotidiene, legate de afecţiuni ale pielii.*

> *Un alt bărbat de şaizeci de ani, plin de vigoare, perfect sănătos, a făcut, fără nici o cauză aparentă, o lombalgie acută, joasă, mediană, invalidantă; durerile nu se atenuau decât în poziţia fetală. Nici un sindrom sau antecedent nu a putut fi găsit la acest sportiv. În timpul consultaţiei, a recunoscut că nu fusese niciodată capabil să îşi asume răspunderile legate de familie, aşa încât, deşi căsătorit şi tată a patru copii, trăise întotdeauna în casa părinţilor săi. Punctul 2 V.C. a făcut să îi dispară durerea în două ore.*

După ce s-au aşezat mecanismele care asigură trecerea de la Cerul anterior la Cerul posterior la concepţie şi creaţia recurentă, Weimai şi Qiaomai reglementează funcţiile care ţin de Cer şi Pământ.

Yang-Yin Weimai şi Yang-Yin Qiaomai

Wei înseamnă legătură, a lega, principiu fundamental, a menţine şi a păstra, funia principală a unei plase pe care se fixează toate celelalte sfori. Această imagine exprimă funcţia fundamentală a Weimai: legătura cu principiile cereşti fundamentale de care se leagă toate sforile secundare prin care viaţa este ordonată.

Qiao, care înseamnă a se ridica în picioare, a se înălţa pe vârfuri pentru a vedea mai bine, este pandantul terestru al Wei; el ne leagă de Pământ.

Scanned with OKEN Scanner

Weimai, celeste, separă şi diferenţiază Yin şi Yang; Qiaomai, terestre, le asociază. Weimai, celeste, organizează spaţiul (ipseitate); Qiaomai, terestre, guvernează timpul (alteritate). Astfel, Weimai armonizează separat spaţiile, Yang pentru Yangweimai, Yin pentru Yinweimai. Qiaomai ne organizează evoluţiile temporale, începând cu somnul şi trezirea, diurne pentru Yangqiaomai şi nocturne pentru Yinqiaomai.

Legătura cu principiile celeste fundamentale, diferenţierea Yin de Yang, organizarea spaţiilor cad în sarcina Weimai. Înrădăcinarea în pământ, asocierea, începând cu cea a femininului şi a masculinului din fiecare, organizarea evoluţiilor temporale, ţin de Qiaomai.

> *Dna X. plângea în timp ce îmi enumera numeroasele probleme de care suferea: colici renale care alternau cu dureri renale la rinichiul drept; dureri lombosciatice acute din cauza cărora urmase o cură pentru hernie de disc, fără ca durerile să dispară; algii ovariene pe dreapta, independente de ciclu, fără leziuni organice; hemoragii menstruale care necesitaseră ablaţia unui fibrom; hipertensiune arterială ocazională; o hipotiroidie tratată cu hormoni de substituţie; dureri precordiale ascuţite, tahicardii cu rezultate normale ale examenelor cardiace. Înainte fusese plină de energie, nimic nu o putea opri, nu avea nici o distanţă afectivă, lua viaţa în piept; la vârsta de douăzeci de ani încercase să se sinucidă. În acest moment, spunea ea, trebuia să „depăşească dorinţa mamei ei de a o ucide în perioada sarcinii". Atingerea Yinweimai este evidentă aici din cauza anarhiei (în sensul etimologic al termenului,* an-arché*: an, fără; arché, origine, principiu) şi a lipsei de distanţă faţă de afecte. Având în vedere gravitatea tulburărilor şi evoluţia lor, i-am recomandat ca, pe lângă o supraveghere medicală sistematică, să facă şedinţe*

de acupunctură şi psihoterapie analitică. Cu timpul, starea i s-a îmbunătăţit şi simptomele s-au atenuat. Punctul 9 Rn a fost fundamental în intervenţia mea.

Dna K., o femeie rigidă, fără personalitate, scundă şi slabă, a venit să o consult plângându-se de două feluri de simptome. Tulburări mai vechi: dureri poliarticulare, independente de vreme, care se mutau de la o articulaţie la alta, constipaţie, o uşoară incontinenţă, un important sindrom premenstrual. Tulburări mai recente, apărute de cinci ani, după moartea soţului său: insomnii, tahicardii, o eczemă a feţei însoţită de arsuri cutanate, conjunctivite şi senzaţia de mare tensiune interioară. Vârful limbii era roşu; pulsurile picioarelor erau slabe; pulsul Inimii era tensionat. Nesigură pe ea, sufocată de tată, fraţi şi soţ, nu îşi spunea decât rareori părerea; „Asta nu înseamnă că nu am nimic de spus." Refuzându-şi feminitatea, a ezitat multă vreme până să se căsătorească. Primele simptome erau datorate, în mod evident, unei insuficienţe a Yinqiaomai. Celelalte erau legate de o comprimare a Focului Inimii, ca urmare a morţii soţului şi favorizată de faptul că Suflurile Rinichi-Apă nu urcau spre Inimă-Foc din cauza deficienţei Yinqiaomo. Punctele 6 Rn (punct major al Yinqiao) şi 15 V.C. (pentru a elibera comprimarea Inimii) au dus la o ameliorare spectaculoasă a tuturor simptomelor.

Aceste opt Meridiane deosebite sau extraordinare ne arată cum se fac, în planul unei creaţii recurente, trecerile de la Cerul anterior la Cerul posterior şi intervenţiile Cer-Pământ. De asemenea, ne arată care este rolul Omului. Chongmai este omul stând în picioare, între Cer (Dumai) şi Pământ (Renmai); vocaţia sa este să lege şi să împlinească Cerul şi Pământul stând în picioare, cu toată fiinţa sa. Alături de Chongmai, vertical şi

Scanned with OKEN Scanner

central, Daimai, orizontal, la nivelul taliei, legat de steaua polară, şi, deci, de busola după care ne orientăm, este şi simbolul Omului aflat între Cer (Weimai) şi Pământ (Qiaomai); acesta, după ce s-a ridicat în picioare, are sarcina de a diferenţia (de exemplu, prin nume), de a separa, a reuni şi a asocia, bine înrădăcinat în Cer şi Pământ.

Cei şaisprezece *Lomai*

Lomai nu sunt numiţi Jing, pentru că, spre deosebire de Jing, nu transmit adevăruri esenţiale, nu revelează legile lumii, nu stau la baza lumii.

Lo, Luo înseamnă fir, a împleti fire de mătase, a face snop, a înveli, plasă, reţea, separat, particular, altul. Ca şi firul de mătase care iese din scul, îşi urmează drumul. Într-o reţea, o ramificaţie, este suveica datorită căreia se face ţesătura pe o urzeală deja existentă.

Lo ne ţese viaţa de zi cu zi şi reţeaua ei de relaţii bazându-se pe Jing. În corpul nostru, vasele Lo leagă toate planurile, de la cel material la cel mai subtil, la nivelul Qi, al Sângelui şi Lichidelor. Acestea intervin şi în toate comunicările şi relaţiile pe care le avem cu lumea exterioară, de exemplu prin organele simţurilor şi prin orificii.

Să luăm două exemple.

Lo al Zuyangming controlează mişcarea de interiorizare a Yang, suprafaţă, Yangming, spre Yin, profunzime, Taiyin.

> *Un bărbat de cincizeci şi trei de ani, funcţionar, care făcea maraton la sfârşit de săptămână, căsătorit, tată a doi băieţi, suferea de paisprezece luni de o durere la piciorul drept, localizată pe meridianul Zutaiyin, care iradiază în stări paroxistice asupra Zuyangming. Nu ştia să existe vreo cauză*

Scanned with OKEN Scanner

şi nu prezenta nici un alt simptom, în special digestiv. Am fost surprins când i-am luat Pulsurile: nu existau la picioare! L-am întrebat dacă nu trăise o stare de prăbuşire, un moment în care pământul îi fugea de sub picioare. Uimit că aşa ceva poate fi detectat prin Pulsuri, mi-a răspuns că „trecuse prin chinurile iadului din cauza celui de-al doilea fiu care, cu unsprezece ani în urmă, avea îngrozitoare crize de nevroză angoasantă (de care nu scăpase încă) şi se droga pentru a ieşi din starea de rău". Nici în momentul respectiv nu înţelegea raţiunile acestei drame. Atunci mi-am dat seama de ce avea dureri. Localizarea la picior corespunde prăbuşirii. Afectarea Meridianelor reflectă disocierea între aparenţa exterioară şi suferinţa interioară. După înţeparea punctelor 5 V.C. şi, pe dreapta, a punctelor 40 E. şi 3 Rt care leagă Zuyangming de Zutaiyin durerea i-a dispărut în două şedinţe, s-a simţit mai destins şi Pulsul picioarelor s-a îmbunătăţit.

Lo al Shoushaoyang coordonează circulaţia în Yang, de exemplu în lumea exterioară.

O fetiţă de zece ani, grăsuţă, de dispoziţie defensivă, se plângea de alergii multiple: nazale, bronşite asmatiforme, eczemă, urticarie şi chiar un edem Quincke. Era sensibilă, percepea totul, dar nu arăta. Era temătoare şi brava. După o perioadă de somnambulism, dormea bine. Pulsurile, superficiale, arătau că blocase totul la suprafaţă pentru a se proteja – ceea ce explica alergiile, reacţiile excesive de apărare, obezitatea. Am ales punctele 15 E. şi 5 T.R., Lo al Shoushaoyang. După şase şedinţe lunare alergiile au dispărut şi a încetat orice tratament. Pe de altă parte, nu a pierdut în greutate, ceea ce arăta că era încă hipersensibilă şi avea sentimentul insecurităţii. I-am recomandat psihoterapie şi şedinţe trimestriale de acupunctură.

Scanned with OKEN Scanner

Medicina tradiţională chineză se bazează pe o remarcabilă arhitectură a corpului. Ea este mult mai mult decât o simplă experimentare a punctelor şi plantelor – este o viziune cosmică despre viu aplicată fiinţei umane; există câteva legi fundamentale care pot fi regăsite aici într-o infinitate de forme, pe toate planurile, după diferite elemente de referinţă. Presimt că aceste legi pot fi în număr de şase, exprimate de cei şase Jing care stau la baza lumii şi o revelă, din care derivă viscerele şi ansamblul Jinglomai (Jingmai şi Lo), adică infinitatea funcţiilor şi structurilor corpului.

Doar Meridianele numite „principale“ şi cele două Meridiane „deosebite“, Renmai şi Dumai, au puncte. Aceste puncte, despre care am vorbit în prima parte, sunt cele asupra cărora se acţionează în acupunctură.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

2

Punctele de acupunctură

Xue, Yu, Shu

Xue înseamnă peşteră, locuinţa săpată în pământ, grotă, puncte vitale ale corpului uman. În munţi, peştera este locul gol în care se întâlnesc vânturile din afară şi curenţii subterani, locul unde se întâlnesc şi se transformă Qi ai Cerului şi ai Pământului; Omul se retrage. Golul este, aşa cum ştim, garantul bunei funcţionări a suflurilor, al mişcării, condensării şi transformărilor acestora. După toate probabilităţile, structurile anatomice specifice unui punct de acupunctură nu vor fi niciodată identificate ca atare, pentru că acest punct este incarnarea Golului. De altfel, înţepătura nu trebuie să doară. Acest punct este un puţ. Acul folosit de acupunctor pătrunde prin orificiul puţului şi merge până la capăt, fără să devieze sau să meargă mai departe; terapeutul, ca şi caligraful sau sculptorul în jad, presimte ceea ce se află în vârful acului şi ştie să se oprească la timp, fără să întâlnească obstacole, fără să atingă tendoane, vene, nervi etc. Vidul acupunctorului dialoghează cu golul punctului.

Yu înseamnă a răspunde afirmativ, a predomina, a vindeca.

Shu înseamnă a transporta pentru a oferi un tribut, a transfera, a fi în inferioritate, a pierde.

Din punct de vedere simbolic, are 365 de puncte, unul pentru fiecare zi din an, chiar dacă numărul acestor puncte a variat în timp. În momentul de faţă, majoritatea lucrărilor descriu 361 de puncte: 218 aflate pe cele şase meridiane principale Yang, 91 pe meridianele Yin, 52 pe Dumai şi Renmai. Toate punctele sunt situate pe cele douăsprezece Meridiane principale şi pe cele două Vase meridiane.

Tradiţia chineză atribuie un nume sau mai multe, o localizare, simptome şi funcţii fiecărui punct.

Nume, localizări, simptome şi funcţii ale punctelor de acupunctură

Numele punctelor de acupunctură

Câteva exemple vor fi suficiente pentru a arăta că aceste nume nu sunt anodine, ci exprimă o viziune simbolică: Hunmen este format din *Hun*, care este, aşa cum am văzut Shen al Ficatului, şi din *Men*, care înseamnă uşă spre exterior; Zhongfu este palatul central; Tianding, cazanul Cerului; Tianshu, stâlp al Cerului; Shuidao, calea Apei; Shimen, uşa de piatră; Yutang, palatul de jad; Qihai, mama suflurilor etc. Pe lângă aceasta, indiferent de aparenţe, aceste nume nu se referă numai la date anatomice. Qugu, os curb, situat la marginea superioară a pubisului, este numele punctului 2 V.C.; el preia funcţia „curbă" a Renmai, anume de a conţine şi a susţine. Alte puncte includ ideograma văii, *Gu*; acestea

Scanned with OKEN Scanner

sunt cu siguranţă situate în văile musculare, dar să nu uităm că Gu se regăseşte în capitolul 6 al *Daodejing*: „Spiritul văii (Gu) trăieşte veşnic; se vorbeşte aici de femela misterioasă; femela misterioasă are o deschizătură din care ies Cerul şi Pământul." Iar „valea este în acelaşi timp vid şi punct de convergenţă al apelor; este adesea simbol al Dao sau De; mai bine spus, înseamnă un izvor care ţâşneşte din munte; femela misterioasă evocă fecunditatea misterioasă a Dao, pusă în relaţie cu ideea de vale sau de peşteră în munte" [1]. Acest simbolism este prezent în toate punctele Gu.

Înţelegem de aici că trebuie să aprofundăm tradiţia chineză pentru a sesiza diferitele accepţiuni ale acestor nume, fără a le limita la sensul lor occidental cel mai evident.

Unele puncte au nume secundare care le precizează funcţiile. Astfel, 5 V.C., Shimen, este şi Mingmen, poartă a mandatului, Dantian, câmp de cinabru (termen care se referă la alchimia taoistă), Sanjiaomu, Mu al Triplului Încălzitor etc.

Să mai reţinem şi că punctele care au o ideogramă comună au proprietăţi comune. Este, deci, folositor să le grupăm şi să le comparăm. Dacă legăm punctele situate pe aceeaşi linie verticală (meridiane) sau orizontală, ne dăm seama de arhitectura punctelor în ansamblul lor.

Localizarea punctelor de acupunctură

Fiecare punct, situat pe unul din meridianele principale, Dumai sau Renmai, este definit printr-o localizare cu repere cutanate, osoase, musculare etc. De exemplu, 5 V.C., Shimen, este plasat în abdomen, sub buric, pe linia mediană, la 3/5 din distanţa între pubis şi buric. Hunmen este plasat pe spate, între

[1] M. Kaltenmark, *Lao Tseu et le taoïsme*, Seuil, 1976.

Scanned with OKEN Scanner

a noua şi a zecea vertebră dorsală, vertical, la patru distanţe de la linia meridiană, orizontal. Punctul 11 G.I. Quchi, este la extremitatea externă a pliului cotului. Punctul 4 G.I., Hegu, este situat pe mână, între primul şi al doilea metacarpian, în golul care se formează atunci când depărtezi degetul mare. Dar, după ce am găsit zona, trebuie să localizăm fiecare punct cu precizie, masând depresiunea în care este situat pentru a găsi acea textură anume a pielii care îi corespunde.

Simptomele

Fiecărui punct îi sunt atribuite simptome de diverse naturi. De exemplu, punctului 5 V.C. îi corespund sindromul herniar, dureri atroce în partea de jos a abdomenului, tulburări gastrice, intestinale sau urinare, edemuri, simptome genitale la om şi uterine la femeie, sterilitate, boli ale sânilor etc. Unele puncte comportă semne psihice sau comportamentale: teama; bolnavul aleargă de colo, colo, nu vrea să i se vorbească; este în stare de prostraţie şi nu vrea să vorbească; delir verbal; confuzie mentală etc. în legătură cu 15 V.C. În alte cazuri, acest punct este legat de vise – „visele cu şerpi". Toate aceste date sunt utile în tratamentul clinic.

> *O femeie de treizeci şi şase ani avea hemoragii continue de optsprezece luni şi se gândea să recurgă la o intervenţie chirurgicală. După prima şedinţă, când am acţionat asupra unui punct toracic, a visat „doi şerpi de lemn care se luptau". Mi-am dat atunci seama că ansamblul simptomelor sale corespundeau punctului 5 V.G., Xuanshu, care înseamnă a suspenda şi pivot, cel care face Suflurile din pelvis să urce spre torace şi ajută la împlinirea bazinului mic. Hemoragia s-a oprit definitiv după douăsprezece ore.*

Scanned with OKEN Scanner

Semnele atribuite fiecărui punct în tradiţia chineză nu sunt limitative. Astfel, găsim în Occident indicaţii care nu sunt descrise în textele chineze; punctul 11 F. are o eficacitate remarcabilă în durerile sacro-iliace şi anumite forme de sciatică, dar aceste simptome nu fac parte din repertoriul său în textele medicale chineze.

Funcţiile punctelor de acupunctură

Anumitor puncte le sunt atribuite funcţii: „Mu al Încălzitorului inferior" pentru 7 V.C.; „locul de unde energia Rinichilor încearcă să ajungă la vertebra superioară" pentru 5 V.G.; „tratează golul Yang în partea de jos a corpului" pentru 3 V.G. Alte puncte fac parte din ansambluri care le definesc funcţiile. Există puncte de comandă generală, la extremitatea membrelor, coatelor şi genunchilor, precum şi puncte specifice având funcţii anume. De exemplu, punctele numite „ferestre ale Cerului", situate pe gât, asigură relaţia de comunicare între cap (Cer) şi trunchi; punctele Mu guvernează aspectele sezoniere ale viscerelor (toamna pentru Plămân şi recoltă, iarna pentru Rinichi şi depozitare etc.); există opt puncte-cheie care deschid cele opt Meridiane deosebite; alte puncte controlează circulaţia Suflurilor în articulaţii, de exemplu la umăr, la cot şi la încheietura mâinii.

Alegerea punctelor de tratament

Ţinând seama de toate aceste date şi de anotimp, acupunctorul trebuie să *aleagă*, după ce a examinat pacientul, punctul sau punctele care sunt eficace în acest caz particular şi în acel moment. Punctul sau punctele alese trebuie să răspundă simptomelor, tipologiei, comportamentului pacientului, istoriei sale şi

Scanned with OKEN Scanner

imaginii pe care o are despre el însuşi. Rareori [1], în cazuri acute, poate fi un punct simptomatic sau un punct care reface Suflurile pierdute sau epuizate, pentru că nu se poate face nimic dacă pacientul prezintă o mare insuficienţă a Suflurilor, Sângelui sau Lichidelor; un punct general care poate corecta ansamblul mecanismelor perturbate; un punct care exprimă modul în care terapeutul percepe pacientul; într-o situaţie ideală, este punctul care apare spontan din relaţia lor. Acesta depinde de cererea pacientului [2], de cunoştinţele şi orientările acupunctorului, de relaţia în care se află în acea zi şi de vidul lor.

Consultaţia în Medicina tradiţională chineză

Întâlnirea şi discuţia

Dacă un bolnav se prezintă fără a fi consultat în prealabil alţi medici, acupunctorul va trebui să pună mai întâi un diagnostic occidental, bazat pe examenele paraclinice şi consultarea specialiştilor. Totuşi, aceasta se întâmplă rar. De obicei, acupunctorul are de-a face cu pacienţi care suferă de ani de zile, pacienţi care au făcut toate examenele şi vin cu sau fără diagnostic.

[1] În rare cazuri, deoarece experienţa arată că, şi într-o situaţie de durere acută, un punct care tratează persoana este întotdeauna mai eficace decât un punct simptomatic. Cu toate acestea, trebuie să înţelegem care este punctul fundamental.

[2] Este uimitor faptul că unii pacienţi, în cursul consultaţiei, vorbesc, fără să ştie, de un punct precis.

Scanned with OKEN Scanner

În M.T.C. consultaţia începe în momentul în care acupunctorul se duce să îl caute pe pacient în sala de aşteptare. Astfel îi poate observa atitudinea, felul de a merge, vocea, felul de a se prezenta. Îl lasă să se aşeze, să se familiarizeze cu cabinetul. Apoi îi pune întrebări, îi cere să îi descrie amănunţit simptomele, pentru că un diagnostic (de exemplu, gastrită) nu dă acupunctorului posibilitatea de a-şi face o idee despre punctul asupra căruia să acţioneze. Pe de altă parte, „arsuri la stomac, digestie lentă, greţuri, intoleranţă la cafea sau ciocolată" sunt elemente mai utile.

Terapeutul cercetează întreg corpul, lăsând la urmă semnele psihice, comportamentale, al căror loc îl va putea găsi după ce a înţeles limbajul corpului. El încearcă să facă o legătură între simptomele descrise şi mecanismele M.T.C., Viscer, Încălzitor, Măruntaie deosebite, Meridiane, mişcări ale Qi; întrebările şi concluziile sale decurg de aici. De exemplu, poate să îl întrebe pe pacient dacă visează adesea că zboară; dacă răspunsul este afirmativ, îşi va da seama că un suflu nu coboară din Cer spre Pământ, Qi al Plămânului, al Inimii, al unuia din cei trei Yang...

Examenul medical

După ce pacientul s-a dezbrăcat, acupunctorul îi examinează morfologia, culoarea pielii, limba şi, eventual, secreţia acesteia. Îi palpează corpul, notând temperatura diferitelor zone; o zonă rece poate însemna un gol al Qi la nivelul respectiv. După aceasta, ia Pulsurile arterelor carotide, tibiale, pedioase şi radiale ale încheieturii mâinii. Acest examen oferă deja date cu privire la energia vitală a pacientului, la circulaţia de suprafaţă şi de profunzime, de sus în jos, cu privire la rezervele de energie, intacte sau nu etc. La nivelul radial, la încheietura mâinii, se poate aprecia viteza şi ritmul, caracterul superficial sau profund, forţa (exce-

Scanned with OKEN Scanner

sivă, insuficientă sau normală ţinând seama de sex, vârstă şi context). Acupunctorul trebuie să mai verifice şi dacă Pulsul este în acord cu anotimpul – tensionat primăvara, ascuns iarna; orice anomalie arată o disfuncţie a mişcării corespondente. În acest fel, acupunctorul poate face o evaluare globală a Qi la pacientul său: puternic sau slab, superficial sau profund, tensionat sau relaxat, cald sau rece etc. Apoi, compară dreapta cu stânga pentru a compara Qi Yin şi Yang din corp a căror origine se află în Rinichi, „rădăcinile de producere ale celor cinci organe". În continuare, face un examen bilateral al sectoarelor superioare, mediane şi inferioare, aşa încât să poată investiga cei trei Încălzitori. Fiecare din aceste trei sectoare este examinat separat, la suprafaţă şi în profunzime, la dreapta şi la stânga, ceea ce corespunde a douăsprezece poziţii. Pentru fiecare din acestea, acupunctorul notează dacă Pulsul este superficial sau profund, plin sau gol; de asemenea, ia în considerare anumite trăsături specifice. Pulsul poate, de exemplu, să fie tensionat „ca o piele de tobă" sau să fie ca „un şirag de mărgele care alunecă pe deget" în sus şi la dreapta: între bronşită şi sarcină, diagnosticul este uşor de pus.

Ce ne rămâne de făcut, este să sintetizăm toate aceste date şi să înţelegem care sunt punctele – unul, două sau trei – care trebuie activate la un anume pacient, într-un anume moment.

Actul terapeutic

Cum să acţionăm asupra unuia sau mai multor puncte? Prin înţepare (cu un ac), încălzire (cu o ţigaretă sau conuri de plante aromatice) sau prin masaj (în special la copiii mici). Înainte de a acţiona asupra unui anumit punct, terapeutul îl masează pentru a se familiariza cu acesta, pentru a-i percepe deschizătura la suprafaţă şi direcţia în profunzime, pentru ca acest punct să se

Scanned with OKEN Scanner

deschidă şi, într-un fel, să accepte să fie înţepat. Apoi, ţinând manşonul acului (a cărui lungime variază în funcţie de adâncimea punctului asupra căruia se acţionează, de obicei de la unul la trei centimetri), acupunctorul pune acul perpendicular pe piele şi, în vid, cu un gest energic dar flexibil, găseşte gura puţului şi se opreşte în locul cel mai profund al punctului.

Pacienţii resimt adesea, în cele patruzeci şi opt de ore de după consultaţie, o agravare a unuia sau mai multor simptome. Dacă această reacţie nu durează mai mult de două sau trei zile, este foarte probabil că acupunctorul a ales punctele corect. Pe de altă parte, o agravare globală care durează de la opt la cincisprezece zile arată, în majoritatea cazurilor, că punctele nu au fost bine alese. Chiar şi această alegere nepotrivită are, însă, o parte pozitivă, pentru că permite un diagnostic diferit şi îndrumă acupunctorul spre un tratament potrivit. Acestea fiind spuse, această regulă de ordin general trebuie luată cu moderaţie: fiecare bolnav este unic şi reacţionează în felul său; orice intervenţie poate fi reconsiderată, pentru că reacţiile sale corporale sunt imprevizibile.

Trebuie să mai subliniem importanţa colaborării între pacient şi terapeut; primul observă ceea ce spune corpul şi exprimă fidel aceste simptome; cel de-al doilea le interpretează şi le traduce printr-un punct. Doar o relaţie corectă între cei doi poate duce la identificarea punctului eficace.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

3

Dus și Întors

În acest capitol ne propunem să sintetizăm datele simbolice și fiziologice de care am vorbit mai sus.

La Dus, la concepție și cu fiecare inspirație, ieșim din Nedeterminare în viață. În momentul morții și cu fiecare expirație facem drumul de întoarcere. La Dus și la Întors acționează Shen, Qi și Jing. Intervenția lor necesită trei elemente prealabile și indispensabile:

– Yin-Yang, principiu care prezidează la apariția formei concrete, chiar în sânul Unității;

– Dao-De, pereche aflată la originea lumii fenomenale, indisociabilă de Golul median: „Calea trece prin golul median" (*Daodejing*, 4);

– Apă-Foc și Cer-Pământ, care sunt prezente la toate nivelurile.

La Dus

La Dus, „două Jing se asociază sau se încleștează": un Shen se manifestă, un Qi ia formă, o ființă este concepută.

Doi *Jing* se asociază, cel al tatălui şi cel al mamei, elementul patern şi matern. Nici o fiinţă nu trăieşte prin ea însăşi; viaţa îi este transmisă de Cer şi Pământ, de tată şi mamă, de chintesenţele seminale ale tatălui şi mamei, trecute în prealabil prin Rinichi, prin filtrele aşezate sub simbolul Limpede şi Tulbure. Părinţii au fiecare un Jing căruia îi corespunde, la fiinţa concepută, Mingmen, poartă a mandatului.

Mingmen este, de fapt, o funcţie localizată, după caz, în punctul 4 V.G. aflat între cei doi Rinichi şi între cea de-a doua şi a treia vertebră lombară, la ochi, la ombilic etc. Claude Larre defineşte Ming drept „înrădăcinarea naturii mele proprii (Xing) şi a originii mele (Yuan) care mă autorizează să primesc mandatul (Ming) şi să devin ceea ce sunt". Mingmen implică trecerea „de la Cerul anterior la Cerul posterior", de la potenţial la real, de la putinţă la acţiune.

Pentru că Cerul, care înseamnă iniţiativă, impuls primordial, înseamnă şi duel, pe doi versanţi, unul întors spre ceea ce este putinţă, potenţial, celălalt spre ceea ce este acţiune, punere în fapt. Mingmen ne dă mandatul de a ne re-crea cu fiecare suflare. Se referă la Rinichi ca origine, matrice invizibilă, chintesenţă (Jing) a Cerului anterior. Splina este legată de Jing al Cerului posterior.

Un *Shen* se manifestă. Shen, vibraţie primordială, desfăşurare care dă viaţă, „soarele, luna şi stelele ale căror mişcări revelează oamenilor lucrurile transcendente", se reflectă în oglinda Inimii fiecăruia şi astfel devine Shen al acelei persoane. Shen universal poartă amprenta naturii esenţiale. Inima este oglinda Shen.

Un *Qi* apare, prinde formă. Se organizează, prin Limpede şi Tulbure, pe versantul unităţii, prin Tare şi Moale, pe versantul multitudinii.

Scanned with OKEN Scanner

Un *Qi apare.* Qi înseamnă asumarea unei forme, apariţia unei fiinţe reale, vizibile, perceptibile. Acel Qi care a fost atribuit acestei fiinţe în momentul concepţiei se diferenţiază apoi, sub acţiunea Po, într-o infinitate de Qi, de fapt, în toate structurile şi funcţiile necesare vieţii acestei fiinţe. Plămânul, stăpân al Qi, veghează la incarnarea fiecărui suflu, a acelui Qi originar atribuit fiecăruia.

Limpede şi Tulbure triază, califică, atribuie locul potrivit şi organizează schimburile. Operează distincţiile şi situează: „suflurile limpezi şi uşoare urcă şi formează Cerul; suflurile tulburi şi grele coboară şi formează Pământul“ [1] (*Lizi*, 1) sub acţiunea Apei şi a Focului, deoarece „Qi limpezi sunt calde, iar Qi tulburi sunt reci“ (*Su Wen*, 5). Qi reglementează schimburile între Suflurile astfel despărţite: „Suflurile Pământului urcă şi formează norii; Suflurile Cerului coboară şi formează ploile“ (*Su Wen*, 5). Ceea ce ţine de Cer, de Yang, coboară. Ceea ce ţine de Pământ, de Yin, urcă.

Pe versantul Unuia, această pereche separă şi uneşte, aşa cum îi este vocaţia celestă [2]. Deosebeşte între cei şase Jingmai din corpul nostru care „revelează şi pun bazele lumii“, cei trei Yin şi cei trei Yang care sunt la originea Viscerelor şi Meridianelor. Perechea Limpede-Tulbure le plasează în faţă sau în spate, sus sau jos, şi le guvernează schimburile.

Tare şi Moale, pe versantul multitudinii, simbolizează „oasele şi părţile moi“, adică toate suporturile materiale ale Qi, fie acestea anatomice, fizice, biochimice etc. care sunt studiate de

[1] Cerul şi Pământul se referă la funcţiile, structurile şi regiunile care „acoperă şi susţin, protejează şi hrănesc, dau naştere şi fac să crească, trimit la o putere primordială originară sau la o formă care împlineşte“.

[2] Capitolul 6 din *Su Wen*, în care se vorbeşte despre trei Yin şi trei Yang, se numeşte „Separări şi reuniri ale Yin şi Yang“.

Scanned with OKEN Scanner

medicina occidentală. De asemenea, Tare şi Moale stau la baza celor 64 de hexagrame ale *Yijing*, adică cele 64 de funcţii fundamentale ale vieţii. Să vedem care sunt acestea.

Corpul nostru este administrat de un guvern format din zece Viscere. Inima, aflată în centru, prezidează, înconjurată de miniştri – Plămânul, Ficatul, Rinichii şi Splina. Subordonate Splinei, Măruntaiele (Vezica biliară, Stomacul, Intestinele şi Vezica) ne administrează teritoriile. Suntem hrăniţi şi perenizaţi. Triplul Încălzitor se ocupă de nutriţie; cele şase Măruntaie deosebite ne asigură perenitatea; ele sunt organizate de Apă-Foc şi structurate în Cer-Om-Pământ. Pe lângă aceasta, suntem în legătură cu tot ceea ce ne înconjoară, datorită celor şapte Orificii.

La Întors

La Întors funcţionează aceleaşi mecanisme. Numai că drumul este în sens invers, ca şi cum fiinţa ar fi întoarsă spre origine, inclusiv pe plan fiziologic, ca şi cum ar privi spre Foale, Oglinda Shen, ca şi cum s-ar întoarce spre mecanismele primordiale pe care se bazează existenţa sa.

Apa şi Focul operează purificările şi transformările necesare. Apa purifică; Focul transformă, tot aşa cum transformă siliciul în sticlă sau amestecul de siliciu şi plumb în cristal.

Există tehnici, descrise amănunţit în lucrările de alchimie taoistă[1], al căror scop este transformarea Jing în Qi, Qi în Shen, Shen în Vid. Atunci când Jing se transformă în Qi, acele Jing ale

[1] Zhao Bi Chen, *Alchimie et physiologie taoïste*, trad. C.Despeux, Les Deux Océans, 1979, şi H. Maspero, *Le Taoïsme et les Religions chinoises*, Gallimard, 1971.

Scanned with OKEN Scanner

Cerului şi Pământului, ale tatălui şi mamei, ale Cerurilor anterior şi posterior se reintegrează în noi. Atunci când Qi se transformă în Shen, întorşi spre Foalele care sunt la originea Qi, reintrăm împreună cu Qi în vibraţia primordială care este Shen. Atunci când Shen se transformă în Vid, acel Shen care ne este specific şi care se reflectă, în sens invers, în Oglinda Inimii, se întoarce spre universal, absorbit de acest Gol „în care se varsă Calea", ducându-ne spre Nedeterminarea din care am ieşit în momentul concepţiei.

Viscerele, Meridianele, mai ales cele deosebite, participă, ca şi toate mecanismele care ne-au construit la Dus, la acest drum de Întors. Pentru că Întoarcerea este şi fiziologică – se produce în şi prin intermediul corpului. Fiind de ordin spiritual, necesită participarea întregii fiinţe, a tuturor structurilor şi funcţiilor din care este alcătuită viaţa noastră. Acest drum ne îndreaptă spre origine, ne întoarce toate simţurile spre interior, într-un cuvânt ne converteşte. A se converti nu înseamnă aici că ne schimbăm concepţia religioasă, ci că schimbăm sensul inimii, al simţurilor, al întregii noastre vieţi.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a șasea

Omul, incarnare de arhetipuri

Tradiția medicală chineză, concepută ca o știință a vieții, face legătura între metafizică și fizică. Cunoștințele căpătate în acest fel, indisociabile ca cele două fețe ale unei monede, se îmbogățesc reciproc. Ca să înțelegem mai bine fizica trebuie să o înrădăcinăm, vertical, în metafizică. Medicina tradițională chineză ne arată că ființa și corpul uman sunt incarnarea unor arhetipuri. Vom ilustra această idee prin trei exemple.

Arhetipul „Cer–Om–Pământ“

Primul exemplu se referă la cele „trei puteri“ [1], *Cerul* și *Pământul* pe care *Omul* le leagă, le integrează și le împlinește: „în partea de sus, capul Omului este rotund ca Cerul, pe când picioarele, în partea de jos, sunt pătrate ca Pământul“.

Dacă privim capul (*ilustrația 15.A*), craniul ține de ordinea Cerului; partea superioară a feței, cu ochii nasul și urechile, de ordinea Omului; partea inferioară, inclusiv gura, de ordinea Pământului.

În același mod, la nivelul trunchiului (*ilustrația 15.B*), toracele este incarnarea Cerului; partea superioară a abdomenului, aflată deasupra buricului, ține de Om, iar pelvisul de Pământ. Într-un alt sistem de referință (*ilustrația 15.C*), capul corespunde Cerului, toracele Omului și abdomenul Pământului.

Observația următoare arată modul în care aceste arhetipuri pot fi utilizate în practică.

---

[1] Corespondențele între acestea sunt explicate în anexă.

Scanned with OKEN Scanner

15. Arhetipul Cer-Om-Pământ

A

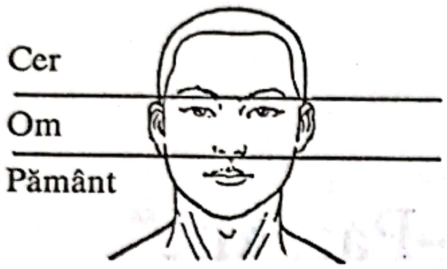

B

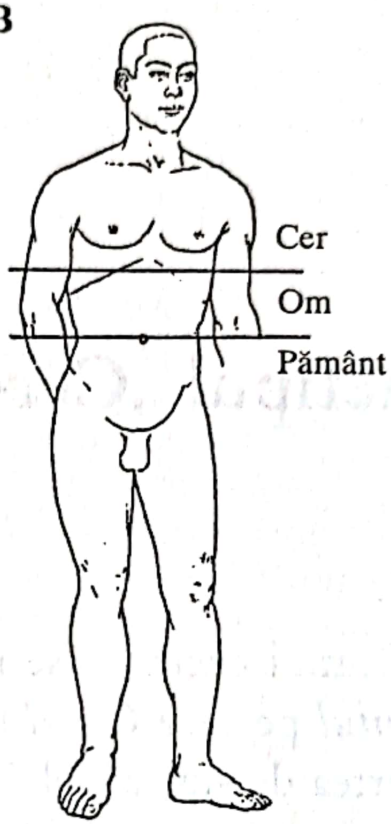

C

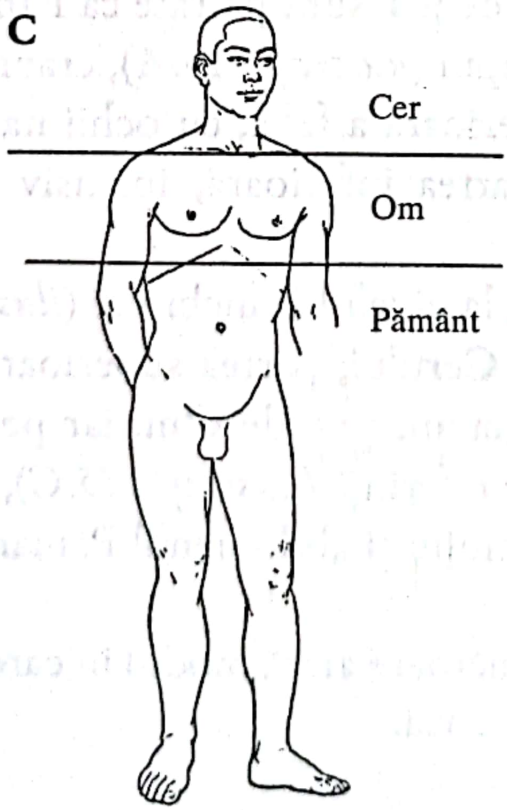

Scanned with OKEN Scanner

Aveam în faţa mea o femeie de patruzeci de ani, înaltă, subţire, elegantă, care avea crize de diaree însoţite de arsuri intestinale şi urinare acute. În acelaşi timp, avea o senzaţie de căldură intensă la gingii, limbă, palat şi picioare. Simptomele erau deci localizate în partea de jos a feţei, a abdomenului şi a picioarelor. Singurul element comun de referinţă trimitea la Pământ, la zonele acestuia situate la cap, trunchi şi membrele inferioare. Crizele de care suferea pacienta surveneau de două ori pe lună şi apăruseră la pubertate; în acel moment nu putuse să eludeze existenţa corpului şi a feminităţii sale. „Ce rădăcini aveţi?, am întrebat-o. – Nici unele. Nu am casă. Locuiesc la hotel. Sunt născută în străinătate şi nu am ţară. Oriunde m-aş afla, sunt doar în trecere. Nu am nici un loc în care să mă simt la mine acasă", mi-a explicat. Faptul că nu avea corp, nici locuri, nici rădăcini m-a făcut să înţeleg suferinţa zonelor de Pământ. Punctul 27 E., situat în partea de jos a burţii, de ambele părţi ale 5 V.C., piatră de fundaţie, i-a redus şi rărit considerabil crizele.

Această împărţire în trei – Cer-Om-Pământ – ne permite să facem legătura între simptome care par necorelate. În afară de aceasta, funcţiile şi calităţile atribuite simbolurilor respective îl pot ajuta pe terapeut să înţeleagă mai bine viaţa, comportamentul, dificultăţile şi punctele de acupunctură ale pacienţilor.

Arhetipul „Retragerii"

În Medicina tradiţională chineză, toamna este legată de Plămân şi de Po. În acest anotimp, „Cerul se retrage, Pământul se arată în toată strălucirea sa". Astfel este omul matur care s-a detaşat de dorinţe, pasiuni, ambiţii, tată şi mamă. Liber, liniştit, strălucitor, stă singur faţă în faţă cu el însuşi, cu celălalt, cu viaţa, solitar dar solidar.

Scanned with OKEN Scanner

În tradiţia ebraică, „Tsim-Tsoum“ înseamnă că Dumnezeu a trebuit să se retragă pentru ca lumea să existe. Dacă Dumnezeu ar fi fost prezent, lumea nu ar fi existat. În aceeaşi ordine de idei, fizicienii contemporani ne arată că, atunci când s-a produs Impulsul iniţial, exista tot atâta antimaterie cât materie. Antimateria a trebuit să se retragă pentru ca universul să existe.

Din viaţa noastră de zi cu zi ştim că, atunci când o fiinţă nouă vrea să apară, o alta trebuie să dispară. Din punct de vedere spiritual, eul personal trebuie să se şteargă pentru ca universul să apară, şi invers. În acest moment se manifestă natura noastră profundă, adică potenţa Unităţii pe care o manifestăm şi o incarnăm.

La nivelul sângelui, suport al personalităţii noastre biologice, psihice şi spirituale, hematia care transportă oxigenul nu are nucleu. Este singura celulă din organism care nu are nucleu. Am putea spune că acest nucleu se retrage din globula roşie pentru ca noi să putem deveni noi înşine.

Aceste exemple ilustrează acelaşi arhetip al retragerii: în mod ineluctabil, pentru ca *x* să poată apărea, *y* trebuie să se retragă.

Arhetipul „ipseitate-alteritate, continuitate-discontinuitate“

Viaţa este un dialog neîncetat între Unul şi Multitudine. În fiecare pereche există doi versanţi: cel întors spre Unul exprimă ipseitatea (nu altul decât), continuitatea, ca trăsătura Yang din *Yijing* —. Celălalt exprimă alteritatea, discontinuitatea, ca trăsătura Yin – –. Nici unul din aceşti termeni nu este superior celuilalt. Faptul că sunt asimetrici nu înseamnă că nu sunt egali; esenţială este relaţia dintre ei.

Scanned with OKEN Scanner

Prin ce mecanisme se materializează acest dialog în M.T.C.? Răspunsul la această întrebare este important, pentru că nu se referă numai la imunitate, la alergii, la scăderea imunităţii, la bolile autoimune (nu fac diferenţa între mine şi ne-mine), ci şi la comportamente, de exemplu sexuale (mă îndrept spre acelaşi şi nu spre altul) sau atitudini de viaţă (pot sau nu să fiu eu, să acced la celălalt). Este o problemă fundamentală atât din punct de vedere teoretic, cât şi clinic.

În spaţiu şi în timp

Să ne gândim la perechea **5** şi **6. 5**, aflat în centru, este, ca şi ciclul zecimal (10) care derivă din el, legat de reprezentarea în spaţiu. **6**, fără centru, ca şi ciclul dodecadenar (12) care exprimă dualitatea lui **6**, se referă la reprezentarea timpului. Ambii rezultă din combinaţia lui **2**, simbol al Pământului, şi a lui **3**, simbol al Cerului (1) prin operaţiile următoare: **5 = 2 + 3** şi **6 = 2 x 3**.

5 este rezultatul adăugării (+) Cerului la Pământ. În spaţiu, la **5**, Cerul, aflat în centru, se dispersează în toate direcţiile. Ceilalţi patru agenţi, în cele patru oriente, nu sunt decât o dezmembrare a acestui Cer omniprezent pe Pământ. Aici, cele zece mii de fiinţe nu sunt altele decât Cerul. Există ipseitate (acelaşi). În spaţiu, privirea noastră înseamnă ipseitate; fiecare element al multitudinii, fiecare din cele zece mii de fiinţe este văzută ca o diferenţiere faţă de Cerul din care provine; mai mult, cu fiecare suflare, se re-creează, acelaşi. Spaţiul exprimă multitudinea în ipseitate, într-o continuitate.

6 provine dintr-o înmulţire (x), o producere, o naştere. În timpul linear, la **6**, fără centru, Cerul s-a retras. Nu mai este decât un fel de inductor, de catalizator care nu participă de fapt la reacţie.

---

[1] M. Granet, *op.cit.*, p. 154.

Scanned with OKEN Scanner

Pământul dă naştere la infinit, fiecare produs fiind diferit de Cer şi de alţii. În timp, fiecare fiinţă este văzută altfel decât Cerul, altfel decât ea însăşi, cu fiecare suflare. Există creaţie, discontinuitate, ruptură. Timpul descrie multitudinea în alteritatea sa.

Aceste două puncte de vedere sunt indisociabile. Nici unul nu este superior celuilalt; problema este cum să le conciliem în noi înşine.

Timpul de care vorbim aici este linear; se scurge secundă cu secundă, zi cu zi, fiecare clipă fiind diferită. Nu putem însă trăi într-o alteritate constantă fără fi legaţi de elementul permanent pe care se bazează existenţa noastră; aceasta este funcţia timpului ciclic care include, de exemplu, cele patru perioade ale zilei, săptămânile din lună sau anotimpurile anului, precum şi mecanismele legate de acesta, cum ar fi Meridianele principale ale corpului uman.

A vedea o fiinţă sau un fenomen în spaţiu înseamnă a-i privi în ipseitatea lor, aceiaşi ca altul şi ca Unul. A-i considera într-un timp ciclic înseamnă a înţelege cum se leagă de elementul permanent.

În planul Meridianelor

Meridianele sunt Jing şi Lo. *Jing*, cele care „revelează legile lumii şi stau la baza acesteia", se află pe versantul ipseităţii, al continuităţii, al „Jadului", ale cărui vene sunt simbolul ordinii naturale a viului. *Lo*, care pot fi asemănate cu suveica folosită la ţesut, se află pe versantul alterităţii, al discontinuităţii, al „stofei"; ele ne organizează toate relaţiile. A fi altul, a fi diferit, înseamnă a corela diferitele dimensiuni ale sinelui şi a comunica cu cei care ne înconjură în exterior. Patologia Lo arată o ruptură a acestei legături cu sine sau cu mediul, fie acesta uman, terestru sau cosmic.

Scanned with OKEN Scanner

La nivelul guvernării corpului

Aici sunt implicaţi Ficatul şi Plămânii, în virtutea relaţiei lor cu Lemnul şi Metalul în cele cinci mişcări (Wu Xing).

Ştim că cele cinci mişcări, Wu Xing, sunt mai întâi definite prin apariţia unui centru cu doi actori, Inima, celestă, întoarsă spre Unitate, şi Splina, terestră, întoarsă spre Multitudine, iar apoi prin două perechi: Apă-Foc şi Lemn-Metal.

Lemn şi Metal sunt legate de Ficat şi de Plămân. Ficat şi Lemn sunt situate la est, primăvara; Plămân şi Metal sunt situate la vest, toamna. Inspirându-ne din studiile lui Henry Corbin [1], putem spune că *estul, orientul*, stabileşte o relaţie de *continuitate* între nord şi sud, între sursa invizibilă de unde venim şi vizibilul spre care tindem, locul unde ne ducem. Este locul ascensiunii, aşa cum arborele, Lemnul, se ridică în sus. *Vestul, occidentul*, marchează o ruptură, o *discontinuitate* între sud şi nord. Aici se incarnează Po; se coboară în lumea corpurilor, cu separaţia pe care acesta o implică.

Astfel, toate mecanismele care corespund Lemnului, estului, primăverii, exprimă o continuitate, o ipseitate. Toate cele care sunt legate de Metal, de vest, de toamnă, implică o discontinuitate, o alteritate.

Primăvara şi toamna stabilesc acelaşi dialog. „Primăvara, Cerul şi Pământul produc împreună viaţa"; este momentul apariţiei, al creşterii. „Toamna, Cerul se retrage şi Pământul îşi arată splendoarea, liniştit şi prosper"; este perioada recoltei, a

[1] În *L'Homme de lumière dans le soufisme iranien*, Ed. Présence, p. 91, H. Corbin scria: „Orientul este ipseitate." Mai departe, el pune faţă în faţă, în acelaşi spirit, cunoştinţele orientale, „prezenţa imediată a ceea ce cunoaştem" şi pe cele occidentale, „despre omul exterior şi caracterul exterior al lucrurilor". În acest caz, orientul şi occidentul nu se referă la geografie, ci la calitate.

Scanned with OKEN Scanner

fructelor coapte care cad din copac. Tăios ca Metalul, acesta este anotimpul pedepsei.

În acelaşi mod, *stânga*, aflată la est, atunci când omul stă în poziţia sa obişnuită cu faţa spre sud, înseamnă ipseitate, continuitate, în timp ce *dreapta*, spre vest, înseamnă alteritate, discontinuitate. Dacă stăm cu faţa spre sud, stânga este orientată spre acelaşi, dreapta spre altul. Dacă, aşa cum făcea înţeleptul, ne întoarcem cu faţa spre nord, spre steaua polară, acest proces se inversează.

Ficatul şi Plămânul participă de asemenea la acest dialog. *Ficatul*, legat de primăvară, îşi trage rădăcinile din Hun datorită căruia circulaţia „dus-întors" se face liber, uşor, lin, până la extremităţile rădăcinilor şi ramurilor, în mişcarea musculară, în somn, imaginaţie, previziune şi viziune. *Plămânul*, legat de toamnă, Acoperiş al viscerelor, este manifestarea Po, „intrările şi ieşirile" (printr-o uşă deschisă sau închisă), incarnare a Qi, ceea ce implică o limită, pielea, şi exclude, în mod necesar, orificiile (începând cu cel mai arhaic, nasul) şi respiraţia. Există trei Hun şi şapte Po. 3, apariţia omului între Cer şi Pământ, a Suflului între Shen şi Jing, exprimă ipseitatea, continuitatea; 7, tulpina care iese din pământ, împlinirea misiunii, exprimă alteritatea, discontinuitatea.

O suferinţă a Ficatului sau a Plămânului este dovada unei *perturbări* a continuităţii sau discontinuităţii, a relaţiei cu sine însuşi sau cu celălalt. O suferinţă a Plămânului poate însemna imposibilitatea de fi altul, separat, distinct, dezlegat, limitat, pentru că alteritatea implică o excludere, o limită. Într-o fuziune primitivă, ne trăim viaţa doar ca acelaşi, ca Dumnezeu, ca tatăl sau mama. O patologie a Ficatului arată dificultatea de a se situa într-o continuitate, de a fi la unison cu ceilalţi fără a-şi pierde identitatea, înrădăcinat în ziua de ieri dar proiectat în ziua de mâine, într-o circulaţie dus-întors fără opreliști şi limite. Trăim doar viaţa altora şi nu putem comunica cu ceilalţi într-o relaţie de intimitate.

Scanned with OKEN Scanner

Punctele 20 V.C. şi 8 V.G. par să controleze acest aspect fiziologic. Mai mult, poziţia acestor puncte pe Dumai şi Renmai ne arată că pe Dumai trebuie să ne guvernăm continuitatea-ipseitatea, iar că pe Renmai trebuie să ne asumăm discontinuitatea-alteritatea.

> *O femeie de treizeci şi unu de ani, autoritară, brutală în exprimarea orală şi corporală, suferea de alergii cutanate şi respiratorii, nazale şi bronşice. Singurul factor care în mod clar declanşa alergiile cutanate era soarele. Avea o respiraţie adesea superficială, înaltă, mai ales seara. Ceafa tensionată până la durere, cefalee şi o faţă congestionată m-au făcut să mă gândesc la un blocaj al suflurilor circulante şi respiratorii deasupra claviculelor, blocaj legat probabil de o proastă funcţionare a Plămânilor ca „Acoperiş al viscerelor". Între altele, am descoperit o sterilitate secundară ca urmare a două sarcini, un sindrom premenstrual şi lombalgii joase, mediane, în momentul când se ridica sau bătea din picioare. Aceste semne m-au făcut să mă gândesc la un gol în partea de jos, mai ales la nivelul 3 V.G., care guvernează Intestinul gros în calitatea acestuia de Pământ al Plămânilor. Era certată cu mama ei, despre care spunea că este „brutală şi autoritară". Mi s-a părut că nu se eliberase de suflul acesteia şi că ajunsese chiar să îi reproducă comportamentul. Punctul 20 V.C., susţinut de 3 V.G., i-a ameliorat în mod spectaculos simptomele în trei şedinţe.*

Acest caz, pe care îl relatez din memorie, mi-a fost adus la cunoştinţă de Dr. Wadier-Meunier.

> *Un bărbat de vreo patruzeci de ani a venit la consultaţie pentru contracţii musculare dureroase şi tremurături. Comportamentul pacientului şi anumite tulburări hepatice au determinat-o să aleagă un punct al Ficatului situat pe*

Scanned with OKEN Scanner

Dumai, 8 V.G. Simptomele s-au atenuat în câteva şedinţe. Pacientul i-a spus atunci şi că un alt semn, de care nu prea vorbise, se îmbunătăţise în mod surprinzător: incapacitatea de a cânta într-un cor, unul printre alţii, la unison. Punctul 8 V.G. restabilise în acest caz un început de „continuitate" datorită căreia nu mai era rupt de ceilalţi, închis în carapace sau în eul său; faptul că putea să cânte într-un cor exprima dorinţa lui de a se smulge din această izolare.

Să revenim la *Centru*, cu cei doi versanţi: *Inimă, soare*, izvor de viaţă, oglindă a Shen, fiu al Cerului, şi *Splină, Pământ*, care se ocupă de transformări şi transporturi, de extragerea chintesenţelor, de trecerea la actul de viaţă, în fiecare clipă, în trupul nostru. La nivelul Inimii, „Foc suveran", Soare al omului care „realizează unitatea fiinţei", fiecare reuneşte în sine ipseitatea şi alteritatea, prin ceea ce este altul şi nu altul, şi prin aceasta Ficat şi Plămân. Splina, care se ocupă de transformări, este locul de întâlnire a Rinichilor şi a Inimii, a Apei şi a Focului care răspund de mutaţii în toate stadiile de viaţă. Astfel, o lipsă de armonizare între aceste două viscere poate fi tratată, în anumite cazuri, la nivelul Splinei.

Să notăm că acest dialog între continuitate şi discontinuitate se stabileşte şi la nivelul tradiţiilor metafizice. Tradiţia orientală stabileşte o continuitate între Unul şi Multitudine; nu suntem alţii decât Unul; aici nu există cădere, paradis pierdut; nu suntem vinovaţi *a priori*; vocaţia fiecăruia din noi este să se reintegreze în Unitate. Pe de altă parte, tradiţia abrahamică occidentală implică, prin păcatul originar şi alungarea din paradisul terestru, o ruptură, o discontinuitate între Dumnezeu şi creaţiile sale; în acest caz suntem alţii decât Dumnezeu [1]. Aceste două concepţii diferite, complementare, nici una nefiind superioară sau inferi-

[1] În acelaşi timp, aşa cum am subliniat deja, fiecare tradiţie este o totalitate şi exprimă aceste două aspecte, dar ipseitatea este mai evidentă în Orient, iar alteritatea mai evidentă în Occident.

Scanned with OKEN Scanner

oară alteia, pot furniza o explicaţie parţială a divergenţelor între popoare care nu au aceeaşi referinţă metafizică implicită.

În planul nutriţiei

Pe de o parte, sunt eu, altul decât Unul, şi trebuie să mă hrănesc. Pot face acest lucru prin Ape şi Grăunţe (alimente lichide şi solide) care dau naştere Suflului şi Sângelui. Acesta este rolul *Încălzitorului superior*, celest, legat de Zongqi, cel care corespunde, printre atributele specifice Cerului, „fructelor arborelui", cele care asigură „durata în cadrul schimbării". Fiecare fruct este unic, diferit de celelalte şi, la fel ca Zong, exprimă linia ancestrală care ajunge la o fiinţă anume. Punctului 17 V.C., situat pe stern, median, în al patrulea spaţiu intercostal, îi este subordonat acest Încălzitor[1].

> *Un bărbat de treizeci şi şase de ani a venit la consultaţie plângându-se de o intensă oboseală fizică şi psihică; nu mai avea nici dorinţa nici forţa de a trăi. Nu avea poftă de mâncare, dormea prost, obosea repede, iar pulsurile, la nivelul celor două „degete mari", arătau un gol al Încălzitorului superior. Punctul 17 V.C. i-a îmbunătăţit considerabil situaţia. În cursul consultaţiilor, mi-a mărturisit că îi este greu să fie el însuşi, diferit, desprins de mama sa şi de Dumnezeu – „un fruct printre altele", ca să revenim la ideea de mai sus.*

Pe de altă parte, eu sunt acelaşi, nu sunt diferit de Dumnezeu şi de toate fiinţele vii; nu trebuie să îmi întreţin viaţa pentru că sunt într-o relaţie de continuitate cu originea, cu principiul;

[1] Acest Încălzitor coordonează şi funcţia Inimii care corespunde „Templului rugăciunilor pentru recolte bogate", Templului Cerului. Aici, Împăratul dă seama de ceea ce a făcut, cere recolte bogate şi solicită să îi fie reînnoit mandatul. În acest fel, mecanisme diferite dar corelate pot să ducă spre acelaşi punct.

Scanned with OKEN Scanner

trebuie doar să discern, să disting, să pun fiecare lucru la locul său; de exemplu, Limpede trebuie să meargă în sus şi în interior, ca să fie tezaurizat, Tulbure trebuie să meargă în jos şi în exterior ca să fie eliminat şi să se producă schimburile. Aceasta este funcţia *Încălzitorului inferior*, legat de Yuanqi, suflul originar; atributul Pământului care se potriveşte cu acest Încălzitor este „trunchiul comun din care ies toate ramurile". Punctul 7 V.C., aflat la o distanţă sub ombilic, guvernează Yin Jiao.

> *O femeie de treizeci şi unu de ani a venit la consultaţie pentru tulburări pelviene: constipaţie cu scaune uscate, ca nişte boabe, cistită, menstruaţie dureroasă, sindrom premenstrual şi lombalgii. Pulsurile arătau un gol al Încălzitorului inferior, la cele două „picioare". Ilustra discontinuitatea din toate punctele de vedere: lipsă de coerenţă în viaţa afectivă, ambiguitate sexuală, dificultatea de a sesiza ceea ce este just şi exact, de a găsi locul fiecărui lucru – pe scurt, lipsa de coerenţă internă. Punctul 7 V.C. a început prin a-i trezi dureri mai vechi, i-a provocat o senzaţie de circulaţie a căldurii în tot corpul, „restabilind un fel de continuitate" şi i-a îmbunătăţit considerabil simptomele pelviene.*

Ca Om, leg Cerul de Pământ şi le împlinesc, accedând la natura mea esenţială, la chintesenţa fiinţei mele. Aceasta corespunde *Încălzitorului median*.

> *Un bărbat de treizeci şi cinci de ani a venit să fie consultat pentru o oboseală fizică şi intelectuală. Această astenie, permanentă, era agravată după ce lua masa sau după un efort fizic sau intelectual prelungit. Începuse în urmă cu şapte ani, după ce i se dăduse alt loc de muncă, fără ca el să fi dorit acest lucru. Starea de oboseală nu era justificată de modul său raţional de viaţă. Era inginer, lucra zece ore pe zi, dar profesia nu îi cerea eforturi fizice.*

Scanned with OKEN Scanner

La întrebarea „Care este punctul dumneavoastră slab?" mi-a răspuns: „Dificultatea de a mă schimba – în adolescență, după căsătorie sau la integrarea în viața activă..." Puțin după aceea mi-a vorbit „de o senzație nelămurită de insatisfacție, de un fel de neîmplinire".
Pulsurile confirmau un gol al Încălzitorului median. Punctul 12 V.C. i-a ameliorat considerabil starea.

În planul perenității

Există două perechi de Măruntaie deosebite care exprimă mișcarea dialectică între ipseitate și alteritate.

Prima pereche, *Creier și Măduve*, aflată pe versantul Unității, al ipseității, al continuității, al Cerului, evocă ordinea naturală a viului incarnat [1] în trupul nostru. Creierul și măduvele, ca și „dragonul", „deschid calea făcând linii pe pământ". Această continuitate a ordinii naturale a vieții în fiecare ființă vie este primul element al perenizării noastre.

A doua pereche, *Oase și Mai*, suport și realizare a acestei ordini în noi, este pe versantul alterității, al discontinuității, al Pământului. Oasele și Mai sunt un fel de „car ce transportă toate ființele". De exemplu, Oasele, legate prin tradiție de strămoși, sunt, după moarte, locurile Po legate de Plămân-discontinuitate. Definite drept „Jing trecute prin proba Inimii", Mai exprimă caracterul unic al fiecărei ființe. Fiecare este singur, diferit, și dă o nuanță specifică implinirii acestei ordini, potrivit naturii sale esențiale.

[1] Videocaseta *Le Miracle de la vie de Lennart Nilsson* (Ed. Montparnasse), care arată extraordinara precizie a evoluției din momentul concepției până la naștere, este o ilustrare excepțională a materializării acestei ordini naturale a viului, inclusiv, prin Yin și Yang, a normalității și anomaliilor acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

Până acum nu am tras concluzii clinice din aceste noţiuni şi din punctele aferente.

Ultima pereche, *Vezica biliară şi Învelişurile de gestaţie*, care ţine de Om, leagă, integrează şi împlineşte pe celelalte două, transmiţând viaţa pe toate planurile.

Doamna H., născută în 1960, asistent de director, o femeie masivă, cu tenul palid, suferea de patru ani de dureri localizate la umeri şi la şolduri, în special pe părţile externe ale acestor articulaţii. Aceste dureri, care nu aveau un caracter articular, nu erau influenţate de vreme, de mişcare sau repaos, de frig sau căldură. Erau constante şi se accentuau uneori, fără motiv aparent. Pacienta nu avea dureri la ceafă. Spunea că uneori i se întâmpla să suspine în mod repetat şi să nu poată respira bine. Dormea prost, se trezea la ora trei dimineaţa şi nu mai reuşea să adoarmă. Nu avea coşmaruri. Limba era normală. Pulsurile erau tensionate la degetele mari şi profunde la picioare.

Durerile apăruseră ca urmare a unei legături amoroase foarte conflictuale; era „sfâşiată" între atracţia sexuală şi sărăcia afectivă şi intelectuală a acelei relaţii, motiv din care, încălcându-şi principiile morale, făcuse un avort. Am ales punctul 5 V.C., care este adesea luat în considerare în situaţii de agresiune sexuală şi avorturi provocate şi care corespunde Pulsurilor prăbuşite sau profunde ale picioarelor.

După o reacţie importantă care a durat patruzeci şi opt de ore, însoţită de intensificarea durerilor şi insomnii totale, simptomele au scăzut în intensitate începând cu a treia zi şi au dispărut după cea de-a treia şedinţă.

Scanned with OKEN Scanner

La nivelul Meridianelor deosebite

În măsura în care suntem judecaţi din punctul de vedere al ipseităţii, al continuităţii, rolul nostru este de a face o distincţie între Yin şi Yan, dualităţile din care suntem constituiţi, şi să reacţionăm la spaţiile noastre interioare şi exterioare. Acesta este rolul *Weimai*, Yin şi Yang. Dereglarea acestora înseamnă dezordine şi dificultatea de a discerne. Persoana respectivă trece de la momente de excitaţie extremă la momente de depresie extremă, semnul unei discontinuităţi somatice şi psihice; se simte pierdută, confuză, nu are încredere nici în viaţă nici în ordinea acesteia, nu face distincţie între ceea ce îi aparţine şi ceea ce este al altuia, este influenţabilă de orice mediu, fie el atmosferic sau uman, şi reacţionează violent. Dacă Yangwei este afectat, avem de-a face cu simptome exterioare: muşchi, articulaţii etc. Dacă Yinwei este afectat, simptomele se manifestă în interior: pelvis, inimă, cap.

În măsura în care suntem văzuţi din punctul de vedere al alterităţii, al discontinuităţii, trebuie să ne conciliem contrariile, acele Yin şi Yang proprii fiecăruia, începând cu femininul şi masculinul ca atare, şi să ne organizăm activităţile temporare conform alternanţei Yin Yang. Aceasta este funcţia *Qiaomai*, Yin şi Yang. Disfuncţiile acestora arată o proastă înrădăcinare terestră, corporală, familială, profesională, teritorială etc., concilieri dificile în sine şi, deci, şi cu celălalt. Aceste disfuncţii vor avea drept consecinţă dureri articulare diurne (Yang Qiao) sau nocturne (Yin Qiao), dificultăţi de exteriorizare pentru Yangqiao; tulburări ale somnului, simptome pelviene, ginecologice, genitale sau sexuale pentru Yinqiao.

> *Un medic în vârstă de patruzeci şi opt de ani a venit la consultaţie ca urmare a unei dureroase rupturi sentimentale. Prezenta numeroase simptome Yangweimai: stări alternative de depresie şi excitaţie, dureri ale muşchilor şi*

Scanned with OKEN Scanner

tendoanelor la schimbarea presiunii atmosferice, sensibilitate extremă la stările psihice ale indivizilor sau grupurilor de oameni. În cursul celei de-a doua şedinţe am aflat că, de şaisprezece ani, îi era foarte greu să plece singur de acasă şi să se ducă „pur şi simplu împreună cu alţii, ca toată lumea". Acest lucru m-a făcut să mă gândesc la o perturbare a „continuităţii". Am început punctele 5 T.R. şi 35 V.B. şi l-am sfătuit să facă şedinţe de psihanaliză, pentru că acupunctura singură nu l-ar putea ajuta să scape de acel simptom.

Daimai, orizontal, situat la talie, ca Omul între Cer şi Pământ, leagă şi împlineşte: după ce ne-am legat Suflurile, ghidaţi de busola noastră interioară, avem un scop şi ştim spre ce să mergem ca să ne împlinim „înclinaţiile naturale" [1].

✣

Percepţia despre Om ca incarnare a unor arhetipuri oferă o dimensiune specifică medicinii şi poate deschide căi teoretice şi clinice importante. Ea ne invită să răspundem, din punctul de vedere al Medicinii tradiţionale chineze şi în virtutea legăturii pe care aceasta o stabileşte între metafizică şi medicină, la trei întrebări capitale: Cum se manifestă patologia continuităţii sau a discontinuităţii?; Care sunt mecanismele implicate?; Ce tratamente putem propune?

După treizeci şi nouă de ani de practică medicală, îmi dau seama de contribuţia terapeutică cu totul deosebită a acupuncturii. Câmpul de acţiune al acesteia este vast şi se lărgeşte în fiecare zi, pe măsură ce cunoaştem mai bine această medicină şi progresăm pe această cale. Acest domeniu se va amplifica o dată cu stabilirea unor relaţii de strânsă colaborare între medici deschişi spre nou şi acupunctori competenţi.

---

[1] Vom vedea, în anexe, că Dumai, Chongmai şi Renmai corespund şi Cerului, Omului şi Pământului, fiecare în felul său.

Scanned with OKEN Scanner

Concluzie

Iată-ne ajunşi la capătul călătoriei. Am fost confruntaţi cu o altă concepţie, o altă viziune, o altă ştiinţă şi o altă înţelegere a fiinţei umane şi a viului, care pot îmbogăţi medicina şi ştiinţa occidentală.

Ne-am dat seama că întreg universul este în noi, că suntem solidari cu toate formele de viaţă, urme vizibile ale unor simboluri invizibile, supuşi aceloraşi legi şi întrupând aceleaşi arhetipuri.

Ne-am format o idee despre continuitatea şi globalitatea acestei concepţii potrivit căreia mergem, fără ruptură sau discontinuitate, de la principiul metafizic la punctul precis prin care este tratat un simptom.

Am înţeles ce înseamnă Bunăvoinţa potenţială a Omului, aflat în inima universului, participant la armonia şi dizarmonia universală.

Am aflat că, într-o lume în care Yang şi Cerul nu sunt superioare sau inferioare Yin sau Pământului, importantă este relaţia pe care fiecare o stabileşte în fiecare moment – şi că aceasta ne priveşte pe toţi.

Am aflat că viaţa este un dialog neîntrerupt între Unitatea din care ne tragem şi Multitudinea manifestărilor sale, că struc-

Scanned with OKEN Scanner

turile şi funcţiile noastre sunt exprimarea acestui dialog, că fiecare fiinţă este manifestarea concretă, pe pământ, a uneia din infinitele potenţialităţi ale Unuia, că fiecare din noi are un nume, un loc, o funcţie, deci că nici o viaţă nu este inutilă.

Am văzut că viaţa are o ordine naturală şi că nu ne putem încrede decât în ceea ce este natural.

Am parcurs corpul arhetipal, memorie infailibilă a întregii noastre vieţi, i-am perceput arhitectura, modul coerent în care funcţionează şi se exprimă, inclusiv prin suferinţă şi simptome.

Am pus în evidenţă contribuţia terapeutică a acupuncturii, care nu încetează să evolueze, şi contribuţia sa la stabilirea diagnosticului.

Am reţinut una din lecţiile esenţiale ale Medicinii tradiţionale chineze: simptomul nu este doar o revenire în trecut, un blocaj care trebuie spart, o plagă care trebuie cicatrizată, o amintire care trebuie regăsită. Simptomul este în acelaşi timp o invitaţie de a privi spre viitor şi de a ne pune întrebarea: Ce aşteaptă de la mine? Spre ce mă îndeamnă? Unde mă conduce?

Am primit mesajul acestei medicini care ne îndeamnă să ne conciliem contrariile, să ne ridicăm în picioare între Cer şi Pământ şi să lăsăm să apară, în vid, ceea ce este în noi şi cere să se împlinească.

Scanned with OKEN Scanner

Anexă

Apă-Foc și Cer-Pământ în Medicina tradițională chineză

Cu ajutorul acestor simboluri, ilustrăm o metodă exegetică prin care sunt luate în considerare caracterele și atributele fiecărei ființe, potrivit unor lucrări clasice cum ar fi *Yijing*, funcțiile care decurg de aici, mecanismele care le exprimă la ființa umană și aplicațiile lor clinice. *Yijing*, *Cartea mutațiilor*, este una din acele rare lucrări numite *Jing*, „care transmit adevăruri esențiale". Aici sunt prezentate într-o formă sintetică toate transformările necesare vieții, adică Yi (Yi înseamnă schimbare, transformare, mutație, dar și ușor, simplu, liniștit). Este construit din două trăsături: una, continuă, —, Yang, exprimă tot ceea ce este legat de soare, de activitate, de elementul masculin, dur, inflexibil, impar etc.; cealaltă, discontinuă, – –, Yin, simbolizează tot ceea ce este legat de lună, de repaos, de elementul feminin, moale, flexibil, par etc. Aceste două trăsături se combină mai întâi câte două și formează patru digrame, patru Xiang, apoi câte trei și formează opt trigrame și, în final, câte șase și formează șaizeci și patru de hexagrame.

Cu ce pereche să începem acest studiu? Există două reprezentări ale trigramelor: Fuhi, numită și a Cerului anterior, și Wenwang, numită și a Cerului posterior. În prima, perechea Cer-Pământ se situează pe axa verticală sud-nord. În cea de-a doua, această poziție revine perechii Apă-Foc. Să alegem Cerul

posterior, viaţa cotidiană, întrupare şi acţiune, în care fiecare fiinţă vie experimentează în mod concret una din infinitele posibilităţi ale Unuia, deci ale perechii Apă-Foc.

Apă-Foc

După ce am analizat ideogramele acestei perechi în capitolul „Originile M.T.C.“, să vedem acum care le sunt trigrama şi hexagrama.

Trigramele

⚋ Apă	⚲ Foc

Trigrama *Apei* este reprezentată de o trăsătură Yang delimitată de două trăsături Yin. Numele său este *Kan*: prăpastie, abis, groapă, cavitate, loc periculos. Înseamnă „a cădea, a se prăbuşi, a da brânci, a se întoarce întotdeauna spre locurile cele mai adânci, abisuri şi prăpăstii“; include ideea de pericol.

Trigrama *Apei* este reprezentată de o trăsătură Yin delimitată de două trăsături Yang. Se numeşte *Li*: a pleca, a se separa, a se îndepărta. Înseamnă „a lega, a se lega de, a fi frumos, drăguţ, elegant“, cu o conotaţie de separare.

Hexagramele

Cele şaizeci şi patru de hexagrame sintetizează totalitatea mutaţiilor viului.

Scanned with OKEN Scanner

Apă, hexagrama 29

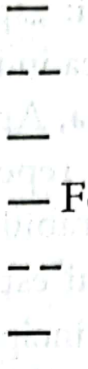

Foc, hexagrama 30

Cea de-a 29-a hexagramă este formată prin suprapunerea celor două trigrame ale *Apei.* Se numeşte tot *Kan*: „abis, prăpastie, succesiune de pericole, moment în care trebuie să faci eforturi pentru a-ţi atinge scopul".

Apa este un exemplu de atitudine potrivită pentru că „nu îşi pierde niciodată natura esenţială; indiferent de împrejurare, ea rămâne egală cu ea însăşi".

Suprapunerea celor două trigrame înseamnă, în acest caz, o reînnoire neîncetată, o repetare a fenomenelor.

Apa merge de sus în jos, „se îndreaptă întotdeauna spre locurile cele mai adânci". Apa, origine şi cauză a vieţii pe pământ, este, între altele, „originea primară a naşterii şi a vieţii".

Trăsătura Yang delimitată de două trăsături Yin evocă „sufletul care se află în corp, lumina care se află în tenebre". Este simbolul „credinţei şi încrederii", al unei „inimi libere şi sincere, pentru că numai inima este absolut sinceră".

Cea de-a 30-a hexagramă rezultă din suprapunerea celor două trigrame ale *Focului.* Ca şi trigra-

Prin urmare Apa, care nu îşi poate pierde nicicum natura esenţială, origine şi cauză a vieţii pe pământ, înnoire şi repetare, exprimă atât pericolele la care ne supune viaţa, cât şi mijloacele prin care le putem face faţă, cu încredere în inima liberă şi sinceră.

Scanned with OKEN Scanner

ma, se numeşte Li: „splendoare, moment în care din adâncuri ţâşneşte frumuseţea în toate formele ei“ [1].

Prin natura sa, Apa coboară; Focul urcă.

În acest caz, repetarea celor două trigrame are conotaţia permanenţei, a durabilităţii, a perseverenţei.

Rolul Focului este de a „opera o distincţie“, de a lămuri separarea de un principiu durabil. Pentru aceasta, se leagă: „a se reuni, a se lega, a se lega prin anexare [...]; prin natura sa, substanţa Focului este acorporală, ea se adaugă corpurilor şi le face luminoase [...]; toate fiinţele, fără excepţie, au ceva de care se leagă [...]; din moment ce există formă, există joncţiune, legare [...]; Focul nu are formă, dar el se leagă de corpurile care ard şi astfel acestea devin luminoase“. Focul se leagă pentru a distinge, a separa, şi se referă la orice fel de legături.

Trăsătura Yin delimitată de două trăsături Yang este imaginea „vacii“, „simbol al docilităţii extreme. Cultivând în el această docilitate, omul atinge limpezimea eliberată de vivacitatea excesivă şi îşi găseşte locul în lume“. Cum poate fi întreţinută şi dezvoltată virtutea supunerii? Prin vid, prin golul interior, singurul care duce la adevărata împlinire. „Starea de gol interior înseamnă limpezire.“

Deci, Focul, „izbucnire a frumuseţii“, trimite la permanenţă, la durabilitate; el se leagă pentru a distinge; evocă virtutea supunerii, golul interior şi vidul.

Sinteză a calităţilor, atributelor şi manifestării în viaţa de zi cu zi a perechii Apă-Foc

Tot ceea ce este origină primară a naşterii şi vieţii ţine de Apă.

[1] De remarcat aici concepţia despre Multitudine. Emanaţie a Unuia, aceasta este „insondabilă“: poate fi explorată la infinit.

Scanned with OKEN Scanner

Focul distinge dând lumină sau separând de un principiu durabil; de aceea trebuie să se lege de ceva.

Tot ceea ce este loc şi sursă a transformărilor ţine de Apă. Transformările sunt induse de Foc.

Înnoirile şi repetările ţin de Apă. Focul afirmă o permanenţă în sânul a ceea ce a fost separat de un principiu durabil.

Ceea ce, în noi, constituie un exemplu de atitudine potrivită ţine de Apă; ea ne aminteşte că, dacă suntem în contact cu natura noastră esenţială, ne păstrăm încrederea în orice împrejurări şi nu ne temem, chiar când mergem spre ceea ce este mai profund.

Pentru aceasta trebuie să ne debarasăm de repetiţii şi automatisme şi să ne lăsăm inima să vorbească liber şi sincer.

Vidul, limpezimea inimii ţin de Foc. Ca să ajungem aici trebuie să ne întoarcem spre docilitate, umilinţă, supunere, aşa cum Focul se aşază sub Apă pentru a o face să fiarbă şi astfel să genereze Qi, adică viaţa.

Aceste atitudini condiţionează accesul la spontaneitatea naturală, pentru că nu ne impunem voinţa proprie. Atunci putem să ne găsim locul în lume şi să lăsăm frumuseţea să apară din adâncuri. Acest proces înseamnă că ne separăm de tot ceea ce ne leagă, începând cu toate fiinţele din noi cu care ne-am identificat. Vidul este condiţia acestor separări.

Funcţiile perechii Apă-Foc

Trei etape succesive:

– prima etapă: la ieşirea în viaţă, fiecare individ este *diferenţiat* faţă de Principiu. Iese din Nediferenţiat, din Haos, din Nedeterminat. Focul este primul care acţionează, operând dis-

tincţia faţă de un principiu durabil. Apoi, Apa, a cărei virtute este căderea, îşi face brusc apariţia; ea exprimă infinitatea posibilităţilor; este originea primară a naşterii şi a vieţii;

– în a doua etapă, această fiinţă trăieşte şi îşi întreţine viaţa. Intervin două procese: nutriţia – alimentară, respiratorie, afectivă, intelectuală, senzorială; perenizarea individului şi a speciei. Focul induce transformările; Apa este locul, vehiculul, originea şi matricea acestora;

– a treia etapă, care corespunde Întoarcerii acestei fiinţe distincte spre Nedeterminat, angajează mecanismele subordonate aceluiaşi simbol. Apa acţionează prima: ea purifică; apoi, Focul face posibilă o transformare care duce la *stingere*, la fel cu cea prin care, pornind de la siliciu şi plumb, se obţine cristalul.

Incarnările acestora în corpul uman şi aplicaţiile terapeutice aferente au fost analizate în paragraful privind perechea Apă-Foc din capitolul despre „Origini".

Cer-Pământ

Avem aici în vedere Cerul şi Pământul aşa cum sunt prezentate în *Yi King*, apoi structurile şi mecanismele corpului uman care corespund celor „trei puteri" simbolice Cer-Om-Pământ.

Caracterul Cerului este *Tian*; cel al Pământului, *Di. Tian* înseamnă cer, firmament, natură, zi, timp, imperial. *Di* înseamnă pământ, teritoriu, sol, poziţie, aşezare, substanţă. Am văzut că acel caracter care desemnează Pământul aflat în centrul celor cinci agenţi sau mişcări este diferit; *Tu* trimite la pământ, sol, loc de baştină, localitate, indigen, vulgar, rustic, opium; este cheia *Di*.

Scanned with OKEN Scanner

Trigramele şi hexagramele Cerului şi Pământului

Trigramele şi hexagramele Cerului se numesc *Qian*, 乾: elan, dinamism fundamental, putere activă de a transforma, creaţie, cer, mascul, împărat. Din punct de vedere etimologic, la stânga se află soare-răsare care pătrunde pe sub ramuri; la dreapta sunt aburii care urcă din pământ. Comentariile atribuie Cerului o iniţiativă, o acţiune care se răspândeşte peste tot şi pune în mişcare Pământul, o mişcare puternică, irezistibilă, o hotărâre căreia totul îi este subordonat, o putere primordială, un impuls originar, o trăsătură continuă, ䷀, Yang, fermă, puternică.

Trigramele şi hexagramele Pământului se numesc *Kun*, acceptare docilă, repaos fundamental, putere pasivă de a transforma, împlinire. Din punct de vedere etimologic, la stânga este humus iar la dreapta ideograma care face parte din Shen şi care simbolizează expansiunea alternativă a forţelor naturale. M. Vinogradoff scria că „din humus, situat între stratul de suprafaţă şi stratul profund al pământului, ies cele zece mii de fiinţe prin acţiunea forţelor naturale aflate în expansiune alternantă". Potrivit comentariilor, Pământul este asociat cu supunerea, docilitatea, ascultarea, întruparea impulsurilor date de Cer, capacitatea de a da o formă, de a urma impulsurile celeste, de a împlini, o trăsătură discontinuă – –, Yin, suplu, moale.

Trigramele Cerului şi Pământului

Acestea formează celelalte şase trigrame care, la fel ca cei trei Yin şi cei trei Yang sau cei trei Hi şi cei trei Ho, dau naştere celor cinci agenţi sau mişcări, Wu Xing. *Yijing* atribuie acestor două trigrame următoarele corespondenţe:

CER	PĂMÂNT
nobil	umil
puternic	cedare de sine
tată	mamă
rotund	pătrat
masculin	feminin
mişcare	repaos
cal	vacă[1]
jad	stofă (urzeală şi bătătură)[2]
coşul casei	ceaun
fructele copacului	trunchiul arborelui[3]
dragon	car[4]

Am văzut cum aceste corespondenţe se aplică diverselor structuri şi funcţii ale corpului uman.

Hexagramele Cerului şi Pământului

Sintetizând ceea ce se spune despre hexagrame în diferite lucrări, inclusiv ale lui Zhuangzi şi Lizi, trebuie să spunem că este corect să le definim capacităţile, dar nu să le izolăm; importantă este relaţia lor, relaţia în care se află în mod constant.

---

[1] Calul, mesager, este simbolul mişcării, al rapidităţii; vaca reprezintă fecunditatea şi docilitatea.

[2] Jadul simbolizează ordinea naturală a viului; stofa, acel lucru care îl susţine şi îl împlineşte.

[3] Fructele arborelui evocă „ceea ce este durabil în ceea ce este schimbător"; trunchiul este „locul comun din care ies rămurelele".

[4] Dragonul a adus Împăratului Fuji diagrama Hotou; aflat în legătură cu axa lumii, el „deschide calea făcând desene pe pământ". Carul, ca şi Pământul, poartă fiinţele.

Scanned with OKEN Scanner

CER	PĂMÂNT
Rotund, pur, tare Elan, inițiativă, origine, început, soare-răsare, impuls, putere primordială	Pătrat, liniștit, maleabil Realizare, împlinire, desăvârșire
Dă viață	Dă formă, puterea de a întrupa
Inițiativa transformărilor, ceea ce este permanent în ceea ce este schimbător	Realizarea transformărilor, trunchi comun din care răsar toate ramurile
Omniprezență, pătrunde oriunde	Împlinește, împlinire, prosperitate
Creație, masculin, tată, produce, concepe, face să existe, dă viață	Împlinire, feminin, mamă, fecunditate, hrănește, face să crească
Re-creare permanentă	Face ca ființele să se dezvolte și să prospere
Nume Conferă natura (Xing) și destinul (Ming)	Formă Atribuie fiecăruia forma și atitudinea specifice
Activitate, forță, putere	Repaos, docilitate, întâmpinare, receptivitate
Hotărâre, ușurință Acoperă, apără	Cedare de sine, simplitate Poartă, susține, întâmpină, primește, conține
Ordine naturală, regulă, lege împărat	Realizează și susține ordinea, regula, legea

Scanned with OKEN Scanner

Pe versantul Unității, Cerul, într-o dublă mișcare, operează o diferențiere, conferind fiecăruia natura și destinul propriu, și readuce la Unitate.

Pe versantul Multitudinii, Pământul atribuie fiecăruia un caracter specific, produce, asociază și răspândește.

Ansamblul acestor atribute definește rolul simbolic fundamental al arhetipurilor Cer și Pământ. Fiecărei structuri sau funcții a corpului uman îi corespunde un atribut anume al Cerului și Pământului (important este să găsim perechile); fiecare față reflectă, în același timp, un aspect particular al simbolului și totalitatea arhetipului, exprimând astfel dialogul între particular și universal.

Omul, aflat între Cer și Pământ, face legătura între aceste atribute, le integrează și le împlinește, în funcție de caracterul său specific și original, de natura sa esențială (Xing)[1].

Cer-Om-Pământ în corpul uman

Cele de mai sus ne ajută să înțelegem ce elemente de referință am avut pentru a corela diferitele structuri și funcții ale corpului cu aceste trei simboluri.

Aceste „trei puteri" stabilesc o relație între zone, structuri și funcții aparent fără legătură, dar care sunt subordonate aceluiași simbol. În foarte multe cazuri, acestea ne pot oferi indicații în plan diagnostic și terapeutic. Ne ajută să găsim punctul sau punctele care se referă la ființă în totalitatea ei și, în acest fel, să acționăm asupra simptomelor.

Să reluăm pe scurt indicațiile topografice prezentate în capitolul al șaselea, „Omul, incarnare de arhetipuri", în ordinea Cer, Om, Pământ. La nivelul corpului ca entitate, avem capul,

[1] A se vedea paragraful despre „Marile perechi" din capitolul al treilea.

Scanned with OKEN Scanner

trunchiul şi membrele inferioare sau, în alt sistem de referinţă, capul, toracele şi abdomenul. Capul este împărţit în trei: craniul, partea superioară a feţei cu ochii, nasul şi urechile, şi partea inferioară cu gura şi bărbia. Şi trunchiul are trei părţi: toracele, epigastrul, situat deasupra buricului, şi bazinul mic, situat sub buric. La nivelul membrelor, umerii şi şoldurile ţin de Cer, coatele şi genunchii de Om, încheieturile mâinilor şi gleznele, de Pământ. Asocierea diferitelor zone ale corpului cu aceste „trei puteri" înseamnă că fiecare regiune îşi manifestă proprietăţile aferente. De exemplu, craniul este „început (*Yuan*), impuls, iniţiativă, influenţă care pătrunde peste tot şi aduce prosperitate..."

> *O femeie de cincizeci şi cinci de ani suferea de trei ani de o durere invalidantă la genunchiul drept. Rezultatele examenelor clinice erau normale, iar tratamentele urmate nu avuseseră prea mare eficienţă. Între altele, am găsit tulburări gastrice însoţite de digestie lentă, arsuri la stomac, greţuri, intoleranţă la ouă, grăsimi, ciocolată, cafea, precum şi rinite şi conjunctivite frecvente, aşa-zise alergice. După două şedinţe de acupunctură care s-au dovedit ineficace, lăsând deoparte simptomul, mi-am dat seama că cele trei zone afectate, partea superioară a feţei, epigastrul şi genunchiul, corespund Omului. I-am explicat pacientei simbolismul celor trei puteri. Mi-a răspuns: „Cu toate că am reuşit profesional şi că am trei copii, am trecut pe lângă viaţă pentru că nu m-am împlinit ca femeie." Ţinând seama de importanţa tulburărilor digestive am acţionat asupra a două puncte care coordonează Vezica biliară şi Splina, pentru că se află în centrul teritoriului: 11 V.C. şi 6 Rt. După cea de-a doua şedinţă, toate simptomele s-au atenuat, inclusiv durerea de genunchi, şi au dispărut după cea de-a patra şedinţă.*

Scanned with OKEN Scanner

Organele

Între organe, Plămânul, „Acoperiş al viscerelor" stă sub semnul Cerului; Rinichii, bază şi fundaţie, ţin de Pământ; Inima şi Splina, aflate în centru, ţin de Om. Plămânul acoperă, diminuează, difuzează şi purifică. Ne recreăm cu fiecare suflare: Rinichii „primesc suflurile Plămânului" [1] şi actualizează, prin Mingmen, această trecere de la Cerul anterior la Cerul posterior, de la Invizibil la Vizibil, de la Fără-formă la Cu-formă. Fiind „rădăcinile celor cinci organe", stau la baza mişcărilor primăverii şi verii: a se dezvolta şi a prospera. Inima şi Splina, credincioase vocaţiei lor umane, leagă şi împlinesc.

Inima, pe versantul Unităţii, asociază, ca şi Fiul Cerului, cele trei Puteri din noi; „Focul suveran" împlineşte unitatea fiinţei.

Splina, întoarsă spre Multitudine, coordonează cele patru membre şi, dominând „carnea", totalitatea structurilor, funcţiilor, celulelor şi părţilor corpului. Ea materializează, în Cerul posterior, toate transformările.

Inima are doi „slujitori": Ministrul Inimii, „prin care Inima comandă", şi Ficatul, general al armatelor, subordonat lui Hun, care face planuri şi reglementează. Ambii ţin de Jueyin.

> *O tânără de douăzeci şi şase de ani, dependentă de heroină, care urma un tratament psihanalitic, a cerut să fie însoţită la nivel fizic. Simptomele trimiteau la Plămân şi la Rinichi, deci la Cer şi la Pământ, la tată şi mamă. Am ales Renmai, vasul Concepţiei, care „îşi asumă responsabilitatea" şi am*

[1] Mulţi bolnavi de boli respiratorii trebuie trataţi la nivelul relaţiilor între Plămân şi Rinichi.

Scanned with OKEN Scanner

> *înţepat două puncte care se referă la acoperiş şi la fundaţie, 20 V.C. şi 5 V.C. Combinaţia acestor două terapii a dus la o profundă transformare*[1].

Cei Trei Încălzitori

Cei Trei Încălzitori administrează nutriţia fiinţei. Ei corespund Cerului, Omului şi Pământului.

Încălzitorul superior, legat de Plămân şi Stomac, de Sufluri şi de Sânge, se află, aşa cum am văzut, în legătură cu Zong datorită căruia, în funcţie de linia ancestrală, fiecare este unic prin natura, dispoziţiile şi mandatul său.

În acest caz suntem alţii decât Unul, decât altul, decât noi înşine, cu fiecare suflare; prin urmare, trebuie să ne hrănim (Plămân şi Stomac, respiraţie şi alimentaţie, Sufluri şi Sânge). Între însemnele Cerului, Încălzitorul superior este legat de „fructele copacului care asigură durata în sânul schimbării", fiecare fruct fiind unic. Omul despre care am relatat[2], prizonier al imaginii ideale a tatălui, nu reuşea să „fie el însuşi".

Încălzitorul inferior triază, discerne, aşază la locul potrivit (de exemplu, reţine şi elimină). Este legat de Yuan, sursă şi origine comună. Din această perspectivă nu suntem alţii: nu trebuie decât să discernem, să triem, să plasăm şi să schimbăm.

Acest Încălzitor este asociat cu „trunchiul arborelui din care ies toate ramurile". Majoritatea tulburărilor Încălzitorului

---

[1] În mod evident, psihoterapia analitică este fundamentală în acest caz. Acupunctura a adus doar un sprijin momentan la nivelul corpului, ceea ce nu înseamnă că nu a jucat un rol important.

[2] A se vedea Triplul Încălzitor în capitolele patru şi şase.

Scanned with OKEN Scanner

inferior se datorează neputinţei de a se lega de acest trunchi comun; această situaţie a fost ilustrată de cele două cazuri menţionate mai sus [1].

Depinzând de Om, *Încălzitorul median* extrage chintesenţa pe toate planurile, reuneşte Cerul şi Pământul şi împlineşte înclinaţiile naturale ale fiecăruia, potrivit esenţei, naturii şi mandatului său. Am prezentat cazurile unor bolnavi pentru care erau indicate punctele 25 E. (care leagă şi uneşte) şi 12 V.C. (care împlineşte) [2].

Suflurile, Sângele şi Lichidele

Triplul Încălzitor produce Suflurile, Sângele şi Lichidele, Qi, Xue, Jinye [3]. Suflurile corespund Cerului, Sângele, Omului şi Jinye, Pământului.

Qi se diferenţiază într-o infinitate de Sufluri care asigură toate funcţiile necesare vieţii, tot aşa cum Cerul se diversifică, pătrunzând peste tot, „conferind fiecăruia natura şi mandatul propriu".

Lichidele, Jinye, care ţin de Pământ, îmbibă, hrănesc şi transformă.

Sângele, suport al personificării, exprimă, în acest plan, simbolismul Omului care îşi împlineşte natura esenţială în felul său specific.

Într-un fel, Suflurile, Sângele şi Lichidele sunt replica în Cerul posterior a Shen, Qi şi Jing, indispensabile, în Cerul anterior, apariţiei vieţii.

---

[1] A se vedea Triplul Încălzitor în capitolele patru şi şase.

[2] *Idem.*

[3] Elementul de referinţă diferă: putem vorbi de Suflu şi Sânge, „2", sau de Suflu, Sânge, Lichide, „3", aşa cum am explicat în capitolul consacrat „Simbolismului numeric".

Scanned with OKEN Scanner

Aceste corespondenţe ne ajută să abordăm diferite tulburări, cum ar fi cefaleele şi migrenele, ţinând seama de relaţia lor, în M.T.C., cu Suflul, Sângele sau Lichidele.

> *O femeie de patruzeci şi nouă de ani avea, încă din adolescenţă, diverse feluri de migrene (smulgere, arsură, în diferite locuri ale craniului), toate foarte dureroase. Aceste migrene, precedate întotdeauna de o pierdere a vocii (ceea ce indica necesitatea înţepării unuia din punctele „fereastră a cerului" situate pe gât) dispăruseră în timpul celor două perioade de sarcină. Pacienta se simţea în contradicţie cu familia, mai ales cu tatăl ei, şi cu profesia pe care o exercita. Se definea drept „ilegitimă". În afară de aceasta, am remarcat câteva probleme digestive de tipul Vezică biliară şi o stare de mare oboseală, pe jumătate depresie, pe jumătate surmenaj. Caracteristicile acestor dureri care trimiteau la Qi se potriveau şi cu ideea de contradicţie şi ilegitimitate prin raportare la regulă. Am acţionat asupra punctelor 20 V.G., aflat în vârful craniului, care reface unitatea, 17 I.G., situat pe gât şi aflat în legătură cu V.B., şi 48 V., punct V.B., legat de tată; după şase şedinţe starea pacientei s-a îmbunătăţit considerabil.*

> *Un bărbat de şaptezeci şi doi de ani care spunea că „şi-a ratat viaţa, în afara carierei profesionale", se plângea de cefalee pulsatile care alternau cu migrene oftalmice. În afară de faţa pletorică prezenta şi alte simptome referitoare la Sânge: hipertensiune arterială, hemoroizi, congestie intensă a feţei la căldură sau ingurgitarea de alcool. Fusese operat de o hernie inghinală dreaptă. Era sensibil, emotiv, insomniac şi plângea uşor. Aceste simptome evocau o insuficienţă a Vasului de Concepţie şi o tulburare a sângelui,*

Scanned with OKEN Scanner

ca şi cum pacientul nu ar fi fost capabil să îşi asume (Vasul Concepţiei) realizarea (Sânge) unui aspect important al vieţii sale. Punctele 2 V.C. şi 23 Rn i-au fost benefice.

Cele şase Măruntaie deosebite

Cele şase Măruntaie deosebite, care administrează perenizarea fiinţei, formează trei perechi: Creier-Măduve, Oase-Mai şi Vezica biliară-Învelişurile de gestaţie. Aceste trei perechi stau sub simbolurile Cerului, Omului şi Pământului. Capitolul 10 din *Lingshu* ne oferă o explicaţie, punând în opoziţie Creier-Măduve şi Oase-Mai: Creier-Măduve ţin de Cer, iar Oase-Mai de Pământ; deci, Vezica biliară-Învelişurile de gestaţie ţin de Om. Aceste perechi par să corespundă cu două imagini: „dragonul ceresc" trebuie asociat cu Creier-Măduve; „carul terestru", cu Oase-Mai.

„Dragonul", prezent în cele şase trăsături ale hexagramei Cerului, este pus în relaţie cu Împăratul mitic Fuxi, „inventatorul trigramelor", care „semăna cu un dragon" şi avea echerul drept simbol (compasul revenea soţiei sale); dragonul i-a adus diagrama fondatoare a celor cinci mişcări [1]. Dragonul mai este asociat şi cu un alt Împărat mitic, Yu cel Mare, care a trebuit să „organizeze lumea" după un potop. A reuşit „cu ajutorul unui dragon care a deschis calea Apelor făcând desene pe pământ" [2]. Această propoziţie ar putea ilustra mandatul Creierului şi Măduvelor care, pentru a ne pereniza viaţa, reflectă ordinea naturală a vieţii, vena cea mai ascunsă a tot ceea ce există în corpul nostru, în interiorul căruia trasează linii pentru a deschide calea Suflurilor, sângelui, influxurilor nervoase etc.

---

[1] Hedu arată primele zece numere în înlănţuirea Wuxing, cinci mişcări. A se vedea M. Granet, *op.cit.*, p. 184.

[2] *Ibid.*, p. 315.

Scanned with OKEN Scanner

„Carul" poartă (aşa cum Pământul poartă toate fiinţele) şi transportă; Oasele şi Mai ţin de Pământ. Ele poartă, susţin, transportă şi actualizează ceea ce reflectă Creierul şi Măduvele. Oasele, tari, conţin Măduvele şi sunt asociate cu tăbliţele străbunilor, deci cu genealogia personală.

Mai, flexibile, transportă Qi, Sângele şi Lichidele. Conferă Jing caracterul specific, în funcţie de natura noastră proprie, şi ne determină locul în genealogia cosmică.

Vezica biliară şi Învelişurile de gestaţie, Omul aflat între Cer şi Pământ, „împlinesc" această perenizare: transmit viaţa. Vezica biliară, Focul care „separă în cadrul unui principiu durabil", are „iniţiativa transformărilor" şi veghează asupra „începutului" vieţii, a concepţiei, a concepţiei noastre cu fiecare suflare, a tuturor concepţiilor noastre.

Învelişurile de gestaţie, „loc şi sursă a tuturor transformărilor", „origine primară a naşterii şi a vieţii" duc până la capăt toate gestaţiile. Aceste două Măruntaie asigură transmiterea vieţii pentru noi şi descendenţii noştri. La acest nivel vom găsi aplicaţiile terapeutice, ca în cazurile de sterilitate funcţională masculină şi feminină, de agresiune sexuală, de anumite tulburări ginecologice; punctele sunt 48 V. şi 5 V.C. Studiul celorlalte două perechi nu a dus încă la o mai bună înţelegere a bolilor neurologice, spre exemplu.

Meridianele deosebite sau extraordinare

Meridianele deosebite sunt şi ele organizate conform ordinii Cer-Om-Pământ.

Chomgmai, vas central, vertical, cu originea la 1 V.C., situat între anus şi organele genitale, pe nodul fibros central al perineului, simbolizează Omul stând în picioare, împlinit, ridicat

Scanned with OKEN Scanner

între Dumai şi Renmai, vasele Guvernator şi Concepţie, pe care le leagă, le integrează şi le împlineşte, întors spre plenitudinea fiinţei.

Daimai, orizontal, la nivelul taliei, le leagă energiile şi rinichii şi ne îndrumă, ca o busolă, arătându-ne steaua noastră polară (aşa cum arată şi numele său, Dai, care desemnează şi punctul de comandă situat între crestele iliace şi ultimele două coaste), nordul nostru psihic şi spiritual, vârful muntelui (Kunlun) pe care ne dorim să îl atingem.

Daimai leagă, integrează şi împlineşte Weimai şi Qiaomai. Weimai, celeste, fac distincţia între Yin şi Yang, ne guvernează spaţiile şi, prin urmare, ipseităţile. Qiaomai, care îşi trag rădăcinile din Pământ, asociază Yin şi Yang, adică elementul feminin şi masculin, ne guvernează ritmurile şi, prin aceasta, alterităţile.

1 V.C., origine a Chongmai ca vas central, corespunde fiinţei care se ridică între Cer şi Pământ. După ce am acţionat asupra acestui punct, pacienţii mi-au spus: „Trăiesc din nou în corpul meu ... încep să exist ... simt că renasc."

> *Dra H., în vârstă de treizeci şi şapte de ani, o persoană rezervată, a venit la consultaţie la o lună după ce îi murise mama de care fusese foarte apropiată, prea apropiată. După acest moment, toate simptomele se agravaseră: tensiuni musculare interne şi generalizate, o lombalgie stânga, o durere în regiunea inghinală stângă, un prurit vulvular foarte intens, mâncărimi la degetul mare al piciorului stâng. Intrase în menopauză de şase luni, după un ciclu normal. Vorbea repede şi se plângea şi de dureri faringiene. Nu suporta să fie singură. Se simţea lipsită de apărare, „în pericol de moarte". Nu avea nici un sprijin: „Merg ca*

Scanned with OKEN Scanner

printr-o mlaştină; nu am nici un punct de sprijin.“ Felul în care vorbea lăsa să se vadă un sentiment de ură pe care nu l-a negat. Limba era normală. Pulsurile erau mai tensionate la picioare.
Am început 5 V.G. Două luni mai târziu, fiindcă aveam deja o relaţie bazată pe încredere, şi ţinând seama de importanţa arsurilor vulvare, am început 1 V.C.
După două şedinţe în care am acţionat asupra acestui punct, simptomele s-au diminuat considerabil. A reuşit să îmi vorbească despre tatăl ei, îşi închipuia cum ar fi să fie mamă şi simţea apariţia feminităţii.
La a şasea şedinţă, mi-a spus: „Simt viaţa în mine dar, în acelaşi timp, furia, uneori chiar dorinţa de a ucide.“ Trei luni mai târziu „ştia că nu mai vrea să fie singură“.
Şase luni mai târziu, toate simptomele dispăruseră: „Viaţa curge prin mine; m-am îndrăgostit de un bărbat fără obligaţii.“ Punctul 1 V.C., asupra căruia am acţionat ultima dată, a determinat-o pe această femeie să se ridice în picioare între Cer şi Pământ.

✣

Acest studiu simbolic are o dublă utilitate.

În primul rând, suntem departe, atât în Occident, cât şi în Extremul Orient, de a fi explorat mecanismele şi punctele M.T.C. cu tot ceea ce ele implică.

Pentru a progresa în acest domeniu, este indispensabil să studiem şi să înţelegem simbolurile tradiţionale chineze. Astfel vom putea merge mai departe cu înţelegerea punctelor de acupunctură şi a indicaţiilor acestora.

Scanned with OKEN Scanner

Numai după aceea vom putea întreprinde cercetări în cadrul medicinii occidentale.

Această lucrare ne ajută, în egală măsură, să asociem mecanisme şi simptome aparent fără legătură, atât la nivel fiziologic, cât şi patologic.

Dacă înţelegem mai bine limbajul corporal al pacienţilor, vom putea să îi înţelegem mai bine dincolo de simptome şi, astfel, să le oferim o mai bună întâmpinare şi însoţire.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Scurtă bibliografie

Bergeron I., *Encyclopédie des mystiques. La mystique taoïste*, Paris, Seghers, 1978.

Cheng F., *Vide et plein*, Paris, Seuil, 1979.

Choain J., *Introduction au Yi Jing*, Paris, Éditions du Rocher, 1983.

Dictionnaire de la civilisation chinoise, Albin Michel/Encyclopaedia Universalis, 1998.

Granet M., *La Pensée chinoise*, Paris, Renaissance du livre, 1934; Albin Michel, 1968.

Institutul Ricci, *Dictionnaire français de la langue chinoise*, Taiwan, Huangchi Press, 1963.

Institutul Ricci, *Les Grands Traités du Huainanzi*, traduse de C. Larre, I. Robinet şi É. Rochat de la Vallée, Paris, Cerf, 1993.

Izutsu T., *Unicité de l'existence*, Paris, Les Deux Océans, 1981.

Jullien F., *Procès ou création*, Paris, Seuil, 1989.

Kaltenmark M., *Lao Tseu et le taoïsme*, Paris, Seuil, 1976.

Lao-Tseu, *Tao Te King*, traducere de C. Larre, Paris, *Desclée de Brouwer*, 1977, 1995.

Liou Kiah Way, *Philosophes taoïstes*, Paris, Gallimard, 1995.

Robinet I., *Méditation taoïste*, Paris, Albin Michel, 1995.

Tabla de materii

Cuvânt înainte 5
Introducere 9

I. Noțiuni elementare de Medicină tradițională chineză

1. Medicina tradițională chineză și acupunctura 17
   Practica 17
   Indicațiile 19
   Ce este un punct de acupunctură? 21
   Angajamentul acupunctorului 22
2. O concepție diferită asupra vieții și ființelor vii 23
   Yin-Yang 23
   Vidul, Golul 25
   Continuitate și solidaritate cosmică 28
   Bunăvoința și relația potrivită 30
   Naturalul 32
3. O știință a vieții care oferă direcții de cercetare 34
   În medicină 35
   În fizică 37

Scanned with OKEN Scanner

II. Omul în tradiţia chineză

1. Corpul şi Qi 41
Cele cinci elemente ale corpului 51
Qi 47
Shen, vibraţia primară 47
Jing, esenţa vieţii 48
Qi, apariţia formelor vii 49
2. Omul în univers 52
Cele patru oriente 52
Cele patru anotimpuri 53
3. Cauzele bolii în Medicina tradiţională chineză 61

III. Originile Medicinii tradiţionale chineze

1. Ce este un simbol (Xiang)? 67
2. Aplicaţii ale acestei viziuni simbolice 70
Împărăţia chineză şi corpul uman 71
Intestinele şi altarul zeului pământului şi al recoltelor . 73
Funcţiile şi locurile Împăratului şi ale Inimii 76
3. Perechile simbolice fondatoare ale tradiţiei chineze ... 94
Principiul Yin-Yang 95
Marile perechi: emanaţia Unului în Multitudine 98
Wuji-Taiji: în sânul Unităţii 99
Dao-De: originea lumii fenomenale 100
Cer-Pământ: elementele prealabile 102
Ieşire-Intrare: medierea 121
Limpede-Tulbure: operatorii 124
Tare-Moale: operatorii 126
Interior-Exterior: relaţiile 127
Gol-Plin: relaţiile 128
De la Unul la Multitudine în perechile simbolice 130
Întoarcerea: reintegrarea Multitudinii în Unul 132

Scanned with OKEN Scanner

4. Simbolismul numeric: fundamentele 134
5. Yin-Yang şi Wu Xing, cinci agenţi sau mişcări 145
Wu – cinci, centrul, Mingtang 145
Wu Xing: Apă-Foc, Lemn-Metal, Pământ 148

IV. Guvernarea corpului şi întreţinerea vieţii

1. Viscerele: Zang Fu 155
Zang şi Fu 155
Organele – Zang 157
Inima 157
Plămânul 165
Rinichii 167
Ficatul 169
Splina 171
Măruntaiele – Fu 173
Stomacul 173
Vezica biliară 175
Intestinele 176
Vezica 179
Po-Hun şi „urma pasului elefantului“ 180
2. Întreţinerea vieţii 186
Triplul Încălzitor, nutriţia fiinţei 186
Triplul Încălzitor, Apa şi Focul 187
Cei trei Încălzitori 188
Qi-Suflu, Xue-Sânge şi Jinye-Lichide 193
„Măruntaiele deosebite sau extraordinare“:
perenitatea fiinţei 195

V. Meridianele şi punctele de acupunctură

1. Qimai sau Meridianele 201
Jing şi Mai 201

Scanned with OKEN Scanner

Cele şase mari Meridiane, trei Yin şi trei Yang 204
Subdiviziunile celor şase mari Meridiane 212
Cele opt Meridiane deosebite sau Qijingbamai 214
Cei şaisprezece Lomai 224
2. Punctele de acupunctură 227
Xue, Yu, Shu 227
Nume, localizări, simptome şi funcţii ale punctelor de acupunctură 228
Consultaţia în Medicina tradiţională chineză 232
3. Dus şi Întors 236

VI. Omul, incarnare de arhetipuri

Arhetipul „Cer-Om-Pământ“ 243
Arhetipul „Retragerii“ 245
Arhetipul „ipseitate-alteritate, continuitate-discontinuitate“ 246
În spaţiu şi în timp 247
În planul Meridianelor 248
La nivelul guvernării corpului 249
În planul nutriţiei 253
În planul perenităţii 255
La nivelul Meridianelor deosebite 257

Concluzie 259

***Anexă:* Metodologie pentru o exegeză simbolică referitoare la Apă-Foc şi Cer-Pământ** 261
Scurtă bibliografie 281
Index al punctelor de acupunctură citate 283

Scanned with OKEN Scanner

Medicina tradițională chineză reunește numeroase domenii: acupunctura, farmacopeea, dietetica, tehnicile corporale, masajele... Având la bază o cosmologie în care omul are drept vocație de a întreține o relație armonioasă cu un univers cu care el este de fapt solidar, această știință, care angajează întreaga ființă a terapeutului, propune o apropiere totală de pacient. Ea oferă în plus o grilă originală de interpretare a simptomelor și prezintă multiple aplicații, inclusiv preventive.

Președinte de onoare al Asociației franceze de acupunctură, dr. Jean-Marc Kespi ne conduce în lumea fascinantă a Medicinii tradiționale chineze, descifrând limbajul simbolic prin care aceasta se exprimă. Yin-Yang, Cer-Pământ, Vid, Sufluri... toate aceste simboluri, cu rădăcini în taoism și confucianism, oferă o bogăție de informații atât pe plan medical, cât și pe cel al cunoașterii de sine. Prin dezvăluiri succesive, în spirală, autorul ne antrenează într-o călătorie captivantă, punctată cu observații clinice, în care simptomul nu reprezintă doar o obstrucție care trebuie îndepărtată, o rană care trebuie cicatrizată, ci și o regăsire a memoriei și, mai ales, o invitație de a privi spre viitor. În aceasta constă mesajul Medicinii tradiționale chineze, care ne îndeamnă la concilierea propriilor contrarii și împlinirea naturii noastre esențiale.

ISBN 973-624-134-3
9 789736 241345

EDITURA SemnE

Scanned with OKEN Scanner